

Popi

F13

# **La Recerca Social a l'Administració Local: una via d'aprofundiment de la Democràcia**

---

**Laura Giménez i Laia Pineda**

**Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències  
Polítiques i Sociologia de Catalunya**

Realització de la recerca: Laura Giménez  
Laia Pineda

Equip de Col·laboradors: Núria Alcázar  
Susana Barragán  
Carolina Berga  
Carolina Costa  
Ingrid Llopart  
Marc Majós  
Jose Luís Márquez  
Montserrat Mora  
Xavier Pastor  
Yolanda Repullo  
Dolors Ruf  
Jesús Sanz

Assessorament: Joan Costa  
Montserrat Treserra

Assessorament metodològic: Lluís Sáez

Finançament: Fundació Jaume Bofill  
Col·legi de Doctors i Llicenciats en  
Ciències Polítiques i Sociologia  
de Catalunya

Amb el suport de: Federació de Municipis de Catalunya  
Associació Catalana de Municipis

*Volem agrair molt sincerament la col·laboració desinteressada de totes les persones que han pres part de la recerca i que fent-se-la seva, ens han ofert les seves aportacions i, sobretot, la seva acollida càlida i engrescadora. Aquesta recerca no hagués estat possible sense la seva generositat.*

# Índex

## Presentació

<b>I. Alguns elements teòrics</b>	pàg. 3
I.A) Democràcia i recerca social	pàg. 4
I.B) Democràcia i Govern Local	pàg. 5
I.C) Govern Local i recerca social	pàg. 7
<b>II. El punt de partida</b>	pàg. 8
<b>III. Els objectius</b>	pàg. 8
<b>IV. Aspectes metodològics</b>	pàg. 9
IV.A) La mostra de municipis i el treball de camp	pàg. 9
IV.B) La codificació i l'anàlisi de la informació recollida	pàg. 11

## **Primera Part. L'estat de la recerca social a l'Administració Local: Motivacions, característiques i valoracions**

---

<b>1. L'origen de la recerca social</b>	pàg. 15
1.1. Necessitats d'informació detectades	pàg. 15
1.2. Vies per respondre a les necessitats d'informació	pàg. 23
1.3. La recerca social com a via de coneixement	pàg. 30
<b>2. El tipus de recerca social que es realitza</b>	pàg. 35
2.1. Els temes que s'estudien	pàg. 35
2.2. La finalitat dels estudis	pàg. 37
2.3. Les principals característiques dels estudis realitzats	pàg. 39
<b>3. Valoració de la recerca social</b>	pàg. 59
3.1. Valoracions sobre el contingut	pàg. 59
3.2. Valoracions sobre la forma	pàg. 60
3.3. Valoracions sobre les condicions econòmiques i temporals	pàg. 61
3.4. Valoracions sobre els resultats obtinguts	pàg. 63
<b>Conclusions</b>	pàg. 67

## **Segona Part. Govern Local i recerca social: Integració, transformacions i reptes de futur**

---

<b>4. Integració de la recerca en la pràctica política</b>	pàg. 74
4.1. Recerca social i pràctica política	pàg. 74
4.2. Integració de la recerca en la dinàmica de treball	pàg. 78
<b>5. La recerca social en els vells i nous models de Govern Local</b>	pàg. 86
5.1. Vells i nous models de Govern Local	pàg. 86
5.2. La recerca social en el nou marc de Govern Local	pàg. 100
<b>Conclusions Finals</b>	pàg. 106

## Presentació

Ens trobem en plena celebració dels 20 anys d'ajuntaments democràtics a Catalunya. Afortunadament, ens hem podem felicitar per la consolidació del sistema democràtic local català. Amb tot caldrà trobar, també, un espai per la revisió del camí fet i per al llançament de propostes noves i engrescadores.

Una d'aquestes idees és que cal aprofundir el contacte entre els sociòlegs, els politòlegs i les administracions locals. Els primers contactes entre les administracions locals i les professions de la sociologia i la politologia s'han donat al llarg d'aquests anys de democràcia. Les col·laboracions han estat, però, esporàdiques i poc sistematitzades. L'apropament entre uns i altres representarà un benefici per a totes les parts implicades.

El desconeixement d'allò que un sociòleg o un politòleg pot fer a l'administració local encara és força generalitzat i té efectes limitadors sobre les possibilitats d'enriquir la pràctica quotidiana dels ajuntaments catalans. En el mateix sentit, també és hora que sociòlegs i politòlegs coneguem més a fons el funcionament i les necessitats de l'administració local. No hi ha dubte que l'apropament entre uns i altres ha de ser mutu.

Tanmateix, abans d'iniciar el diàleg hem volgut preparar les bases per tal que la comunicació sigui fructífera i l'esforç no quedi només en paraules, ans al contrari, pugui revertir en l'activitat diària dels ajuntaments i en un eixamplament de les possibilitats de l'exercici professional de sociòlegs i politòlegs en l'àmbit local.

És amb aquesta finalitat que des del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya es va iniciar la investigació que ara presentem i que ha estat possible gràcies al suport de la Fundació Jaume Bofill. Els objectius que es plantejaven eren poder arribar a un diagnòstic del coneixement que els ajuntaments tenen del seu entorn immediat i valorar, ensems, el paper de la recerca social a l'administració local.

Pensem, que un any després de l'inici d'aquesta investigació podem afirmar que els resultats obtinguts són altament positius. A banda del diagnòstic concret al que hem pogut arribar i que exposarem al llarg dels capítols que componen aquest treball, el propi procés d'investigació ha suposat l'obertura d'un diàleg que ha estat en sí mateix molt enriquidor i que ha posat en evidència la necessitat de continuar aprofundint en aquest intercanvi de perspectives, per seguir avançant en el desenvolupament de la recerca social a l'administració local.

## **Segona Part**

---

**Govern Local i recerca social:  
integració, transformacions i reptes de futur**

# **Primera Part**

---

**L'estat de la recerca social a l'administració local:  
motivacions, característiques i valoracions**

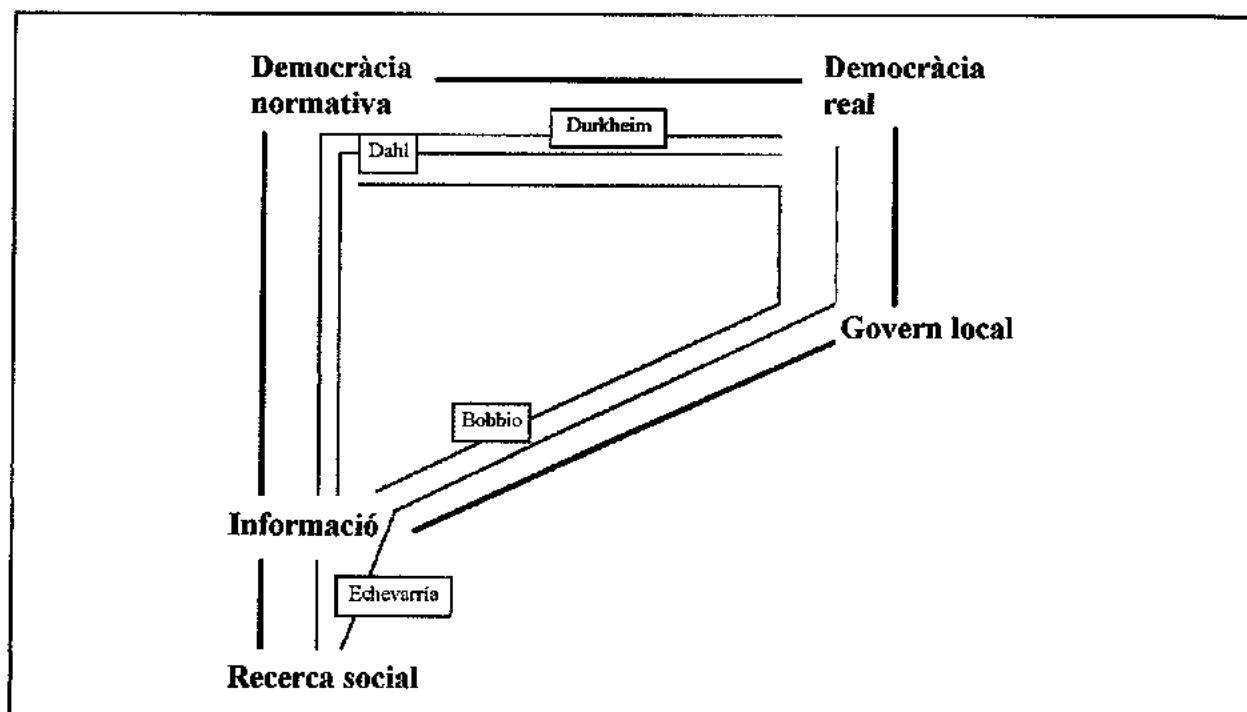
# La recerca social a l'Administració Local: una via d'aprofundiment de la Democràcia

## I. Alguns elements teòrics

Són moltes les anàlisis i conceptualitzacions que al llarg dels anys s'han fet de la democràcia. En aquest estudi no pretenem ni fer una anàlisi de la democràcia aplicada al govern local, ni recollir les que ja s'han fet. El nostre objecte d'estudi és un altre: d'una banda, veure quin és l'estat de la recerca social en el marc local. De l'altra, analitzar el paper que juga aquesta recerca social en el marc democràtic dels governs locals. L'aproximació que nosaltres fem a la democràcia és, per tant, parcial i limitada per la connexió entre aquesta i la recerca social. Això significa que tot i que la nostra anàlisi té com a punt de partida l'interès per l'aprofundiment de la democràcia en el marc local, no tocarem tots els aspectes implicats en aquest aprofundiment democràtic, sinó només aquells que d'una manera o d'una altra, afecten la nostra tasca professional, és a dir, aquells relacionats amb la recerca social.

En aquesta breu introducció als nostres plantejaments inicials, farem un doble recorregut: en un primer moment veurem el lloc que ocupen la informació en general i la recerca social en particular, en el sistema democràtic definit normativament (és a dir, allò que anomenem Democràcia en majúscules). En segon lloc, entrarem a analitzar el paper dels governs locals en la democràcia real (democràcia en minúscules) i, en aquest context concret (local, actual i a casa nostra) analitzarem el paper de la recerca social.

A l'esquema mostrem els passos d'aquest recorregut i els diversos autors que ens ajudaran a fer-lo. Cadascun des de la seva perspectiva i el seu terreny ens han suggerit diverses idees per anar definint les diferents parcel·les d'aquest recorregut. No hem partit, doncs, de les perspectives teòriques globals d'aquests autors sinó d'allò que els seus escrits ens han suggerit en relació al tema que ens ocupa i en la mesura que ens han ajudat a comprendre com es manifesta i quin paper juga la recerca social a l'administració local.



Cal no oblidar que aquesta ha estat una recerca més inductiva que deductiva, és a dir, que ha anat prenent forma i cos a mesura que avançava el procés d'investigació. Les intuïcions i les premisses teòriques fonamentals que van definir-se en el nostre punt de partida, s'han acabat de construir i ordenar en el procés de recerca i són les que, amb l'ajut d'aquests autors, mirarem d'exposar a continuació.

## I.A) Democràcia i recerca social

Hi ha gairebé tants autors com maneres de definir la democràcia. Un dels autors més seguits i que segurament ha tingut més influència darrerament en l'anàlisi de la democràcia és Robert A. Dahl. Aquest autor defineix la democràcia com "el sistema polític entre les característiques del qual hi ha la disposició a satisfer completa o quasi completament a tots els seus ciutadans"<sup>1</sup>. Per tal que això pugui donar-se, segons Dahl, tots els ciutadans, sense distincions polítiques, han de poder:

- Formular les seves preferències
- Manifestar públicament aquestes preferències individualment i col·lectiva
- Rebre igualtat de tracte per part del govern

No entrarem a fons en el model de Dahl, però el que sí que ens interessa assenyalar són les dues dimensions teòriques que, des del seu punt de vista, cal tenir en compte a l'hora de comparar i analitzar diferents règims polítics que servirien per definir el seu grau de democratització:

- L'amplitud dels governs per concedir l'oposició, el debat públic i la lluita política
- L'amplitud del dret a participar

A partir d'aquestes condicions i dimensions teòriques Dahl estableix una sèrie de criteris més concrets per considerar i valorar el grau de democratització dels règims polítics.

### *Algunos requisitos para que se dé la democracia entre un gran número de habitantes*

Para tener la oportunidad de:	Se requieren las siguientes garantías institucionales:
I. Formular las preferencias:	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Libertad de asociación.</li> <li>2. Libertad de expresión.</li> <li>3. Libertad de voto.</li> <li>4. Libertad para que los líderes políticos compitan en busca de apoyo.</li> <li>5. <u>Diversidad de fuentes de información.</u></li> </ol>
II. Manifestar las preferencias:	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Libertad de asociación.</li> <li>2. Libertad de expresión.</li> <li>3. Libertad de voto.</li> <li>4. Elegibilidad para la cosa pública.</li> <li>5. Derecho de los líderes políticos a competir en busca de apoyo.</li> <li>6. <u>Diversidad de fuentes de información.</u></li> <li>7. Elecciones libres e imparciales.</li> </ol>
III. Recibir igualdad de trato por parte del gobierno en la ponderación de las preferencias:	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Libertad de asociación.</li> <li>2. Libertad de expresión.</li> <li>3. Libertad de voto.</li> <li>4. Elegibilidad para el servicio público.</li> <li>5. Derecho de los líderes políticos a competir en busca de apoyo.</li> <li>5a. Derecho de los líderes políticos a luchar por los votos.</li> <li>6. <u>Diversidad de fuentes de información.</u></li> <li>7. Elecciones libres e imparciales.</li> <li>8. Instituciones que garanticen que la política del gobierno dependa de los votos y demás formas de expresar las preferencias.</li> </ol>

<sup>1</sup> Robert A. Dahl, *La Poliarquía. Participación y oposición*, Madrid, Tecnos, 1989



El model de Dahl, però, no deixa de ser molt formal i deixa de banda altres aspectes a considerar de la democràcia. Tot i així, el que més ens interessa assenyalar d'aquest autor és la **rellevància de la informació en tot sistema democràtic, que fàcilment es desprèn d'aquest model.**

Molt abans que Dahl, la importància de la informació per al desenvolupament i control democràtic ha estat posada de manifest per altres autors. Un petit exemple el trobem en la màxima de Kant: "són injustes totes les accions relatives al dret d'altres homes la màxima de les quals no és susceptible de publicitat"<sup>2</sup>. Un altre exemple, que analitzarem amb més profunditat, el trobem en la conceptualització de la democràcia d'un clàssic de la sociologia: Émile Durkheim<sup>3</sup>.

La visió de Durkheim és complementària a la de Dahl, en el sentit que aprofundeix i introdueix nous aspectes. Durkheim entén que un element consubstancial de la democràcia és la figura de l'Estat. Entès coma aparell formal de govern i com a òrgan de pensament social. És en la introducció d'aquest element, que exposarem més a fons a continuació, que Durkheim complementa la visió més formalista de Dahl.

Durkheim contempla, com Dahl, l'amplitud del dret a participar com a element identificador d'una democràcia, entenent que la democràcia no pot definir-se tan sols pel número de participants, sinó pel que aquest número suposa dins del conjunt de la societat (la democràcia no és el govern de molts sinó el govern de la majoria). Partint d'aquí, la diferència entre la democràcia i altres formes de govern rau, per Durkheim, en la manera com el govern es comunica amb la ciutadania. Un Estat democràtic es caracteritza per una **comunicació estreta i fluïda entre l'Estat i la ciutadania**: la ciutadania ha d'estar al corrent del que fa l'Estat i l'Estat ha d'estar informat del que passa a les capes més profundes de la societat. La informació és, per tant, essencial.

Però un Estat democràtic, per Durkheim es caracteritza també per un alt grau de **reflexivitat**. Un govern democràtic només pot actuar des de la consciència i la reflexivitat sobre aquelles qüestions que són conscients i que s'evidencien a primera vista. En canvi, la gran massa de la població, per Durkheim, es mou molt sovint des de la irreflexió, guiant-se per la tradició. La tradició s'oposa, així, a la democràcia en tant que emmascara la realitat o dissimula els veritables interessos col·lectius (l'educació de la ciutadania serà, per tant, un element important en aquest autor). Alhora, com més creix i es complexifica la societat més reflexió demana el govern dels afers col·lectius.

L'equilibri de l'Estat democràtic és difícil: el rol de l'Estat és expressar la "consciència col·lectiva", mantenir, per tant, una profunda comunicació amb els individus però sense veure's absorbit per les seves voluntats (sovint irreflexives). L'Estat, en definitiva, parteix dels interessos i voluntats dels individus i, tot i que no els pot perdre de vista, tampoc pot ser-ne esclau. És el difícil equilibri entre el **govern responsiu i el govern polític**, els dos models de govern local que més endavant<sup>4</sup> conceptualitzarem.

Amb aquesta concepció de la democràcia reflexiva Durkheim expressa el fons de la qüestió del nostre plantejament: **la recerca social és una de les vies que fan possible reflexionar sobre la realitat i evidenciar realitats no visibles. En síntesi, fer prendre consciència de la realitat que ens envolta.**

## **I.B) Democràcia i govern local**

Entre la democràcia normativa o ideal i la democràcia real, hi ha una sèrie de promeses o principis teòrics que a la pràctica no s'observen, tal i com Bobbio analitza en la seva obra *El futuro de la democracia*<sup>5</sup>.

<sup>2</sup> cita extreta de: Norberto Bobbio. *El futuro de la democracia*, Barcelona, Plaza & Janés, 1985

<sup>3</sup> Émile Durkheim, *Professional Ethics and Civic Morals*, London, Routledge, 1992

<sup>4</sup> Veure especialment el capítol 5

<sup>5</sup> Bobbio (1985)

Algunes de les raons que per Bobbio explicarien aquest desfassament entre la democràcia normativa i la democràcia real són els canvis contextuals que entre l'una i l'altra s'han produït. El projecte polític democràtic va ser ideat per una societat molt menys complexa que l'actual i les transformacions socials cap a la complexitat han introduït una sèrie d'obstacles no previstos per al ple desenvolupament de la democràcia.

El que ens interessa d'aquestes transformacions, i especialment en el marc de la nostra jove democràcia, és veure en quina mesura ens condueixen a una nova ubicació del govern local en el sistema democràtic i, sobretot, **en quina mesura aquestes grans transformacions tenen implicacions en el paper de la informació en aquest context local i democràtic.**

Una anàlisi detallada d'aquestes transformacions a nivell de l'Estat espanyol i del seu impacte sobre la definició del paper de l'administració local, que complementa l'anàlisi de Bobbio, el trobem en el text d'Echevarría<sup>6</sup>. Des del punt de vista d'aquests autors, les principals transformacions que han viscut les nostres democràcies són les següents:

- El pas de l'economia familiar a l'economia de mercat, que ha suposat una complexificació dels processos econòmics i, en conseqüència, de la gestió política. Aquesta complexificació demana, cada cop més, competències tècniques que dificulten l'accés de la població a la funció pública alhora que la complexitat de les decisions polítiques allunya la comunicació entre la ciutadania i el govern.
- Aquesta mateixa complexificació i mundialització de l'economia fa situar les accions de govern en un pla més internacional i cada cop més allunyades de les realitats específiques de cada territori, disminuint la capacitat d'incidència de les polítiques estatals sobre aquestes realitats.
- L'assoliment progressiu dels drets polítics ha comportat l'establiment dels drets socials i, amb ells, la complexificació de les estructures de l'Estat que han de donar-hi resposta. L'augment de serveis ha comportat, alhora, un augment de la burocràcia.
- L'emancipació de la societat civil i la consolidació de la democràcia comporta un augment de formulació de preguntes al govern, preguntes cada cop més exigents. El desplegament de dispositius democràtics i de comunicació agilitzen l'arribada de les demandes i preguntes de la ciutadania. Però la velocitat amb què el govern pot respondre no és tan ràpida. Es produeix un desfassament entre el mecanisme d'entrada i el de sortida que genera situacions d'ingovernabilitat.

Des del punt de vista d'Echevarría, l'àmbit local ha estat tradicionalment un àmbit de segon ordre. Actualment, però, totes aquestes transformacions socials de caire global apunten cap a l'emergència d'un nou localisme, procés que ha d'entendre's com la recuperació de la importància del Govern local dins del sistema democràtic.

Dins d'aquest nou context, el Govern local apareix com un marc democràtic capaç de donar respostes a les qüestions que es plantegen a rel de les transformacions esmentades:

- L'anomenada crisi fiscal de l'Estat i la tendència cap a formes de govern més relacionals (que tinguin en compte i integrin els diversos actors de l'estructura social) situa en més bona posició els governs locals, donat que pel seu tamany i major agilitat són els més capaços de mantenir aquesta postura relacional amb la ciutadania.

---

<sup>6</sup> Koldo Echevarría, "Veinte años de ayuntamientos democráticos: el retorno de la política local", a *Informe España 1997*, Editorial Fundamentos, 1997. Tot i que en aquest llibre el capítol citat no va signat, tenim elements per creure, a partir d'altres fonts, que l'autor és Echevarría. En tot cas, a partir d'ara farem referència a Echevarría com a autor del capítol citat.

- Els governs locals poden donar una resposta més comprensiva i amb més capacitat d'incidència a les realitats productives i socials específiques de cada territori.
- La pressió directa de la ciutadania fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortides alternatives a la crisi dels models clàssics de benestar.

Sembla, doncs, que el marc local es prefigura cada cop més com el marc idoni per aprofundir en el sistema democràtic, millorar i innovar les formes de gestionar-lo.

### **I.C) Govern local i recerca social**

A partir del que hem exposat fins ara, només restaria entrar a analitzar el potencial que la recerca social pot aportar al Govern local en aquest nou context i en la via democratitzadora.

Podríem sintetitzar aquest potencial de la recerca social en els següents elements:

- La recerca social per objectivar: per prendre distància sobre els fets i poder-ne considerar totes les facetes
- La recerca social per qüestionar: per fer trontollar les afirmacions sense dubtes, les veritats donades per descomptat.
- La recerca social per reflexionar: per veure tots els elements que conformen la realitat estudiada i pensar-los en les seves múltiples formes possibles.
- La recerca social per sistematitzar: per conèixer, ordenar, sistematitzar amb una metodologia, unes "regles de joc" que donen fe del valor dels resultats
- La recerca social per comprendre: per comprendre la realitat des d'una distància prudent que no faci perdre la lucidesa davant d'un fet. Per poder entendre el sentit del fet, posicionant-se l'investigador/a com a mer descriptor o analista.

## II. El punt de partida

La integració de la recerca social a l'administració local com a via de coneixement de la realitat i com a suport per la gestió municipal, no és una cosa nova. Passats els primers anys de governs democràtics, en els que era imperant atendre les necessitats bàsiques de la ciutadania, l'administració local ha anat desenvolupant-se per tal de poder respondre a les necessitats canviants de les seves comunitats socials cada cop més complexificades. El desenvolupament de la recerca social és una d'aquestes vies de resposta que adopta l'administració local per gestionar la complexitat.

L'interès per la recerca social, però, no respon tan sols a una voluntat d'emmagatzemar informació, sinó que es deriva d'una concepció àmplia de la democràcia que, més enllà d'entendre's com una forma política de govern, és també una forma d'entendre la vida, una sensibilitat per la persona i pel seu benestar individual i col·lectiu.

Fer ciutats per les persones, maldar pel creixement sostenible, fomentar la participació ciutadana, són vies de possibiliten als éssers humans esdevenir realment persones, vies d'aprofundiment de la democràcia. I en aquest mateix sentit el marc local es presenta com a idoni per la seva proximitat amb els individus que conformen les comunitats humanes.

En tot aquest procés que s'està visquent amb especial força a les administracions locals, la recerca social hi juga un paper fonamental. Perquè per fer arrelar la democràcia en tots els àmbits de la vida, cal comprendre en profunditat la realitat social que ens envolta en sí mateixa, en el seu dinamisme i en les seves relacions d'interdependència amb d'altres actors socials. Com la democràcia, la recerca no es conforma tan sols com una via de coneixement sinó també com una actitud envers els ciutadans.

En darrera instància, la comprensió de la realitat dona elements per millorar la gestió municipal i per desenvolupar mecanismes de capil·laritat que puguin apropar el govern a la ciutadania i la ciutadania als seus representants.

La sociologia i les ciències polítiques, si bé no són les úniques, són disciplines amb molts instruments per la comprensió, l'anàlisi de la realitat i el disseny de polítiques futures. És des d'aquestes disciplines que ens disposem a investigar la recerca social a les administracions locals.

## III. Els objectius

En el marc tot just descrit, l'interès d'aquesta investigació persegueix un doble objectiu:

- indagar sobre l'ús, el tipus, i el grau d'integració de la recerca social en la dinàmica de treball i la pràctica política dels governs locals en el nostre context actual.
- indagar sobre les condicions possibilitadores i obstaculitzadores del nostre exercici professional a les administracions locals.

## **IV. Els aspectes metodològics de la recerca**

Per poder determinar l'*estat de la qüestió* de la recerca social a l'administració local ens hem hagut d'aturar sobre alguns aspectes més genèrics com el marc democràtic, l'evolució del govern local a Catalunya o el rol cada vegada més important que adopta la informació a la nostra societat. Aspectes, tots ells, que condicionen la forma concreta que adopta la recerca social.

D'altra banda hem hagut d'acotar l'objecte d'estudi, en base als recursos econòmics i temporals disponibles i als límits que el propi rigor metodològic ens imposa:

- **Límits territorials**

Si bé inicialment haguéssim volgut abarcar tot el territori català, hem cregut més prudent restringir l'espai de l'estudi a les comarques de la regió metropolitana de Barcelona (Barcelonès, Maresme, Vallès Oriental i Occidental, Baix Llobregat, Alt Penedès i Garraf) i 3 comarques centrals (el Bages, l'Anoia i l'Osona), per tal de poder contrastar diferents dinàmiques territorials (amb l'urbs barcelonina com a principal pol d'atracció). La delimitació territorial resultant s'aproxima molt als límits de la província de Barcelona.

Hem exclòs la ciutat de Barcelona, donat que té una dinàmica pròpia, no comparable ni extensible a d'altres dinàmiques municipals.

- **Les diferents instàncies de l'administració local**

El govern més proper a la ciutadania és l'encarnat pels ajuntaments municipals. Tanmateix les diferents formes d'associació entre ajuntaments, i la descentralització de les administracions estatals i autonòmiques han conformat noves instàncies administratives locals: les mancomunitats, els Consells Comarcals i les Diputacions, que encarnen, junt amb els ajuntaments, l'administració local entesa en sentit ampli.

En el marc d'aquesta recerca, només ens hem apropat de forma directa als ajuntaments, i ha estat a través dels ajuntaments que hem arribat al conjunt de l'administració local catalana.

- **Els múltiples actors de la recerca social**

Són moltíssims els actors implicats en la recerca social. És per això que ens hem apropat, pel que fa al govern local, als diferents càrrecs dins els ajuntaments (tècnics, regidors i alcaldes), i pel que fa als professionals de la recerca, a sociòlegs i politòlegs tenint en compte que la seva relació amb l'administració local pot ser treball des de dins (treball intern) o treball des de fora (treball extern).

### **IV. A) La mostra de municipis i el treball de camp**

Si alguna cosa ha caracteritzat especialment aquesta recerca, ha estat l'ús de tècniques molt variades per la recollida d'informació. Aquesta diversitat ha estat en bona part possible gràcies al grup de col·laboradors i col·laboradores del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya.

Hem realitzat el treball de camp en base a una mostra de 25 municipis, seleccionats en base al criteri territorial abans esmentat, en base a un criteri poblacional, i un tercer criteri de pluralitat política. La mostra final, queda recollida en el quadre següent:

Mostra de municipis de les comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona i les comarques centrals (Anoia, Bages i Osona).

Nº Habitants*	Barcelonès	Maresme	Vallès Oriental	Vallès Occidental	Baix Llobregat
més de 60.000	L'Hospitalet de Llobregat (255.050 hab) - PSC Sta. Coloma de Gramenet (123.175) - PSC	Mataró (102.018) - PSC(IC)	Granollers (50.951 hab)-PSC/CIU/ERC	Sabadell (185.798 hab.) - IC(PSC) Terrassa (163.862 hab.) - PSC	-
20.000 - 50.000	St. Adrià del Besòs (333.361 hab) - PSC(IC)	-	Mollet (41.911 hab) - PSC(IC)	Barberà del Vallès (25.484 hab) - PSC	Castelldefels (38.509 hab) - PSC(IC)
10.000 - 20.000	-	Vilassar de Mar (14.821 hab) - CIU (PP)	La Garriga (10.476 hab) - CIU	-	Molins de Rei (18.752 hab) - IC
5.000 - 10.000	-	St. Andreu de Llavaneres (6.194 hab) - PP	-	-	Cervelló (7.069 hab) - CIU
Nº Habitants*	<b>El Garraf</b>	<b>Alt Penedès</b>	<b>Anoia</b>	<b>Bages</b>	<b>Osona</b>
més de 50.000	-	-	-	Manresa (64.385 hab) - PSC (IC/ERC)	-
20.000 - 50.000	Vilanova i la Geltrú (47.979 hab) - CIU	Vilafranca del Penedès (28.553 hab) - PSC	Igualada (32.512 hab) - CIU (PP)	-	Vic (30.397 hab) - CIU
10.000 - 20.000	St. Pere de Ribes (18.695 hab) - Indep (UM9)	-	-	-	Manlleu (17.035 hab) - PSC/CI/ERC
5.000 - 10.000	-	Sant Sadurní d'Anoia (9.205 hab) - CIU (ERC)	Capellades (5.021 hab) - CIU	Navarres (5.225 hab) - PSC (IC)	-

\* Padró 1996.

Total nº ajuntaments: 25

En base a aquesta mostra, hem desenvolupat diferents tècniques de recollida d'informació que ens han permès contrastar d'una banda, opinions formulades des de l'òptica política amb les formulades des de l'òptica tècnica, i de l'altra, opinions formulades des de l'experiència de sociòlegs i politòlegs als ajuntaments (des d'una relació interna o externa).

Val a dir que les dues primeres tècniques de recollida d'informació (les entrevistes amb alcaldes i el passi del qüestionari) estaven molt focalitzades al primer dels objectius esmentats (ús, tipus i integració de la recerca social en el govern local), mentre que les dues últimes (taules rodones i grups de discussió) ens han aportat molts elements en referència a les possibilitats i limitacions de les nostres professions a l'administració local. De tota manera, com explicarem més endavant, la codificació i l'anàlisi de tot el material en base als mateixos conceptes, ens ha permès combinar tota la informació en una sola línia interpretativa.

Vegem en què consistia cada una de les tècniques emprades:

- **Entrevistes als alcaldes**

L'interès d'aquesta primera entrevista era obtenir una visió genèrica sobre el municipi i la seva relació amb la informació municipal i supramunicipal. L'entrevista constava de quatre grans blocs: l'accés a la informació, l'explotació de la informació, la participació ciutadana i, finalment, un últim bloc en el qual plantejàvem el rol que les administracions locals poden exercir en el context polític i social actuals.

Aquest primer contacte amb el municipi ens servia per presentar personalment el projecte als alcaldes/esses i demanar la seva col·laboració i el seu suport en el passi de qüestionaris a les diferents àrees de l'ajuntament.

- **El passi d'un qüestionari als caps d'àrea de l'ajuntament**

La tècnica del qüestionari ens servia per accedir a informacions molt més específiques de les àrees de treball dels ajuntaments. A través dels qüestionaris hem pogut indagar sobre la informació disponible a les diferents àrees (fent un especial èmfasi en els estudis, informes o enquestes que s'hi haguessin realitzat), la forma com s'organitza, la forma com s'explota i com es valora aquesta informació.

- **Seguiment d'investigacions realitzades als ajuntaments**

El seguiment d'una investigació realitzada en un ajuntament (mitjançant la realització d'entrevistes a totes les parts implicades), ens permetia recollir aspectes que difícilment podíem recollir a través de l'entrevista o del qüestionari. Ens referim als aspectes més dinàmics, com la circulació de la informació dins el propi ajuntament o la socialització dels estudis entre les diferents àrees.

El seguiment començava pel moment en què s'originà la necessitat de realitzar un estudi, passant per la formulació de la demanda, les persones o institucions que l'havien realitzat, les fonts documentals i estadístiques emprades, els obstacles que s'havien trobat, fins arribar a l'impacte que l'estudi hagués tingut sobre la dinàmica de treball de l'ajuntament.

Vam fer la selecció dels estudis a seguir a partir de la informació recollida als qüestionaris.

- **Les taules rodones**

L'organització d'un cicle de 4 taules rodones ens permetia debatre extensament i oberta sobre diversos aspectes de la recerca social que es desenvolupa a l'administració local. El fet de comptar d'una banda amb representants de les administracions supramunicipals, amb regidors, tècnics municipals, sociòlegs i politòlegs (amb una experiència de treball interna o externa als ajuntaments) i, de l'altra, amb un marc de debat, permetia conèixer les imatges de la recerca i de les nostres professions des de molts punts de vista diferents. Alhora permetia discutir sobre les iniciatives que els Ajuntaments duen a terme per conèixer la seva realitat circumdant i posar de manifest les necessitats i les mancances referides a tasques que des de les nostres professions es realitzen, o es podrien realitzar, en el marc local.

- **Els grups de discussió**

Finalment, l'organització de dos grups de discussió, el primer entre sociòlegs i politòlegs amb experiències de treball i el segon amb representació simultània de tots els agents (tècnics i regidors d'ajuntaments amb sociòlegs i politòlegs externs a l'ajuntament), ens han donat una riquesa de debat i d'intercanvi d'experiències de recerca social a l'administració local. Als grups fèiem una especial atenció a les demandes de les administracions locals i les possibilitats de realitzar-les, al potencial i a les mancances de les nostres professions i a la projecció de noves vies per un exercici professional que pugui millorar el coneixement i la gestió a les administracions locals.

#### **IV. B) La codificació i l'anàlisi de la informació recollida**

Les tècniques de recollida d'informació emprades ens han portat a fer un doble treball d'anàlisi i codificació. D'una banda teníem els qüestionaris, una tècnica d'investigació quantitativa amb una lògica de codificació i anàlisi pròpies. De l'altra, teníem tot el material de les entrevistes, seguiments, taules rodones i grups de discussió, totes elles tècniques qualitatives, per les que la codificació i l'anàlisi han seguit un caire molt diferenciat al del qüestionari.

##### *1) Tècniques quantitatives: la mostra opinàtica raonada, la representativitat inicial i la representativitat final*

La codificació i l'anàlisi del qüestionari l'hem fet a través del programa informàtic de tractament estadístic SPSS. La codificació de les respostes en diferents matrius, ens ha permès elaborar les taules de freqüència i les taules de contingència que hem integrat al text.

Pel que fa a la representativitat de la mostra, hi ha algunes qüestions a comentar. D'entrada dir que el nombre de casos de la mostra (139 qüestionaris) no era suficient perquè els resultats assolissin una representativitat estadística. Cal dir que no es tracta d'un cas excepcional, donat que el treball amb mostres estadísticament representatives acostuma a tenir costos econòmics molt elevats. La diferència entre una mostra representativa i una mostra opinàtica és que els resultats d'una mostra representativa són extensibles al conjunt de la població estudiada mentre que els de la mostra opinàtica no. Això no vol pas dir que els resultats de la mostra opinàtica siguin menys vàlids que els de la representativa, sinó que els resultats obtinguts només reflexen l'opinió dels enquestats i no la dels possibles enquestats.



La mostra opinàtica també implica que les relacions correlatives que percebem en les taules de contingència (taules en les que posem en relació dues variables) són correlacions que es donen en el marc territorial estudiat i entre els ajuntaments de la mostra i que, per tant, si féssim un estudi similar a la zona de Tarragona, podríem obtenir correlacions diferents de les que hem obtingut per la zona de Barcelona.

Quan, més amunt, hem presentat la mostra de municipis, també hem vist que l'havíem configurada en base a uns criteris de segmentació. Això vol dir que no ens hem dirigit a caps d'àrea de qualsevol ajuntament del territori estudiat, sinó que ens dirigíem a caps d'àrea que fossin representatius de volums de població, comarques i partits polítics diferents. És per això que la nostra, és una mostra opinàtica *raonada*. El fet que hi hagi una lleugera sobrerepresentació de municipis majors de 20.000 habitants, o una subrepresentació de municipis del PP, és fruit de la pròpia realitat. D'una banda no existeixen prou municipis majors de 50.000 habitants a totes les comarques estudiades, ni existeixen prou municipis governats pel PP com per recollir-ne més a la mostra. Però això no qüestiona en cap cas els criteris de segmentació utilitzats.

Un altre dels aspectes a comentar, és que el mètode d'entrega i de recollida dels qüestionaris no ens permetia assegurar el retorn de tots els qüestionaris entregats. A la pràctica, dels 139 qüestionaris deixats als ajuntaments, n'hem rebut 72 de contestats, una mica més del 50%. En ciències socials, és un percentatge de retorn considerat satisfactori.

De la mateixa manera que no controlàvem el retorn, tampoc podíem controlar els desequilibris que es poguessin donar sobre els criteris de segmentació inicials. Els resultats entre la mostra inicial (139 qüestionaris) i la mostra final (72 qüestionaris) són els que exposem seguidament en diferents taules. Les sobrerepresentacions i subrepresentacions, les haurem de tenir en ment a l'hora d'interpretar els creuaments entre les diferents variables del qüestionari.

- Territori

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Comarques	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
Barcelonès	17	12	11	15,3	3,3
Maresme	15	11	4	5,6	- 5,4
Vallès Occidental	20	14	14	19,4	5,4
Vallès Oriental	19	14	7	9,7	- 4,3
Baix Llobregat	15	11	8	11,1	0,1
El Garraf	11	8	7	9,7	1,7
Alt Penedès	10	7	6	8,3	1,3
Bages	7	5	2	2,8	- 2,2
Anoia	15	11	8	11,1	0,1
Osona	10	7	5	6,9	- 0,1
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Com podem observar a les taules, el Maresme, el Vallès Oriental i el Bages queden lleugerament subrepresentats, mentre que el Barcelonès, i el Vallès Occidental queden, en contrapartida, lleugerament sobrerepresentats.

- Població

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Volum de població	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
+ de 50.000 hab.	40	29	27	37,5	8,5
20.000 a 50.000 hab.	45	32	27	37,5	5,5
10.000 a 20.000 hab.	26	19	12	16,7	-2,3
5.000 a 10.000 hab.	28	20	6	8,3	-11,7
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Pel que fa al volum de població, els municipis majors de 20.000 habitants queden lleugerament sobrerrepresentats mentre que els menors de 20.000 habitants queden subrepresentats a la mostra final.

- Partit polític

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Partit polític	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
PSC	61	44	42	58,3	14,3
CIU	50	36	20	27,7	-8,3
IC	10	7	2	2,8	-4,2
Olivera (PSC/IC/ERC)	8	6	6	8,3	2,3
PP	6	4	0	0	-4
Independents	4	3	2	2,8	-0,2
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Partint de la mostra inicial, els partits polítics més subrepresentats són el PP, CIU i IC. Contràriament, el PSC és el partit que queda més sobrerrepresentat. Al llarg de l'informe, hem treballat més sobre els eixos Esquerra-Centre/Dreta que no pas a partir dels partits polítics. Vegem com queden representats aquests eixos de tendències polítiques:

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Eix polític	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
Esquerra (IC/PSC/ERC)	77	55	48	66,7	11,7
Centre (CIU-ERC/PSC-CIU/CIU-IC)	11	8	6	8,3	0,3
Centre-Dreta (CIU-PP)	51	37	18	25	-13
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Pel que fa als eixos polítics, queda sobrerrepresentat l'eix d'esqueres i subrepresentats el de centre i centre-dretes.

- Àrea de l'ajuntament

Mostra inicial			Mostra final		
Àrea	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
Serveis Personals	68	49	39	54,2	5,2
Serveis Econòmics	30	21,5	18	25	3,5
Serveis Territorials	41	29,5	15	20,8	-8,7
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Aquest últim, sense ser un criteri de segmentació a l'hora de configurar la mostra (donat que no tots els ajuntaments disposen de les tres àrees formalment, però a la pràctica tots toquen els tres aspectes), tenim una sobrerrepresentació de l'àrea de serveis personals, i una lleugera subrepresentació de l'àrea de serveis territorials.

## 2) Tècniques qualitatives: els conceptes i els grans temes d'anàlisi

Per la codificació i l'anàlisi de les entrevistes, els seguiments, les taules rodones i els grups de discussió, hem elaborat un índex de conceptes que recullen les principals idees del conjunt d'informació recollida. Per fer-ho més operatiu, hem agrupat els 48 conceptes sota 6 grans temes:

- **Estudis:** temps, encàrrec (a qui), encàrrec (formulació), pressupost, finançament, metodologia, finalitat, valoració, a què respon la demanda, seguiment, aplicabilitat, continuïtat.
- **Informació necessària:** dades, vies, finalitat, justificació, planificació.
- **Gestió de la informació:** organització de la informació, circulació de la informació, utilització de la informació, dificultats d'accés, fonts, reptes.
- **Participació ciutadana:** mecanismes, per què participació?, representativitat, legitimitat, mecanismes per informar.
- **El rol de l'administració local:** redefinició de funcions, divisions administratives (competències, ciutats reals, propostes territorials), mancances de la institució, potencialitats, efectes del canvi polític.
- **Les nostres professions, sociologia i politologia:** potencial, mancances, valoració d'experiències, reptes per la inserció, ús polític, percepció i coneixement, col·laboració ideal, intrusisme/buits professionals, condicions de treball.

Un cop codificada tota la informació, tant la quantitativa com la qualitativa, hem elaborat un guió d'anàlisi amb 5 grans capítols, agrupats en dues parts, que presentem a continuació.

# 1. L'origen de la recerca social

En aquest capítol mirarem de descriure quin és l'origen, la font, de la recerca social a l'administració local. És a dir, quines són les necessitats d'informació que justifiquen el recurs a la recerca social. En primer lloc analitzarem les necessitats d'informació detectades, en segon lloc les vies amb què compta l'administració local per poder donar resposta a aquestes necessitats. Finalment, veurem quin paper juga la recerca social enmig d'aquestes vies.

## 1.1 Necessitats d'informació detectades

Per tal d'analitzar les necessitats d'informació de l'administració local ens hem centrat en tres qüestions: de quina informació es disposa? Fins a quin punt es percep que es necessitaria informació que no es té? Quina informació es percep que es necessitaria? La resposta a aquestes qüestions ens ha permès sistematitzar les necessitats d'informació de l'administració local i poder veure les vies emprades per donar-li resposta.

### 1.1.1. Dades disponibles

En les entrevistes als alcaldes preguntàvem per les dades que es necessiten per la presa de decisions del dia a dia. Les dades referenciades pels alcaldes com a disponibles i utilitzades més freqüentment són les següents:

- dades demogràfiques extretes del padró d'habitants
- índexs d'atur i dades sobre l'estructura socio-professional
- dades sobre l'activitat econòmica i el mercat immobiliari
- dades urbanístiques i físiques de la ciutat
- dades sobre consum energètic
- estat d'execució del pressupost
- mapes de serveis
- dades sobre l'associacionisme
- dades vinculades a diferents aspectes de l'escolarització

Possiblement si haguéssim formulat la mateixa pregunta a regidors o tècnics les dades identificades haurien estat, almenys algunes d'elles, més específiques. Però el fet de preguntar als alcaldes ens permetia tenir una visió de conjunt.

A banda de veure quin tipus de dades es tenen disponibles i s'utilitzen a l'administració local, hem pogut veure (aquí ja a nivell d'àrees) de quines fonts procedeixen aquestes dades i en quina mesura es consulten aquestes fonts. Les fonts sobre les quals hem analitzat la freqüència de consulta són les que ja identificàvem com a possibles respostes en el qüestionari (Padró, Cens, EPA, INEM, IAE, Observatori del mercat de treball), ja que les preguntes obertes no ens han aportat noves fonts d'informació significatives. A continuació veurem, doncs, un seguit de taules que ens indiquen la freqüència de consulta de cada font. Per tal de facilitar la lectura hem ordenat les fonts de les més consultades a les menys consultades. Això ens permet podrem veure com les més consultades són les dues fonts pròpiament municipals: el padró i l'IAE.

**Freqüència de les consultes al padró o al cens**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ocasionalment	1	27	37,5	40,3	40,3
Anualment	2	14	19,4	20,9	61,2
Mensualment	3	10	13,9	14,9	76,1
Setmanalment	4	5	6,9	7,5	83,6
Diàriament	5	11	15,3	16,4	100,0
,		5	6,9	Missing	
		-----	-----		
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 67 Missing cases: 5

**Freqüència de les consultes a l' IAE**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ocasionalment	1	22	30,6	50,0	50,0
Anualment	2	12	16,7	27,3	77,3
Mensualment	3	4	5,6	9,1	86,4
Setmanalment	4	2	2,8	4,5	90,9
Diàriament	5	4	5,6	9,1	100,0
,		28	38,9	Missing	
		-----	-----		
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 44 Missing cases: 28

**Freqüència de les consultes a l'observatori del mercat de treball**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ocasionalment	1	19	26,4	51,4	51,4
Anualment	2	4	5,6	10,8	62,2
Mensualment	3	12	16,7	32,4	94,6
Setmanalment	4	2	2,8	5,4	100,0
Diàriament	5	0	0,0	0,0	100,0
,		35	48,6	Missing	
		-----	-----		
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 37 Missing cases: 35

**Freqüència de les consultes a l' EPA o a l' INEM**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ocasionalment	1	22	30,6	68,8	68,8
Anualment	2	5	6,9	15,6	84,4
Mensualment	3	3	4,2	9,4	93,8
Setmanalment	4	1	1,4	3,1	96,9
Diàriament	5	1	1,4	3,1	100,0
,		40	55,6	Missing	
		-----	-----		
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 32 Missing cases: 40

En preguntar per l'origen de les fonts consultades més sovint (sense especificar quines fonts) obteníem que en un 67,4 % dels casos les fonts consultades eren oficials, provinents de les diverses administracions, inclosa la local. Només en un 25 % dels casos es citaven organismes no oficials com a origen de les fonts de consulta més habitual. És probable que aquesta diferència es degui a dos factors: les majors facilitats per obtenir dades de les fonts oficials, i la major adequació de les dades de les fonts oficials a les necessitats de l'administració local:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
NS/NC	0	14	6,8	6,8	6,8
<b>Fonts oficials</b>	<b>1</b>	<b>139</b>	<b>67,4</b>	<b>67,4</b>	<b>74,2</b>
Fonts no oficials	2	53	25,7	25,7	100,0
		-----	-----	-----	
Total		206	100,0	100,0	

Valid cases: 206 Missing cases: 0

Fins ara hem vist quina informació es manega habitualment sense entrar a valorar-la. En la següent freqüència podem veure com es valora, en conjunt, la informació de què es disposa a nivell d'àrees o regidories. La valoració no és massa satisfactòria donat que en el 50% dels casos la informació disponible és considerada insuficient:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
molt insuficient	1	0	0,0	0,0	0,0
<b>insuficient</b>	<b>2</b>	<b>36</b>	<b>50,0</b>	<b>50,0</b>	<b>50,0</b>
suficient	3	26	36,1	36,1	86,1
satisfactòria	4	10	13,9	13,9	100,0
molt satisfactòria	5	0	0,0	0,0	100,0
		-----	-----	-----	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 72 Missing cases: 0

Aquesta valoració era referida a la informació concreta que gestionen les àrees o regidories. A continuació, entrarem a veure més a fons les percepcions sobre la necessitat d'informació adicional a la que ja es té, és a dir, veure fins a quin punt es considera que en termes generals es té prou informació o, contràriament es percep que hi ha déficits importants.

### 1.1.2. Percepcions entorn de les necessitats d'informació

Els ajuntaments durant anys s'han mogut en base a percepcions sobre la seva realitat local degut a les mancances d'informació que patien. Actualment, sembla que en els municipis grans els problemes bàsics d'informació estan més o menys solventats, la qual cosa els permet concentrar els esforços en avançar en termes de qualitat, disposant d'interpretacions i anàlisis més elaborades:

Jo crec que en aquests moments mancances d'informació no però sí que comencem a necessitar elaboracions més sofisticades.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

D'altra banda, en els municipis petits es segueix funcionant molt en base a les fonts bàsiques (padró, IAE, etc) i, sobretot, a les intuïcions i percepcions, malgrat que sovint es reconeguin les limitacions d'aquest

funcionament. Paradoxalment però, les percepcions entorn la manca o disponibilitat suficient de dades són aparentment contradictòries, ja que són els ajuntaments més grans els que en general manifesten tenir més dèficits de dades:

Els ajuntaments ens hem mogut sempre amb percepcions, sobretot des del punt de vista social, no des del punt de vista econòmic. No tenim prou dades per planificar el futur.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

La realitat local en un poble de 9.000 habitants la coneixes bastant. Em diràs, home, la coneixes de nas o la coneixes de vista, evidentment no amb dades concretes. De dades concretes hi ha les que hi ha, i déu-n'hi-do de les que hi ha sobre la taula. Jo cada dia em passo una hora pel carrer amb el que està al servei de jardineria o neteja per veure quina és la problemàtica que es detecta més i quines són les queixes que em vénen més a mi via les persones. Per tant, la realitat del carrer, la realitat dels serveis comunitaris la coneixem. En temes urbanístics, tres quarts del mateix. Per qualsevol obra que hi hagi, hi ha un seguiment tècnic i si hi ha una anomalia s'informa immediatament a l'alcaldia. En canvi a serveis socials, joventut i la policia, la portem al dia perquè qualsevol incident al carrer, per insignificant que sigui, doncs cada dia hi ha un parte de la policia que m'arriba aquí a les 8 del matí abans d'anar a treballar. Per tant, jo ja sé el que ha passat aquella nit i el dia anterior al poble.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Però aquesta contradicció aparent és lògica si tenim en compte el nivell d'organització i resolució de problemes bàsics en què es troben uns i altres. El perfeccionament del sistema d'administració i gestió que han pogut fer els ajuntaments grans els ha portat a una sensibilització progressiva vers la necessitat d'informació.

D'altra banda, hem pogut percebre també algunes diferències en relació a la percepció de les necessitats d'informació en funció de les diverses opcions polítiques. Val a dir que s'observa una tendència general dels governs de partits d'esquerres cap a una major sensibilitat vers la informació. En general hi ha una preocupació més gran per la disponibilitat d'informació a l'hora de governar. Exemples d'això els trobem en les següents cites<sup>1</sup>:

No tenim mai la sensació que ens faltin dades

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

En realitat, jo crec que d'informació mai en tenim la suficient, és una cosa que quan en tens un paquet sempre en vols tenir més.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Un altre aspecte que cal tenir en compte en parlar de dades és que s'estableix una diferència fonamental entre les dades necessàries per la presa de decisions del dia a dia i les dades necessàries per planificar. Per planificar es treballa d'una banda, amb conceptes genèrics que reflecteixen models de ciutat (sostenibilitat, ciutat-territori, ciutat real, etc.) i, per l'altra, amb dades que es poden planificar i preveure i, per tant preveure'n l'elaboració. En el dia a dia, en canvi, les dades que es requereixen (a part de les bàsiques com les que proporciona el padró d'habitants) són més difícils de preveure i són també més específiques.

Per fer planificació es poden planificar les dades. Pots preveure i sistematitzar les dades que es necessiten. En canvi el dia a dia et crea necessitats de dades que requereixen un estudi específic

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Les necessitats del dia a dia són coses molt més puntuals, que no tenen tanta transcendència. En canvi de cara a planificar, la informació que es necessita és totalment diferent. Jo diria que a nivell de planificació més a mig

<sup>1</sup> Amb tot, cal tenir present la subrepresentació de municipis grans de tendència política de centre-dreta a la nostra mostra de municipis, com a possible biaix de l'anterior afirmació.

termini també hi ha una base a nivell d'aquesta comarca que és el Pla Estratègic (...) Això és d'alguna forma la "carta de navegar" a nivell de ciutat, amb aquest concepte que tenim de ciutat-territori que és el nostre municipi i el seu entorn...tota aquesta sèrie de conceptes són amb els que es treballa a l'hora de planificar.

(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab, Segona Corona)

### 1.1.3.Dades necessàries

A banda de les dades disponibles, hi ha una sèrie de dades que es perceben com a necessàries pels equips de govern i que no estan disponibles o ben resoltes en aquests moments. Aquestes dades es poden classificar en 3 grups:

#### *Dades sobre la pròpia gestió municipal*

- Indicadors d'impactes de les polítiques aplicades
- Indicadors de gestió i avaluació
- Indicadors de qualitat dels serveis
- Estudis de costos dels serveis
- Gestió de recursos ambientals i anàlisis d'impacte ambiental
- Dades municipals comparatives

#### *Dades referents a la població i a les seves dinàmiques*

- Indicadors de benestar i de qualitat de vida
- Indicadors de necessitat
- Estudis sobre els canvis d'hàbits i actituds de la població
- Dades sobre la immigració real
- Estudis de mobilitat i dinàmica metropolitana
- Indicadors de dinamisme econòmic
- Estudis de mercat i d'opinió
- Dades referents al món econòmic privat

#### *Dades sobre les dinàmiques de caràcter global*

- Estudis sobre l'evolució de les conjuntures econòmiques generals
- Anàlisis de tendències i prospeccions de futur

Si mirem els resultats de l'enquesta pel que fa les dades que serien ideals per l'àrea, ens trobem també, amb tres grans grups de necessitats identificades. Per una banda, i per ordre de freqüència, s'assenyalen les dades socials, econòmiques i demogràfiques, i les necessitats i demandes de la població, lligades totes elles a les dinàmiques de la població (53,2%). En segon lloc, segueixen les dades referents a la gestió municipal (gestió de serveis interns, indicadors d'avaluació, dades i experiències comparatives i recursos econòmics i tècnics externs) que sumen un 46,3% de les dades assenyalades. Finalment esmentar que la preocupació pels nous problemes i fenòmens socials, que ha estat una preocupació freqüentment recollida a les entrevistes (pel que fa als canvis d'hàbits i actituds de la població, evolució de les estructures econòmiques, etc) a l'enquesta no ha estat gens significativa (0%):

Dades ideals per l'àrea	Value	Frequency	Percent	Cum Percent
socioeconòmiques, demogràfiques, ..	1	22	36,6	36,6
necessitats demandes i opinions	2	10	16,6	53,2
nous problemes i fenòmens socials	3	0	0,0	53,2
gestió interna dels serveis	4	10	16,6	69,8
indicadors d'avaluació	5	8	13,3	83,3
dades i experiències comparatives	6	7	11,7	95,0
recursos econòmics i tècnics externs	7	3	5,0	100,0
Total		60	100,0	100,0



En preguntar, ja no per les dades ideals específiques per l'àrea, sinó pels temes de la realitat local en els que els agradaria ampliar coneixement, el percentatge més alt es situa al voltant del coneixement qualitatiu de la població, tot i que també hi ha percentatges bastant significatius al voltant de temes com el treball, els serveis i les polítiques municipals, la vertebració i cohesió social de la ciutat i temes d'economia:

Temes per ampliar coneixements	Value	Frequency	Percent	Cum Percent
Treball	2	10	14,9	14,9
Educació	3	0	0,0	14,9
Economia	4	7	10,5	25,4
Vertebració ciutat, cohesió social	5	8	11,9	37,4
<b>Coneixement qualitatiu població</b>	<b>6</b>	<b>30</b>	<b>44,7</b>	<b>82,2</b>
Serveis i polítiques municipals	7	9	13,4	95,6
Dinàmiq. Supramunicipals, tend. canvi	8	1	1,5	97,0
Salut i Medi ambient	9	2	3,0	100,0
		-----	-----	-----
Total		67	100,0	100,0

Finalment, a nivell de temes desenvolupats fora de l'àmbit municipal però que són importants fonts de consulta per l'ajuntament, els principals temes en els que els agradaria aprofundir són els temes de serveis i polítiques municipals (25,5%) i els temes vinculats al coneixement de la població (treball, vertebració i cohesió social i coneixement qualitatiu de la població):

Value Label	Value	Frequency	Percent	Cum Percent
<b>Treball</b>	<b>2</b>	<b>9</b>	<b>17,7</b>	<b>17,7</b>
Educació	3	3	5,8	23,5
Economia	4	5	9,8	33,3
<b>Vertebració ciutat i cohesió social</b>	<b>5</b>	<b>8</b>	<b>15,7</b>	<b>49,0</b>
<b>Coneixement qualitatiu població</b>	<b>6</b>	<b>9</b>	<b>17,7</b>	<b>66,7</b>
<b>Serveis i polítiques municipals</b>	<b>7</b>	<b>13</b>	<b>25,5</b>	<b>92,2</b>
Dinàmiq. Supramunicipals, tend. canvi	8	4	7,8	100,0
Salut i Medi ambient	9	0	0,0	100,0
		-----	-----	-----
Total		51	100,0	100,0

Pensem que en les dues taules de freqüències tot just exposades, tenint en compte que es tractava de preguntes obertes, el que queda refectit són els principals canvis que viuen actualment moltes administracions locals. Canvis lligats a la complexificació tant social (dels grups socials i de les formes de vida col·lectiva) com de la pròpia administració (amb la prestació de nous serveis i la introducció de canvis en la gestió municipal). Més endavant entrarem a comentar més a fons aquests dos canvis que, de moment, només volem deixar apuntats com a claus de lectura de les taules.

#### 1.1.4. Dificultats identificades en la recollida de dades i l' explotació de les dades

Les principals dificultats identificades en relació a la recollida de les dades disponibles són les següents:

Value Label	Value	Freq.	Percent	Cum Percent
no es disposa dels equips informàtics	1	4	5,1	5,1
<b>no hi ha sist. global informatitzat d'inf.2</b>	<b>2</b>	<b>15</b>	<b>19,2</b>	<b>24,3</b>
manca d'organització/coordinació a l'àrea	3	11	14,1	38,4
<b>no hi ha ni temps ni recursos econòmics</b>	<b>4</b>	<b>14</b>	<b>18,0</b>	<b>56,4</b>
no hi ha recursos humans/especialistes	5	9	11,5	68,0
per la inadequació de les dades	6	3	3,9	71,8
<b>dificultats en obtenció/elaboració dades</b>	<b>7</b>	<b>18</b>	<b>23,0</b>	<b>94,8</b>
manca de transparència/col·laboració pol.	8	4	5,2	100,0
		-----	-----	-----
Total		78	100,0	100,0

Les dificultats més esmentades són les dificultats en relació a l'obtenció i posterior elaboració de les dades (23%). Lligades a aquestes segueixen, amb percentatges similars, les dificultats derivades de la inexistència d'un sistema global informatitzat d'informació (19,2%), la manca de recursos econòmics i temporals (18%) i humans (11,5%) per dedicar-se a la recollida de dades i, finalment, la manca d'organització i coordinació a l'àrea de cada a un treball de recollida sistemàtica la informació necessària.

A més de les dificultats recollides a l'enquesta, hem recollit una altra sèrie de dificultats més lligades a les dades *en sí*, que llistem a continuació:

- La poca periodicitat amb què es recullen certes dades (especialment en relació al Padró d'habitants) i els retards que es produeixen habitualment en l'explotació de les dades que es recullen fan que el treball habitual s'hagi de fer en funció d'unes dades ja de bon principi caducades.
- Moltes de les fonts de dades no han estat pensades per l'ús que posteriorment se'ls dona, amb la qual cosa, d'una banda és necessari realitzar un treball de reelaboració posterior per poder utilitzar-les, i de l'altra s'estableixen ja d'entrada unes limitacions als estudis o treballs que es podran fer a partir de les dades existents.
- Sovint es plantegen problemes de fiabilitat provocats pel fet que no se sap amb quins criteris han estat construïdes les dades o fins i tot si s'han construït partint de biaixos polítics.
- El fet que sovint les dades no hagin estat recollides de forma homogènia dificulta la possibilitat de realitzar treballs comparatius o més genèrics ja que aquestes no es poden agrupar.
- Es planteja com a problema la dificultat que comporta poder treballar amb dades socials amb el mateix nivell de tabulació que per altres dades.
- Es veu difícil trobar dades realment informatives. La manca de precisió, claredat i sistematització de les dades fa que n'hi hagi moltes que no aporten informació.
- Sovint es fa difícil trobar dades desagregades a nivell local, ja que moltes de les dades les recullen administracions supralocals que agreguen les dades per nivells comarcals, provincials, regionals, autonòmics o estatals.
- Tenint en compte que la informació té diversos clients (polítics, tècnics, privats, etc.), es fa difícil construir dades que siguin útils i a la mida de tothom.

En la següent freqüència, podem veure quina és la percepció de les dificultats de treball amb informació estadística. Hem comptabilitzat el nombre de dificultats citades que s'assenyalaven a partir d'un llistat. En general, com s'observa, no es reconeixen massa dificultats:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Cap dificultat	0	1	1,4	1,4	1,4
Una dificultat	1	15	20,8	20,8	22,2
Dues dificultats	2	35	48,6	48,6	70,8
Tres dificultats	3	11	15,3	15,3	86,1
Quatre dificultats	4	8	11,1	11,1	97,2
Cinc dificultats	5	2	2,8	2,8	100,0
Total		72	100,0	100,0	

A la taula que segueix, podem veure com es reforça la tendència que comentàvem anteriorment: les majors dificultats en la recollida i tractament de la informació estadística es concentren més als ajuntaments grans que no pas als petits. La hipòtesi que explicaria aquesta aparent contradicció, és que els ajuntaments grans estan molt més immersos en els processos de recollida i tractament de la informació que no pas els petits i tenen molt més presents les dificultats lligades al treball amb informació estadística:

Població (milers)	Count	Número de dificultats identificades (recollida/treball amb fonts estadístiques)					Row Total	
		0	1	2	3	4		5
5 a 10	1	1	2	2	0	1	0	6
		16,7%	33,3%	33,3%	,0%	16,7%	,0%	8,3%
		100,0%	13,3%	5,7%	,0%	12,5%	,0%	
		3,2	,7	-,5	-1,0	,4	-,4	
10 a 20	2	0	0	8	3	1	0	12
		,0%	,0%	66,7%	25,0%	8,3%	,0%	16,7%
		,0%	,0%	22,9%	27,3%	12,5%	,0%	
		-,4	-1,6	,9	,9	-,3	-,6	
20 a 50	3	0	8	10	4	3	2	27
		,0%	29,6%	37,0%	14,8%	11,1%	7,4%	37,5%
		,0%	53,3%	28,6%	36,4%	37,5%	100,0%	
		-,6	1,0	-,9	-,1	,0	1,4	
més de 50	4	0	5	15	4	3	0	27
		,0%	18,5%	55,6%	14,8%	11,1%	,0%	37,5%
		,0%	33,3%	42,9%	36,4%	37,5%	,0%	
		-,6	-,3	,5	-,1	,0	-,9	
Column Total		1	15	35	11	8	2	72
		1,4%	20,8%	48,6%	15,3%	11,1%	2,8%	100,0%

## 1.2. Vies per respondre a les necessitats d'informació

### 1.2.1. Les diverses vies de coneixement: punts forts i punts febles

Durkheim distingia diverses formes de relació entre el govern i la ciutadania en una democràcia: l'opinió pública, l'administració i els grups intermitjos.

Els grups intermitjos representen i defensen els interessos de la ciutadania i, per Durkheim, són ara una font important de cohesió social. Ara, exerceixen una funció molt important de control sobre l'Estat de la mateixa manera que es controlen ells mateixos mútuament. Els grups intermitjos que ell considerava importants eren els grups professionals. Nosaltres hem fet extensible aquesta categoria a les diferents entitats de representació d'interessos de la ciutadania, adaptant-la a la realitat actual. De tota manera, no entrarem a analitzar més a fons els grups intermitjos.

D'altra banda, la pròpia administració és, des del seu punt de vista, fonamental per canalitzar les demandes i interessos de la ciutadania. I per tal que aquesta funció de l'administració pugui desenvolupar-se plenament cal que aquesta sigui oberta, receptiva, amb uns professionals que sàpiguen escoltar. És el que un alcalde anomenava tenir oberts els propis "mecanismes de capil·laritat" de l'administració:

La capil·laritat territorial del municipi existeix (...) Jo penso que hi ha molts mecanismes de capil·laritat: les treballadores familiars, l'assistent social o els propis polítics: els regidors de barri, els consells sectorials, els consells de districte, les peticions individuals o col·lectives.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Ara, la pròpia opinió pública s'encarrega de traslladar les inquietuds i opinions de la ciutadania (a través de mecanismes informals com el boca-orella, o a través dels mitjans de comunicació). Però el panorama actual ha variat molt des que Durkheim feia aquesta anàlisi. Avui dia els mitjans de comunicació tenen una influència en la creació d'opinió pública que Durkheim no contemplava. Tot i així, com tot seguit exposarem, en el marc local i respecte a la creació d'opinió pública local, encara tenen molta importància els canals informals, més que no pas els mitjans de comunicació.

L'opinió pública, l'administració i els grups intermitjos són els nexes de comunicació entre l'Estat<sup>1</sup> i la ciutadania que Durkheim identificava. Tal i com hem pogut contrastar empíricament, aquests nexes segueixen sent vigents i aplicables a l'administració local, però en un marc de relacions molt més complexificat com és l'actual, en el que es requereixen nous mecanismes de comunicació entre la ciutadania i el govern. En aquest context la recerca social apareix com un mecanisme capaç d'aportar elements de control dels biaixos introduïts pels interessos polítics, els mitjans de comunicació i la representació d'interessos corporatius.

### A) L'opinió pública

#### 1. Canals informals

Els canals informals de contacte amb la ciutadania es presenten, especialment en els municipis més petits, com una de les principals vies d'obtenció d'informació. Tant és així que en aquests municipis petits en força casos la informació que s'obté per canals informals esdevé la via més

<sup>1</sup> L'Estat entès en les seves diferents formes de govern. En el cas espanyol distingiríem el Govern Estatal, el Govern Autònom i el Govern Local

important per orientar les accions de govern més quotidianes, és a dir, aquelles que resten més al marge de les programacions de legislatura o planificacions a mig o llarg termini.

És remarcable, però, el fet que pràcticament tots els governants entrevistats, de municipis petits, mitjans i grans, consideren que aquest és encara un canal important de relació amb la ciutadania i d'obtenció d'informació directa, en la mesura que el tamany del municipi ho permet:

#### *5.000 habitants*

Els canals de participació que té l'ajuntament? A veure, som un poble de 5.000 habitants, per tant vol dir que és possible tenir el que jo en dic canals intuïtius, és a dir, el contacte que es té amb el ciutadà en mil i una converses, en mil i una... en llocs diversos, que et permet saber coses. aquest és un canal, molt informal però jo penso que en un poble de 5.000 habitants és un canal que conta, de vegades més del que sembla.

#### *Entre 10.000 i 15.000 habitants*

La recollida d'informació arriba a través de molts canals. Evidentment, els més informals són els de la gent que et para pel carrer i et diu coses. En una ciutat encara mitjana com la nostra, tant a mi com als regidors hi ha quantitat d'informació que ens arriba.

#### *Entre 40.000 i 50.000 habitants*

Tenim un tamany que encara és aquell en el qual la gent t'atura pel carrer i t'ho diu, la gent no li fa res arribar-se o trucar a l'ajuntament o presentar un paper espontàniament, sense cap canal formal. Per tant aquest és un tema molt important, i a mida que la dimensió es fa més gran això es fa més difícil, a la gent se li fa més muntanya amunt accedir a l'ajuntament.

#### *Més de 100.000 habitants*

Aquí és molt fàcil perquè tenim la dimensió adequada perquè això funcioni de veritat. En un Barcelona has de pensar que un districte són més habitants que tota la nostra població. Aquí els districtes són de 15 o 20.000 i a més a més et coneixes, et saben el telèfon, t'aturen pel carrer, a mi als regidors i a tothom (...) quan tens tot aquests fluxes d'informació és per molt que t'equivoquis... i malgrat tot sempre hi ha alguna cosa que no preveus però això és inevitable.

Els diversos governs locals, com podem veure, independentment del tamany del municipi on governen (sigui de 5.000 o de més de 100.000 habitants), se senten molt propers i accessibles a la ciutadania.

Però no obstant el reconeixement generalitzat de la importància d'aquests canals informals de contacte, es plantegen alguns dubtes envers la fiabilitat d'aquestes vies com a font d'informació. I aquí sí que val a dir que com més gran és el municipi, més problemes es detecten o més dubtes sorgeixen en relació a la informació que s'obté a través d'aquestes vies. El principal problema que plantegen és detectar el grau de representativitat de la informació:

A vegades un regidor està preocupadíssim perquè tres veïns li han dit que no sé què i resulta que només són 3 veïns i als altres 3000 no els preocupa, i en canvi en fem una muntanya. No saps mai si aquella informació que tens és molt subjectiva o és una mica objectiva. És complicat.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

En canvi, en els municipis petits i mitjans, en refiar-se més del boca-orella no es desenvolupen tantes formes sistematitzades i objectives per recollir informació, demandes i necessitats de la població.

La recollida d'informació arriba a través de molts canals, però jo diria que no està gaire organitzada. A vegades ens refiem més del que va passant sense tenir una sistemàtica ben muntada.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Un altre problema detectat el conformen els biaixos polítics de la informació que arriba o dels ciutadans que es dirigeixen directament als representants dels òrgans de govern:

No n'hi ha prou anant pel carrer o amb converses de cafè o comentaris, perquè veus que això està esbiaixat Moltes vegades, la gent amb la que tu et fas et diu el que tu t'agrada sentir, no et critica massa (...) Poca gent t'aturarà per dir-te "és que sós uns desgraciats perquè això que heu fet és un disbarat" i en canvi hi ha molta gent que ho pensa, però no t'ho diuen. El que se t'obra i el que et diu coses i et critica una mica és el que és més o menys de la teva corda.

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

## *2. Canals formals de participació en el Ple*

Aquest és un recurs disponible en pràcticament tots els ajuntaments, recollits en els reglaments municipals de participació. Ara bé, tot i ser present arreu, és un canal al qual es recorre en molt comptades ocasions. La seva manca d'agilitat i de representativitat en relació al conjunt de la ciutadania són algunes de les raons que el mantenen en desús.

## *3. Reunions i contactes amb membres concrets de la població*

Aquesta és una via que en determinades ocasions es veu molt útil, complementant el contacte amb els diversos òrgans de representació de la societat. Es tracta, en aquest cas, d'anar a cercar persones molt concretes, la opinió de les quals interessa conèixer, ja sigui perquè són persones expertes en algun tema, perquè representen algun sector o perquè són les persones influents en determinats àmbits. Generalment es recorre a aquest tipus de reunions quan el governant necessita madurar el seu propi criteri davant d'un tema, definir una posició davant d'un conflicte o, fins i tot, valorar la marxa general d'un sector social o econòmic local.

## **B) Els grups intermitjos**

### *1. Els consells de participació*

Els consells sectorials de participació, on s'acullen les entitats representants dels diversos sectors, es reconeixen com un dels principals canals establerts i sistemàtics d'obtenció d'informació. A través d'aquest canal les entitats esdevenen els interlocutors naturals amb l'administració, fent arribar les demandes dels diversos sectors de la població que representen. Es tracta d'un canal àmpliament generalitzat i valorat com a útil. No obstant això, no resta exempt de problemes.

De nou afloren dubtes sobre la representativitat, en aquest cas de les entitats i, en conseqüència, d'aquests òrgans de participació i comunicació amb la ciutadania.

De tota manera, aquests consells de participació no sempre realitzen la mateixa funció, se'ls atorga el mateix poder de decisió ni són valorats de la mateixa manera. Aquells ajuntaments més sensibilitzats per promoure la participació ciutadana i que més han reflexionat sobre el tema (acostumen a ser ajuntaments mitjans o grans) són els que atorguen funcions més àmplies a aquests consells, però alhora els que més relativitzen el seu grau de representativitat en relació al conjunt de la ciutadania. És per això que molts han creat mecanismes paral·lels sistematitzats per pal·liar els biaixos de representativitat que es detecten.

En municipis on els recursos són molt escassos i l'estructura municipal molt minsa i on, per tant, el recurs a vies sistematitzades de recull de la informació es fa més difícil, el recurs a vies informals resulta útil als governants:

La pregunta a fer-se és: què pensa la resta de la gent? I en aquest cas jo em refio més de ràdio *macuto* que no pas de... és a dir per saber una cosa com cau o com no cau, m'estimo més demanar-li a la meua mare que diuen a les botigues que no pas a una reunió d'aquest estil on la gent està molt marcada políticament perquè ens coneixem tots i, per tant, no és tan operatiu. O bé demanar a gent, quan vas a portar el nen a l'escola, "Escolta, d'això què en penses?" per mi això és molt més eficaç per saber l'estat d'opinió que no pas les instàncies organitzades.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

En alguns casos, però, els consells compleixen una funció merament formal:

A nosaltres organismes d'aquests com el Consell Local de no sé què, ens serveixen més per tapar l'expedient i per donar la imatge que la gent participa i que s'escolta a la gent (...) que no pas perquè hi veiem una eina de treball participatiu.

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

També hi ha casos on no es qüestiona la representativitat de les entitats en relació a la població i, per tant, es considera que a partir d'aquesta via s'obté una representació de l'opinió de gairebé tots els sectors de la població i no es plantegen mecanismes de participació alternatius

Jo et diria que en aquest cas particular arribem al 80% o al 75% de la gent, perquè és un ventall molt ampli i, per tant, dins d'aquestes entitats hi ha representat gairebé el 100% de la nostra societat. Per tant és una eina bastant bona (...) Vull dir que és una bona via, perquè sinó es fa molt difícil saber agafar el pols del carrer.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Com que en una ciutat saps qui crea opinió, saps qui té influència en alguns sectors, si parles amb ells i preguntes, ja tens una informació directa importantíssima.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

### *1. El contacte no formalitzat amb les entitats*

A efectes de l'obtenció d'informació aquesta via seria molt semblant als consells de participació. La diferència rau en la no sistematització, en aquest cas, dels contactes que s'estableixen amb les entitats. En el cas d'establir-se una periodicitat en els contactes mantinguts amb les entitats, aquests no es produeixen en el marc d'un òrgan reconegut formalment i amb una dinàmica de treball estipulada. Això pot anar en detriment de la qualitat i profunditat de la participació.

## **C) L'administració**

La pròpia administració és un canal per recollir les demandes de la ciutadania, ja que a través dels diversos serveis municipals l'administració manté un contacte directe amb la ciutadania que si és ben aprofitat pot ser una font d'informació molt valuosa.

### *1. L'atenció directa a través dels serveis*

Els professionals que integren els diferents serveis municipals passen moltes hores atenent el públic. Aquests professionals poden aportar molta informació al govern si es construeixen els dispositius o mecanismes adequats per tal que la comunicació entre aquests quadres tècnics i els quadres polítics sigui fluïda.

## 2. Servei d'Atenció Ciutadana

A banda de l'atenció a través dels serveis municipals tradicionals (serveis socials, serveis urbans, etc), d'uns anys ençà es van posant a disposició dels ciutadans uns serveis específics per tal que puguin fer arribar les seves demandes o queixes al govern municipal. Una bona gestió i sistematització de les demandes que arriben a aquests serveis pot ser una font important d'informació pel govern local.

## 3. Servei de Policia Municipal

Els parts de la policia municipal són una via d'informació bàsica que utilitzen sistemàticament tots els governs municipals.

## 4. L'acció de govern

La pròpia acció continuada de govern proporciona una visió i un coneixement de la realitat de la població que no s'ha de menystenir:

L'equip de govern no solament fa la seva política en virtut del que li ve de la societat civil o bé per la via d'estudis i d'enquestes, sinó que també des de la mateixa visió que el govern té de la ciutat, perquè des del govern tenim un mirador privilegiat.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

El fet de 20 d'estar aquí et dona un coneixement brutal de la realitat que tens. Si cada dia veus un parte de la policia, si parles amb la gent del carrer o amb 40.000 veïns acabes tenint un background de coneixement brutal.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

D'altra banda, els programes electorals i els programes d'execució que es realitzen a l'inici de la legislatura ja parteixen, generalment, d'un esforç de coneixement i sistematització de la informació. La seva consulta pot aportar la informació que es necessita en determinats moments.

Un darrer element important a considerar és la pròpia formació dels regidors, sovint amb una experiència prèvia en els camps que gestionen. Aquesta experiència és una font important de coneixement de la realitat.

## 5. Fonts bàsiques d'informació municipal (el padró d'habitants)

El padró d'habitants és la font bàsica i fonamental d'informació sobre la població a la qual recorren sistemàticament els governs locals. Una bona explotació del padró pot ser molt informadora de la realitat social i cobrir bona part de les necessitats d'informació relacionades amb la població que sorgeixen en la presa de decisions i gestió quotidiana.

En termes generals i en relació als canals de la pròpia administració com a tal, es manté amb força el tòpic que per la pròpia proximitat del govern local ja es coneixen les necessitats i opinions de la població. Però, en realitat, si no es posen a disposició mecanismes de confiança per tal que la ciutadania expressi les problemàtiques o opinions reals, aquestes no arriben a l'administració. Això fa que sovint s'acabin tenint sorpreses:



Desgraciadament tot i que a vegades sembla que l'administració local és una administració molt propera i que hauria de ser molt fàcil tenir el fil de la gent, no sempre és així i a la gent li costa bastant traslladar les seves inquietuds.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Sovint als pobles petits d'intuïció n'hi ha, però de vegades tens sorpreses. Perquè, a vegades tot no es coneix.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

La necessitat d'informació es solventa a partir del contacte directe, es solventa a partir d'aquests mecanismes informals d'informació, es solventa a partir de tenir un criteri molt clar d'estar obert a rebre demandes i, per tant, rebre a tothom. Bé, cal tenir aquests mecanismes que generen confiança i, que, en definitiva, fan que la gent s'expliqui, que els problemes arribin. Però es solventa, fent meravelles i carregant-se d'hores.

*(Tinent alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

## D) La recerca social

La recerca social permet conèixer l'opinió i les necessitats de la població que no utilitza els canals formals o informals de comunicació amb l'administració i que, d'altra manera, no és tinguda en compte o no es coneix suficientment.

Aquesta via serà analitzada al llarg de l'estudi amb més deteniment, amb la qual cosa podrem observar la importància i el rol que juga a l'administració local, els punts forts i febles de les diverses formes que pren la seva pràctica quotidiana així com els seus propis punts forts i febles consubstancials a la pròpia recerca social.

### 1.2.2. Algunes conclusions

De tot el que hem anat exposant n'hem pogut desprendre algunes conclusions genèriques intentant integrar els diversos elements en joc en aquesta dinàmica comunicativa entre govern local i ciutadania: opinió pública, grups intermitjos i administració:

1. Amb el desplegament de la democràcia, les opinions i demandes dels ciutadans arriben més fàcilment i més ràpidament a l'administració. Com que la capacitat de resposta no és ni tan ràpida ni tan fàcil, es generen situacions d'ingovernabilitat:

- L'increment de demandes complica la distinció entre demandes i necessitats reals, les percepcions i les dades objectives:

La capillaritat territorial del municipi existeix (...) Jo penso que hi ha 10.000 mecanismes i que és la suma de tot la que fa que al final tinguis de l'orde de 10.000 peticions damunt de la taula i recursos per 500 i llavors has de triar. I aquest és un altre problema que és establir l'ordre de prioritats. I jo penso que està en funció d'un model de ciutat, de l'estratègia d'actuació municipal que cadascú tingui

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Aquí a vegades nosaltres tenim un problema, hem de distingir una percepció d'una dada, potser la dada ens diu que aquest barri està ben equipat i que té tots els serveis. En canvi la percepció dels ciutadans potser no és aquesta, i per a nosaltres com a polítics és el repte, d'alguna manera dir quines són les demandes dels ciutadans i quina és realment la realitat que objectivament podem trobar i podem conèixer

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- Es fa més difícil de controlar l'abús dels mecanismes de comunicació per interessos personals

Hí haurà aquell que s'haurà après els canals i aleshores fins i tot n'abusarà per temes estrictament puntuals i molt personals. Però bueno, jo crec que el que hem de garantir és que tohom pugui accedir-hi amb facilitat. L'administració a mida, propera, atenta, càlida...Ja és difícil, eh, tot això!

*(Alcade, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

Davant d'aquestes dificultats als governs locals se'ls plantegen una sèrie de reptes:

- Construir una administració àgil i amb mecanismes de capil·laritat que funcionin
- Establir una estratègia de govern clara que serveixi de pauta per poder prioritzar les demandes
- Disposar d'informació objectiva i elaborada

2. El desplegament de l'administració local (l'augment de serveis, la complexificació de l'organització, etc) i la complexificació i diversificació socials fan més difícil governar democràticament:

- El desplegament de l'administració local ha comportat un augment de la prestació de serveis i una complexificació del funcionament de la pròpia administració que demana un coneixement més aprofundit, més informació tècnica, per la presa de decisions. Es produeix, en conseqüència, una professionalització de l'administració local alhora que s'allunya la ciutadania de la comprensió de la lògica administrativa i política. La participació ciutadana, per tant, és cada cop més difícil d'assolir.
- La complexificació i diversificació socials fan cada cop més difícil trobar un model de ciutat compartit per tothom i que tingui en compte les necessitats de tota la població.

Davant d'aquestes transformacions, la ciutadania ho té cada cop més difícil per participar, alhora que pels governs es fa més difícil d'obtenir una visió global i representativa de la ciutadania.

## 1.3. La recerca social com a via de coneixement

### 1.3.1. Per què es planteja la necessitat de la recerca social com a via de coneixement?

#### A) La recerca social per conèixer i objectivar les necessitats i demandes socials

1. No totes les demandes ciutadanes expressen necessitats reals. La recerca social ajuda a objectivar les necessitats:

- Sovint manquen dades objectives per poder relativitzar alguns arguments o demandes ciutadanes, per saber si es tracta d'arguments o demandes fonamentades i, per tant, si les necessitats són o no reals.

Falten dades objectives. I sobretot dades objectives de cara a contrarrestar els arguments que esgrimeixen, per exemple els comerciants, que com que vas una mica perdut, potser també es valen d'això i a vegades intenten que les decisions municipals no prosperin perquè els modifiques el seu hàbitat comercial (...) Hi ha arguments d'aquests que no tens prou informació per contrarrestar (...) La gent que viu i treballa en aquesta zona juga amb avantatge respecte de l'ajuntament perquè coneix molt bé les situacions quotidianes, la realitat diària, i això sí que és una mancança que penso que tenim

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- La recerca social és una via per objectivar altres informacions (per exemple provinents de la premsa local) i poder veure, sense mediatitzacions, quins temes realment preocupen i quins no.

Fa poc més d'un mes vam entrar en contacte amb una empresa que es dedica a assessorar ajuntaments per veure fins a quin punt podríem establir algun tipus de consulta-enquesta, digues-li com vulguis per anar pulsant quines són les inquietuds de la ciutat, quines són les coses que realment li preocupen i quines no... perquè correm el perill que la premsa... perquè aquí tenim un problema, i realment cal dir-ho així, i és que aquí hi ha premsa diària i aquesta és una comarca relativament petita que no genera gaire notícies. Llavors la premsa que té la necessitat de publicar un exemplar cada dia, doncs de vegades té una tendència a magnificar determinats problemes i situacions i (...) llavors s'hi fica l'oposició i titulars i d'això... i llavors tu penses: realment és això el que preocupa a la gent? P.e. aquí hem tingut durant 2 anys un secretari però no havia seguit tots els tràmits reglamentaris que té el cos de secretaris, que és un cos molt tancat, [va entrar per un camí completament legal però que no és l'habitual] i va entrar aquí i com que sabien que era del mateix partit que el govern van dir que havíem colat un gol: "és un tio que probablement no serveix per res, però que l'han llogat per cobrir l'expedient, perquè és un amigué seu"... i d'això se'n va fer un rebombori... i llavors quan es van fer els resums de l'any quins van ser els temes de l'any? Secretari. I després preguntaves a la gent i deies: "però a tu t'interessa realment? A mi que m'expliques del secretari!". Però per la premsa havia estat un tema important (...) i qui diu això diu altres temes. Llavors això a nosaltres ens crea un desenfocament, un pensar que lo important és allò quan en realitat el que li preocupa a la gent és una altra cosa.

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

2. No totes les necessitats formulen demandes. La recerca social ajuda a evidenciar necessitats silenciades.

- La recerca social permet fer conscients problemes o qüestions que potser no ho eren, evidenciar realitats

Saber exactament el que pensa la gent sobre mil coses i els hàbits que té, ens permetria ser molt més eficients amb coses que tu no hi caus o no hi penses. És una mica com el tema dels minuscàl·lids a una altre nivell. Com que tu no vas amb cadira de rodes no ho tens present.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- La recerca social permet fer emergir les necessitats del conjunt de la població, no només les de la població que disposa de mecanismes i canals per fer arribar les seves demandes. És una via, per tant, per corregir alguns biaixos propis del sistema democràtic.

No totes les peticions expressen necessitats i que no totes les necessitats generen peticions, perquè precisament tots els exclosos (*no poden generar peticions*)

(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

## B) La recerca social per millorar els processos de decisió i gestió

3. Per poder obtenir noves informacions, ordenar idees, reflexionar sobre el llarg termini, etc. cal un assessorament o recerca externa. En la mesura que la figura externa no està subjecte al dia a dia, s'acaben recollint les informacions que es necessiten i reflexionant-hi.

El que no hem tingut és un assessorament, una empresa o un consulting que ens ajudés a ordenar les idees i a més ho necessitem. I a més l'avantatge que tenen és que no tenen els problemes del dia a dia. Jo em passo força hores aquí, però de temps per pensar o per resoldre els meus propis temes, molt poc.(...) Això t'impedeix aquesta visió una mica a més llarg termini, amb un horitzó una mica més obert.(...) I necessitem algú de fora que ens apretingu perquè a part del dia a dia ens posem amb les coses de més llarg termini.

(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

4. El coneixement de les necessitats permet molta més eficiència a l'hora d'orientar polítiques i plantejar propostes de sortida a problemes.

Els estudis realment serveixen per fer un diagnòstic de la realitat i plantejar propostes de sortida. I per tant s'han de fer estudis perquè tu necessites informació i sense aquesta informació tu no pots actuar

(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)

5. La recerca és necessària perquè cal avaluar, amb mitjans objectius de coneixement, per analitzar la incidència de les polítiques aplicades sobre les necessitats reals

Si nosaltres tenim l'obligació d'actuar en una realitat, hem de tirar endavant unes polítiques públiques concretes. Jo crec que és necessari, i em sembla que és una obvietat, saber de quina realitat estem parlant per poder actuar i incidir en aquells aspectes més importants, i no només per això, sinó també per després avaluar. És important avaluar si realment quan nosaltres implementem una política pública estem arribant a allò que és necessari que arribem.

(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

6. Pels professionals de l'administració local la recerca és necessària per poder vincular la pràctica quotidiana als aspectes i dinàmiques socials més globals i poder tenir elements de reflexió sobre la pròpia pràctica professional.

L'oportunitat d'un estudi com aquest que donarà conclusions més generals de la pràctica quotidiana fa que puguin lligar la pròpia experiència amb aspectes més globals.

(Tècnic, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)

### 1.3.2. En quina mesura s'utilitza la recerca social com a via de coneixement?

Acabem d'exposar les múltiples raons per les quals, en el context local actual, la recerca social es planteja com una via de coneixement i d'aproximar-se a la realitat municipal.

El passi d'un qüestionari a càrrecs tècnics i polítics dels ajuntaments del nostre estudi ens ha permès veure que l'ús i el tipus de la recerca social que es realitza no és en cap cas arbitrària sinó que està subjecte a determinades variables i característiques municipals. Com que la recerca social és un terme que agrupa acepcions diverses, hem valorat l'ús de la recerca social en base als estudis concrets<sup>1</sup> realitzats als ajuntaments en els últims anys. Amb tot, davant la impossibilitat de fer un buidat exhaustiu, als qüestionaris hem deixat espai per a un màxim de 4 estudis (donant prioritat als realitzats en els últims anys).

El primer a assenyalar és que es tracta d'una via de coneixement força integrada als ajuntaments. En el 50% dels ajuntaments de la mostra es situaven entre els 3 i 4 estudis:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Cap estudi	0	11	15,3	15,3	15,3
Un estudi	1	14	19,4	19,4	34,7
Dos estudis	2	12	16,7	16,7	51,4
Tres estudis	3	14	19,4	19,4	70,8
Quatre estudis	4	21	29,2	29,2	100,0
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases      72      Missing cases      0

Val a dir que en aquest cas el grau d'integració es mesura, únicament, pel fet que s'hagi pogut fer algun estudi, sense tenir en compte la freqüència amb què es fan, ni el tipus d'estudi de què es tracta. No parlem, per tant, d'integració en sentit ple.

La categoria "cap estudi" no té a veure ni amb el volum de població ni amb el color polític de l'ajuntament. S'apunta la possibilitat, però, que estigui relacionada amb la comprensió del concepte estudi en sentit estricte ("estudis socials"), donat que en la majoria dels casos els qüestionaris sense cap estudi provenien d'àrees territorials.

Hem detectat una primera correlació positiva entre el volum de població i el nombre d'estudis realitzats. A més població municipal, més estudis es realitzen:

<sup>1</sup> La recerca social s'ha desenvolupat i transformat paral·lelament a l'evolució dels governs locals democràtics, cosa que fa que en tant que concepte, la "recerca social" a l'igual que el concepte "estudi" siguin entesos de diverses maneres. Altres factors com el volum de la població, la trajectòria política o la localització territorial de cada municipi també afecten el contingut amb què cada ajuntament entén la recerca social i els estudis de coneixement de la realitat local.

Aquestes divergències són una limitació estructural que ara com ara hem d'assumir. Amb la consolidació del que més encavant anomenem *nous models de govern local*, la recerca social i els estudis podran utilitzar-se més fonamentadament i homogeneïtat per les diferents administracions locals.

Població (habitants)	Count	Nombre d'estudis realitzats					Row Total										
	Row Pct	Col Pct	Std Res	0	1	2		3	4								
5.000 a 10.000	1	33,3%	50,0%	,0%	,0%	16,7%	8,3%	1,1	1,7	-1,0	-1,1	-,6					
10.000 a 20.000	2	25,0%	16,7%	33,3%	,0%	25,0%	16,7%	27,3%	14,3%	33,3%	,0%	14,3%	,9	-,2	1,4	-1,5	-,3
20.000 a 50.000	3	14,8%	18,5%	18,5%	29,6%	18,5%	37,5%	36,4%	35,7%	41,7%	57,1%	23,8%	-,1	-,1	,2	1,2	-1,0
més de 50.000	4	7,4%	14,8%	11,1%	22,2%	44,4%	37,5%	18,2%	28,6%	25,0%	42,9%	57,1%	-1,0	-,5	-,7	,3	1,5
Column Total		11	14	12	14	21	72	15,3%	19,4%	16,7%	19,4%	29,2%	100,0%				

El territori, no es presenta com a variable determinant, ni en aquest espai on considerem la recerca social en general, ni en els propers capítols de la investigació on entrem més a fons en el tipus i les valoracions que es fan dels estudis. D'alguna manera el territori reflecteix el que ja havíem esmentat per la població, és a dir, que les zones on es concentren municipis més poblats, és on més estudis es realitzen. L'únic matis que afegeix el territori és respecte dels municipis "satèl·lit" de la regió metropolitana (primera corona) que, tot i estar menys poblats que les capitals de comarca (Segona Corona), realitzen un nombre d'estudis similar. Pensem que les fortes repercussions del procés de suburbanització barceloní sobre aquests municipis i els canvis vertiginosos que estan experimentant a tots els nivells (social, econòmic i territorial) han reforçat la presència de la recerca social en aquests municipis.

Territori	Count	Nombre d'estudis realitzats					Row Total										
	Row Pct	Col Pct	Std Res	0	1	2		3	4								
regió metropolitana (grans ciutats)	1	8,7%	13,0%	8,7%	17,4%	52,2%	31,9%	18,2%	21,4%	16,7%	28,6%	57,1%	-,8	-,7	-,9	-,2	2,0
regió metropolitana (municipis petits)	2	12,5%	18,8%	18,8%	25,0%	25,0%	22,2%	18,2%	21,4%	25,0%	28,6%	19,0%	-,3	-,1	,2	,5	-,3
capitals de comarca	3	15,0%	20,0%	15,0%	30,0%	20,0%	27,8%	27,3%	28,6%	25,0%	42,9%	19,0%	,0	,1	-,2	1,1	-,8
pobles de comarca	4	30,8%	30,8%	30,8%	,0%	7,7%	18,1%	36,4%	28,6%	33,3%	,0%	4,8%	1,4	,9	1,2	-1,6	-1,4
Column Total		11	14	12	14	21	72	15,3%	19,4%	16,7%	19,4%	29,2%	100,0%				

També hem detectat que la presència de la recerca social (sota la forma d'estudis) no està totalment desvinculada del color polític de l'ajuntament. Malgrat no tractar-se d'una variable determinant, els ajuntaments més propers a l'esquerra política tendeixen a realitzar més estudis que els situats més a prop de la dreta política:

Eix polític	Count Row Pct Col Pct Std Res	Nombre d'estudis realitzats					Row Total
		0	1	2	3	4	
esquerra	1	5	7	8	10	18	48
		10,4%	14,6%	16,7%	20,8%	37,5%	66,7%
		45,5%	50,0%	66,7%	71,4%	85,7%	
		-,9	-,8	,0	,2	1,1	
centre	2	1	2	1	0	0	4
		25,0%	50,0%	25,0%	,0%	,0%	5,6%
		9,1%	14,3%	8,3%	,0%	,0%	
		,5	1,4	,4	-,9	-1,1	
dreta	3	5	5	3	4	3	20
		25,0%	25,0%	15,0%	20,0%	15,0%	27,8%
		45,5%	35,7%	25,0%	28,6%	14,3%	
		1,1	,6	-,2	,1	-1,2	
Column		11	14	12	14	21	72
Total		15,3%	19,4%	16,7%	19,4%	29,2%	100,0%

Pel que fa al nombre d'estudis en relació a l'àrea de l'ajuntament per la qual s'ha realitzat, també hem detectat una tendència a la realització de més estudis en les àrees de serveis econòmics i territorials, que no pas en la de serveis personals. Una explicació probable d'aquesta tendència la trobem en la major consolidació de les àrees de serveis econòmics i territorials als ajuntaments, mentre que la realització d'estudis a les àrees de serveis personals estarien més vinculats a factors externs (l'existència de fonts pel finançament de l'estudi, l'esclat sobtat d'un conflicte social, motivació personal d'un tècnic/a o regidor/a, etc.):

Àrea	Count Row Pct Col Pct Std Res	Nombre d'estudis realitzats					Row Total
		0	1	2	3	4	
serveis personals	1	4	11	7	10	7	39
		10,3%	28,2%	17,9%	25,6%	17,9%	54,2%
		36,4%	78,6%	58,3%	71,4%	33,3%	
		-,8	1,2	,2	,9	-1,3	
serveis econòmics	2	3	2	3	2	8	18
		16,7%	11,1%	16,7%	11,1%	44,4%	25,0%
		27,3%	14,3%	25,0%	14,3%	38,1%	
		,2	-,8	,0	-,8	1,2	
serveis territorials	3	4	1	2	2	6	15
		26,7%	6,7%	13,3%	13,3%	40,0%	20,8%
		36,4%	7,1%	16,7%	14,3%	28,6%	
		1,1	-1,1	-,3	-,5	,8	
Column		11	14	12	14	21	72
Total		15,3%	19,4%	16,7%	19,4%	29,2%	100,0%

En síntesi, doncs, podem afirmar que la recerca social (sota la forma d'estudis) és una via de coneixement amb una presència força generalitzada als ajuntaments, sobretot a les àrees de serveis econòmics i territorials. El major nombre d'habitants, la proximitat física al procés de suburbanització barcelonina, i la major afinitat amb l'esquerra política afavoreixen que la recerca social s'integri més àmpliament en la pràctica política dels governs locals.

## 2.El tipus de recerca social que es realitza

A l'últim punt del capítol anterior hem analitzat (a través dels estudis) la presència de la recerca social als ajuntaments i hem vist com, malgrat ser una pràctica generalitzada, està subjecte a diverses variables que juguen a favor o en detriment d'un major o menor recurs a la recerca

En aquest segon capítol ens endinsarem en les característiques específiques dels estudis que es realitzen als ajuntaments aturant-nos sobre els temes que s'estudien, la finalitat dels estudis, qui els encarrega i qui els realitza, els pressupostos destinats, entre altres aspectes que ens han semblat interessants d'analitzar.

### 2.1. Els temes que s'estudien

Els temes estudiats pels ajuntaments abracen camps molt diversos, tot i que hi ha una especial concentració entorn dels estudis sobre els serveis i les polítiques municipals, i els estudis de detecció de les necessitats dels col·lectius socials. Segueixen per ordre d'importància els estudis de promoció econòmica local, urbanisme mobilitat i transport, i medi ambient:

Temes d'estudi	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
treball	20	2	1,1	1,2	1,2
mercat laboral	21	2	1,1	1,2	2,5
formació i inserció sociolaboral	22	2	1,1	1,2	3,7
<b>promoció econòmica local</b>	<b>27</b>	<b>16</b>	<b>9,1</b>	<b>9,8</b>	13,5
educació	30	8	4,6	4,9	18,4
economia	40	2	1,1	1,2	19,6
evolució activitat empresarial	42	1	,6	,6	20,2
participació ciutadana	52	1	,6	,6	20,9
associacionisme	53	2	1,1	1,2	22,1
coneixement qualitatiu població	60	1	,6	,6	22,7
evolució estructura social	61	4	2,3	2,5	25,2
creixement demogràfic	62	1	,6	,6	25,8
<b>necessitats col·lectius especials</b>	<b>63</b>	<b>25</b>	<b>14,3</b>	<b>15,3</b>	41,1
hàbits i ofertes culturals	64	5	2,9	3,1	44,2
<b>urbanisme, mobilitat i transport</b>	<b>67</b>	<b>14</b>	<b>8,0</b>	<b>8,6</b>	52,8
<b>serveis i polítiques municipals</b>	<b>70</b>	<b>40</b>	<b>22,9</b>	<b>24,5</b>	77,3
indicadors de qualitat	71	1	,6	,6	77,9
noves formes de gestió	73	7	4,0	4,3	82,2
recursos existents i previsió	74	2	1,1	1,2	83,4
coneixement dels usuaris	77	1	,6	,6	84,0
planificació estratègica	78	3	1,7	1,8	85,9
segregació territorial	85	1	,6	,6	86,5
salut i medi ambient	90	5	2,9	3,1	89,6
necessitats sociosanitàries	91	1	,6	,6	90,2
drogodependències	92	2	1,1	1,2	91,4
<b>medi ambient</b>	<b>93</b>	<b>14</b>	<b>8,0</b>	<b>8,6</b>	100,0
,		12	6,9	Missing	
<b>Total</b>		<b>175</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	

Valid cases: 163 Missing cases:12

Agrupats per grans camps d'estudi, el 33% dels estudis giren entorn dels serveis i polítiques municipals, seguits dels estudis de coneixement qualitatiu de la població (30,7%).



**Grans camps d'estudi**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
treball	2	22	12,6	13,5	13,5
educació	3	8	4,6	4,9	18,4
economia	4	3	1,7	1,8	20,2
vertebració ciutat i cohesió social	5	3	1,7	1,8	22,1
coneixement qualitatiu població	6	50	28,6	30,7	52,8
serveis i polítiques municipals	7	54	30,9	33,1	85,9
dinàmiques supramunicipals i tendències de canvi	8	1	,6	,6	86,5
salut i medi ambient	9	22	12,6	13,5	100,0
	,	12	6,9	Missing	
<b>Total</b>		<b>175</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	

Valid cases: 163 Missing cases: 12

El creixement i consolidació de l'administració local dels últims anys i el conseqüent increment de l'oferta de serveis municipals (especialment als municipis de més de 20.000 habitants) explicaria la major concentració d'estudis en aquest camp. Pel que fa als estudis de coneixement de la població, el procés de suburbanització barceloní amb el conseqüent increment dels municipis de la regió metropolitana, ha implicat una heterogeneïtzació de les formes de vida i de les necessitats ciutadanes, alhora que els processos de transformació del propi govern local, han generat una major sensibilitat per conèixer i apropar-se als diferents col·lectius socials (joves, dona, gent gran, infants, etc)<sup>1</sup>.

L'altre factor determinant dels principals camps d'estudi és el factor "conjuntura". La crisi estructural del treball i la preocupació recent per la conservació del medi ambient, explicarien el major nombre d'estudis realitzats en aquests camps.

Camps d'estudi	Volum de població (en milers d'habitants)					Row Total
	Count	5 a 10	10 a 20	20 a 50	més de 50	
	Row Pct	1	2	3	4	
	Col Pct	1	2	3	4	
treball	2	2	5	9	6	22
		9,1%	22,7%	40,9%	27,3%	13,5%
		28,6%	22,7%	15,3%	8,0%	
		1,1	1,2	,4	-1,3	
educació	3	0	1	3	4	8
		,0%	12,5%	37,5%	50,0%	4,9%
		,0%	4,5%	5,1%	5,3%	
		-,6	-,1	,1	,2	
economia	4	0	1	2	0	3
		,0%	33,3%	66,7%	,0%	1,8%
		,0%	4,5%	3,4%	,0%	
		-,4	,9	,9	-1,2	
vertebració ciutat i cohesió social	5	0	0	0	3	3
		,0%	,0%	,0%	100,0%	1,8%
		,0%	,0%	,0%	4,0%	
		-,4	-,6	-1,0	1,4	
coneixement qualitatiu de la població	6	2	8	18	22	50
		4,0%	16,0%	36,0%	44,0%	30,7%
		28,6%	36,4%	30,5%	29,3%	
		-,1	,5	,0	-,2	

<sup>1</sup> Tractem aquests aspectes amb més profunditat al capítol 5.

	7	2	3	19	30	54
serveis i polítiques municipals		3,7%	5,6%	35,2%	55,6%	33,1%
		28,6%	13,6%	32,2%	40,0%	
		-2	-1,6	-1	1,0	
	8	1	0	0	0	1
dinàmiques supramunicipals		100,0%	,0%	,0%	,0%	,6%
		14,3%	,0%	,0%	,0%	
		4,6	-4	-6	-7	
	9	0	4	8	10	22
salut i medi ambient		,0%	18,2%	36,4%	45,5%	13,5%
		,0%	18,2%	13,6%	13,3%	
		-1,0	,6	,0	,0	
Column Total	7	22	59	75	163	
	4,3%	13,5%	36,2%	46,0%	100,0%	

També hem observat que el major nombre d'habitants és un dels factors que permet la diversificació dels camps que s'estudien, mentre que els ajuntaments petits (entre 5.000 i 10.000 habitants) concentren tots els estudis en pocs camps temàtics. Els recursos humans i econòmics dels ajuntaments (estretament lligats al tamany del municipi) són altres factors igualment determinants de la diversificació dels camps d'estudi.

Finalment pel que fa al territori, només destacar que els estudis sobre vertebració de la ciutat i cohesió social es concentren tots als municipis grans de la primera corona, que és la més directament afectada pel procés de suburbanització de Barcelona.

Els sociòlegs i politòlegs, com veurem amb més detall al punt 2.3.3, han estat presents en tots els camps d'estudi definits però amb una freqüència força baixa donat que només són presents en 1 de cada 3 o en 1 de cada 4 estudis realitzats. Per tant, si bé la figura professional comença a ser coneguda tant pel que fa als sociòlegs com als politòlegs, tot i que amb força limitacions com veurem més endavant, el nivell d'integració als equips de treball és força baixa.

D'entrada els temes d'estudi no presenten relacions significatives ni amb el territori ni amb el color polític dels governs locals (amb l'excepció dels estudis sobre vertebració de la ciutat i cohesió social). De tota manera no podem desestimar l'associació donat el nombre reduït de casos estudiats<sup>2</sup>.

## 2.2. La finalitat dels estudis

Els temes d'estudi són indicatius de les principals preocupacions dels ajuntaments, podent fins i tot distingir entre les preocupacions de caràcter més estructural i les que tenen un caràcter més vinculat a la conjuntura del moment. La finalitat que persegueixen els estudis és un altre indicatiu dels interessos que orienten la recerca social en una o altra direcció.

Entre les diferents finalitats expressades (que hem agrupat en tres "grans finalitats"), destaquen en primer lloc els estudis de planificació (46,3% dels casos) seguits dels estudis que tenen com la finalitat l'anàlisi d'una situació (40,2%). La tercera de les finalitats per ordre de freqüència és la finalitat avaluativa (13,4%):

<sup>2</sup> Veure els comentaris entorn de la mostra a l'apartat IV. A) sobre els aspectes metodològics.

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Anàlisi de la situació	1	66	37,7	40,2	40,2
Planificació	2	76	43,4	46,3	86,6
Avaluació	3	22	12,6	13,4	100,0
	.	11	6,3	Missing	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases:164 Missing cases:11

En l'actual context de canvis, com veurem al capítol 5, les necessitats de preveure el futur i de prendre un rol actiu en la direcció que ha de seguir el municipi (plans estratègics, models de ciutats, plans d'organització territorial, etc), procés que també es repeteix a l'escala de les àrees (programes interdepartamentals, plans integrals, etc), són el rerafons dels estudis de planificació. De la mateixa manera la necessitat de comprendre la realitat cada vegada més complexa explicaria l'alt percentatge dels estudis d'anàlisi de situacions diverses (molts prenen la fórmula concreta d'"estats de la qüestió"). La falta de tradició avaluativa junt amb una certa resistència a nivell polític a assumir avaluacions negatives, explicarien que, si bé són els tercers en importància, sobre el conjunt només representi el 13,4%, molt per sota de la altres finalitats.

Pel que fa a la relació entre la finalitat de l'estudi i el càrrec dins l'ajuntament que té principalment la iniciativa de realitzar l'estudi, hi ha una tendència força suggerent:

- els regidors/es, són els primers a impulsar els estudis d'anàlisi de situació (54,3%) donat que són, al seu torn, els principals interessats en comprendre la realitat vinculada a la seva/es àrees de govern;
- els tècnics són els principals instigadors de la realització d'estudis d'avaluació dels serveis o de les polítiques desenvolupades (63,2%), donat són els més propers a l'impacte dels serveis i les polítiques municipals.
- malgrat que hi ha pocs estudis que hagin estat iniciativa dels alcaldes (17%), la gran majoria són estudis de planificació, essent la principal preocupació dels alcaldes marcar les línies generals que ha de seguir el municipi. El fet que percentualment la majoria dels casos d'estudis de planificació són iniciativa dels regidors/es (52,8%), també reflecteix la seva preocupació política per marcar les línies que han de seguir les àrees que estan directament sota la seva direcció i responsabilitat.

De qui és, principalment la iniciativa?

Finalitat	Row Pct	tècnics	regidors	alcalde	Row Total
	Col Pct	1	2	3	
Anàlisi de la situació	1	17	25	4	46
		37,0%	54,3%	8,7%	39,0%
		37,8%	42,4%	28,6%	
Planificació	2	16	28	9	53
		30,2%	52,8%	17,0%	44,9%
		35,6%	47,5%	64,3%	
Avaluació	3	12	6	1	19
		63,2%	31,6%	5,3%	16,1%
		26,7%	10,2%	7,1%	
		1,8	-1,1	-,8	
Column Total		45	59	14	118
		38,1%	50,0%	11,9%	100,0%

## 2.3. Les principals característiques dels estudis realitzats

A més del tema i la finalitat, la forma final que prenen els estudis és producte de moltes variables combinades. Tot i no poder abraçar totes les variables que intervenen, sí que ens hem aturat sobre les que ens semblaven més importants.

### 2.3.1. La formulació de l'encàrrec

La formulació de l'encàrrec és un pas fonamental per tal que la correspondència amb el treball final sigui satisfactòria. Obviament, entre la demanda i el resultat hi intervenen molts altres factors, però la formulació de la demanda és un dels més importants. Paradoxalment, aquest aspecte es pren de forma més o menys automàtica, sense la cura que demana fer aquest pas i sense tenir en compte que una mala formulació de l'encàrrec pot ser l'origen d'un resultat poc satisfactori i poc útil.

Les deficiències en la formulació dels encàrrecs poden ser de naturalesa molt diversa. Aquesta diversitat ens dona, al mateix temps, consciència de tots els factors que cal tenir en compte a l'hora de formular un bon encàrrec. Vegem les principals deficiències detectades<sup>3</sup>:

- Formular un encàrrec sense tenir clars els objectius
- No tenir clara la finalitat de l'estudi, el per què ha de servir
- Esperar de l'estudi, la confirmació del que hom pensa abans de realitzar-lo
- No assumir la transparència del procés (especialment de cara a les persones implicades en l'estudi)
- No desenvolupar bé la demanda (i quedar-se en una mera recollida de dades)
- No emmarcar els estudis en una dinàmica de treball concreta de l'ajuntament, d'una àrea o àrees concretes.

A més de la definició correcta de l'encàrrec hi ha un segon element molt vinculat a l'èxit posterior de l'estudi: la participació activa dels càrrecs de l'ajuntament implicats (tan polítics com tècnics). Sobre això, l'enquesta ens diu que un 77% dels casos hi ha més d'un càrrec implicat alhora d'impulsar un estudi:

	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
1 sol càrrec implicat	1	35	20,0	22,7	22,7
2 càrrecs implicats	2	62	35,4	40,3	63,0
3 càrrecs implicats	3	45	25,7	29,2	92,2
4 càrrecs implicats	4	10	5,7	6,5	98,7
+ de 4 càrrecs implicats	5	2	1,1	1,3	100,0
	,	21	12,0	Missing	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases:154 Missing cases: 21

La tendència política del govern, sembla tenir força a veure amb la implicació de més o menys càrrecs, essent els governs d'esquerres els que més càrrecs impliquen en la formulació dels encàrrecs:

<sup>3</sup> Sobre aquest punt hi tornarem en el capítol 4.

Eix polític	Row Pct	Nombre de càrrecs implicats					Row Total
	Col Pct	1	2	3	4	5	
	Std Res						
esquerra	1	24	47	39	10	0	120
		20,0%	39,2%	32,5%	8,3%	,0%	77,9%
		68,6%	75,8%	86,7%	100,0%	,0%	
		,6	-,2	,7	,8	-1,2	
centre	2	1	2	0	0	1	4
		25,0%	50,0%	,0%	,0%	25,0%	2,6%
		2,9%	3,2%	,0%	,0%	50,0%	
		,1	,3	-1,1	-,5	4,2	
dreta	3	10	13	6	0	1	30
		33,3%	43,3%	20,0%	,0%	3,3%	19,5%
		28,6%	21,0%	13,3%	,0%	50,0%	
		1,2	,3	-,9	-1,4	1,0	
Column		35	62	45	10	2	154
Total		22,7%	40,3%	29,2%	6,5%	1,3%	100,0%

Finalment pel que fa a la utilitat, s'observa una tendència a incrementar-se la utilitat pràctica dels l'estudis en la mesura que intervenen més càrrecs en la formulació de la demanda. La tendència és lleugera perquè les deficiències abans esmentades són més determinants en la utilitat pràctica final que no pas el nombre de càrrecs implicats. Però sí que ens permet afirmar que a més càrrecs implicats, més alta serà la utilitat pràctica dels estudis:

Nombre de càrrecs implicats	Row Pct	Utilitat pràctica de l'estudi			Row Total
	Col Pct	poca	bastant	molta	
	Std Res	2	3	4	
1	7	14	14		35
	20,0%	40,0%	40,0%		23,5%
	63,6%	20,3%	20,3%		
	2,7	-,5	-,5		
2	3	30	29		62
	4,8%	48,4%	46,8%		41,6%
	27,3%	43,5%	42,0%		
	-,7	,2	,1		
3	1	19	21		41
	2,4%	46,3%	51,2%		27,5%
	9,1%	27,5%	30,4%		
	-1,2	,0	,5		
4	0	5	5		10
	,0%	50,0%	50,0%		6,7%
	,0%	7,2%	7,2%		
	-,9	,2	,2		
5	0	1	0		1
	,0%	100,0%	,0%		,7%
	,0%	1,4%	,0%		
	-,3	,8	-,7		
Column		11	69	69	149
Total		7,4%	46,3%	46,3%	100,0%

A més del nombre de càrrecs implicats, també hem observat el nombre d'àrees implicades. Creiem que el major nombre d'àrees implicades en la formulació d'una demanda permet conèixer i aprofitar l'estudi a més àrees de l'ajuntament. Lògicament, si els resultats dels estudis no circulen entre les àrees, s'empobreixen les visions globals que es tenen sobre el municipi.

Pel que fa als resultats de l'enquesta, no són massa positius, ja que en el 64,6% dels estudis realitzats no hi estan implicades altres àrees:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
cap àrea més àrea	0	113	64,6	64,6	64,6
una àrea més	1	40	22,9	22,9	87,4
dues àrees més	2	14	8,0	8,0	95,4
totes les àrees de l'ajuntament	3	8	4,6	4,6	100,0
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases: 175 Missing cases: 0

Les probabilitats que hi hagi implicada més d'una àrea, s'incrementen pels municipis de més habitants i més propers a l'esquerra. Aquesta correlació positiva, molt possiblement estigui reflectint els ajuntaments que ja han integrat sistemes de treball transversals en el seu funcionament, tenint en compte que els ajuntaments d'esquerres tendeixen a ser els més grans:

Hi ha altres àrees implicades?					Hi ha altres àrees implicades?						
Count	Row Pct	si		no	Row Total	Count	Row Pct	si		no	Row Total
		1	2					1	2		
Població (milers)						Eix polític					
5 a 10	1	0	7	7	7	esquerra	1	55	70	125	
		,0%	100,0%	4,3%				44,0%	56,0%	76,2%	
		,0%	6,9%					88,7%	68,6%		
		-1,6	1,3					1,1	-,9		
10 a 20	2	6	16	22	22	centre	2	0	5	5	
		27,3%	72,7%	13,4%				,0%	100,0%	3,0%	
		9,7%	15,7%					,0%	4,9%		
		-,8	,6					-1,4	1,1		
20 a 50	3	27	32	59	59	dreta	3	7	27	34	
		45,8%	54,2%	36,0%				20,6%	79,4%	20,7%	
		43,5%	31,4%					11,3%	26,5%		
		1,0	-,8					-1,6	1,3		
més de 50	4	29	47	76	76	Column		62	102	164	
		38,2%	61,8%	46,3%		Total		37,8%	62,2%	100,0%	
		46,8%	46,1%								
		,1	,0								
Column		62	102	164							
Total		37,8%	62,2%	100,0%							

### 2.3.2. A qui s'encarrega la realització de l'estudi

Un altre dels aspectes que hem analitzat és a qui es fa la demanda, és dir, quina institució, empresa o professional realitza els estudis que encarreguen els ajuntaments. Si comencem per fer un cop d'ull a les freqüències, d'entrada cal destacar que en la majoria de casos l'encàrrec és totalment extern, és a dir, que és fa a professionals que treballen fora de l'ajuntament (39,5%). A la mateixa distància, segueixen els encàrrecs totalment interns, aquells que realitza el propi personal de l'ajuntament i els encàrrecs mixtos, on es combinen els professionals interns i externs a l'ajuntament (ambdós en un 30 % dels casos):

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
empresa especialitzada	11	41	23,4	25,3	25,3
universitat	12	7	4,0	4,3	29,6
fundació, associació, ong	13	5	2,9	3,1	32,7
especialistes autònoms	14	11	6,3	6,8	39,5
personal ajuntament i extern	21	34	19,4	21,0	60,5
personal ajuntament i institució	22	15	8,6	9,3	69,8
personal ajuntament exclusivament	31	49	28,0	30,2	100,0
		13	7,4	MISSING	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases: 162 Missing cases: 13

Darrera de cada opció d'encàrrec (extern-mixt-intern) hi ha diferents raons que condicionen, en major o menor grau, l'elecció de qui realitza l'estudi:

#### A) Els encàrrecs acostumen a ser interns:

- Quan manquen els recursos (econòmics i/o humans) que permetrien fer un encàrrec extern

No tenim "calers" per encarregar-ho a ningú. O tu fas tu, o res. D'alguna manera va ser ell que ho va portar i jo vaig col·laborar una mica i "punto" i vam aconseguir l'ajut de la Diputació que en aquestes coses, s'interessa.

*(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- Quan l'objectiu és una primera aproximació al tema estudiat i només es busquen dades genèriques

De vegades es recullen dades aquí mateix demanat-les a d'altres entitats (la cambra de comerç, l'INEM) i a partir d'aquí elaborar unes conclusions.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- Quan els objectius són, a més de conèixer més a fons la realitat estudiada, entrar en contacte amb determinats col·lectius del municipi

Les persones que entraven a les cases de la gent gran eren gent de l'ajuntament (...) Era un sector que no havia arribat a serveis socials, en canvi, presentant-se acasa seva, ha estat un incentiu perquè passin a treballar amb els serveis socials.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

#### B) Els encàrrecs acostumen a ser externs:

- Quan existeixen els recursos econòmics necessaris
- Quan l'objectiu és aprofundir en el coneixement d'un tema determinat tema

De vegades es recullen dades aquí mateix demanat-les a d'altres entitats (la cambra de comerç, l'INEM) i a partir d'aquí elaborar unes conclusions. Si l'estudi ha d'anar més a fons l'encarreguem a fora perquè no tenim mitjans per poder-ho fer.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- En la mesura que la realització des de fora assegura una major qualitat i científicitat dels resultats (lectura no partidista dels resultats, anàlisi objectiva de les dades)

Fa 6 mesos a un departament se li va acudir, sense que fos un acord consensuat de govern, de llençar una enquesta per correu però molt mal feta i mal girbada de les preguntes.. mal estructurada i sense criteri professional alhora de

fer la mostra...amb el qual les respostes podien ser totalment esbiaixades i finalment es va retirar i ens vam dir que si en fèiem una altra l'havíem de fer ben feta i amb criteris científics per tenir realment un reflex del que pensa la gent

(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

- Perquè les persones que realitzen l'estudi estan fora de les dinàmiques de treball i de les pressions internes de l'ajuntament

P: Com es va plantejar la necessitat que fos una empresa externa?

R: És que des d'aquí no es pot, els tècnics han de fer la feina que han de fer, el dia a dia, i a més altres qüestions de planificació, i els estudis no es podrien fer mai, és una qüestió de necessitat. I després, també va bé que analitzin persones que no estiguin tan implicades amb la feina quotidiana i la dinàmica interna.

(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

- Perquè les persones implicades (a través d'una enquesta o d'una entrevista) puguin opinar en un marc de llibertat (anonimat) i sense pressions de cap mena

### C) Els encàrrecs acostumen a ser mixtos (personal de l'ajuntament i personal extern):

- Quan les condicions de finançament (subvencions) així ho requereixen
- Quan l'ajuntament té un interès molt específic per participar en l'estudi

Pel que fa als ens concrets que realitzen l'estudi, la via dels contactes informals de cara a la tria, si bé no l'hem recollida a les categories de l'enquesta, és una via important de cara a la tria:

Jo compartiria amb ell el fet que les vies informals són molt importants a l'hora de fer un estudi de qualsevol tipus a qualsevol ajuntament. Conèixer a gent informalment és molt i molt important.

(Polític, Treball Extern)

Com que aquí no hi havia ningú que hagués treballat amb aquest tema ens posem en contacte amb un arqueòleg i a partir d'aquest arqueòleg amb un amic que havia fet una cosa semblant a Lleida...

(Assessor Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Primera Corona)

Count	Pressupost de l'estudi					Row
	0 a	500.000 a	1 a 2	2 a 4	més de 4	
Row Pct	500.000	1 milió	milions	milions	milions	Row
Col Pct	1	2	3	4	5	Total
Std Res	1	2	3	4	5	Total
<b>Es fa un concurs públic?</b>						
si	1	6	5	6	5	22
	0%	27,3%	22,7%	27,3%	22,7%	36,1%
	0%	60,0%	23,8%	40,0%	45,5%	
	-1,2	1,3	-,9	,3	,5	
no	2	4	16	9	6	39
	10,3%	10,3%	41,0%	23,1%	15,4%	63,9%
	100,0%	40,0%	76,2%	60,0%	54,5%	
	,9	-,9	,7	-,2	-,4	
Column	4	10	21	15	11	61
Total	6,6%	16,4%	34,4%	24,6%	18,0%	100,0%

Si ens fixem amb les freqüències de l'enquesta, el primer lloc l'ocupen els estudis realitzats per personal de l'ajuntament (30,2%). Pensem que a més de la manca de recursos econòmics també té relació amb la concepció que de vegades es té segons la qual els "estudis" (sobretot els socials) serien quelcom que



tothom pot més o menys fer<sup>4</sup>.

El segon lloc, per ordre de freqüència, l'ocupen les empreses especialitzades (25,3%). Com ja hem dit, el marc extern és un marc de treball més adequat des de diversos punts de vista: científicitat, qualitat, anàlisi objectiva no mediatitzada pels interessos polítics, etc. D'entrada és fàcil pensar que una empresa és un marc de treball més solvent i més estable que un treballador autònom. Pel que fa a la tria de l'empresa, factors de prestigi, recomanacions de treballadors de l'ajuntament o d'altres ajuntaments, el tipus d'estudi que es vol realitzar, els interessos polítics, les empreses que s'hagin presentat al concurs públic, o el joc entre govern i oposició, intervegne a l'hora d'efectuar la tria de l'empresa que haurà de realitzar l'estudi.

Vam encarregar un estudi a una empresa externa, (...) una empresa amb cert prestigi que ha fet tot el Pla Estratègic de València, i que també ha fet el Pla Estratègic de Serveis Socials de Barcelona.

*(Tinent d'Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

També hi ha gabinets. Hi ha gabinets de professionals que tenen allò... "reconocida solvencia".

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Un altre tema, bastant delicat, és la filiació (...) si es realitzen aquests estudis, és realitzen sempre en empreses o entitats que han recomanat ja altres ajuntaments del mateix grup que el teu.

*(Polítològ, Treball Intern)*

Si l'estudi és de diagnòstic, t'és igual qui vingui, el que és important és que sigui bo. Quan tu busques una solució t'interessa que l'empresa vagi molt d'acord amb el que tu vols.

*(Tècnic, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Per segons quina quantitat hem de fer una oferta pública i després la feina és destriar-ho. (...) De 15 empreses, clar tu dius, quina, no? i a partir d'aquí a aquests els coneixes i a aquests no i aquests no sé quantes coses. Llavors tens tantes condicions que a vegades al revés dius: "fem aquests que encara no els hi hem encarregat mai cap estudi" Potser no ho són els millors, però com que no els hi hem encarregat mai els altres no se m'hi oposaran, perquè no els coneixem. Vull dir que elements d'aquests de perquè tries o com encarregues a vegades són...

*(Tècnica, >50.000 hab., Primera Corona)*

Els terballs de realització mixta (entre l'ajuntament i personal extern (21%)), acostumen a coincidir amb estudis subvencionats per altres institucions. El cas més conegut és la Diputació de Barcelona:

Vam demanar un ajuda a un equip de la Diputació, la Diputació va formar les treballadores familiars, cosa que va anar bé que fossin les pròpies treballadores les que fessin el procés d'investigació, el contacte directe.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

Per últim no volem deixar d'esmentar la Universitat (4,3%) que, contra tota previsió, s'ha donat en un percentatge molt més baix que el que el que es desprenia de les imatges i percepcions expressades a través de tècniques qualitatives emprades. Els arguments recollits a favor d'encarregar estudis a la Universitat no són pocs:

Si es va a buscar a la Universitat també és qüestió de pressupost. Si no hi ha molts diners és més fàcil a vegades segons com anar a la Universitat, utilitzar becaris, etc, i el cost serà més baix

*(Tècnics i Regidors, 20.000 a , >50.000 hab Primera i Segona Corona )*

Els investigadors que hi ha a la universitat, per dir-ho així, tenen les despeses generals pagades. La Universitat paga la llum, l'aigua, moltes coses, etc. El professional lliure s'ho ha de pagar ell, per tant això planteja unes diferències de costos molt considerables

*(Polítològ, Treball Extern)*

Potser hi ha una tendència a fer-ho amb les universitats perquè les universitats donen legitimitat.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

<sup>4</sup> Més endavant reprendrem aquest tema.

La universitat et permet aquesta legitimitat sobretot, no és per costos. A vegades també és per qüestions administratives, que ens faciliten molt aquest conveni entre administracions. A vegades per facilitat i per aquesta legitimitat, més que per costos.

(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

Els ajuntaments no pensem amb aquestes criteris, pensem amb un criteri de legitimitat. On està el món del saber, del pensament, de la innovació, de l'evolució, de la investigació? A la Universitat. I fins i tot et diria també quin estudi és més bo, el que tens amb professionals de la Pompeu, de l'Autònoma, o de la UB? (...) La legitimitat que envolta el coneixement en aquests moments està a les universitats. I el que legitima moltes vegades la implementació de polítiques és que hi ha col·laborat el món del coneixement, institucionalitzat per les universitats.

(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

A la pràctica, però, la Universitat s'acostuma a reservar pels "grans estudis" o per les "grans institucions":

Nosaltres vehiculem totes les propostes de recerca cap al sector universitari.

(Federació de Municipis de Catalunya)

-La Universitat és el destinatari quan el que interessa és un estudi de molt de prestigi...

- exacte...

- però en allò que és un estudi molt per sobre de la línia normal...

- grans estudis...

(Tècnics i Regidors, 20.000 a , >50.000 hab Primera i Segona Corona)

Qui cerca la universitat perquè et faci un estudi? Estic segura que si mirem percentatges els percentatges més alts passen en els ajuntaments 100.000 habitants. Hi ha un tema de prestigi, perquè interessa ja un coneixement més ampli, i es fa una difusió d'un estudi universitari que s'ha fet. En canvi els municipis petits a qui cerquen? Per petits vull dir 10.000-12.000-20.000 Doncs aquell que treballa amb cultura i que farà un estudi sobre el Centre Cívic, o sigui, hi ha una proximitat més física. I torno al mateix, la gran massa que és aquesta entre 20 i 50.000 habitants doncs és la que buscarà la consultora, la que depèn de la referència del tècnics, dirà "aquella empresa ens va anar molt bé, o aquella institució que ja fa estudis".

(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

Vegem el que en diuen els resultats de l'enquesta respecte aquesta última afirmació entre qui realitza l'estudi i el volum de població:

	Count Row Pct	Població (en milers d'habitants)				Row Total
		5 a 10	10 a 20	20 a 50	més de 50	
	Col Pct Std Res	1	2	3	4	
<b>Qui realitza estudi</b>						
11		2	5	9	25	41
<b>empresa</b>		4,9%	12,2%	22,0%	61,0%	25,3%
<b>especialitzada</b>		28,6%	22,7%	15,8%	32,9%	
		,2	-,2	-1,4	1,3	
12		0	1	0	6	7
<b>universitat</b>		,0%	14,3%	,0%	85,7%	4,3%
		,0%	4,5%	,0%	7,9%	
		-,5	,1	-1,6	1,5	
13		0	0	2	3	5
<b>fundacions, ongs</b>		,0%	,0%	40,0%	60,0%	3,1%
<b>i associacions</b>		,0%	,0%	3,5%	3,9%	
		-,5	-,8	,2	,4	
14		0	2	1	8	11
<b>especialistes</b>		,0%	18,2%	9,1%	72,7%	6,8%
<b>autònoms</b>		,0%	9,1%	1,8%	10,5%	
		-,7	,4	-1,5	1,2	
21		1	3	16	14	34
<b>pers. ajuntament</b>		2,9%	8,8%	47,1%	41,2%	21,0%
<b>+ personal extern</b>		14,3%	13,6%	28,1%	18,4%	
		-,4	-,8	1,2	-,5	

	22	0	1	7	7	15
pers. ajuntament		,0%	6,7%	46,7%	46,7%	9,3%
+pers.institucions		,0%	4,5%	12,3%	9,2%	
		-,8	-,7	,7	,0	
	31	4	10	22	13	49
pers. ajuntament		8,2%	20,4%	44,9%	26,5%	30,2%
		57,1%	45,5%	38,6%	17,1%	
		1,3	1,3	1,1	-2,1	
Column		7	22	57	76	162
Total		4,3%	13,6%	35,2%	46,9%	100,0%

Pel que fa a la última cita, sembla que es compleixen les previsions. Del 4,3% d'estudis encarregats a la Universitat, el 85,7% són encarregats per ajuntaments majors de 50.000 habitants. Pel que fa als municipis de 5.000 a 50.000 habitants, tret dels estudis realitzats per personal intern, la majoria dels encàrrecs són fets a empreses especialitzades.

També podem observar una correlació positiva entre el volum de població i la diversificació dels encàrrecs a ens diversos. El fet de disposar de més recursos no només et permet finançar més estudis amb encàrrecs externs, sinó que també permet dedicar més esforços humans i econòmics a la recerca de fonts de finançament o a realitzar l'estudi internament.

Finalment pel que fa la utilitat pràctica dels estudis en relació a qui l'ha realitzat, trobem d'entrada una utilitat pràctica molt elevada (71,4%) en aquells estudis encarregats a la Universitat. Com a institució que encarna el coneixement i el saber, difícilment poden qüestionar-se els seus productes. La utilitat pràctica dels estudis realitzats per personal de l'ajuntament (amb col·laboradors externs o no) també són valorats com a molt útils (gairebé en el 50% dels casos). Pensem que els baixos pressupostos destinats a aquests estudis de realització mixta, junt amb el fet de conèixer de prop la realitat local i, per tant, poder concretar molt l'estudi, n'expliquen, en bona part, l'alta utilitat pràctica.

Si bé la utilitat dels estudis realitzats per les empreses especialitzades, els autònoms i les institucions són valorats com a bastant útils en la majoria dels casos (65,9%, 63,6% i 40% respectivament), creiem que pel fet de ser més cars se n'espera una més gran utilitat, i que les condicions de treball (no sempre idònies<sup>5</sup>), poden arribar a minvar força la qualitat del treball que es pot fer, i que en conseqüència se'n ressenti la seva utilitat pràctica. Alhora, el tipus d'estudi és diferent del que s'encarrega a la Universitat. La Universitat tendeix a fer estudis amplis i més generalistes dels que, generalment no s'espera que aportin concrecions directes i immediates. En els altres casos, és possible que les expectatives dipositades en relació a la utilitat siguin més exigents.

	Row	Pct	Utilitat pràctica de l'estudi				Row
			gens	poc	bastant	molt	
Qui realitza l'estudi	Std	Res	1	2	3	4	Total
11	1	3	27	10			41
empresa especialitzada			2,4%	7,3%	65,9%	24,4%	26,1%
			100,0%	25,0%	36,0%	14,5%	
			1,4	-,1	1,7	-1,9	
12	1	1	5				7
universitat			,0%	14,3%	14,3%	71,4%	4,5%
			,0%	8,3%	1,3%	7,2%	
			-,2	,6	-1,3	1,1	
13	2	2	1				5
fundacions, ongs, associacions			,0%	40,0%	40,0%	20,0%	3,2%
			,0%	16,7%	2,7%	1,4%	
			-,2	2,6	-,3	-,8	

<sup>5</sup> Ho anirem veient al llarg d'aquest capítol i del següent.

14	0	0	7	4	11
especialistes	,0%	,0%	63,6%	36,4%	7,0%
autònoms	,0%	,0%	9,3%	5,8%	
	-,3	-,9	,8	-,4	
+-----+-----+-----+-----+-----+					
21	0	1	11	21	33
personal ajunt.	,0%	3,0%	33,3%	63,6%	21,0%
+ pers. extern	,0%	8,3%	14,7%	30,4%	
	-,5	-1,0	-1,2	1,7	
+-----+-----+-----+-----+-----+					
22	0	2	4	7	13
personal ajunt.	,0%	15,4%	30,8%	53,8%	8,3%
+ pers. institucions	,0%	16,7%	5,3%	10,1%	
	-,3	1,0	-,9	,5	
+-----+-----+-----+-----+-----+					
31	0	3	23	21	47
personal ajunt.	,0%	6,4%	48,9%	44,7%	29,9%
	,0%	25,0%	30,7%	30,4%	
	-,5	-,3	,1	,1	
+-----+-----+-----+-----+-----+					
Column Total	1	12	75	69	157
	,6%	7,6%	47,8%	43,9%	100,0%

### 2.3.3. Els professionals dels estudis i les nostres professions

Si comptabilitzem els diferents professionals que apareixen per ordre de freqüència tenim en primer lloc els economistes (18,1%), seguits dels sociòlegs (17,7%), els treballadors socials (9,8%), els psicòlegs (8,6%), els geògrafs (3,5%), els politòlegs (1,9%) i els antropòlegs (1,2%). El 39% restant, engloba totes aquelles professions que no hem pogut destriar per separat: professionals de l'urbanisme, pedagogs, advocats, etc.

Malgrat l'aparent posició privilegiada dels professionals de la sociologia, que es desprèn de la freqüència que adjuntem a continuació, cal recordar que només en el 30% dels estudis analitzats, hi ha intervingut la figura del sociòleg o la del politòleg. També convé assenyalar que entre sociòlegs i politòlegs la distribució és molt desigual:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ni sociòlegs ni politòlegs	0	115	65,7	71,0	71,0
sociòlegs	1	42	24,0	25,9	96,9
politòlegs	2	2	1,1	1,2	98,1
sociòlegs i politòlegs	3	3	1,7	1,9	100,0
,		13	7,4	Missing	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases:162 Missing cases: 13

Dels sociòlegs diria més coses, dels politòlegs no ho sé, perquè sincerament no conec massa la seva feina

(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

No podem perdre de vista, però, que les feines d'assessoria, disseny de polítiques i serveis locals, entre altres, són tasques de l'administració local en les que sovint hi participen politòlegs. Donat que aquestes feines no sempre prenen la forma d'un estudi, és possible que preguntant pels professionals que han realitzat els estudis haguem introduït un biaix i que, per tant, la inserció professional dels politòlegs en realitat no sigui tan baixa com indica la freqüència que acabem d'exposar.

Pel que fa les àrees de treball, els sociòlegs realitzen majoritàriament estudis a les àrees de serveis personals (66,7%) i estudis a les àrees de serveis territorials (23,8%). Probablement aquesta poca presència

dels sociòlegs en estudis promoguts per les àrees de serveis territorials està vinculada a una imatge restringida de la professió que vincula la sociologia a les àrees de caire més social:

-normalment trobes molt pocs sociòlegs, molt pocs políticòlegs quan per exemple es tracta de peritatges, de renovacions urbanes... en trobes poquíssims (...) Màxim geògrafs. No passa pel cap. Per exemple, hi ha les revisions dels Plans d'Ordenació del municipi. Ara als arquitectes se'ls comença obrir una mica la llum que no tot és qüestió d'estètica. Hi ha continent i contingut, quan fas un pla d'ordenació, i necessitarien algunes persones que els ajudessin a reflexionar sobre aquest tema.

(Sociòleg, Treball Extern)

Àrea	Row Pct Col Pct Std Res	Count				Row Total
		ni socio. ni polit.	sociòlegs	políticòlegs	tots dos	
		0	1	2	3	
serveis personals	1	51	28	0	2	81
		63,0%	34,6%	,0%	2,5%	50,0%
		44,3%	66,7%	,0%	66,7%	
		-,9	1,5	-1,0	,4	
serveis econòmics	2	33	10	2	1	46
		71,7%	21,7%	4,3%	2,2%	28,4%
		28,7%	23,8%	100,0%	33,3%	
		,1	-,6	1,9	,2	
serveis territorials	3	31	4	0	0	35
		88,6%	11,4%	,0%	,0%	21,6%
		27,0%	9,5%	,0%	,0%	
		1,2	-1,7	-,7	-,8	
Column Total		115	42	2	3	162
		71,0%	25,9%	1,2%	1,9%	100,0%

A part d'estar més vinculats als temes dels serveis personals en general, són especialment presents en els estudis sobre les necessitats dels col·lectius socials (24,4%), sobre els serveis i polítiques municipals (17,1%) i en els estudis de promoció econòmica (14,6%)<sup>6</sup>. Pensem que la forta relació entre els estudis de necessitats de col·lectius socials i el fet que siguin realitzats majoritàriament per sociòlegs es deriva, en bona part, de l'estesa confusió entre els "problemes socials" i els "problemes sociològics":

Potser perquè són pocs o perquè es van integrant, no ens crea massa problemes sociològics el fet de gent magrebí (Tinent Alcalde, Dreta, 20.000-50.000 hab., Comarques centrals, Igualada)

Un problema sociològic, és molt diferent d'un problema social. El problema sociològic és sempre el problema de comprendre els fets que s'esdevenen. No és tant saber per què hi ha coses que "van malament" (problema social), com d'arribar a entendre la situació global, els valors, les formes d'actuar i de coexistir dels uns i dels altres en contextos determinats. Que després la realitat estudiada es valori com a problemàtica ja depen del judici de qui té autoritat per fer-lo (àmbit polític), no de la sociologia (àmbit científic).

D'altra banda, del desconeixement de les nostres professions i d'aquesta proximitat que tots tenim a la realitat social més immediata també es desprèn la idea que tots estem capacitats per fer un estudi sociològic o una anàlisi sociològica o politològica:

El polític quan té un programa i tot això que tu dius el que busca és un tècnic, però un tècnic, advocat o economista que...que sigui un referendun, una aprovació a la seva política. En canvi una visió més general d'un polític o d'un sociòleg, ho fa ell i punt, i per això no ens contracta.

(Políticòleg, Treball Extern)

<sup>6</sup> No adjuntem la freqüència dels temes que hem agrupat en les tres grans àrees per la seva excessiva llargada. En limiten a esmentar les freqüències més elevades. Tampoc esmentem els políticòlegs perquè el nombre de casos recollits és massa reduït com per concloure res.

Moltes vegades els polítics no volen interpretacions o, perquè ells ja pensaen que ja saben interpretar (ja veuen les coses molt clares i només volen dades per ratificar, o bé per justificar).

(Polítolleg, Treball Intern)

Una altra de les conseqüències del fet que sobre les nostres professions encara hi hagi un desconeixement bastant generalitzat, és que també es desconeix tot allò que podem aportar a l'administració local. Un exemple d'aquest desconeixement és la confusió entre la recerca social (des de les ciències polítiques i, sobretot, la sociologia) i el treball estadístic de mera recollida de dades:

Ells tenen una confusió (...) entre el que es la mera recopilació de dades -per la que no cal cap sociòleg ni polítolleg, o cal tant com podria haver-hi un estadístic o ves a saber qui- i allò que és la informació. És a dir que per ells en principi tu vas allà i els hi portes informació, però es mentida, tu els hi portes una descripció de dades, no hi ha res més, millor dit, no et demanen més. I quan tu els hi dius no, és que això jo ho puc explicar, i aquí hi ha o no hi ha associacions entre variables, i nosaltres podem explicar-vos els mecanismes explicatius de com d'A es passa a B"...tot això els hi sembla una cosa massa teòrica

(Sociòleg, Treball Extern)

La major part de sociòlegs treballen des de les empreses especialitzades (28,6%) o com a col·laboració externa junt amb personal de l'ajuntament (26,2%). Des de l'interior de l'ajuntament (que és des d'on es realitzen la majoria d'estudis), la participació de sociòlegs és feble (14,3 %) ja que no és una figura que acostumi a formar part de la plantilla de personal dels ajuntaments.

Qui realitza l'estudi?	Count					Row Total
	Row Pct	ni sociol	sociòlegs	polítollegs	tots dos	
	Col Pct	ni politol				
	Std Res	0	1	2	3	
11	26	12	1	1	40	
empresa	65,0%	30,0%	2,5%	2,5%	25,0%	
especialitzada	23,0%	28,6%	50,0%	33,3%		
	-,4	,5	,7	,3		
12	4	2	0	1	7	
universitat	57,1%	28,6%	,0%	14,3%	4,4%	
	3,5%	4,8%	,0%	33,3%		
	-,4	,1	-,3	2,4		
13	2	3	0	0	5	
fundacions, ongs	40,0%	60,0%	,0%	,0%	3,1%	
associacions	1,8%	7,1%	,0%	,0%		
	-,8	1,5	-,3	-,3		
14	10	1	0	0	11	
especialistes	90,9%	9,1%	,0%	,0%	6,9%	
autònoms	8,8%	2,4%	,0%	,0%		
	,8	-1,1	-,4	-,5		
21	21	11	1	1	34	
personal ajunt.	61,8%	32,4%	2,9%	2,9%	21,3%	
+ pers. extern	18,6%	26,2%	50,0%	33,3%		
	-,6	,7	,9	,5		
22	8	7	0	0	15	
personal ajunt.	53,3%	46,7%	,0%	,0%	9,4%	
+ pers.institucions	7,1%	16,7%	,0%	,0%		
	-,8	1,5	-,4	-,5		
31	42	6	0	0	48	
personal ajunt.	87,5%	12,5%	,0%	,0%	30,0%	
	37,2%	14,3%	,0%	,0%		
	1,4	-1,9	-,8	-,9		
Column	113	42	2	3	160	
Total	70,6%	26,3%	1,3%	1,9%	100,0%	

Per finalitzar aquest apartat, no ens podem oblidar de les pròpies mancances formatives que repercuteixen en la tasca que els sociòlegs i els politòlegs realitzen a les administracions locals. Mancances que els propis professionals reconeixen:

- **Desconeixement de l'Administració Local:** els diversos professionals, tant sociòlegs com politòlegs, que han participat en els grups de discussió i en les taules rodones manifesten haver patit dificultats importants en els inicis de la seva pràctica professional en ajuntaments degut als pocs coneixements que tenien sobre l'Administració Local i el seu funcionament.
- **Mancances a nivell de tècniques d'investigació:** tot i que al llarg de la formació universitària es tracten les diverses tècniques d'investigació, la formació no es centra en l'aplicació de les tècniques i, per tant, no s'aprèn tot el procés que després en la pràctica professional caldrà seguir (des del disseny fins a la interpretació).
- **L'excessiva focalització del currículum acadèmic de la Universitat vers la investigació** fa que els professionals es trobin amb mancances formatives importants en relació a tècniques per a la intervenció. Es constaten mancances importants en habilitats no relacionades amb la recerca sinó amb tasques de consultoria, mediació, etc.

#### 2.3.4. El cost dels estudis

El pressupost que es destina a un estudi no sempre és fruit d'un càlcul acurat que té en compte els objectius perseguits o el temps de realització. Hem pogut constatar que els pressupostos encertats (ni massa ni massa poc) estan en estreta relació amb els encàrrecs ben formulats (veure apartat 2.3.1.).

Quan el pressupost parteix d'una idea confusa del que es vol o es pot aconseguir amb l'estudi, el propi pressupost pot acabar limitant el que es podria fer amb la idea inicial. Una mica com el peix que es mossega la cua i que juga en detriment de la qualitat dels estudis i de la satisfacció de l'encarregant.

Jo voldria parlar d'una limitació estructural que és que per mi el temps no ha estat mai la limitació, és a dir, sempre hi ha hagut marges molt flexibles de temps, però (...) el pressupost sí, i és en el sentit que tu deies, és a dir, amb aquest pressupost, què volen que els hi fem? A més del fet que hi ha un desconeixement també del que podem fer i del que costa sobretot el que podem fer. I aquí ve la que jo considero que és la pitjor limitació estructural (...) que és la funcionalitat que hi veuen en allò que fas (...) En canvi quan ho coneixen no, quan ho coneixen els hi agrada i tot això... el que passa és que clar, normalment no l'acaben de conèixer, primera perquè quan fan el pressupost ja et limiten bastant i segona perquè amb allò altre ja en tenen prou.

*(Sociòleg, Treball Extern)*

Sigui com sigui, el cost dels estudis descrits en el qüestionari estan força repartits entre les diferents categories marcades. Predominen lleugerament sobre els altres, els estudis que costen entre 0 i 500.000 pts (30,6%), seguits bastant de prop pels estudis que costen entre 500.000 i un milió de pessetes (25,7%). També val la pena destacar el 17,7% de no respostes:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
0 a 500.000 pts.	1	44	25,1	30,6	30,6
500.000 a 1 milió pts.	2	37	21,1	25,7	56,3
1 a 2 milions pts.	3	30	17,1	20,8	77,1
2 a 4 milions pts.	4	20	11,4	13,9	91,0
més de 4 milions pts.	5	13	7,4	9,0	100,0
	,	31	17,7	Missing	
	Total	175	100,0	100,0	

Valid cases: 144 Missing cases: 31

Generalment, la dotació pressupostària dels estudis no només està lligada als recursos disponibles sinó també al càrrec des del que es defensa la iniciativa de fer un estudi. Com més alt és el càrrec, de més recursos va dotat l'estudi:

Iniciativa	Count Row Pct Col Pct	Pressupost destinat a l'estudi					Row
		0 a	500.000	1 a 2	2 a 4	més de 4	
		500.000 a 1 milió	1 milió	milions	milions	milions	
tècnics	1	20	7	10	1	1	39
		51,3%	17,9%	25,6%	2,6%	2,6%	36,8%
		58,8%	29,2%	41,7%	5,6%	16,7%	
		2,1	-,6	,4	-2,2	-,8	
regidors	2	13	15	11	11	4	54
		24,1%	27,8%	20,4%	20,4%	7,4%	50,9%
		38,2%	62,5%	45,8%	61,1%	66,7%	
		-1,0	,8	-,4	,6	,5	
alcalde	3	1	2	3	6	1	13
		7,7%	15,4%	23,1%	46,2%	7,7%	12,3%
		2,9%	8,3%	12,5%	33,3%	16,7%	
		-1,6	-,5	,0	2,6	,3	
Column		34	24	24	18	6	106
Total		32,1%	22,6%	22,6%	17,0%	5,7%	100,0%

Com a altres elements condicionadors, volem destacar la més bona dotació dels estudis realitzats a les àrees de serveis territorials, respecte de les àrees de serveis econòmics i personals. En part és perquè és l'àrea que contracta més realitzacions externes, però també pensem que la major consolidació d'aquesta àrea als ajuntaments i el major reconeixement social de les professions que hi estan directament vinculats ho expliquen en part:

Àrea	Count Row Pct Col Pct Std Res	Pressupost destinat a l'estudi					Row Total
		0 a	500.000	1 a 2	2 a 4	més de 4	
		500.000 a 1 milió	1 milió	milions	milions	milions	
serveis personals	1	34	21	10	5	2	72
		47,2%	29,2%	13,9%	6,9%	2,8%	50,0%
		77,3%	56,8%	33,3%	25,0%	15,4%	
		2,6	,6	-1,3	-1,6	-1,8	
serveis econòmics	2	6	9	11	9	4	39
		15,4%	23,1%	28,2%	23,1%	10,3%	27,1%
		13,6%	24,3%	36,7%	45,0%	30,8%	
		-1,7	-,3	1,0	1,5	,3	
serveis territorials	3	4	7	9	6	7	33
		12,1%	21,2%	27,3%	18,2%	21,2%	22,9%
		9,1%	18,9%	30,0%	30,0%	53,8%	
		-1,9	-,5	,8	,7	2,3	
Column		44	37	30	20	13	144
Total		30,6%	25,7%	20,8%	13,9%	9,0%	100,0%

Si ens fixem en el cost dels estudis en relació als temes estudiats, veiem que els estudis més cars són els de serveis i polítiques municipals (amb forts interessos polítics al darrera) i els estudis sobre el medi ambient (una tema d'actualitat pel que segurament és més fàcil aconseguir subvencions).

En relació a la finalitat, els estudis d'avaluació, que acostumen a tenir un termini de realització curt, són els menys costosos. Els estudis amb la finalitat d'analitzar una situació, es reparteixen entre les menys de 500.000 i els 4 milions de pessetes, en funció de molts altres elements. Finalment els estudis de planificació, que solen tenir un termini de realització llarg, són gairebé els únics que tenen pressupostos superiors als 4 milions de pessetes:



Count	Finalitat de l'estudi			Row Total	
	Anàlisi situació	Planificació	Avaluació		
Row Pct	Col Pct	1	2	3	Row
Std Res					Total
<b>Pressupost</b>					
1	15	18	11		44
<b>0 a 500.000 pts</b>	34,1%	40,9%	25,0%		30,6%
	25,9%	26,9%	57,9%		
	-,6	-,5	2,2		
2	20	15	2		37
<b>500.000 a 1 milió</b>	54,1%	40,5%	5,4%		25,7%
	34,5%	22,4%	10,5%		
	1,3	-,5	-1,3		
3	11	16	3		30
<b>1 a 2 milions</b>	36,7%	53,3%	10,0%		20,8%
	19,0%	23,9%	15,8%		
	-,3	,5	-,5		
4	10	9	1		20
<b>2 a 4 milions</b>	50,0%	45,0%	5,0%		13,9%
	17,2%	13,4%	5,3%		
	,7	-,1	-1,0		
5	2	9	2		13
<b>més de 4 milions</b>	15,4%	69,2%	15,4%		9,0%
	3,4%	13,4%	10,5%		
	-1,4	1,2	,2		
Column Total	58	67	19		144
	40,3%	46,5%	13,2%		100,0%

Pel que fa als pressupostos, els estudis més cars (de més de 4 milions de pessetes) acostumen a encarregar-se a empreses especialitzades, professionals autònoms o ajuntaments amb col·laboradors externs. De tota manera si ens ho mirem al revés, és a dir, quant cobra cadascú, els estudis de les empreses especialitzades són, en general, els més ben pagats, mentre que la majoria d'estudis realitzats per autònoms i ajuntaments amb personal extern es concentren en pressupostos força baixos.

Els estudis de la Universitat i els realitzats per personal de l'ajuntament tenen pressupostos baixos, probablement pel biaix que suposa el fet que, tant els treballadors dels ajuntaments com els investigadors de la Universitat, tenen un sou a part de la investigació i poden servir-se de les infraestructures de la Universitat o de l'ajuntament per treballar:

Count	Pressupost dels estudis					Row Total	
	0 a 500.000	500.000 a 1 milió	1 a 2 milions	2 a 4 milions	més de 4 milions		
Row Pct	Col Pct	1	2	3	4	5	Row
Std Res							Total
<b>Qui realitza l'estudi</b>							
11	1	7	14	12	6		40
<b>empresa</b>	2,5%	17,5%	35,0%	30,0%	15,0%		28,2%
	2,4%	18,9%	46,7%	60,0%	46,2%		
	-3,1	-1,1	1,9	2,7	1,2		
12	1	2	3	1	0		7
<b>universitat</b>	14,3%	28,6%	42,9%	14,3%	,0%		4,9%
	2,4%	5,4%	10,0%	5,0%	,0%		
	-,7	,1	1,3	,0	-,8		
13	1	0	2	0	1		4
<b>fundacions, ongs associacions</b>	25,0%	,0%	50,0%	,0%	25,0%		2,8%
	2,4%	,0%	6,7%	,0%	7,7%		
	-,2	-1,0	1,3	-,8	1,0		

14	1	5	1	1	2	10
especialistes	10,0%	50,0%	10,0%	10,0%	20,0%	7,0%
autònoms	2,4%	13,5%	3,3%	5,0%	15,4%	
	-1,1	1,5	-0,8	-0,3	1,1	
21	9	8	8	5	2	32
personal ajunt.	28,1%	25,0%	25,0%	15,6%	6,3%	22,5%
+pers. extern	21,4%	21,6%	26,7%	25,0%	15,4%	
	-0,2	-0,1	0,5	0,2	-0,5	
22	4	6	2	1	1	14
personal ajunt.	28,6%	42,9%	14,3%	7,1%	7,1%	9,9%
+ pers institucions	9,5%	16,2%	6,7%	5,0%	7,7%	
	-0,1	1,2	-0,6	-0,7	-0,2	
31	25	9	0	0	1	35
personal ajunt.	71,4%	25,7%	0,0%	0,0%	2,9%	24,6%
	59,5%	24,3%	0,0%	0,0%	7,7%	
	4,6	0	-2,7	-2,2	-1,2	
Column	42	37	30	20	13	142
Total	29,6%	26,1%	21,1%	14,1%	9,2%	100,0%

Ahora, també pot passar que hi hagi empreses que pressupostin molt més del cost real de l'estudi, o que tinguin un marge de beneficis molt elevat si, a nivell intern, subcontracten personal a baix preu, amb la qual cosa la relació qualitat-preu acaba sent molt menys satisfactòria:

Una altra cosa que penso que és molt important que és la subcontractació de la subcontractació de la subcontractació. Que aquesta és una altra. És que ara quan deies això dels xurros m'ha vingut al cap. I és això: tens un guió, bé ja saps com va, demanes per una Pla Estratègic 7 milions de pts i llavors acabes agafant algú que potser és sociòleg i li demanes "omple'm aquestes primeres dades" i després acabes agafant algú que fa pràctiques i n'omple unes quantes més i allò ho tornes i a lo millor t'ha costat 300.000 pts. Això passa. I aleshores resulta, bé ara em poso a l'altra banda com a administració local, resulta que encarregues un estudi de 7 milions de pts. i n'acabes rebent un que n'ha costat 150.000 i a sobre has de dir que és molt maco, perquè clar què has de dir?

(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Segona Corona.)

### 2.3.5. El finançament dels estudis

La primera freqüència sobre el finançament dels estudis ens assenyalava que el 61% dels estudis són finançats íntegrament pels ajuntaments:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Totalment extern	1	19	10,9	12,3	12,3
Compartit	2	41	23,4	26,6	39,0
A càrrec de l'Ajuntament	3	94	53,7	61,0	100,0
		21	12,0	Missing	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases 154 Missing cases 21

Si tenim en compte les limitacions pressupostàries "estructurals" de les administracions locals (en relació a les altres administracions) es planteja la possibilitat que el propi desenvolupament de la recerca social i la realització d'estudis quedin limitats estructuralment:

Una vegada hem tingut això hem anat a buscar els recursos externs per poder finançar, tant l'estudi previ, com els cursos posteriors. Sinó, es fa difícil.

(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)

Com ja hem comentat en altres apartats d'aquest mateix capítol, les possibilitats de dedicar recursos econòmics i humans per aconseguir fonts de finançament extern. estan estretament lligades al volum de població dels municipis.

Pels ajuntaments petits (de 5.000 a 20.000 habitants) els recursos econòmics i humans limitats, fan que les opcions siguin més radicals: o es finança tot des de dins, o es finança tot externament, amb la qual cosa donades les limitacions de la primera opció i les dificultats de la segona, s'acaben realitzant molts menys estudis.

En aquest cas a la Diputació ara li acabem de demanar un estudi. I aquest estudi que a nosaltres se'ns escapen sempre els demanem a una institució que te'ls fa de franc. Diputació, Generalitat, Departament de Comerç,...

(Alcalde, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)

Els ajuntaments entre 20.000 i 50.000 habitants són els que més juguen amb el finançament compartit i els que, econòmicament, poden començar de finançar força coses internament.

Si no et mous, no t'arriba res. Pagar-me mitja jornada i estar-me aquí assegut, és perdre els diners, val més pagar-ne una de sencera i que et busquis la vida i busquis subvencions.

(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Comarques centrals, Manlleu)

Els ajuntaments de més de 50.000 habitants financen la major part dels seus estudis amb els recursos propis de què disposen. Per tant, a mesura que creix el número d'habitants, també creixen les possibilitats de finançament totalment intern:

Població (en milers)	Count Row Pct Col Pct Std Res	Modalitat de finançament			Row Total
		externa	compartida	interna	
		1	2	3	
5 a 10	1	1 25,0% 5,3% ,7	1 25,0% 2,4% -,1	2 50,0% 2,1% -,3	4 2,6%
10 a 20	2	7 38,9% 36,8% 3,2	3 16,7% 7,3% -,8	8 44,4% 8,5% -,9	18 11,7%
20 a 50	3	4 7,1% 21,1% -1,1	22 39,3% 53,7% 1,8	30 53,6% 31,9% -,7	56 36,4%
més de 50	4	7 9,2% 36,8% -,8	15 19,7% 36,6% -1,2	54 71,1% 57,4% 1,1	76 49,4%
	Column Total	19 12,3%	41 26,6%	94 61,0%	154 100,0%

Un altre dels aspectes a assenyalar és que quan es disposa de l'ajut extern (total o parcial) es busca que la realització de l'estudi sigui també externa. D'una banda, els recursos externs permeten la contractació de professionals fora de l'ajuntament, de l'altra s'assegura molta més qualitat i imparcialitat en els resultats, tal i com argumentàvem als punts 2.3.2 d'aquest mateix capítol.

El finançament compartit, és una solució intermitja molt interessant donat que, d'una banda, l'ajuntament queda força implicat en l'estudi (en la mesura que hi destina recursos econòmics i humans) i de l'altra, el

finançament extern no només permet que es realitzi l'estudi en millors condicions sinó que també permet la contractació de professionals externs. A la província de Barcelona, la institució que més ha promocionat la modalitat de finançament compartit és la Diputació de Barcelona:

És a partir d'aquí i sobretot del conveni que tenim amb l'àrea de Serveis Socials de la Diputació que ens és possible tirar endavant aquest estudi.

(Tècnic, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)

La Diputació és com el sistema de subvencions que tenim en aquest moment, no? que subvenciona aquestes feines, i aleshores et compromets amb un conveni i si ho compleixes doncs paga.

(Tècnic, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

D'altra banda també hi ha una estreta relació entre el càrrec que té principalment la iniciativa de l'estudi i el finançament. Així, els alcaldes tenen molta més força per aconseguir finançament extern, que no pas un regidor o, encara menys, un tècnic de l'ajuntament:

Count	Modalitat de finançament			Row Total		
	extern	compartit	intern			
Row Pct	Col Pct	Std Res	1	2	3	Row Total
Iniciativa						
tècnics	1	5	9	27	41	36,6%
		12,2%	22,0%	65,9%		
		50,0%	28,1%	38,6%		
		,7	-,8	,3		
regidors	2	1	20	37	58	51,8%
		1,7%	34,5%	63,8%		
		10,0%	62,5%	52,9%		
		-1,8	,8	,1		
alcalde	3	4	3	6	13	11,6%
		30,8%	23,1%	46,2%		
		40,0%	9,4%	8,6%		
		2,6	-,4	-,7		
Column Total		10	32	70	112	100,0%
		8,9%	28,6%	62,5%		

### 2.3.6. El temps de realització dels estudis

De la mateixa manera que el cost d'un estudi està estretament vinculat als recursos disponibles i a la claredat de l'encàrrec, el temps que es concedeix per la realització d'un estudi també està lligat a factors diversos.

Abans d'entrar en les variables que condicionen el temps de realització, però, vegem quines són les temporalitzacions que es donen més freqüentment. Tal com indica la taula següent, el 36,8% dels estudis es realitzen entre 3 i 6 mesos, si bé les freqüències estan força repartides entre les diferents temporalitzacions:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
0 a 3 mesos	1	40	22,9	24,5	24,5
3 a 6 mesos	2	60	34,3	36,8	61,3
6 mesos a 1 any	3	45	25,7	27,6	89,0
més d'un any	4	18	10,3	11,0	100,0
	,	12	6,9	Missing	
	Total	175	100,0	100,0	

Valid cases:163 Missing cases: 12

El temps i el pressupost destinat per la realització d'un estudi, creixen de forma molt proporcionada:

Temps de realització	Count	Pressupost dels estudis					Row Total
	Row Pct	0 a	500.000 a	1 a 2	2 a 4	més de 4	
	Col Pct	1500.000	1 milió	milions	milions	milions	
	Std Res	1	2	3	4	5	
0 a 3 mesos	1	20	6	6	0	0	32
		62,5%	18,8%	18,8%	,0%	,0%	22,4%
		45,5%	16,2%	20,0%	,0%	,0%	
		3,2	,8	,3	-2,1	-1,7	
3 a 6 mesos	2	16	14	16	7	1	54
		29,6%	25,9%	29,6%	13,0%	1,9%	37,8%
		36,4%	37,8%	53,3%	36,8%	7,7%	
		,2	,0	1,4	,1	-1,8	
6 mesos a 1 any	3	6	15	8	11	3	43
		14,0%	34,9%	18,6%	25,6%	7,0%	30,1%
		13,6%	40,5%	26,7%	57,9%	23,1%	
		-2,0	1,2	,3	2,2	,5	
més d'un any	4	2	2	0	1	9	14
		14,3%	14,3%	,0%	7,1%	64,3%	9,8%
		4,5%	5,4%	,0%	5,3%	69,2%	
		-1,1	,9	-1,7	,6	6,8	
Column Total		44	37	30	19	13	143
		30,8%	25,9%	21,0%	13,3%	9,1%	100,0%

D'altra banda, els calendaris marcats inicialment a última hora acostumen a tenir un cert marge de flexibilitat pel que fa a estirar una dies la data d'entrega, no només per la persona que realitza l'estudi sinó també per la pròpia administració local:

Jo treballo amb projectes de desenvolupament local o temes d'estudis a part d'assessorament. Els terminis els marca la convocatòria i després et diuen tens quatre mesos per fer-lo, el que passa és que moltes vegades el primer que no compleix els calendaris és l'administració local.

(Politòloga, Treball Extern)

Per mi el temps no ho ha estat mai un problema, és a dir, sempre hi ha hagut marges molt flexibles de temps.

(Sociòleg, Treball Extern)

Altres elements que poden influir en la temporalització dels estudis, són factors d'urgència que redueixen molt el temps de realització. I a la inversa, que no calgui establir ben bé una data de termini, amb la qual cosa els períodes de realització poden allargar-se molt. Al punt anterior (2.3.5.) també hem vist com la finalitat de l'estudi (sobretot quan es tracta d'estudis de planificació i avaluació) condiciona el temps de realització. Els estudis que es realitzen en períodes de 6 mesos a 1 any o en períodes superiors a un any, són en el 55,6% dels casos estudis de planificació, mentre que el 54,5% d'estudis d'avaluació es realitzen en els períodes més curts (entre 0 i 3 mesos):

Finalitat	Count	Temps de realització				Row Total
	Row Pct	0 a 3	3 a 6	6 mesos	més d'un	
	Col Pct	mesos	mesos	a 1 any	any	
	Std Res	1	2	3	4	
Anàlisi de la situació	1	16	25	18	6	65
		24,6%	38,5%	27,7%	9,2%	39,9%
		40,0%	41,7%	40,0%	33,3%	
		,0	,2	,0	,4	
Planificació	2	12	29	25	10	76
		15,8%	38,2%	32,9%	13,2%	46,6%
		30,0%	48,3%	55,6%	55,6%	
		-1,5	,2	,9	,6	

	3	12	6	2	2	22
Avaluació		54,5%	27,3%	9,1%	9,1%	13,5%
		30,0%	10,0%	4,4%	11,1%	
		2,8	-,7	-1,7	-,3	
Column		40	60	45	18	163
Total		24,5%	36,8%	27,6%	11,0%	100,0%

La capacitat de negociació de qui realitza un estudi és un altre factor a tenir en compte:

Jo volia dir que he trobat dos diferències en quant a calendari, quan aquest estudi el pacten amb la Universitat penso que el pacte és molt flexible i la professora diu "bé aquest estudi el farem en tants mesos" i una mica és l'entitat local la que s'adapta a la Universitat. I quan aquesta demanda et ve feta personalment doncs això ja és més acotat, o ho has de fer en un temps determinat o ho has de presentar en aquesta data i per tant hi ha uns mínims. Jo situaria aquests dos nivells pel que fa a la flexibilitat de terminis i calendari.

(Sociòloga, Treball Extern)

Si ens mirem l'enquesta sota l'òptica tot just plantejada (sense perdre de vista que el tipus d'estudi que es realitza també determina en gran part el calendari de realització) obtenim els següents resultats:

Row	Pct	Temps de realització				Row
		0 a 3 mesos	3 a 6 mesos	6 mesos a 1 any	més d'1 any	
Col	Pct	1	2	3	4	Total
Qui realitza l'estudi?						
11		8	17	11	5	41
empresa		19,5%	41,5%	26,8%	12,2%	25,5%
especialitzada		21,1%	28,3%	24,4%	27,8%	
		-,5	,4	-,1	,2	
12		0	3	3	0	6
universitat		,0%	50,0%	50,0%	,0%	3,7%
		,0%	5,0%	6,7%	,0%	
		-1,2	,5	1,0	-,8	
13		0	2	2	1	5
fundacions, ongs		,0%	40,0%	40,0%	20,0%	3,1%
associacions		,0%	3,3%	4,4%	5,6%	
		-1,1	,1	,5	,6	
14		1	6	3	1	11
especialistes		9,1%	54,5%	27,3%	9,1%	6,8%
autònoms		2,6%	10,0%	6,7%	5,6%	
		-1,0	,9	,0	-,2	
21		6	15	10	3	34
personal ajunt.		17,6%	44,1%	29,4%	8,8%	21,1%
+ pers. extern		15,8%	25,0%	22,2%	16,7%	
		-,7	,7	,2	-,4	
22		0	6	4	5	15
personal ajunt.		,0%	40,0%	26,7%	33,3%	9,3%
+pers. institucions		,0%	10,0%	8,9%	27,8%	
		-1,9	,2	-,1	2,6	
31		23	11	12	3	49
personal ajunt.		46,9%	22,4%	24,5%	6,1%	30,4%
		60,5%	18,3%	26,7%	16,7%	
		3,4	-1,7	-,5	-1,1	
Column		38	60	45	18	161
Total		23,6%	37,3%	28,0%	11,2%	100,0%

Tot i que disposem de pocs casos per fer la valoració, en cap dels estudis recollits a l'enquesta la Universitat treballa en períodes curts, de 0 a 3 mesos, essent els que més treballen en aquest període de temps el personal intern de l'ajuntament (60,5%), les empreses especialitzades (21,1%) i el personal intern amb col·laboració de personal extern (15,8%). En períodes més llargs (de 3 mesos a 1 any), hi trobem tot tipus de realitzadors, i la categoria "més d'1 any", tot hi haver-n'hi pocs com per treure conclusions, destaquen les fundacions-ons-associacions soles o amb treballadors de l'ajuntament (27,8%).

### 2.3.7. El vincle que s'estableix entre l'encarregant i l'investigador/a

L'últim dels aspectes que considerarem en aquest 2on capítol, és el vincle que s'estableix entre l'encarregant i l'investigador/a, tot i que reprenem aquest aspecte a l'apartat 4 en una anàlisi més aprofundida

Els aspectes lligats a un estudi que d'entrada són més evidents són el temps de realització, el pressupost, qui realitza l'estudi, qui el paga, el tema de l'estudi i la finalitat. Quan hem parlat de la formulació de l'encàrrec ja hem comentat que moltes vegades no es té prou en consideració la transcendència d'aquest pas.

Un altre dels aspectes que sovint no es tenen en prou consideració és el vincle que s'estableix entre l'encarregant i l'ens al qual s'encarrega l'estudi. Un vincle que comença en la formulació de l'encàrrec, però que continua al llarg de tot l'estudi amb el seguiment que fa l'ajuntament ( o que, idealment, caldria que fes).

Tant la formulació com en el seguiment són oportunitats per definir bé els objectius de l'estudi i la seva finalitat, per discutir sobre la pertinència del pressupost i del temps, ja no des d'un punt de vista de benefici personal, sinó en la mesura que un pressupost o un temps de realització massa ajustats poden fer minvar massa la qualitat de l'estudi o impedir que s'assoleixin els objectius plantejats. També és una oportunitat per conèixer totes les possibilitats que ofereix el realitzador davant la demanda formulada (tècniques d'investigació, formes diferents de presentar els resultats, etc) i per assegurar que al final, els estudis tinguin una continuïtat en la dinàmica de treball

Per part dels realitzadors, la formulació de l'encàrrec i el seguiment, són una oportunitat per assegurar unes condicions de treball que permetin fer un treball útil i de qualitat.

La formulació de la demanda i el seguiment de l'estudi al llarg de les diferents fases de realització són, d'entrada, aspectes intangibles, però que acaben determinant en bona part l'èxit o del fracàs de l'estudi i, extrapolant-ho al conjunt de la recerca social, a l'èxit o el fracàs de la recerca social com a via de coneixement, de gestió i de planificació locals.

### 3. Valoració de la recerca social

El capítol segon ens ha servit per analitzar les característiques dels estudis que es realitzen *des de, per o amb* els ajuntaments. Hem apuntat alguns dels elements que expliquen (sempre parcialment) la forma i el contingut que prenen els estudis locals.

En aquest tercer capítol, ens centrarem en els aspectes valoratius de la recerca social, presa ja no des del punt de vista dels estudis concrets, sinó en sentit més ampli. Presentarem les principals valoracions que tècnics/ques i regidors/es fan de la recerca que es desenvolupa al seu municipi.

Hem recollit valoracions des de diferents prismes. L'un, que en direm *valoracions sobre el contingut*, on recollim les valoracions entorn dels elements positius que aporta la recerca en el coneixement i gestió del marc local. Un segon, que anomenem *valoracions sobre la forma*, on es valoren les formes concretes en les que es presenta la recerca social. El tercer, que en direm *valoracions sobre les condicions*, on es valoren les condicions de temps i de recursos en les que es desenvolupa la recerca social. Al quart bloc, sobre les *valoracions dels resultats*, recollirem les valoracions entorn dels resultats que s'obtenen amb la recerca social. En el cinquè i últim bloc presentarem les *valoracions globals* que tècnics i regidors fan de la recerca social, sospesant tots els elements que fan que, en últim terme, valorem la recerca social més positivament o negativa.

#### 3.1. Valoracions sobre el contingut

Les valoracions sobre el contingut, es fan en base al que hom espera obtenir de la recerca social i en base al major o menor compliment de tals expectatives. És molt diferent esperar que un estudi et "solucioni la vida", que esperar que t'aporti elements per reflexionar, analitzar, dissenyar, etc.

-¿Les expectatives de resultats que tenieu es van complir, tant a nivell de resultats de l'estudi com a nivell d'informació?

- Sempre s'espera més de l'estudi, l'estudi és correcte, però, també ja sabíem que no ens solucionaria la vida. La paraula seria aquesta, correcte respecte les expectatives que s'havien creat, es van complir, es van aportar idees per reflexionar, altres coses per a aprofundir i altres coses que han servit per començar a dissenyar projectes de futur.

- Ha estat una eina de treball útil?

- Jo crec que sí, ha estat una eina més per poder interpretar i per poder prendre decisions, la utilitat d'aquests estudis moltes vegades és això, aprofundir temes, a nivell polític s'han de prendre decisions i et serveix tenir un cos més sòlid per poder-les prendre. Jo crec que sí. Ha reforçat una mica determinats paràmetres amb els que comptàvem.

(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab. Segona Corona)

Els principals elements de contingut que fan valorar la recerca social positivament són:

- La recerca social com a via per analitzar una realitat, per aprofundir sobre un tema o interpretar determinats fenòmens socials. Per la detecció de nous problemes i necessitats.
- La recerca social com a via per emmarcar, per donar sentit, a una determinada realitat
- La recerca social com a via per argumentar amb fonament una proposta i tenir un cos més sòlid per prendre decisions polítiques; com a via per, mitjançant arguments fonamentats, fer canviar l'opinió d'un polític.
- La recerca social com a via per dissenyar pautes d'actuació, serveis i programes locals.



Sempre he pensat que era molt important argumentar les propostes que es feien. I la veritat és que (...) la meua experiència ha estat molt positiva, per mi han ajudat a analitzar, ens han ajudat a emmarcar, argumentar, etc. Penso que ens ha servit molt perquè saber la quantitat d'inmigrants que hi ha a ciutat vella ens ha servit per a moltes coses, per muntar programes, subvencionant escoles. Són uns papers que davant d'un regidor permeten argumentar propostes: quants, quines són les seves característiques, quin tipus de família, només això que és molt senzill. També a les entitats del barri, les que fan qüestions de drets civils i de drets humans. En un districte, quins serveis fan les entitats? Què ha fet l'Administració? Uns retrats d'això i argumentat, si es treballa bé o no, una anàlisi real del què és cada districte en el cas de Barcelona, fins i tot ha fet canviar l'opinió d'un regidor.

*(Tècnica, >50.000 hab., Primera Corona)*

També hem detectat alguns problemes que jo penso que són importants sobre habitatge. I això ens ha fet reflexionar sobre la necessitat de fer estudis sobre els habitatges buits i els vells (...) Una altra cosa interessant i que potser no és fruit només de l'estudi és que hem detectat que hi ha una diversificació molt gran d'interessos, no tots els avis tenen les mateixes necessitats, i que també per a la gent gran s'han de fer ofertes de tot tipus.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- La recerca social com a via per donar seguretat (objectivitat) respecte del que hom intueix

Et marquen moltes coses però que moltes vegades quan ho acabes de veure penses, bueno, alguna cosa ja la detectàvem del nas i de la vista. (...) Però et dona una sèrie de dades i d'informacions que són importants perquè et donen seguretat en moltes coses que tu ja has detectat i que queden reflectides aquí.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Ens dona una idea general, global de la població i de la situació en què ens trobem, una informació de la realitat actual dels punts forts i febles en què cal actuar i sobretot la objectivitat de l'estudi. Això seria el més important

*(Regidora, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- La recerca social com a via per "aterrar" a la realitat local en base a una comprensió global de la realitat actual

Jo crec que va ser positiu. Va fer tocar de peus a terra en determinades coses a l'equip de treball i va qüestionar coses, però jo crec que el resultat va ser positiu.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- La recerca social per qüestionar coses, per reflexionar, per replantejar els "donats per descomptat"

Aquest estudi ens va proporcionar moltes dades, i sí que és veritat que moltes coincidien d'alguna manera amb la percepció que ja teníem, però sí que ens ha ajudat sobretot pel fet que tots els tècnics que fem programes de cara a la gent jove tenim moltes més dades i en algunes coses us he de dir que sí que ens hem replantejat els temes, potser nosaltres anàvem en una direcció i hem d'anar en una altra.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- La recerca social que a més dels elements teòrics de comprensió conté elements aplicables a la dinàmica local

|| Què passa? que poden ser totalment teòrics i no es pugui aplicar res i aquesta és una de les queixes que normalment es fan als estudis. O està molt bé però és una cosa més del mobiliari, que queda allà.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

### 3.2. Valoracions sobre la forma

El contingut és només una part de la recerca social. La forma que es dona a aquest contingut també té una importància cabdal i pot fer que l'estudi es valori més o menys positivament o que s'utilitzi amb més o menys facilitat. En aquest sentit es valora la recerca social que es presenta de forma sintètica i pedagògica:

Vam fer un estudi on van donar per suposat què era el gènere, el treball productiu, el treball no productiu i clar, ara haig de fer pedagogia política perquè tot ho van fer amb aquests termes. I a vegades penso també fins i tot amb la presentació, en com es presenten els estudis. Jo penso que aquí hi ha dos extrems: els que presenten l'estudi en plan totxo que ningú s'ho llegeix o a vegades presenten els estudi en quatre fulls amb lletres així de grans...

(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

### 3.3. Valoracions sobre les condicions econòmiques i temporals

Al capítol anterior hem vist els recursos econòmics i temporals dels estudis, però no hem entrat en les valoracions que fan d'aquests recursos els tècnics, els regidors o els propis investigadors/es.

Pel que fa la valoració dels recursos econòmics destinats a la realització dels estudis, les valoracions des de la perspectiva de l'encarregant estan molt repartides. Un 60,6% opina que són suficients, mentre que el 39,4% restant opina que són insuficients. Val a dir que en cap cas, s'han valorat excessius o, contràriament, molt insuficients:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Excessius	0	0	0,0	0,0	0,0
suficients	2	40	55,6	60,6	60,6
insuficients	3	26	36,1	39,4	100,0
molt insuficients	0	0	0,0	0,0	100,0
,		6	8,3	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 66 Missing cases: 6

És fa difícil saber la traducció en pessetes, quan s'opina que els recursos són insuficients (en quines quantitats es pensa quan es fa la valoració?). Amb tot, si tenim en compte que la major part d'estudis costen entre 0 i 500.000 pessetes (el 30%), és força probable que en molts casos aquest pressupost sigui valorat com a insuficient. Com a mínim pel que fa a l'encarregant.

No hem d'oblidar-nos, però, de la visió de qui realitza l'estudi que, almenys en el cas dels autònoms, és clarament negativa:

En quan a problemes que ens vam trobar, jo diria que el temps i el pressupost van ser els principals, com sempre poc temps i el pressupost baixíssim. Gairebé acabes treballant de forma voluntària.

(Sociòloga, Treball Extern)

Pel que fa al temps destinat a la realització dels estudis, el 73,8% dels enquestats el valoren com a adequat, essent pocs els que opinen que el temps destinat és excessiu (9,2%) o insuficient (16,9%):

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
excessiu	1	6	8,3	9,2	9,2
adequat	2	48	66,7	73,8	83,1
insuficient	3	11	15,3	16,9	100,0
,		7	9,7	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 65 Missing cases: 7

Al capítol anterior hem vist com, a la pràctica, el temps destinat als estudis estava molt repartit entre els períodes de 0 a 3 mesos (24,5%), 3 a 6 mesos (36,8%) i 6 mesos a 1 any (27,6%), en els que es concentren el 89% dels casos.

També és interessant veure el resultat de la combinació entre les valoracions sobre els recursos econòmics i les valoracions sobre el temps:

Count	Recursos temporals				Row Total
	Row Pct	Col Pct	excessius	adequats	
Std Res	1	2	3		
<b>Recursos econòmics</b>	-----+				
2	2	35	2		39
<b>suficients</b>	5,1%	89,7%	5,1%		60,0%
	33,3%	72,9%	18,2%		
	-,8	1,2	-1,8		
	-----+				
3	4	13	9		26
<b>insuficients</b>	15,4%	50,0%	34,6%		40,0%
	66,7%	27,1%	81,8%		
	1,0	-1,4	2,2		
	-----+				
Column Total	6	48	11		65
	9,2%	73,8%	16,9%		100,0%

Respecte d'aquesta última taula, el primer aspecte a assenyalar és que quan els recursos econòmics són suficients, el temps es valora com a adequat gairebé sempre (90% dels casos). Quan els recursos econòmics són insuficients, hi ha més probabilitats que el temps sigui insuficient (34,6%) que no pas excessiu (15,4%). De fet hi ha moltes més probabilitats que la recerca no estigui dotada dels recursos econòmics suficients (40%) que no pas que els recursos temporals siguin insuficients (16,9%).

Novament, però, cal que ens fixem en la valoració dels professionals que realitzen els estudis i que reconeixen àmpliament les insuficiències temporals (malgrat que es tendeixi a assumir-les com a estructurals i difícilment superables):

Per mi el problema és insoluble, és el problema dels terminis. Que normalment t'arriba la demanda quan ja ha passat un temps de desenvolupament del problema o del conflicte i llavors dius: com poden haver trigat tres mesos o quatre mesos a encarregar l'estudi i demanar-nos que ho tinguem tot per d'aquí dos mesos. Si haguéssim començat a principi, haguéssim tingut sis mesos per treballar l'estudi i ara vostès tindrien l'estudi d'aquí dos mesos. Però això és insoluble, no té solució, t'has d'acostumar a treballar amb aquestes condicions.

(Sociòleg, Treball Extern)

Finalment l'últim aspecte a esmentar d'aquest apartat és la relació entre el preu i la qualitat de l'estudi, que es valora com a satisfactòria en el 82,3% dels casos:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
molt insatisfactòria	1	5	6,9	8,1	8,1
insatisfactòria	2	1	1,4	1,6	9,7
<b>satisfactòria</b>	<b>3</b>	<b>51</b>	<b>70,8</b>	<b>82,3</b>	<b>91,9</b>
molt satisfactòria	4	5	6,9	8,1	100,0
,		10	13,9	Missing	
		-----	-----	-----	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases:62 Missing cases:10

No ens cansarem de contrastar aquesta valoració amb la que fan els professionals de la recerca, especialment els professionals joves i autònoms que, en repetides ocasions, afirmen que la qualitat dels estudis realitzats només ha estat possible gràcies al seu esforç voluntarista, donat que la remuneració obtinguda moltes vegades no cobreix en absolut el valor del treball que s'entrega a canvi.

Com a primerencs el temps va ser curtíssim i els diners misèria i companyia, però com sempre quan comences amb aquestes coses t'hi dediques amb molt voluntarisme i vocació. Després acabes una mica cremat.

(Sociòleg, Treball Extern)

Les males condicions econòmiques limitarien la qualitat de la recerca social realitzada si no fos perquè són compensades amb les fortes dosis de voluntarisme que aboquen els professionals.

### 3.4. Valoracions sobre els resultats obtinguts

Les valoracions sobre els resultats de la recerca giren sobre diversos aspectes. Respecte de la valoració sobre la utilitat pràctica dels estudis, en general tenim resultats força positius:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Poca	2	5	6,9	7,6	7,6
<b>Bastanta</b>	3	<b>46</b>	<b>63,9</b>	<b>69,7</b>	77,3
Molta	4	15	20,8	22,7	100,0
,		6	8,3	Missing	
		-----	-----	-----	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 66 Missing cases: 6

Curiosament, si ens fixem la valoració de la utilitat pràctica dels estudis concrets (que es descriuen als qüestionaris) la valoració és més positiva que quan es valora la utilitat pràctica de la recerca social en general:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Gens	1	1	,6	,6	,6
Poca	2	12	6,9	7,5	8,2
<b>Bastant</b>	3	<b>77</b>	<b>44,0</b>	<b>48,4</b>	56,6
Molta	4	69	39,4	43,4	100,0
,		16	9,1	Missing	
		-----	-----	-----	
Total		175	100,0	100,0	

Valid cases: 159 Missing cases: 16

Davant d'aquesta diferència es plantegen diverses hipòtesis: 1) que qui ha respost el qüestionari, en tenir espai per descriure un màxim de 4 estudis, hagi triat els millors (els més ben valorats) 2) que es tingui una imatge menys positiva de la recerca social en general, donat que quan es tracta de valorar casos concrets, on les valoracions són més bones.

Algunes de les limitacions a la utilitat plantejades són respecte de la caducitat de les dades que fan que els resultats quedin ràpidament desfasats, i també el fet que si no se'n treu un rendiment (mitjançant l'execució de les propostes que s'hi recullen), es va perdent l'interès pels resultats de l'estudi.

Els punts febles és el que he dit abans, la temporalitat. Vull dir que a vegades aquests estudis doncs no es fan ràpidament, no són unes dades continuades, sinó que es queden establertes, s'encarreguen, es fan, els tenim, ens els mirem, ens serveixen per implantar algun tipus d'acció, però l'any següent aquell estudi ja ha quedat desfasat.

(Regidora, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

Quan fas molts estudis i no en treus un rendiment et canses. Les respostes concretes hi són però són poc pràctics perquè no hi ha diners per executar-los.

(Alcalde, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)

Un altre dels aspectes per valorar els resultats de la recerca social és veure l'adequació del resultat dels estudis a la demanda formulada pels ajuntaments. Per adequació entre el resultat i la demanda entenem la correspondència entre l'encàrrec formulat i el treball que finalment s'obté<sup>1</sup>. Com expliquem en altres punts d'aquest informe<sup>2</sup>, la formulació dels encàrrecs no és un tasca gens senzilla, ni el treball realitzat per la persona/es o l'entitat a qui s'ha encarregat la feina s'adequa sempre a allò que es necessita (ja sigui a conseqüència d'un encàrrec mal formulat o a conseqüència d'un treball que no ha sabut adequar-se a les característiques i necessitats del govern local).

Respecte d'aquesta qüestió, el 85% dels enquestats/des opina que l'adequació entre demanda i resultat és bastant bona:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Poc adequada	2	3	4,2	4,5	4,5
Bastant adequada	3	57	79,2	85,1	89,6
Molt adequada	4	7	9,7	10,4	100,0
,		5	6,9	Missing	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases:67 Missing cases:5

En base a quins elements hom opina que l'adequació entre demanda i resultat és bastant bona? Nosaltres ens hem fixat en 4 aspectes: l'àrea des de la que s'encarrega un estudi, la utilitat de l'estudi, el pressupost destinat i el temps de realització. Pel que fa a aquestes 4 variables hem obtingut els següents resultats:

El 85,7% dels casos en els que el resultat s'adequa molt a la demanda els recursos són considerats suficients, mentre que en el 100% dels casos on la demanda no s'adequa al resultat els recursos són considerats insuficients:

Adequació	Row Pct	Recursos econòmics		Row Total
		suficients	insuficients	
Resultat/demanda	S td Res	2	3	
poca	2	0	3	3
		,0%	100,0%	4,5%
		-1,3	1,7	
bastant	3	34	22	56
		60,7%	39,3%	84,8%
		85,0%	84,6%	
		,0	,0	

<sup>1</sup> Quna ens referim al treball que s'obté no ens referim a les conclusions del treball sinó a la forma i a l'orientació del treball.

<sup>2</sup> Veure apartat 2.3 i 4.2 sobre la formulació de l'encàrrec.

	4	6	1	7
<b>molt</b>	85,7%	14,3%	10,6%	
	15,0%	3,8%		
	,9	-1,1		
	+-----+			
Column	40	26	66	
Total	60,6%	39,4%	100,0%	

L'adequació entre la demanda i el resultat bastant i molt bona quan el temps destinat és adequat, mentre que l'adequació entre demanda i resultat és considerada dolenta tant quan el temps és insuficient (66,7% dels casos) com quan és excessiu (33,3% dels casos):

Adequació entre resultat/demanda	Row Pct	Recursos temporals destinats			Row Total
	Std Res	Col Pct 1	Col Pct 2	Col Pct 3	
2		1	0	2	3
		33,3%	,0%	66,7%	4,6%
<b>poca</b>		16,7%	,0%	18,2%	
		1,4	-1,5	2,1	
	+-----+				
3		5	42	8	55
		9,1%	76,4%	14,5%	84,6%
<b>bastant</b>		83,3%	87,5%	72,7%	
		,0	,2	-,4	
	+-----+				
4		0	6	1	7
		,0%	85,7%	14,3%	10,8%
<b>molta</b>		,0%	12,5%	9,1%	
		-,8	,4	-,2	
	+-----+				
Column		6	48	11	65
Total		9,2%	73,8%	16,9%	100,0%

Pel que fa l'àrea des d'on es desenvolupa la recerca social, l'adequació entre el resultat i la demanda és considerada molt bona en el 17,6% dels casos de serveis econòmics i en el 23% dels casos de serveis territorials, enfront del 2,7% dels casos de serveis personals (que es situen majoritàriament en la categoria "bastant bona"). Pensem que el caràcter més tècnic i/o acotat dels estudis de les àrees de serveis econòmics i territorials, pot explicar que hi hagi un percentatge més alt d'enquestats/des que opinin que la demanda s'adequa molt als resultats. La recerca social (més vinculada a les àrees socials, tal i com hem vist) no acostuma a oferir respostes úniques, tancades i exactes. Ans al contrari, ofereix respostes més complexes, menys absolutes, i això no sempre s'entén ni sempre s'accepta, malgrat que aquesta complexitat sigui consubstancial a la realitat social.

Finalment en la combinació entre la utilitat pràctica i l'adequació entre la demanda i el resultat també es dibuixa una tendència de major utilitat pràctica de la recerca social quan més s'adequa la demanda al resultat i, a la inversa, menys utilitat quan la demanda s'adequa poc al resultat.

### 3.5. Valoracions globals de la recerca social

La valoració global, és el resultat d'una variable ponderada, és a dir, no el resultat de preguntar sobre l'opinió general que es té de la recerca social, sinó el resultat de ponderar les opinions sobre els diferents aspectes que hem anat analitzant.

Les freqüències que segueixen són el resultat de ponderar les valoracions sobre l'adequació del resultat a la demanda, els temps i els recursos econòmics destinats, la relació qualitat/preu i la utilitat pràctica de la recerca social. El resultat de sumar i ponderar tots aquests aspectes és, creiem, força positiu:

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
molt dolenta	0	0	0,0	0,0	0,0
bastant dolenta	0	0	0,0	0,0	0,0
<b>bastant bona</b>	<b>3</b>	<b>47</b>	<b>65,3</b>	<b>77,0</b>	<b>77,0</b>
<b>bona</b>	<b>4</b>	<b>14</b>	<b>19,4</b>	<b>23,0</b>	<b>100,0</b>
	,	11	15,3	Missing	
		-----	-----	-----	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 61 Missing cases: 11

## Primeres conclusions

### Informació disponible, informació necessària

- La valoració de la informació disponible a les àrees dels ajuntaments és insuficient en el 50% dels casos. Si bé les necessitats d'informació estan molt més solventades als ajuntaments grans que no pas als petits, els ajuntaments grans són els que més deficiències perceben, pel fet que els seus sistemes de gestió i administració més avançats, són més sensibles i exigents envers les necessitats d'informació.
- Les fonts d'informació més presents i d'ús més generalitzat als ajuntaments són les dels padró i l'IAE. Es consulten molt més les fonts oficials que les no oficials (probablement les fonts oficials s'adequen més a les necessitats de l'administració local i són de més fàcil accés).
- El coneixement de la realitat local per mitjà de percepcions i intuïcions més o menys generalistes encara és una pràctica molt estesa, tot i que els ajuntaments més grans tenen més consciència de les limitacions de conèixer per mecanismes informals, no sistematitzats i poc representatius, amb la qual cosa han anat desenvolupant mecanismes per pal·liar els biaixos dels canals informals de recollida d'informació.
- Pel que fa a dades necessàries, es dibuixen tres grans blocs temàtics, que citem per l'ordre d'importància assenyalada als qüestionaris:
  - 1) dades referents a la població i a les seves dinàmiques (indicadors de necessitats, benestar, dades de mobilitat, immigració real, canvis en els hàbits i els actituds dels col·lectius socials,...)
  - 2) dades referides a la pròpia gestió municipal (indicadors de gestió, avaluació, qualitat de serveis, costos o impactes de serveis,..)
  - 3) dades sobre les dinàmiques de caràcter global (evolució de les conjuntures econòmiques globals, tendències i prospeccions de futur,..)
- Les principals dificultats d'accés a les dades necessàries són dificultats en l'obtenció i el tractament. Lligada a aquesta primera dificultat, la inexistència d'un sistema informatitzat que centralitzi tota la informació, la manca de recursos humans, econòmics i temporals i, finalment, la mala organització i coordinació entre les pròpies àrees de l'ajuntament s'apunten com a altres dificultats per accedir a la informació.
- En relació a les dades en sí, es detecten dificultats pel que fa a la seva caducitat, nivells d'agregació o tabulació poc útils per a l'ús municipal i que difícilment permeten establir relacions comparatives amb altres municipis; el desconeixement dels processos d'elaboració de les dades i dels criteris que s'han seguit (de vegades influïts per interessos polítics) genera desconfiança a qui en fa ús, introduint un element més de dificultat; finalment, el fet que moltes de les dades siguin, en realitat, poc informatives és una altra dificultat que s'apunta.



- Entenem que l'ordre de prioritats i el tipus de dades necessàries (que es corresponen, com veurem més endavant als principals temes estudiats i als que es considera que no estan suficientment estudiats pels teòrics) reflecteixen el moment que travessen els governs locals en relació a dos aspectes principals:
  - els canvis de la població (heterogeneïtzació dels col·lectius i de les formes de vida col·lectives i en conseqüència diversificació de les seves demandes i necessitats)
  - la complexificació de la seva pròpia estructura de govern (més oferta de serveis, treball transversal, treball mancomunat, etc).
- Tots dos aspectes, coneixement qualitatiu de la població i serveis i polítiques locals, estan vinculats a tendències que transcendeixen els propis municipis. En primer lloc, a la influència del procés de descentralització barcelonina i a l'increment generalitzat de la mobilitat territorial (tant la vinculada als hàbits de treball, consum, etc., com la vinculada a processos migratoris més definitius). En segon lloc, pel que fa als canvis entre els vells i nous models de govern local, amb el consecutiu increment de serveis i la complexificació del propi aparell administratiu.

## **Vies per respondre a les necessitats d'informació: opinió pública, grups intermitjos, administració i recerca social**

Els canvis abans esmentats, que impliquen moure's en un marc de molta més complexitat, generen, d'una banda, actituds molt diferenciades respecte la dinàmica comunicativa entre governants i governats (opinió ciutadana, grups intermitjos i la pròpia administració), i de l'altra, posicionaments diferenciats respecte el paper que han de jugar la informació i la recerca social a l'administració local.

Pel que fa als canvis en les dinàmiques comunicatives entre governants i governats s'imposa contruir nous mecanismes de comunicació, espais de trobada entre l'administració i els administrats:

- mitjançant la creació de nous mecanismes de participació ciutadana per la canalització i representació de les opinions i demandes de la ciutadania
- desenvolupant i estenent mecanismes de capil·laritat inherents a la pròpia administració que permetin arribar a tots els individus de la comunitat

L'increment de demandes i opinions que a través dels nous espais de comunicació poden arribar a l'administració, demanen tenir una estratègia de govern clara que permeti prioritzar les demandes. Alhora, és necessari agilitzar l'aparell burocràtic per tal de donar respostes ràpides.

Com a segon element, hem esmentat el rol de la informació i la recerca social a l'administració local. Els dos grans canvis assenyalats en el punt anterior (desplegament de l'administració local i diversificació socials), exigeixen disposar no només de més informació sinó d'informació objectiva i elaborada per la presa de decisions polítiques. Unes necessitats que demanen desenvolupar infraestructures per la recollida,

l'emmagatzematge i l'ús de la informació i, en últim terme, una major professionalització d'aquests processos.

Paradoxalment, el procés d'apropament entre ciutadans i administració que esmentàvem en primer terme, amb els nous mecanismes de participació ciutadana i el desenvolupament de mecanismes de capil·laritat per part de l'administració, es veu frenat per l'allunyament de la ciutadania que es deriva del procés de professionalització i complexificació de les lògiques administrativa i política del govern local que ha acompanyat les dinàmiques de canvi dels darrers anys. Amb més motiu, doncs, es manifesta la necessitat d'aprofundir en la millora d'aquests processos de comunicació.

## **La recerca social com a via de coneixement**

La recerca social és una via de coneixement de la realitat local amb molts elements per, d'una banda, proporcionar eines de coneixement de la realitat a l'administració local, i per l'altra, millorar els processos de decisió i gestió dels governs locals. A nivell concret la recerca social permet:

- distingir entre necessitats expressades i necessitats reals
- objectivar les diferents informacions que arriben a l'administració
- recollir, ordenar i reflexionar, prenent distància respecte de la dinàmica del dia a dia
- des de la distància del dia a dia, projectar polítiques i actuacions molt més eficients
- avaluar l'impacte de les polítiques desenvolupades sobre les necessitats reals
- vincular la pràctica quotidiana amb aspectes més globals, i reflexionar sobre el propi exercici professional.

Les primeres indagacions sobre la presència de la recerca social a l'administració local, indiquen que si bé com a via de coneixement és àmpliament coneguda, el grau d'integració varia molt en funció de les característiques municipals.

El volum de població, la tendència política del govern i la ubicació dins el territori (variables que citem per ordre d'importància) determinen en gran mesura el grau de presència i les formes concretes que pren la recerca social sota el marc del govern local. A grans trets, el major volum de població, la major tendència a l'esquerra política i la major proximitat amb el pol d'atracció que és l'urbs barcelonina, incrementen el grau de presència i de desenvolupament de la recerca social.

D'altra banda les àrees de serveis personals es configuren com a bressol de la recerca social, en la mesura que aquest tipus de recerca s'acostuma a vincular més a les àrees socials que no pas a les econòmiques i territorials. Això no contradiu el fet que siguin aquestes àrees les que més recerca promouen, recerca, però, no necessàriament social.

**El tipus de recerca social que es realitza (radiografia interna sobre els temes que s'estudien, les finalitats dels estudis, la formulació dels encàrrecs, els professionals de la recerca, les condicions de finançament, el temps i el pressupost i el vincle entre l'encarregant i l'investigador/a.**

- No en va, i per tot l'exposat fins aquí, els principals temes d'estudi giren entorn del coneixement qualitatiu de la població i dels serveis i polítiques municipals.
- Els ajuntaments més grans (que coincideixen amb una tendència política d'esquerres), donat que disposen de més recursos econòmics i humans, tenen més possibilitats de desenvolupar una recerca social molt diversificada en termes de: temes estudiats, ens que realitzen els estudis, finalitats perseguides, temporalitzacions i pressupostos dels estudis i fonts de finançament.
- Les principals finalitats perseguides són la planificació i l'anàlisi de situacions, molt per sobre dels estudis d'avaluació.
- La formulació de l'encàrrec és un pas determinant per l'èxit o el fracàs de l'estudi (en termes d'utilitat pràctica i de relació entre la demanda i el resultat). Tanmateix hi ha poca consciència de la transcendència d'aquest pas i s'hi detecten moltes deficiències (poca claredat dels objectius o de la finalitat, no assumir la transparència del procés ni els resultats quan no es corresponen als esperats, quedar-se en una mera recollida de dades i no emmarcar els estudis en una dinàmica de treball concreta.
- La implicació de més d'un càrrec i d'altres àrees en la formulació afavoreix l'èxit de l'estudi. Si bé la implicació de més d'un càrrec està força estesa, la participació de més d'una àrea encara és excepcional, amb la qual cosa els possibles beneficiaris de les aportacions de l'estudi queden molt reduïts. Es detecta la participació de més àrees en els ajuntaments amb sistemes de govern local força evolucionats (veure capítol 5)
- La majoria d'encàrrecs d'estudis són interns (personal de l'ajuntament) per raons econòmiques (tot i no ser les úniques). La seva utilitat pràctica acostuma a ser valorada molt positivament.

Els encàrrecs externs (personal extern a l'ajuntament, en la majoria dels casos empreses especialitzades) asseguren un major aprofundiment, qualitat i científicitats dels resultats. La seva utilitat pràctica es valora una mica menys positivament possiblement pel major allunyament del marc local que necessàriament tenen els professionals externs i el cost més elevat dels estudis.

El recurs a les universitats es reserva pels grans estudis de caire més generalista i acostumen a ser encàrrecs dels ajuntaments més grans. Com a institució que encarna el coneixement, els estudis són valorats molt positivament.

Els encàrrecs de realització mixta (personal de l'ajuntament i personal extern) combinen dos aspectes interessants: implicació directa de l'ajuntament (coneixement quotidià de la realitat local) amb la distància necessària per estudiar el fenomen (objectivitat) del personal extern. La utilitat pràctica és valorada molt positivament.

- Si bé els sociòlegs són presents en 1 de cada 3 o 4 estudis realitzat a l'administració local. El desconeixement de la professió i del seu potencial junt amb la falsa imatge força estesa que d'estudis socials tothom en pot fer, són alguns dels aspectes limitadors de la inserció professional dels sociòlegs a l'administració local.
- La presència de politòlegs a l'administració local és molt reduïda, tot i que possiblement pel fet que les seves tasques no prenen la forma d'estudis i a través de la nostra enquesta no els hem pogut detectar.
- La major presència dels professionals en estudis de les àrees de serveis personals s'explica en bona part per una falsa percepció que la sociologia s'ocupa dels "problemes socials".
- Generalment els càlculs de recursos econòmics i temporals no tenen en compte les costos reals de l'estudi i els productes de qualitat necessiten de fortes dosis de voluntarisme per part dels professionals. Un pressupost adequat, però, acostuma a anar acompanyat d'un temps de realització també adequat.
- El finançament dels estudis és principalment intern, i és en base a la major disponibilitat de recursos econòmics i humans que s'aconsegueixen fonts de finançament externes o compartides.
- L'últim dels aspectes estretament vinculat a l'èxit dels estudis és el vincle de col·laboració que s'estableix entre l'encarregant i l'investigador/a pel que fa a la formulació de l'encàrrec i al seguiment de les diferents fases de l'estudi. Quan aquest vincle és fort, és molt més fàcil treure un bon profit de l'estudi i, sobretot, que aquest respongui a les necessitats reals de l'administració local.

## **Les valoracions generals de la recerca social: contingut, forma, recursos i resultats.**

Pel que fa les valoracions més generals sobre la recerca social, cal distingir les valoracions de contingut, de les de forma, de les relacionades amb les condicions econòmiques i temporals i, finalment, de les valoracions sobre els resultats.

- Els elements que fan valorar positivament els continguts de la recerca comencen pel fet que els resultats reponguin als objectius plantejats. Les valoracions sobre la correspondència entre la demanda i el resultat és bastant bona. D'altra banda, la presència d'elements d'anàlisi, comprensió, qüestionament, objectivitat, reflexió, aprofundiment, força argumental, disseny de pautes d'actuació, fan valorar més positivament els continguts de la recerca social.

- La presentació sintètica i pedagògica dels resultats és un altre dels aspectes molt valorats.
- Entorn dels costos i del temps de realització hi ha situacions i valoracions molt diversificades. Poc més de la meitat dels enquestats considera que els recursos destinats són suficients mentre que els altres els consideren insuficients. El temps es valora com a adequat en la majoria de casos. La relació qualitat preu s'acaba valorant, en la majoria de casos, com a satisfactòria. Pel que fa als realitzadors en canvi (en especial els autònoms), els recursos acostumen a ser valorats com a molt insuficients (especialment els econòmics).
- La valoració dels resultats està molt vinculada a la utilitat pràctica que en termes generals es valora com bastant alta. Val a dir però que els menys ben valorats (tot i no ser una valoració negativa) són els estudis de les àrees de serveis personals. Pensem que el fet de no oferir respostes úniques ni simples, sinó presentar respostes complexes que més que tancar interrogants n'obren de nous, tot i respondre a característiques consubstancials de la realitat local, fa més difícil que es valori en els mateixos termes que els estudis d'àrees més tècniques com les econòmiques o les territorials.
- En termes generals (ponderant el resultat de les diferents valoracions observades), la recerca social es valorada positivament, sobretot quan es fa referència a estudis concrets.

## 4. Integració de la recerca en la pràctica política

Ja hem analitzat anteriorment alguns dels elements que desemboquen en la necessitat d'integrar la recerca social en els processos de govern local. En aquest punt, no es tracta tant d'insistir sobre els elements que justifiquen la necessitat de la recerca, sinó de **veure com aquesta s'integra a la pràctica en els processos de govern**. En el punt 1.3. hem parlat del potencial de la recerca en sentit genèric i abstracte. En el punt 2 hem vist les formes concretes que pren i en el capítol 3, com es valoren els resultats finals. Ara es tracta de posar en relació aquestes formes, objectius i els usos de la recerca social en la pràctica política i gerencial del govern local.

### 4.1. Recerca social i pràctica política

La recerca, quan es fa en el marc del govern local, no acostuma a entendre's com un fi en sí mateix (conèixer per conèixer) com es podria entendre en el marc acadèmic, per exemple, sinó que s'entén en la mesura que es vincula a uns processos de presa de decisions i a unes formes d'organització i gestió. A una dinàmica de treball, en definitiva, que té uns objectius propis i que recorre a la recerca per assolir o desenvolupar de la millor manera possible aquests objectius. Així, el procés de coneixement de la recerca va sempre vinculada a uns fins polítics (serveix per orientar la presa de decisions) o a uns fins tècnics (proporciona eines per la gestió tècnica de les polítiques que es desenvolupen). Això no significa que no pugui buscar-se el coneixement en sí mateix, sinó que aquest coneixement es busca, en definitiva, per millorar o orientar els processos de govern i gestió, i molt possiblement, aquest coneixement acabarà influint en determinades decisions polítiques o tècniques.

A partir d'aquí, hem identificat 5 tipus de recerca en funció dels objectius (polític i/o tècnics) als quals es vinculen:

1. *Resolutiva*. És aquella recerca generalment motivada per l'aparició d'una situació conflictiva desbordant que demana una anàlisi i/o intervenció externa.
2. *Vinculada a serveis*. És la recerca lligada a l'orientació, revisió o avaluació d'un servei municipal existent o bé a la creació d'un nou servei.
3. *Estratègica*. Dins d'aquest grup aglutinaríem dos tipus de recerca: d'una banda aquella vinculada al desenvolupament de l'estratègia municipal, a la definició dels grans eixos polítics i, de l'altra, la recerca que es centra en la transformació dels models organitzatius de l'administració local. Estratègia política o model de ciutat d'una banda, i estratègia gerencial o model d'administració de l'altra.
4. *De contrast*. Seria la recerca que busca contrastar l'acció de govern i els diferents programes polítics amb la ciutadania.
5. *Preventiva*. És la recerca lligada a la previsió de fenòmens o situacions futures.

En la mesura que aquesta tipologia de recerca respon a una certa tipologia d'objectius polítics o tècnics i que aquests objectius (o la seva prioritització) varien en funció de l'estat de desenvolupament en què es troba cada ajuntament (com podem veure amb més profunditat en el capítol 5), les opcions cap a uns o altres tipus de recerca estan força condicionats per la situació específica de cada ajuntament. En aquest sentit,

s'observen unes tendències diferents cap a un tipus de recerca o un altre en funció del tamany del municipi<sup>1</sup>. És per això que hem agafat el volum de la població com a punt de partida de la nostra classificació<sup>2</sup>:

- **Municipis petits (de 5.000 a 20.000 habitants):** La tendència en aquests municipis és a realitzar estudis resolutius.  
Són ajuntaments amb recursos precaris, amb molt poca dedicació dels governants i, en el cas dels més petits, amb una estructura tècnica també molt precària. Aquests elements limiten la capacitat de previsió i planificació i obliguen a actuar, d'alguna manera, "apagant focs". En aquest context els estudis resolutius són els que esdevenen més útils.
- **Municipis mitjans (de 20.000 a 50.000 habitants):** Els estudis més característics d'aquest grup serien els estratègics.  
El municipis d'aquest grup han viscut un fort procés de desenvolupament de les estructures administratives i de les formes de gestió. Un cop superats, en bona mesura, els problemes de gestió es fa possible la planificació a més llarg termini i, per tant, l'establiment de grans línies polítiques. Alhora, aquesta planificació a llarg termini implica replantejar els models de gestió i plantejar-los més transversalment i d'acord amb les línies estratègiques. D'altra banda, hi ha un altre factor que conflueix en aquesta mateixa hipòtesi, i és que els municipis d'aquest grup són els que s'han vist i s'estan veient més afectats per la dinàmica de creixement, mobilitat i interdependència territorial de l'àrea metropolitana. Aquesta dinàmica és tan forta que obliga a replantejar les línies estratègiques de desenvolupament municipal que s'havien fixat anys enrere.
- **Municipis grans (més de 50.000 habitants):** Aquest grup es caracteritzaria per la tendència a realitzar estudis específics, vinculats a serveis.  
Els grans municipis tenen una estructura organitzativa molt forta i descentralitzada. Aquest fet els permet buscar un coneixement més aprofundit i específic, relacionat amb les problemàtiques o qüestions que es plantegen en els diferents serveis o àrees de l'ajuntament.

Aquests serien els estudis que es poden derivar dels diversos objectius polítics vinculats a l'acció de govern. En aquest marc, la recerca social es presenta com una via idònia per respondre a les necessitats d'objectivació que es deriven dels diferents objectius polítics perseguits. Aquesta seria la finalitat més legítima de la recerca social. Ara bé, no hem d'oblidar que es poden produir una sèrie de perversions d'aquests objectius, modificant-se la finalitat real que es persegueix recorrent a la recerca social. D'entrada, partint dels primers objectius assenyalats, la recerca social pot respondre a la necessitat d'objectivació. Però hem detectat força casos en els que la recerca social no respon a aquesta finalitat, sinó a d'altres menys legítimes o que n'impliquen un mal ús o un desús (no sempre intencionats):

- **La recerca social per justificar o donar "legitimitat científica" a decisions polítiques o tècniques ja preses d'antuvi**

Moltes vegades per justificar qualsevol cosa que vulguis fer al poble és necessari demanar que algú de l'exterior et faci un estudi del que a tu et sembla que per nas ha de dir aquest estudi, perquè d'aquesta manera no ho diu l'equip de govern sinó ho diu l'investigador.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

<sup>1</sup> Com veurem més endavant, en el capítol següent, el tamany del municipi és un fort condicionant en el desenvolupament de l'estructura organitzativa de l'administració local. És important, per tant, en la definició del grau i de les possibilitats de desenvolupament de les formes de govern i d'organització de l'administració. En la mesura que les condicions estructurals limiten i possibiliten els objectius polítics, limiten i condicionen la recerca social que es fa en funció d'aquests objectius.

<sup>2</sup> Una classificació que també ens recorda la de les tres grans finalitats dels estudis: anàlisi de situació (municipis petits), planificació (municipis mitjans) i estudis avaluatius (municipis grans).

M'agradaria saber quantes de les informacions que obtenim de la realitat tenen incidència en la foto fixa que té el tècnic o el polític abans de començar la seva pràctica. Perquè de vegades el que volem és vestir l'informe.

*(Tècnic, >50.000 hab., Primera Corona)*

- La recerca social per traslladar a figures externes problemes o conflictes que demanen una solució política (és el que de vegades s'anomena "passar la patata calenta")

A vegades hi ha l'estudi que és un acte de dil·lació de les funcions, de les responsabilitats, de la presa de decisions, etc.... és com allò de crear una comissió per no prendre cap decisió, doncs també hi el tema de l'estudi.

*(Sociòleg, Treball Extern)*

- La recerca social per encobrir fins partidistes o electoralistes

Depèn del propi equip de govern, segons amb quins paràmetres vulgui encarregar l'estudi. Clar, si vols camuflar un estudi per qüestions de sondeig electoral, doncs... Però això diu molt poc de l'equip de govern, no de l'estudi. Depèn de l'encàrrec que es fa i de les intencions amb què es fa.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Nosaltres hem estat, precisament, els que més hem criticat l'abús de les enquestes amb un interès estrictament electoral.

*(Tinent alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- La recerca social pels recursos. És a dir, la recerca no respon a cap necessitat concreta prèviament detectada d'informació (possiblement tampoc a fins partidistes o justificatius) sinó al fet que s'hagi detectat una subvenció que es vol captar o a l'existència d'uns recursos restants que cal justificar com a despesa (i, per tant, gastar) abans de tancar el període pressupostari.

El procés no és ja una necessitat de fer una cosa sinó que, hi ha uns diners, hi ha la possibilitat d'una subvenció, doncs inventem-nos "algo" ràpid per enganxar els diners no? I aquí està, i això va des de fer un estudi a contractar una persona.

*(Sociòloga, Treball Intern)*

- La recerca social irreflexiva o compulsiva, que nosaltres anomenem "estudivitis". Dins d'aquest fenomen s'hi inclourien dues posicions: d'una banda, aquella que interpreta la recerca com a solució a tots els mals i, de l'altra, aquella que respon a una certa "moda".

A vegades entre els mateixos polítics i amb l'oposició és complicat fer-los entendre que aquell estudi convé, sobretot en els ajuntaments que tenim recursos, en els ajuntaments bastant grans. A vegades també caiem a l'altre costat, és a dir, ho intentem solucionar amb estudis "Ui ja està, un estudi, la solució és aquesta"

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Jo de vegades dic que quan es fan estudis és perquè no se sap què fer. I sovint l'administració és així: farem un estudi. Bueno, els estudis realment serveixen per fer un diagnòstic de la realitat i plantejar propostes de sortida. I per tant s'han de fer estudis perquè tu necessites informació i sense aquesta informació tu no pots actuar. Però clar el que sol passar és això, que de vegades són estudis que acaben quedant morts perquè no s'implementen després amb gestió per utilitzar aquelles dades

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

S'havia intentat fer un pla estratègic quan estaven de moda els plans estratègics.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

En els municipis de 20 a 50.000 habitants, jo diria que hi ha una cosa que no és la patata calenta però que tampoc és una cosa molt agradable que és la moda: els Plans Estratègics, etc. (...) És aquella cosa de dir, ara passem de la burocràcia al *management*, doncs bé, ara s'ha de fer un tipus d'estudi i ara toquen els Plans Estratègics. I si ara ve la descapitalització i la desburocratització, ara fem un altre tipus d'estudi.

*(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*



Quan la demanda respon a alguna d'aquestes finalitats "perverses", l'estudi (i per tant la nostra pràctica professional) se'n ressenteix. Les recerques realitzades sota aquestes condicions tendiran a ser etiquetades políticament i desprestigiades i fàcilment seran esborrades o oblidades en un calaix en situacions de canvi de govern. Per tant, una excessiva politització de la recerca social afavoreix que aquesta vagi caient en desús. Aquesta mateixa politització pot comportar que no es publicitin o no es donin a conèixer les recerques que mostren realitats o que han obtingut resultats que políticament no interessa mostrar.

D'altra banda, en els casos en què el problema no rau en una politització de la recerca sinó en una mala definició de la demanda, és a dir, els casos en què la demanda no respon a una necessitat real detectada o bé aquesta no ha estat prou reflexionada, l'estudi acaba generant frustració per totes dues bandes (per qui encarrega i per qui la realitza).

A banda dels objectius concrets que mouen un estudi, però, hi ha altres elements que intervenen en el procés de recerca i que poden esdevenir fonamentals en el sentit de condicionar, favorablement o negativament, els resultats que s'obtenen. Un d'ells, que ja ha estat citat en el capítol 2: es tracta de la formulació de l'encàrrec, és a dir, del procés de transformació d'una necessitat de l'administració local en la demanda concreta d'un estudi. Aquest aspecte i alguns altres seran els que analitzarem a continuació.

## 4.2. Integració de la recerca en la dinàmica de treball

### 4.2.1. La participació en el procés de la recerca

#### A) La definició i formulació de l'encàrrec

Ja hem esmentat la transcendència, que sovint no es pren en prou consideració, de la formulació de l'encàrrec quan la realització de la recerca s'externalitza. D'una bona o mala formulació de l'encàrrec en pot dependre un "bon" o "mal" estudi. Des del nostre punt de vista i a partir del que hem pogut constatar en el treball de camp, es podrien establir una sèrie de condicions que afavoririen una bona definició i formulació de l'encàrrec:

- El fet que l'estudi s'emmarqui en una dinàmica de treball prèvia li dona força i pot reforçar la dinàmica existent. Contràriament, un estudi que sorgeixi del no res més fàcilment caurà en el buit:

Clar si hi ha dinàmica, els estudis són benvinguts. Si no hi ha dinàmica, els estudis acaben no servint. I jo penso que hi ha molts estudis que després queden morts i enterrats. Moltíssims. A veure, l'important és que l'estudi estigui connectat a l'àrea que ho necessita o que fa una demanda, per tant és molt important veure quines àrees estan en actiu de veritat, perquè l'estudi que s'acabi fent sigui realment útil.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Tots sabem que els estudis si son genèrics, normalment no s'apliquen. Poden ser punts de referència, poden ser interessants, però després no poden tenir una aplicació concreta. És a dir, nosaltres el que vam fer amb l'equip redactor va ser dir-li: nosaltres com a ajuntament tenim tota una sèrie de característiques i de paràmetres amb els quals treballem i que tenim definits i considerem oportú que estiguin en relació amb les anàlisis de l'equip redactor. Va ser un treball, doncs, que no va ser únicament i exclusiva des de fora i partint de zero, sinó que es feia partint de les bases en què treballava el propi ajuntament. Això va voler dir, i potser m'anticipo a alguna pregunta, que es va fer un estudi que va resultar més realista i més productiu.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- És important tenir clara quina necessitat d'informació i quins objectius polítics impulsen la necessitat de fer l'estudi i, en conseqüència, quina utilitat se li ha de donar després. És a dir, cal tenir clar per què ha de servir l'estudi.

Jo crec que el que hem de tenir molt clar a l'hora d'encarregar els estudis és la finalitat d'aquest estudi, perquè a vegades es cau en lo contrari. Es fan molts estudis, però després realment quina utilitat se'n treu? I els estudis són cars. És una despesa que dius: l'has d'aprofitar d'alguna manera, tu has de saber d'entrada perquè vols fer aquest estudi.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- És important que no es produeixin contradiccions internes entre els encarregants. Per tant, que aquests objectius i finalitat de l'estudi estiguin reflexionats i consensuats entre els diferents nivells que intervindran (directament o indirecta) en el procés de recerca i en la seva posterior utilització. El tipus d'informació que es necessita per les tasques polítiques en molts casos és diferent de la que es necessita per les tasques tècniques. Cal tenir clar que un sol estudi difícilment pot satisfer dues necessitats tan diferents (malgrat la seva complementarietat) com la tècnica i la política, que impliquen plantejaments diferents. Per tant, per tal d'evitar frustracions és important consensuar entre els diferents nivells quin ha de ser l'objectiu de l'estudi<sup>3</sup>.

<sup>3</sup> L'impacte concret que la implicació de diferents càrrecs i àrees en la formulació de l'encàrrec pot tenir sobre la utilitat pràctica dels estudis ja ha quedat reflectit en el punt 2.3.1.

La demanda va sorgir de l'àrea de promoció econòmica. Dins l'equip de govern hi ha una coordinació amb l'alcaldia, una reunió que fem cada temps, és l'equip directiu, i allà és on s'analitzen tots els temes globals. No va ser la decisió d'una persona sinó una decisió col·legiada.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

En definitiva el que interessa és que són eines que ajuden a la planificació i per això és interessant que cadascú al seu nivell hi participi (...) En el disseny de la investigació, en els tipus de preguntes, hi ha participat directament la responsable del programa de vellesa. Això ha estat bàsic per concretar els objectius i el tipus de recerca que volíem. Perquè si no hi ha aquesta estreta col·laboració, es poden fer estudis molt teòrics que s'allunyen del que tu vols.

*(Tècnic, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- És important que es respecti la independència dels professionals que realitzen l'estudi i estar obert de cara als resultats que es poden desprendre de l'estudi.

Moltes vegades els polítics encomanem un estudi, i tenim l'esperança que l'estudi ens digui allò que pensem nosaltres, i quan no ens ho diu, ens trobem allò...fa una mica de ràbia: "I ara que faig?" I moltes vegades és veritat que els estudis ja et diuen molta cosa d'allò que intueixes, perceps, penses, o veus. Però a vegades et donen unes dades que et desgavellen tot el que havies pensat de futur, o que havies planificat, o t'estaven planificant els tècnics. Per tant jo diria que els punts forts o dèbils estan en l'encarregador. La claredat de l'encàrrec és transcendent i el tenir molt present que aquests professionals es deuen a una independència i a una rigorositat. I per altre banda, es deuen a la mateixa rigorositat envers els ciutadans que aniran a estudiar o entrevistar. El ciutadans han de tenir molt clar sempre que aquests professionals que es posaran pràcticament a casa seva per estudiar-los, i per tant han de tenir molt clar: qui són, per encàrrec de qui treballen i què van a fer?

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- Les darreres línies d'aquesta cita ens introdueixen un últim element a considerar: la transparència i claredat informativa de l'encàrrec. És fonamental informar bé totes aquelles persones implicades en l'estudi d'alguna manera (per què hauran de proporcionar informació o dades municipals, per què seran entrevistades, etc.) de l'existència i els objectius de l'estudi. Si no es cuida prou bé aquest aspecte, l'investigador es pot trobar problemes d'accés a la informacions que són centrals per l'estudi.

Quan aquestes deficiències són presents, molts estudis acaben "fracassant". I no fracassen a conseqüència d'un mal exercici professional, sinó en la mesura que són valorats com a molt poc útils o en la mesura que s'acaba pensant que ha estat una pèrdua de temps i de diners.

Com que el "desenvolupament local" no se sap ben bé el que és (...) aleshores la formulació o la demanda no és del tot adequada al possible objectiu que es vulgui assolir i aleshores hi ha fracassos.

*(Polític, treball extern)*

Jo crec que el que hem de tenir molt clar a l'hora d'encarregar els estudis és la finalitat d'aquest estudi, perquè a vegades es cau en el contrari. Es fan molts estudis, però després realment quina utilitat se'n treu? I els estudis són cars. És una despesa que dius: d'alguna manera l'has d'aprofitar. Tu has de saber d'entrada perquè vols fer aquest estudi i posar-te fins i tot a dir quines són les dades que a tu t'interessen. Saber perquè vols anar a fer alguna cosa i, això sí, posar-te a fer-ho.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

## *B) El seguiment de la recerca*

Entenem que hi ha dos tipus de seguiment que són importants per tal que els resultats finals de la recerca siguin satisfactoris: l'un l'han de realitzar principalment els encarregants durant el procés de recerca; l'altre l'han de realitzar els investigadors en finalitzar la recerca.

### *B.1) El seguiment polític i tècnic*

De la mateixa manera que és important dedicar els esforços i temps necessaris a la formulació inicial de l'encàrrec, també ho és dedicar-los a fer-ne un seguiment al llarg del procés d'investigació.

Gairebé sempre bona part dels objectius concrets i el caire final que adoptarà la recerca es van definint al llarg del propi procés d'investigació. Això és així perquè, d'una banda, hi ha qüestions que són difícils de preveure en un primer moment i, de l'altra, perquè el que en un primer moment ha de discutir-se des de l'abstracte i des de la diferència de llenguatges que uns i altres professionals utilitzem en la nostra pràctica diària. En una fase més avançada poden visualitzar-se millor els objectius específics i orientar-se des d'una major concreció i des d'un coneixement mutu i, per tant, des d'una major unificació de llenguatges.

El procés de treball va ser que es va crear una comissió, aleshores, es va fer el treball de camp (que físicament va fer l'empresa), llavors es va realitzar un esborrany que es va discutir amb la comissió de l'ajuntament, tècnics i polítics, es va produir un debat per tal que es pogués aprofundir en aquestes conclusions i per tal que determinats paràmetres s'analitzessin més a fons. Aquesta comissió es va tornar a reunir al final de l'estudi per analitzar-lo i d'allà va sortir un altre encàrrec de realitzar un treball més profundament. No heu vist l'estudi, però planteja molts àmbits de possibles realitzacions i possibles objectius i eixos de treball, no només n'hi ha un (...) Va ser una total implicació en tot el procés.

*(Regidor, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Així doncs, com més temps s'inverteixi, primer en la definició i formulació de la demanda, i després en seguir de prop l'evolució d'aquesta, més útil resultarà la recerca. D'altra banda, igual que en la formulació de la demanda, quants més càrrecs intervinguin en el seguiment i com més coordinació hi hagi entre ells, més satisfactoris seran els resultats que s'obtidran.

Per qui realitza l'estudi és important que hi hagi una persona de referència (i normalment aquesta acostuma a ser un càrrec tècnic), però si aquest referent no està ben coordinat amb els nivells polítics o tècnics pot ser que l'estudi acabi generant frustració<sup>4</sup>.

### *B.2) El seguiment professional*

Hem parlat d'un segon tipus de seguiment. Es tracta de l'acompanyament de la recerca, un cop acabada, per part dels professionals que l'han realitzada. Aquestes tasques d'acompanyament, quan s'han produït, han estat valorades molt positivament. Alhora, aquest acompanyament pot tenir diverses vessants combinables entre si:

- Facilitar la comprensió dels resultats: per exemple a través d'exposicions clares i entenedores o de l'elaboració de documents que exposin els resultats de manera sintètica:

Vam fer un estudi on van donar per suposat què era el gènere, el treball productiu, el treball no productiu i és clar, ara haig de fer pedagogia política perquè tot ho van fer amb aquests termes. I a vegades penso fins i tot en la presentació, en com es presenten els estudis. Jo penso que aquí hi ha dos extrems: els que presenten l'estudi en plan totxo que ningú es llegeix o els que presenten els estudi en quatre fulls amb lletres així de grans...

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primer Corona)*

Tot el procés de la investigació va estar acompanyat per l'assessorament de la Diputació de Barcelona que ens ha facilitat molt la feina i la comprensió dels resultats i les tècniques emprades.

*(Tècnica, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

<sup>4</sup> Veure taula de contingència referent a aquest tema en l'apartat 2.3.1

- Acompanyar l'anàlisi dels resultats en relació a la pràctica política i tècnica. És a dir, facilitar el procés d'integració comprensiva entre la recerca i les pràctiques professionals i polítiques a l'administració

La Diputació ens ha facilitat al màxim la comprensió dels resultats perquè fos una cosa que es pogués treballar i discutir dins l'Àrea.

*(cita continuació de l'anterior)*

Una qüestió que jo crec que és clau és que es conegui que som uns interlocutors vàlids i que segons les circumstàncies podem arribar a aportar alguna cosa més, no només el típic informe que acabarà mort en un calaix, sinó que finalment se li pot treure algun tipus de conseqüència pràctica que en darrer terme a nivell local és el que esperen.

*(Sociòleg, Treball Extern)*

- Dissenyar eines de continuïtat, és a dir, facilitar unes eines que permetin, d'alguna manera, que el treball iniciat pugui continuar-se a partir del treball quotidià dels professionals de l'administració
- Obrir noves vies de coneixement que donin continuïtat a la recerca realitzada

### *C) La facilitació de l'accés a la informació*

L'accés dels investigadors a la informació municipal necessària pel desenvolupament de la recerca, que semblaria d'entrada, un fet donat per descomptat i assumit, sovint es veu restringit o es converteix en un procés difícil en el que l'investigador ha de volcar grans dosis d'energies per superar els diversos obstacles que es van trobant. Algunes de les dificultats que s'han detectat són de tipus estructural i d'altres de tipus més "cultural", lligades a un tarannà personal o professional o, fins i tot, generacional dels treballadors/es de l'administració:

#### *C.1) Dificultats estructurals*

La principal dificultat identificada en l'accés a la informació és la manca d'organització que la informació presenta a nivell municipal en la majoria de municipis:

Des del meu punt de vista la informació és caòtica, no hi ha manera que sàpiguen la informació que tenen ni on trobar-la, ni com buscar-la, ni si està disponible.

*(Polítològ, Treball Intern)*

Jo sóc conscient que a mi em dicten coses que estant repetides. Potser d'aquí tres mesos me n'adoni que una cosa que estic fent ara ja estava feta, però com que no sé on està, perdo més temps buscant-la que fent-la de nou

*(Sociòloga, Treball Intern)*

Quan encarreguem un estudi sempre sembla que comencem de zero, jo almenys ho sento...Tenim mil documents i no tenim ordenades les dades ni...Llavors fas un estudi i et trobes que no sé qui de l'ajuntament ja en tenia un sobre el mateix tema, o per trobar les dades del padró has de fer no sé quants tràmits i, per tant, ens passem més temps fent tota aquesta prèvia que no l'estudi en concret. I això...caldria coordinar una mica tot el que hi ha.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Les deficiències estructurals a nivell general, han comportat deficiències en l'organització de la informació. L'organització de la informació és una prioritat que va al darrera de la superació de les deficiències estructurals i administratives bàsiques. Així doncs, quan encara hi ha dificultats a aquest nivell general, més n'hi acostuma a haver a nivell d'organització de la informació, en la mesura que no és considerada una prioritat de primer ordre. La informació es converteix en una prioritat, tal i com veurem en el capítol següent, quan les altres prioritats han estat superades i es planteja un canvi estructural en el model d'administració i govern local. Aleshores és quan es comença a treballar en la direcció d'establir una coordinació en la recollida i una certa centralització en l'organització de la informació.

Els models emergents d'organització de la informació, vinculats als nous models de govern local es manifesten de diverses formes. Algunes d'aquestes formes són les següents:

- Introducció de sistemes informàtics d'integració de la informació municipal (el més conegut és el Servei d'Informació Geogràfica)
- Creació d'observatoris municipals
- Creació de departaments d'informació que gestionen les fonts de dades municipals i centralitzen els processos d'elaboració i anàlisi de la informació

Les noves formes d'organització de la informació acostumen a tenir, en principi, una sèrie d'implicacions que trenquen amb les dinàmiques anteriors:

- Es planifica i es sistematitza la recollida d'informació (emergeix amb més força la necessitat de tenir un plantejament teòric i polític per poder organitzar, prioritzar i seleccionar la informació disponible)
- S'estableixen criteris d'homogeneïtzació en la recollida de dades i el tractament a posteriori
- Es planteja obrir les vies d'accés de la informació a la ciutadania
- La informatització i centralització de dades obre una reflexió ètica sobre l'accés i l'ús a la informació i fa necessari l'establiment de protocols que limitin l'accés a determinades informacions
- Es despersonalitza la informació (el control d'aquesta i el coneixement sobre la seva localització i organització ja no rau en una sola persona)
- Es socialitza la informació a nivell municipal (augmenten la circulació i la transparència informatives)

Aquestes transformacions que teòricament haurien de produir les noves formes d'organització de la informació haurien de facilitar, simultàniament, l'accés a la informació per part dels investigadors. En aquests moments, però, es fa difícil de saber fins a quin punt aquestes transformacions acompanyen o acompanyaran de manera significativa els processos de reorganització de la informació, ja que els ajuntaments que més han avançat en aquesta direcció es troben encara en estadi primers o poc consolidats dels nous models d'organització de la informació.

Així doncs, tot i que s'avança en aquesta direcció, les dificultats per accedir a la informació derivades de la manca d'organització d'aquesta continuen sent molt importants.

### *C.2) Dificultats "culturals"*

Juntament amb els obstacles estructurals s'han detectat alguns obstacles que estarien més en relació amb la tradició i la cultura organitzativa de l'administració. Dins d'aquests i per posar un exemple

que ajudi a la comprensió, cal destacar una tradició administrativa lligada als models més burocràtics i parcel·lats de gestió que tendeix a entendre la informació com a propietat o possessió personal de qui la gestiona i a desconfiar de la persona que des de l'exterior la vol consultar:

Aquí hi ha gent que té la informació i que només la té ell i es pensa que és seva.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Encara funcionem molt per regles de tall, tant a nivell polític com a nivell tècnic, tots som molt gelosos de guardar, diguéssim, el nostre tros del pastís.

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Els ajuntaments tenen els seus "bunkers". Per exemple, a estadística no t'hi posis, perquè allà no et donaran ni un número, gairebé ho has de robar. De padrons i censos ja no en parlem. Una cosa és també quan treballes per l'ajuntament i se suposa que hi ha d'haver més col·laboració i una altra és quan vénis des de fora (...) i aleshores no es fien gaire de quina utilitat en treuràs de l'informació que et donen.

*(Polítologa, Treball Extern)*

En algun altre cas, són les picabaralles personals les que impedeixen que la informació circuli d'una àrea de l'ajuntament a l'altra.

Finalment, una darrera dificultat identificada, que aniria a cavall entre els condicionants estructurals i els culturals és el fet que aquesta atenció vers l'investigador demana un esforç suplementari a les persones que han de proporcionar la informació i que no sempre és entès com a part de les tasques que cal assumir. És una conseqüència més de la poca integració de la recerca social en la dinàmica quotidiana de treball que sovint es produeix.

Anant a una àrea determinada a demanar una informació és realment difícil que et donin res. Primer perquè estan ocupats amb les seves tasques diàries i et diuen "no, no, nosaltres estem fent això no tenim temps per fer res més, tu busca't la vida". Llavors el que has d'intentar fer és fer-te amic d'aquelles persones. Parlo d'un cas molt micro, en el meu cas, i aleshores aquelles persones et donaven molta informació i et deien "haver-m'ho dit abans, si estava allí mateix, per què no m'ho has dit?"

*(Polítolog, Treball Extern)*

#### 4.2.2. Ús i integració de la recerca en la dinàmica quotidiana de treball

Fins ara hem analitzat algunes de les condicions que haurien de donar-se en el procés de recerca per tal que pugui produir-se una bona integració d'aquesta en la dinàmica de treball tan tècnica com política del govern local. En aquest punt entrarem a analitzar algunes de les condicions per afavorir un ús de la recerca en un sentit d'utilitat pràctica<sup>5</sup>, de manera que aquesta pugui quedar plenament integrada en la dinàmica de treball municipal:

##### A) Aplicabilitat i aplicació de la recerca

Una de les percepcions que hem recollit en relació als estudis és la seva manca d'aplicació pràctica<sup>6</sup>. En fixar-nos en aquest pas de l'anàlisi a la intervenció o al desenvolupament de fases posteriors, caldria distingir entre dos conceptes: aplicació i aplicabilitat. Es tracta de dos conceptes molt propers però que introdueixen matisos importants a l'hora d'interpretar aquesta manca d'aplicació pràctica dels estudis que

<sup>5</sup> En el capítol 3 ens hem dedicat extensament a analitzar la valoració de la utilitat dels estudis

<sup>6</sup> Dins de l'aplicació entenem també el fet de donar continuïtat a un estudi. Sovint, a rel d'un estudi es plantegen o posen al descobert noves qüestions que demanarien un aprofundiment. Entenem que el fet d'estirar els diversos fils que planteja l'estudi és una forma d'aplicació dels principis que recull.

es percep en alguns casos. Quan parlem de manca d'aplicabilitat ens referirem a la manca de possibilitats d'aplicació dels estudis. En canvi, per manca d'aplicació entendrem el fet que no es facin passos per posar en pràctica els principis recollits en els estudis malgrat hi hagi la possibilitat de fer-ho. Alhora, mentre la manca d'aplicabilitat recau tant en els realitzadors com en el marc en el que es realitza, la manca d'aplicació depèn bàsicament de la voluntat dels polítics o dels tècnics locals.

Així, els diversos factors identificats que poden incidir en l'aplicabilitat dels estudis són:

- Els estudis es situen en un nivell molt teòric i utilitzen un llenguatge excessivament acadèmic.
- L'estudi no preveu una metodologia de continuïtat assumible per l'ajuntament
- L'aplicació no depèn exclusivament de l'ajuntament sinó també d'altres administracions
- No hi ha recursos per desenvolupar les fases posteriors perquè no s'ha previst d'entrada la inclusió d'aquesta partida en el pressupost o perquè l'ajuntament no pot afrontar la despesa necessària
- Els estudis no s'integren o no han estat encarregats en el marc d'una dinàmica prèvia de l'àrea o ajuntament i, per tant, no es preveu una gestió que faci possible la implementació de les seves propostes o resultats
- No es preveu la dotació dels recursos humans necessaris per assumir les fases posteriors.

L'aplicació, en canvi, depèn bàsicament de la voluntat política:

- Que s'hagi encarregat l'estudi per poder justificar un programa que s'implementarà amb independència dels resultats de l'estudi i, potser fins i tot, abans que aquest finalitzi.
- Que no hi hagi voluntat o esforç polític per implementar-lo

## B) Utilització de la recerca

En relació a la utilització dels estudis per al treball diari i d'acord amb el que hem apuntat fins ara, hem detectat la percepció que en força casos els estudis, un cop finalitzats, no s'utilitzen o no se n'acaba de treure el profit que se'n podria treure. Els principals factors que incidirien en aquesta infrautilització són els hem anat assenyalant al llarg d'aquest capítol: l'excessiva politització de la recerca, la manca d'entesa en la formulació de l'encàrrec, la manca de seguiment, la poca circulació interna de la informació o la manca d'aplicabilitat o voluntat d'aplicació<sup>7</sup>. Concretament, els elements que els mateixos professionals de l'administració local creuen que serien necessaris per poder treure un major profit dels estudis són els que exposem a continuació en forma de freqüència.

Value Label	Value	Freq.	Percent	Cum Percent
la implementació de les propostes	1	12	17,1	17,1
proposta línies de treball concretes	2	10	14,3	31,4
una bona formulació de l'encàrrec	3	11	15,7	47,1
una bona supervisió durant realització	4	7	10,0	57,1
adequació estudi a la realitat local	5	8	11,5	68,5
dades actuals, específiques, comparatives	6	12	17,2	85,6
conclusions esquemàtiques/didàctiques	7	6	8,6	94,2
disposar d'un especialista de recerca	8	4	5,8	100,0
Total		70	100,0	100,0

Veiem com el problema de la caducitat, la desagregació i la construcció homogènia de les dades és el que més impedeix, segons els professionals que han respost el qüestionari, la rendibilització dels estudis (17,2%). A banda de les dades i al mateix nivell, s'identifica un altre problema que ja hem comentat a fons: la manca d'implementació (aplicació) de les propostes que es recullen a l'estudi (17,1%). En la

<sup>7</sup> Altres aspectes lligats a l'ús (que no deixa de ser una traducció de la utilitat pràctica) els hem esmentat en el punt 2.3



mateixa línia, destaquen dues qüestions que hem destacat en la nostra exposició: la necessitat de fer, per part de l'encarregant, una bona formulació de l'encàrrec (15,7%) i un bon seguiment d'aquest (10%). Per part de l'equip de realització, en canvi, s'assenyala la necessitat de fer un esforç de concreció: la proposta concreta de línies de treball (14,3%), l'adequació de l'estudi a la realitat local (11,5%) i la presentació de les conclusions de l'estudi de manera didàctica i esquemàtica (8,5%).

Per mirar de sintetitzar el que ha anat sortint, podríem afirmar que tot i que la recerca social va quallant de mica en mica a l'administració local amb la introducció dels nous models d'organització, gestió i govern, la seva integració plena segueix un procés lent i molt desigual en el conjunt dels municipis estudiats, ja que no depèn només de les voluntats polítiques, sinó que per tal que la recerca social sigui realment útil i assumida com a necessària cal que s'integri plenament en les estructures i dispositius organitzatius i en la cultura del treball de l'administració, i aquests són processos més lents i complicats.

## 5. La recerca social en els vells i nous models de govern local

### 5.1. Vells i nous models de govern local

#### 5.1.1. Transformacions externes

En els darrers anys s'han produït una sèrie de canvis socials que afecten la manera d'entendre el paper de l'administració local i, en conseqüència, la manera com es planteja el govern i la gestió locals:

Ens trobem en un nou marc de globalització, del qual se'n deriven, com a mínim, quatre aspectes que afecten a l'administració municipal:

- La globalització territorial a petita escala (l'augment de la mobilitat territorial dins els hàbits quotidians de la població, les onades migratòries, etc.) davant la qual el govern local ja no pot entendre's des d'una visió restringida, dins dels límits físics estrictes de la ciutat.

La història va a favor de les interrelacions. El que es pensi que avui dia un govern local és tancar-se en les quatre parets i resoldre els problemes de l'interior s'equivoca, perquè la mobilitat de la gent, els factors d'immigració, la visió territorial àmplia... jo veig que si no es va per aquí... el que no comenci ara ho haurà de fer després, llavors quedarà tancat. I a vegades l'administració és feixuga amb la resolució problemes d'aquests. Per exemple ara volem muntar un consorci de tots els ajuntaments de la conca del Ter, doncs per poder-lo muntar fa 3 o 4 mesos que hi estem al darrera i tot són traves administratives de tot tipus. Europa ens ha aprovat el programa, ja ens ha enviat una part dels diners per fer-lo, i aquí encara no hem pogut muntar l'aparell burocràtic-administratiu. Hi ha un enferregament administratiu, jo no sé si és a rel dels escàndols econòmics que hi va haver fa uns anys en aquests país, perquè ara, sembla que qualsevol polític és sospitós de qualsevol cosa. Doncs, per fer unes obres de no sé què, resulta que has de fer uns tràmits, unes exposicions... després ningú s'ho mira, després tothom fa la trampa com pot (...). Resulta que al final, el procediment es menja l'objectiu

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- La globalització econòmica i l'anomenada crisi de l'Estat del Benestar i els canvis que suposa en els diversos rols que han assumir el sistema públic i el sistema privat fan replantejar el rol de l'administració local com a proveïdora de serveis de benestar. Entre d'altres canvis, es planteja l'externalització de serveis al sector privat o al sector voluntari i, en conseqüència, varia la relació que aquests tres sectors mantenen entre ells a nivell local. D'altra banda, aquesta mateixa globalització econòmica genera un marc de competitivitat dins del qual l'administració local s'ha d'inserir i donar respostes adequades. Aquestes respostes poden passar, entre altres, per agilitzar i desenferregar burocràticament l'organització o per destinar recursos econòmics a la recerca.

El problema és que no hi ha credibilitat en el sistema públic. Si fem un escenari, plantejat en termes de polítiques autorregulatives d'ocupació, com plantejava el company de l'Anoia, està claríssim que pot ser que canviï, però l'actual tendència del mercat serà donar-li aquestes peles al sector privat. Per una raó molt senzilla, perquè el problema que té la societat espanyola, és un problema de competitivitat en el marc de la globalització, i el que té un rol fonamental en aquest marc de la globalització és el sector privat, perquè ningú creu en el sector públic s'hagi de ficar ara a fer política industrial i a crear empreses com va fer el gran INI als anys 60. Aleshores la tendència de la comunitat europea serà justament intentar (si hi ha peles perquè ningú ho té clar que pot passar) no negar la presència pública, activa i local, en el disseny i l'assessorament. Aquest és el problema, que els ajuntaments han de trobar el seu rol en aquest marc.

*(Tècnic, >50.000 hab., Primera Corona)*

Quin pressupost té el teu ajuntament, 4.000 milions? Quants diners es gasta en recerca? El teu sou el de la teva companya i tu fas només això. Aleshores, quina empresa que facturi 4.000 milions de pessetes gasta 4

milions en facturació? No n'hi ha cap. Una empresa que facturi 4.000 milions de pessetes està gastant entre recerca i recerca de mercat de 300 a 200 milions de pessetes perquè sinó no sobreviu en el mercat.

*(Tècnic, >50.000 hab., Primera Corona)*

- El marc de construcció europea, amb la creació d'un nou nivell administratiu amb el que l'administració municipal es pot relacionar directament i que és font de subvencions importants pot generar noves dinàmiques de funcionament dins de l'administració municipal.

Si no et mous, no t'arriba res. Pagar-me mitja jornada i estar-me aquí, assegut, és perdre els diners. Val més pagar-ne una de sencera i que et busquis la vida i busquis subvencions...I més pensant en el futur, perquè a Europa, s'ha acabat això de les subvencions concretes a ajuntaments. En el nou model de fons estructurals, el que no estigui unit a xarxes o estigui en projectes més macros, segurament treurà pocs diners. I aquí sí que la informació hi juga un paper fonamental.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- Els canvis tecnològics cap a una societat de la informació suposen la introducció progressiva d'una nova forma de gestionar i d'organitzar l'administració municipal, centrada, cada cop més, en la informació.

Una de les conclusions últimes a les que estic arribant és que l'única esperança de futur és que l'administració sigui cada vegada menys necessària (l'aparell burocràtic, no els òrgans polítics ni els instruments per administrar). Però que s'hagi d'administrar necessàriament a través d'aquests mètodes no. Home jo ja sé de gent que treballa pels ajuntaments des de casa seva o des de no sé on... i que per unitat de producte que envia, l'altre rep... ja no és necessari que aquesta persona estigui en una taula i un cadira. Cada vegada més a partir del moment que hi hagi una autoritat pública de certificació i que les transaccions a través d'Internet tinguin validesa administrativa -que això està al caure- i per tant pugui enviar un projecte o pugui consultar cada dia, a cada minut com està el meu expedient, llavors jo penso que l'administració estarà en un moment en el que s'haurà de replantejar moltes coses.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

### 5.1.2. Transformacions internes

La pròpia evolució històrica de la democràcia i concretament de la democràcia local en el nostre país, fa que ens trobem en un moment de canvis que condueixen, podríem dir, a una nova etapa per l'administració local municipal.

#### A) Factors de canvi

Es detecten dos grans factors de canvi interns en la pròpia administració local:

- Les necessitats bàsiques que els primers ajuntaments democràtics havien d'afrontar (principalment lligades a projectes urbanístics i a grans infraestructures) comencen a estar cobertes (en uns ajuntaments més que en d'altres en funció, bàsicament, dels recursos econòmics de què han disposat i, per tant, del tamany i de la composició social de la població). Alhora, la consolidació i "normalització" de la democràcia fa que un cop cobertes aquestes necessitats es pugui recuperar la dimensió més plenament ciutadana de la ciutat. S'obre una nova etapa en què es pot percebre la ciutat no només com a espai sinó com a espai de vida de qualitat. En aquesta etapa, per tant, la preocupació principal comença a ser la d'oferir una qualitat de vida a la ciutadania.

S'ha treballat sempre amb les pedres, però no amb les persones. Ens comencem a trobar amb les persones ara, però fins ara ens hem preocupat de les pedres (de la planificació, el clavegueram, els equipaments...) i ara que tenim una situació de déficit veiem que les persones estan apartades. I aquest és el problema dels

ajuntaments. Ara hem de començar a treballar amb les persones, amb la seva implicació dins l'àmbit municipal i amb les seves respostes davant l'actuació que fa l'ajuntament.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

El nostre gran projecte era refer una ciutat que als anys 60 i principis de 70 s'havia permès la seva destrucció, perquè realment l'acumulació de persones sense condicions no fa ciutat sinó que destrueix ciutat. Per tant, remuntar això i situar-nos cap un futur amb una ciutat que no només refés disbarats del passat sinó que a més reequilibrés moltes coses i que dotés a la ciutat d'equipaments i espais i que garantís una determinada igualtat d'oportunitats pel conjunt dels seus ciutadans. I que, sobretot, que tingués fibra, que tingués sensibilitat envers els problemes, i quan dic això vull dir que fins i tot el projecte de la pedra -alguns diuen "oh, és que els ajuntaments només fan pedra" doncs, també ha d'estar pensat amb una certa sensibilitat. Per tant, el nostre projecte de ciutat és el d'una ciutat més humanitzada, si tu vols en la qual també garantim el progrés econòmic, la prosperitat per tothom, però també la justícia social, la igualtat d'oportunitats entre tots els seus ciutadans, l'equilibri ecològic de tot aquest entorn...però sense perdre la fibra, sense perdre aquesta estima per tots i cada un dels éssers humans que viuen aquí dintre i que tenen el dret de ser feliços.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- L'experiència acumulada de govern, juntament amb la incorporació de nous equips de govern polítics i tècnics (més joves i amb una mentalitat més professionalista i tecnocràtica i incorporant noves professions) ha anat modificant la manera com s'entén la gestió dins de l'administració municipal.

Encara ara a molts llocs hi ha una generació molt vinculada a l'època en la que van pujar al poder. La generació que ara tenen entre 45-50 anys que potser estan de tècnics i que per la seva trajectòria com sigui no tenen aquesta visió que tu deies de la gent que ha estudiat una carrera, sinó que provenen d'altres formacions i que tenen una visió bastant més lligada a la política que no la que nosaltres podem tenir.

*(Polític, Treball Intern)*

## **B) Principals tendències de canvi**

### **1. De la representació a la participació**

La transició cap al model de ciutat social ha comportat una creixent preocupació per les necessitats i les opinions de la ciutadania. En produir-se un gir en el focus d'atenció de la "pedra" cap a la qualitat de vida de la ciutadania, l'opinió i la participació directa d'aquesta en la construcció de la ciutat desitjada pren molta més rellevància:

El grau de discrecionalitat és molt més elevat del que et diuen els tècnics. Llavors si a un jardí hi has de posar una quantitat més per la canalla perquè n'hi ha més i t'ho han demanat però l'arquitecte que ho ha dissenyat et diu que llavors trenca l'estètica, doncs engega a fer punyetes el tècnic i fot els jocs per la canalla. Vull dir que no et costa absolutament res fer-ho d'acord amb la gent perquè el que interessa és que la gent s'ho senti seu, en tots els aspectes. Primer perquè hi guanyes diners, si la gent s'ho sent seu t'ho conservaran, segon perquè els integraràs i els faràs participar d'una filosofia de què estan en un col·lectiu que és una ciutat, un espai on la gent hi acostumem a trobar feina, relacions, activitats culturals, un espai on hi vius i has de mirar de passar-t'ho el màxim de bé possible, i això és un projecte col·lectiu. Lo altre és un suburbi... i no aconseguiràs que la gent s'ho senti seu si ho dones tot fet.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000, Primera Corona)*

El gir cap a un model de ciutat més humanitzada, junt amb el propi procés de maduració democràtica i la crisi de legitimitat i credibilitat que viuen des de fa un temps òrgans de representació tradicionals com els partits polítics, han propiciat un desenvolupament local vers una major participació ciutadana.

Aquesta etapa va, per tant, estretament lligada a una creixent preocupació per les metodologies participatives i per millora dels sistemes i fluxes d'informació i de comunicació.

En aquests 20 anys ens hem preocupat molt de consolidar el nostre sistema democràtic (que és una cosa molt important, no hem d'oblidar-ho) però aleshores li hem donat molta, molta importància a la representació institucional i hem perdut aquest contacte i aquesta necessitat de generar fórmules imaginatives i novedoses perquè el conjunt de la ciutadania, estigui o no associada, sigui o no militant i interessada per una posició política determinada, sigui capaç de participar en els seus afers col·lectius. I això la culpa és una mica de tothom, però especialment d'aquells que hem tingut responsabilitats de govern en aquests anys, en què hem tingut altres prioritats i aquesta l'hem deixada massa en segon lloc. De manera que ara hem creat una societat que s'ha acomodada a que "l'administració ja ho arreglarà", a que "per això pago impostos", a que "jo no tinc per què fer res perquè el meu carrer estigui més net perquè per això pago impostos i me'l vindran a netejar". Per tant en aquesta acció positiva que nosaltres voldríem del conjunt de la ciutadania (tot i que és cert que hi ha moltes persones conscienciades) no es produeix perquè potser li hem fet entendre massa que l'administració ja ho resoldrà i que la seva concurrència tampoc era del tot imprescindible. Ara hauríem de canviar una mica els papers. L'administració és fonamental, l'administració ha de garantir unes determinades coses per norma, de base, però el ciutadà no ha de renunciar tampoc als drets i deures que té com a ciutadà a l'hora de controlar o de fer que la seva comunitat funcioni bé. Per tant, hauríem també de fer una mena d'estatut del ciutadà, en el sentit que no s'hauria de despreocupar (sempre hi haurà actituds de vida que porten a la despreocupació, però com a sistema no s'hauria de despreocupar). Aquest és el gran repte d'aquesta pròxima dècada. Un s'ha de qüestionar sempre perquè la gent ha perdut interès sobre els afers públics. Hem d'invertir aquesta història i l'hem d'invertir, també, canviant el paper dels electes locals, intentant trobar fórmules d'avaluació encara més properes i dic encara perquè, si hi ha alguna fórmula propera, som els electes locals, que sortim al carrer i ens els trobem a tots i ens aturen i ens ho diuen... Però no els acabem d'implicar després en coses que nosaltres hem fet.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

D'altra banda, la pròpia percepció de l'escassetat de recursos relacionada amb la crisi dels Estats del Benestar fa replantejar el model clàssic de gestió de benestar obrint-se vies cap a un nou model de co-responsabilitat i co-gestió entre el govern local i la ciutadania

Els Estats tindran una tendència a reduir el seu pes, i això implica que es reduirà una mica tota la trama de l'Estat del Benestar, perquè s'haurà de modificar, però el cert és que els drets fonamentals (i al seu darrera totat la normativa) estan estructurats a través del reconeixement dels Estats. Si l'Estat desapareix, qui garanteix aquests drets que la gent ja sap que són seus i que planteja el seu dret i no els seus propis deures? Després, hi pot haver el concepte teòric o filosòfic de que és la comunitat la que ha de defensar els drets. Però la comunitat, en el seu temps, es va establir a través d'un pacte de civilitat que és la llei. Si l'estat ha tingut tant pes, sobretot a les societats occidentals des de la II Guerra Mundial, ha estat en base a la creació de l'Estat del Benestar, que en aquests moments en què tothom ha de definir un nou model d'Estat de Benestar (i això es fa a base de retallades), la gent continua reivindicant els seus drets però no reivindica els seus deures. Pots reivindicar els seus deures cercant una co-responsabilitat entre administració i ciutadans. Jo crec que aquest és un problema que nosaltres tenim des de l'àmbit municipal. Com més apartada està aquesta administració del ciutadà, més dificultats existeixen dins d'aquest àmbit. El problema segurament és degut a què als anys 80, amb l'adveniment de la democràcia, es van generar tantes expectatives que en aquests moments la gent està frustrada. Primer la gent va tenir una gran esperança i il·lusió en la democràcia, va passar aquesta il·lusió als polítics, i aquests feien un discurs de "des de l'administració ho solucionarem tot". Estem en un cercle viciós: el ciutadà li passa la responsabilitat al polític i el polític va dient que sí, que li solucionarà tot. I ara quan comencem a fer el discurs de la co-responsabilitat, no s'accepta. I això és des de l'àmbit local que es pot començar a treballar. El problema és com la comunitat, més enllà d'organitzar-se políticament, pot col·laborar amb l'administració del bé comú. I això és la participació. Ja no n'hi ha prou amb sentir les suggerències, requeriments o reivindicacions, sinó que la gent que les fa participi en la solució, gestionant o co-gestionant juntament amb l'administració, part dels recursos escassos. I això és molt complexe. Aquesta és la part més difícil en la que hem d'anar entrant.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

## 2. De la burocràcia a la postburocràcia

Ja hem comentat anteriorment com la necessitat d'adaptació i de resposta àgil als canvis socials cada cop més ràpids, i també els canvis en els rols representats pel sistema públic en relació al privat i a la inversa, apunten cap a una necessitat de desenferregament burocràtic de l'administració.

Un altre aspecte d'aquesta aposta postburocràtica va plenament lligat a la primera tendència de canvi que apuntàvem: un govern local més participatiu és consubstancial a un govern local molt menys burocràtic, amb una capacitat de resposta ràpida, un poder de decisió efectiu, una transparència i claredat informativa, una atenció personal i receptiva, etc.

Nosaltres tenim en aquests moments la sort de començar la construcció d'un nou edifici, que ha de ser la casa consistorial. I això ens ha permès fer tota una pila de reflexions sobre quina ha de ser la relació entre l'administració i l'administrat, com facilitar l'accés de l'administrat a l'administració, com ser atès en un únic indret d'aquest edifici físic perquè en un únic viatge pugui fer totes aquelles gestions... A més aquí es produeix la singularitat que hi ha havia diversos edificis i que a la gent l'havies d'enviar "ara aquí no, vagi a l'altre edifici. Ara aquí no, pugi a la 5a... Ara baixi a...". Doncs això, com que ho hem patit molt, especialment els ciutadans, el projecte de nou ajuntament ens ha permès la reestructuració de tots els circuits, i especialment dels circuits d'atenció a la ciutadania i de resolució de les seves demandes. Hem fet, fins i tot un projecte d'oficina d'atenció al ciutadà, i sobretot, els protocols que s'hauran de seguir per solucionar els temes que es plantegin en aquesta oficina. N'estem molt contents, i sobretot per això, perquè pensem que el nou edifici ens ha de permetre un nou model de relació amb l'administrat. Que sempre és coix, eh? Per més bé que ho montis, sempre hi haurà qui pensarà que l'administració és freda, llunyana, per molt bé que intencis fer-ho. I al contrari, hi haurà aquell que s'haurà après els canals i aleshores fins i tot n'abusarà per temes estrictament puntuals i molt personals. Però bé, jo crec que el que hem de garantir és que tohom pugui accedir-hi amb facilitat. L'administració a mida, propera, atenta, càlida... Ja és difícil, eh, tot això!

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

En la mesura que t'afecti molt o poc i sobretot si t'afecta negativa o positivament un tema, que el fet de sentir-te prou informat o no és relatiu. De totes maneres jo crec que en general, i no és un problema del nostre ajuntament, sinó que en general de l'administració però que també passa en mitjanes i petites empreses, els mecanismes de d'informació i comunicació són imperfectes. S'ha de millorar molt encara en aquests aspectes. Forma part d'aquesta transició que s'està fent encara d'una forma molt voluntariosa, cap a aquest tipus d'organitzacions i administracions més receptives

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

Finalment, un darrer aspecte, vinculat a un procés de reforçament de la democràcia, apunta cap a una necessitat de desviar en part el control sobre els òrgans de govern des dels òrgans jurídic-administratius cap a la ciutadania, o almenys refoçar molt el control que aquesta exerceix en detriment del control burocràtic.

Aquí sembla que la tutela dels polítics l'hagin de fer els jurítics. Jo seria partidari de què aquesta tutela la passin als ciutadans, que s'agilitzin els tràmits burocràtics i, en tot cas que hi hagi molta informació pública als ciutadans i aquests ja jutjaran si... Bé, evidentment si una persona treballa en la il.legalitat, aquí ja han de ser els serveis jurítics, però a vegades l'administració vol ser tant zelosa de què tot funcioni bé que encalla fins i tot les coses senzilles

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Jo crec que sí que hi ha molt a fer, des de reestructurar el propi funcionament intern dels ajuntaments, en base a modificar les lleis que el regulen. No pot ser que en els ajuntament encara avui, alguns temes de gestió quotidiana depenguin del ple, i el ple estigui sotmès a aquestes majories i minories a vegades quasibé personals i de mesquinesa que es produeixen en l'àmbit local. Per tant, el ple ha de ser una figura legislativa, però s'ha de deixar que actuïn els òrgans de govern i que puguin gestionar, com a mínim, els recursos ordinaris de l'ajuntament. Això està molt mal distribuït i porta molts problemes. I ha de poder configurar govern aquell que tingui majoria sense que estigui permanentment en la inestabilitat política. Això en el món local es nota molt. Molt, molt, molt. Aquesta tendència a fer la vida impossible quan aquell

que, havent guanyat les eleccions no té una majoria absoluta en el ple. S'arriba a notar tant, que aleshores no s'aproven pòlisses de tresoreria...s'impedeix la gestió diària. Aleshores vol dir, que s'ha de fer un replantejament i reestructurar funcions dels òrgans municipals. I allò que sigui de govern, d'execució, que sigui del govern, i el que sigui legislatiu i de debat de polítiques generals que sigui del ple i, segurament amb això ja hi guanyaríem alguna coseta.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

### 3. De la gerencialització a la politització

Tal i com afirma Echevarría, l'administració local ha viscut un doble procés:

- un primer procés cap a la professionalització i gerencialització de la política local, volcant els esforços vers la millora de la prestació de serveis i de l'organització interna.
- un segon procés en què es produeix una repolitització, és a dir, una recuperació de la dimensió política considerant ja encarrilada la construcció administrativa i gerencial.

Els dos models de govern local (gerencial i polític) queden molt ben reflectits en el següent fragment d'una entrevista:

Jo entenc que la necessitat bàsica d'un ajuntament és fer política, i a mi m'espanta molt quan hi ha ciutadans o partits que diuen que als ajuntaments no es fa política sinó que s'han de donar serveis als ciutadans. Però què és donar serveis als ciutadans? És que tu tinguis una actitud paternalista, pensant que tu ets l'únic que sap fer les coses i que, per tant, que ja no cal que preguntis res i simplement ho fagis? O és anar a preguntar què volen els ciutadans i fer-ho amb la major eficàcia possible? Hi ha dues maneres de servir als ciutadans, o et poses a disposició dels ciutadans o els ciutadans estan a la teva disposició. Clar, pots trobar un bon gestor que, tenint als ciutadans com una cosa de segona, els faci un gran servei, és a dir, que aconseguixi que aquella ciutat o aquell poble millori... però jo crec que els ajuntaments tenen una clau política important que cal explotar i que des de fa molts anys no s'explota. Crec que els primers ajuntaments van tenir aquesta gràcia de ser polititzats, de ser petits parlaments de cada població, per tant estic en contra de qualsevol cosa que sigui gerencial, és a dir, l'alcalde gerent (que podria acabar essent una carrera) jo crec que seria un error. Aquí hi ha dues concepcions...

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Alguns dels canvis que es produeixen en el pas de la gerencialització a la politització són els següents:

- En la primera fase dels ajuntaments democràtics s'havien de construir, partint de zero, els municipis de benestar. Les necessitats eren tan bàsiques que hi havia un consens polític entorn les línies bàsiques a seguir: el que calia era fer. Els ajuntaments eren bàsicament responsius. En la segona fase, un cop construït aquest mínim, torna a prendre força el debat polític, ja no es tracta només de fer, sinó que prenen rellevància els models polítics a partir dels quals es construeix la ciutat.

Quan arribes a un ajuntament pots tenir dues actituds: una estratègia responsiva de dir vaig allà a veure què em demanen i els responc i, per tant, si això és així necessites antenes; o pots anar amb un plantejament fonamentalment estratègic de dir "jo el que penso és un model concret de ciutat". Els ajuntaments en el 79 estava molt clar que havien de ser responsius, però han anat evolucionant, uns a través de la discussió de plans estratègics, altres a través de negociacions de plans d'urbanisme, altres intentant fixar línies estratègiques. Per tant, els programes electorals, que és una cosa molt important o hauria de ser-ho, responen al que han de ser plantejaments o propostes de models de ciutat. És a dir, que hi ha una part que no fa falta discutir-la a través del debat amb la ciutadania. El programa electoral representa que és la base del contracte electoral que s'estableix entre l'elector i l'elegit. El problema és que estem en un país on s'expliquen els contractes però no se n'exigeix el compliment. Aquesta és una altra història, i hauria de ser tant important la discussió

del pressupost com veure la liquidació del pressupost i veure el que s'ha compromès o no. En el Parlament de Catalunya, p.e., les liquidacions de pressupostos no es discuteixen. Per tant el que s'aprova en els debats de pressupostos són les cartes d'intencions. I si no veiem si es compleixen o no, quines són les desviacions, en quin sentit, a favor i en contra de què... llavors no es corregeix l'acció de govern. Per tant sí, efectivament jo penso que el programa electoral hauria de ser la base del pacte d'un contracte que no té naturalesa jurídica sinó que té naturalesa política, que cal rehabilitar.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- En l'etapa més responsiva el plantejament era molt a curt termini, el polític estava immers en la gerència quotidiana, no hi havia una estructura tècnica sòlida i la flagrància dels problemes a resoldre no deixava espai per a la planificació. En la segona fase, un cop s'ha consolidat una estructura tècnica-gerencial que allibera més el polític de la gestió quotidiana i les immediateses que comporta el mig i llarg termini guanya espai.
- Aquest alliberament de les tasques quotidianes de gestió fa que els polítics es plantegin la revisió de les seves funcions i busquin nous mecanismes de relació amb la ciutadania.

Per regla general els polítics estudiem molt poc. Això que jo he fet avui de rebre-us a vosaltres, abans he rebut a dos periodistes i que em permet parlar, això hauria de ser la meua feina. Resoldre papers, això ja ho fan els funcionaris. Decidir si s'han de posar les llambordes d'una forma o una altra això ho decideixen els tècnics que coneixen la resistència dels materials... això no ho he de fer jo. Per tant els polítics hauriem de tenir una cosa que no tenim i és moltes hores per llegir, per comentar, per anar a seminaris, per viatjar, per parlar amb la gent. Jo ara intento els divendres estar parlant amb la gent. I ja em costa perquè els papers t'absorbeixen molt. Jo crec que els polítics sortim poc al carrer i aquesta una és de les formes de coneixement.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- Ahora, sha produït una sofisticació i diversificació de les demandes de la ciutadania que reforça la necessitat de prioritzar políticament les respostes que s'hi donen.

A veure, en aquests 20 anys d'ajuntaments democràtics hem satisfet moltes demandes que durant molt de temps es van anar formulant per part de la població: mancances en carrers, enllumenat, clavegueram, parcs, espais esportius, etc. Per tant jo diria que ara començarà a ser més complicat separar les demandes de les necessitats reals i prioritzar-les.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Així doncs, pel què nosaltres hem pogut observar en aquest estudi, aquest doble procés és clarament existent. Ara bé, matisant la conceptualització d'Echevarría, caldria tenir present que aquesta evolució no és lineal i, fins i tot, en alguns casos pot produir-se paral·lelament de manera que es generen contradiccions internes entre les diferents dinàmiques que componen el govern i la gestió locals. D'altra banda, la gran diversitat de realitats municipals fa que tot i observar-se aquesta doble tendència evolutiva no puguem relacionar-la clarament amb uns paràmetres temporals. El moment en que cada ajuntament es troba dins d'aquesta evolució varia molt. Així com hi ha ajuntaments que es trobarien en una fase molt avançada del segon procés, n'hi ha que tot just l'inicien o que encara es troben en el primer.

Aquest punt és important perquè en tractar-se d'una doble tendència en sentit contrari pot semblar que dos governs locals es trobin en el mateix punt però que estiguin, en realitat, en situacions absolutament divergents. Per tant, és de vital importància situar cada ajuntament en el seu moment del procés evolutiu ja que sinó fàcilment podem malinterpretar la seva posició real. Per posar un exemple, reproduïm l'opinió de dos alcaldes afirmant la importància de mantenir relacions directes o atendre directament la ciutadania, on sembla que parlin des d'un mateix model de govern local :



Sortir més al carrer. Si els regidors estiguessin menys temps als despatx i més temps al carrer ens estalviariem moltes coses i en sabriem més del que sabem. Però això és una mica com predicar en el desert, a vegades. També hi ha regidor que "fa carrer" que és el que han de fer. A nosaltres no ens han elegit per fer de tècnics, per això ja en lloguem de tècnics. I segurament si ens haguéssim presentat a les Oposicions les haguéssim suspès. Ens han votat per representar a la gent, els interessos de la gent i, per tant, el que hem de fer és estar en contacte amb la gent i manar als tècnics que treballin d'acord amb el que la gent vol o precisa o necessita o bé amb el que nosaltres els hem dit que fariem a aquesta gent.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Jo, almenys amb aquests 11 anys que porto aquí, he estat sempre obert a rebre la gent i donar-hi solució el més ràpid possible perquè el més agraït en un poble és que el forat que et diuen l'endemà estigui arreglat.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

Ara bé, en el primer cas, es tracta d'una postura de repolitització (en què aquest sortir al carrer i parlar amb la gent es fa des d'una estructura organitzativa i gerencial de suport molt sòlida) i en l'altre cas es tracta de la visió d'un alcalde d'un municipi que encara no ha fet el procés de gerencialització (no hi ha una estructura sòlida de prestació de serveis ni d'organització interna) i que funciona de manera molt responsiva, sense filtrar les demandes en base a una estructura administrativa i un programa polític.

#### *4. De l'estatalització a la municipalització de les polítiques locals*

En la fase inicial de construcció de l'Estat del Benestar va ser necessari dissenyar i aplicar polítiques fortament intervencionistes. Això va comportar una estatalització de les polítiques locals. En una segona fase, però, apareixen una sèrie de factors que afavoreixen el principi de subsidiarietat i l'emergència d'un nou localisme. En síntesi, podríem dir que hi ha tres grans factors que reforcen aquesta tendència:

- D'una banda, la tendència cap a formes de govern més relacionals, que tinguin en compte els diversos actors que intervenen en l'estructura social, situa en més bona posició els governs locals donat que són els més capaços de mantenir aquesta postura relacional. Aquesta tendència ve impulsada, bàsicament, per l'anomenada crisi fiscal de l'Estat

Penso que vénen unes èpoques difícils, vénen unes èpoques difícils perquè econòmicament amb tot el tema aquest de l'euro, ens fem en una situació on les administracions superiors, per poder passar uns comptes nets davant d'Europa, es veuran forçades a fer trampes pressupostàries, enginyeria financera descarada. Això repercutirà en definitiva en qui ha de fer i qui ha d'executar projectes com són els municipis i patirem.

*(Tinent alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- De l'altra, la mundialització de l'economia i els processos de complexificació i globalització socials situen les accions dels governs estatals cada cop més lluny de les realitats locals concretes, amb la qual cosa es percep una manca de comprensió i d'incidència de les polítiques estatals cap a les realitats productives i socials específiques de cada territori.

Quin seria el model al qual nosaltres aspirem de cara al futur? Un model que, primer, traslladés al municipi allò que pot fer i que per proximitat és més lògic que faci (no té sentit que un casal de jubilats el faci la Comunitat Autònoma; o l'ocupació; o l'ensenyament més primari). Segon, un adequat finançament d'acord no només amb les competències que tenen sinó amb el rol que han de jugar les administracions locals en el desenvolupament d'una ciutat. Tercer, tot això s'hauria d'aprofitar per racionalitzar l'administració, per no fer duplicitats, en benefici d'una major eficàcia i eficiència i, sobretot, d'un estalvi de recursos públics.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Salvant les grans infraestructures, la xarxa de carreteres, etc. que això ha de ser una administració a nivell d'Estat o de Comunitat Autònoma, salvant quatre cosetes d'aquestes, hi hauria una planificació a nivell de territori evidentment, però inclús les competències de sanitat, d'ensenyament, etc., jo les passaria amb tot el volum econòmic que això representa a l'Administració Local. Per una raó tan senzilla com: qui sap si el metge funciona o no? L'administració local. Les queixes ens arriben a nosaltres, qui sap si el mestre funciona o no és l'Administració Local.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- Finalment, amb la consolidació de la democràcia augmenta la pressió i exigències de la ciutadania vers els governs, pressió que per raons òbvies de proximitat acaben rebent els governs locals. Aquesta pressió fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortides alternatives a la crisi dels models clàssics de benestar.

Els ajuntaments han de jugar un paper molt més important del que estan jugant en aquests moments, i estan fent esforços i aquest país és el que és perquè en aquest país estem assumint molts costos d'una sèrie de serveis en els quals nosaltres no hi tenim competències. Però com que nosaltres tenim els veïns aquí a la porta, (...) acabem fent els esforços possibles per solventar les seves demandes.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Primera Corona)*

A més als ajuntaments passa una cosa i és que tothom que té un problema li sembla que és de l'ajuntament, no? A la gent no li parles de competències perquè no ho capten, no ho volen saber. I potser és lògic... però quan parles de competències la gent no t'entén i es pensa que t'estàs traient el problema de sobre. I encara que sigui així sovint te n'has de fer una mica càrrec, orientant, informant, perquè la gent espera que li solucionis des de l'ajuntament

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Jo penso que l'administració local té una importància enorme en el sentit que és la més propera al ciutadà. Dit això, cal dir també que l'administració local és la que suporta més pressió, perquè és la que està al final d'un bastó, on hi ha l'administració estatal que apreta per dalt, l'administració autonòmica que està al mig, l'administració local que és l'última i el ciutadà que és el que apreta cap amunt. Aleshores tu reps, per una banda, la pressió de l'administració central, i per l'altra la del ciutadà. I això fa que moltes vegades sigui una situació bastant incòmoda (...) Els ajuntaments avui dia han de passar amb molts, molts pocs recursos i han de donar molts serveis, moltíssims i cada dia més, perquè l'exigència dels ciutadans -i crec que està bé- és tenir els carrers cada dia més macos, tenir un CAP que funcioni, tenir unes comunicacions perfectes, tenir un institut que vagi de conya... En fi, tot el que et puguis imaginar tothom ho volem tenir a canvi dels diners que paguem. I els qui hem de donar aquest servei la immensa majoria de les vegades, som els ajuntaments. Llavors moltes vegades has de dir "ja ho sé que això no ho fem prou bé, però és que fer-ho bé voldria dir posar dues persones més en la neteja dels carrers, per exemple, i una màquina més... però com ho paguem, això?". No podem apujar desmesuradament la pressió fiscal i aquesta pressió fiscal que ja suportem prou el que s'hauria de fer és repartir-la d'una altra manera. Perquè ara les altres administracions ho tenen molt fàcil: "que no podeu pagar no sé què? Doncs pugeu els impostos". "No, escolta, jo ja pago prou dels impostos en global". O sigui que jo penso que els ajuntaments tenen molt a dir en la reversió entre administració global i ciutadà i que ara, per tots aquests problemes que he dit, estem en una situació difícil.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Tots aquests factors potencien la localització de les polítiques de benestar, urbanisme i darrerament també de promoció econòmica, en els municipis.

## C) Els obstacles al canvi

### *Obstacles Interns*

- El pes de la tradició (funcionarial i tècnica)

L'administració és irreformable, no té solució. Una de les conclusions últimes a les que estic arribant és que l'única esperança de futur és que l'administració sigui cada vegada menys necessària i em refereixo a

l'aparell burocràtic, no als òrgans polítics ni als instruments per administrar. Però que s'hagi d'administrar necessàriament a través d'aquests mètodes no (...) A Itàlia diuen que hi ha entrada una llei en el parlament italià (que m'agradarà veure si es discuteix mai i si s'aprova) i que fins i tot m'han dit que compta amb el beneplàcit dels treballadors (...) que diu que tots els funcionaris queden equiparats en drets i deures a la resta de treballadors. Home, si l'aproven, i espero que pel fet de ser un país mediterrani aviat arribi la influència aquí, aquell dia començarem a parlar seriosament de què és el que s'ha de fer amb l'administració. Ja veieu que en tinc molt mala opinió. M'hi he passat 20 anys de la meua vida i veig que hi ha coses que no tenen solució ni per *managements* ni per altres històries o teories. Les assegurances de vida, em sap molt greu, però no funcionen...

(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

- L'absorció per la gestió quotidiana, pel dia a dia

El problema de l'administració quin és? Aquí vivim, i en tot cas seria una crítica a fer-nos, el dia a dia, i l'exigència immediata de la urgència dels problemes sobrepasa a la pròpia administració. I quan això s'estableix com un sistema habitual i ordinari de funcionament és terrible.

(Tinent Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

Clar, em preguntes pel dia a dia i és que és molt fotut, el dia a dia. Sembla que és el més simple, i és on hi passes més temps, és el que t'absorbeix més hores i on no dones importància a les decisions encara que després en tenen.

(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

El dia a dia té un problema i és que l'has de resoldre al dia a dia i moltes vegades el resols "pim pam", sense les dades que potser seria necessari tenir sobre la taula. Això també depèn de l'estil de cadascú. Hi ha l'alcalde que posa les coses sobre la taula i se li acumulen, i l'altre estil d'alcalde de treure's la cosa de sobre el més aviat possible, sense la informació més acurada que potser necessitaria i amb la que probablement acabaria decidint una altra cosa.

(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)

Necessariem una colla d'elaboracions que va bé tenir, com tot el tema de la planificació que comentàvem abans -per planificar has de tenir dades-. Però el dia a dia et pren tot el temps i allò altre queda aplaçat.

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

És fa difícil des d'un municipi programar excessivament perquè un municipi no deixa de ser un àmbit de xoc, un àmbit de resoldre constantment... el dia a dia se't menja molt. Malgrat que ho facis o ho intentis fer, i quan més ho fas, més bé respon la gent. La veritat és que és una pressió molt gran.

(Tinent alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)

Respecte a estudis, en principi tens molta ambició de que...allà la idea era formar a partir d'una certa gent, un nucli d'estudis, com un petit cervell de l'organització des de la alcaldia que no existia llavors. Això no s'ha aconseguit, després del temps veig que no, que jo he estat xuclat per l'organització i les persones que havien de fer això no hi son, cadascú fa-el seu dia.

(Polítolleg, Treball Intern)

- El pes de la mentalitat jurídic-administrativa i economicista

Jo crec que el principal problema que tenim com a Ajuntament, però que passa dins l'àmbit de la política i la gestió pública en general, és com superar que les decisions i la seva explicació normalment tenen un excessiu component econòmic i poc component social.

(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)

L'Administració és absolutament burocràtica, és...qui tingui una mica d'inquietud i passi per l'administració i no surti amb una úlcera...

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

- El principi de control i de possessió

Jo penso que cada vegada s'ha de tendir a què la informació sigui més accessible i que serveixi perquè el que gestiona conegui molt millor el que passa. Estic molt il·lusionat amb tot això (*referint-se a un projecte de informatització de la informació municipal*) perquè farà realment transformar l'ajuntament. Ara ja tinc els

arquitectes i els tècnics esverats, perquè tot això fa canviar el model de funcionament. Aquí hi ha gent que té la informació i que només la té ell i es pensa que és seva.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

S'ha de canviar una mica aquest principi que el que ha de primar és el control. Al polític allò que li interessa més és el control. Jo crec que aquests són tòpics que a hores d'ara s'haurien de superar.

*(Federació de Municipis de Catalunya)*

- Manca de recursos econòmics que es dona en general als ajuntaments, i especialment en els més petits o bé en aquells municipis amb una població amb nivells econòmics baixos. D'altra banda, als dèficits econòmics estructurals de la població, cal afegir-hi, en molts casos, els dèficits econòmics amb què es van trobar els primers ajuntaments democràtics i que s'han estat arrossegant durant tots aquests anys:

Aquí hi ha acumulats una quantitat enorme de dèficits anteriors de tot tipus (recordem l'any 79, quan vam entrar aquí, no perquè no hi haguessin ajuntaments democràtics, sinó perquè per no haver-hi, pràcticament no hi havia res). Aleshores, en què s'ha convertit molta administració en aquests municipis? En tapar forats, anar posant les mans en els orificis perquè entra aigua per tot arreu. Si a més d'això li sumeu la dificultat de no tenir recursos econòmics, que després ens permeten tenir recursos tècnics i humans...I això perquè encara és així, en part? Doncs en el nostre cas concret, comparativament a altres poblacions de característiques semblants a la nostra que són ciutats de més de 100.000 habitants, la seva capacitat de despesa per persona i any que té l'ajuntament, a aquestes altres ciutats se situaria en 7 o 8 o 10.000 pessetes més. Lo qual ens donaria 1.000 o 1.200 milions de pessetes més de capacitat de despesa que tindriem. Això què fa? Que no tinguem recursos. El no tenir recursos fa que no cobreixis les necessitats i al no cobrir les necessitats fa que s'hagi d'actuar moltes vegades amb imprevisió, sense tenir capacitat de planificació.

*(Tinent Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

El més lògic seria poder fer enquestes i poder fer algun estudi d'opinió, però això en un poble de 5.000 habitants és que no tenim recursos ni per, bueno...Als de 50.000 suposo que els interessa, però a nosaltres...no hi ha recursos per invertir en coses d'aquestes.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- Alhora, la precarietat econòmica dels ajuntaments acaba comportant, tal i com hem vist en part en la primera cita, mancances a nivell de recursos humans, que afecten tant al nivell tècnic com al nivell polític:

Un poble com el nostre de 5.000 habitants vol dir que no hi ha cap tècnic, excepte els tècnics urbanístics (aparelladora i arquitecte) però les altres àrees no tenen tècnics. Per tant, vol dir que tens l'administratiu i el polític i el polític ha de fer de tot. També vol dir que no hi ha dedicacions completes, i això ho veus quan la diputació convoca "Jornada d'estudi de no sé què", a les 10 del matí... Qui vols que hi vagi en un poble de 5.000 habitants? El regidor treballa, l'administratiu fa d'administratiu i, per tant, resulta que acabes quedant "out" d'això. Llavors un dels problemes és que al no tenir tècnics molta d'aquesta informació es pot elaborar però llavors no s'acaba utilitzant perquè un s'acaba concentrant en les coses més importants i més prioritàries. I això no passa en els ajuntaments més grans on és diferent.

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Si hi ha un equip de govern que vol portar un ritme o vol treballar molt a fons aquestes coses, o hi ha una dedicació o...però en canvi són coses que potser els ciutadans no valoren prou o no ho entenen. Dedicar un 1% del pressupost al sou dels regidors a vegades sembla que sigui...i amb això es fa molta demagògia i, en canvi, què representa sobre el pressupost global?

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Clar, jo no tinc temps de parlar amb el secretari, passen els dies, no ens podem reunir i no tenim temps. Amb els regidors tampoc, perquè no hi són de dia. Hem de comptar que els regidors treballen, tots treballen i si ens hem de veure ens hem de veure de cara a la nit.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Al nostre ajuntament entre tots 13 regidors (7 de l'equip de govern i 6 de l'oposició) cobrem uns 5 milions de pts a l'any, més el que donem els partits polítics (3'5 o 4 milions de pessetes que es donen directament

als comitès locals dels partits que estan representats a l'ajuntament). O sigui que a partir d'aquí ja et pots fer una idea.... D'aquests 5 milions, 2'5-3 marxen entre l'alcalde i un regidor que té dedicació de 4 hores diàries -és el que en té més-. En queden 2, dividit per 10, són 200.000 pts l'any, dividit per 12 mesos són 20.000 pts al mes. O sigui que la dedicació és molt altruïsta. I aquest és l'error que jo mateix vaig cometre defensant que n'hi havia prou amb dues hores, perquè te n'hi passes moltes més. A la propera legislatura no sé qui hi haurà però suposo que hi hagi qui hi hagi, arreglarà això d'una altra manera perquè no es pot exigir a un regidor que vingui dues hores diàries, que les perdi del seu treball i que no les cobri.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

Els regidors tenen el seu negoci, la seva empresa, el seu comerç, la seva botiga o estan assalariats en una empresa i això implica també que les hores de dedicació que tenen a l'ajuntament són hores que treuen del seu temps lliure, però segurament necessiten més temps perquè avui dia cada cop la societat exigeix més.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Primera Corona)*

- **Predomini de personalismes o antigues controvèrsies versus la racionalitat**

El que passa és que el tema de les mancomunitats està molt bé i des de les administracions, tant des de la Generalitat com des de la Diputació, s'estan fent esforços per mentalitzar-nos a tots, que moltes vegades tenir un servei centralitzat, si l'ha de mantenir un municipi sembla impossible, en canvi entre tres sembla que seria més viable. Però tot això que en el paper està molt bé, després et tobes que si no hi ha un bon *feeling* en el terreny personal, tot és paper mullat.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

La situació de l'administració local... Al nostre municipi ens trobem que el grau de politització del poble és tan elevat i les antigues controvèrsies tan fortes, que han estat capaços de tenir un projecte d'ajuntament retingut tres anys, no hi ha ajuntament s'està enderrocant i els equips de govern no han estat capaços de construir un ajuntament nou...

*(Polítòleg, Treball Intern)*

- **Predomini de competències absurdes entre municipis versus la cooperació intermunicipal**

Jo crec en la força dels municipis, i per això estem a la Federació de Municipis i creiem que val la pena fer xarxes entre municipis que generin un bé a la comunitat que ha de ser més grossa que el municipi. En el cas de Catalunya, a més, hi ha 900 municipis, que és una barbaritat, però bueno, hi ha el que hi ha. I si no es fan agrupacions de municipis, sense que ningú hi perdi sinó que, de la suma, n'ha de sortir guanyant tothom (...). A vegades, però, la realitat funciona una mica al revés: "hem de mirar que el poble del veí no ens fumi no sé què". Si no superem això, serà difícil. Tots volem tenir un pavelló esportiu, una piscina coberta...i això és impossible. Si no ens posen d'acord...(.). I no per ser la capital de res, però si ens ha tocat ser una mica més grans que els altres i podem tenir tots aquests serveis que altres no tenen, doncs es tracta d'oferir-los.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

S'han plantejat unes taules de cooperació amb els municipis veïns perquè precisament es puguin tenir intercanvis i punts d'acord amb diferents temes. Per exemple això que dèiem de l'ordenació del territori. Fins i tot hi podria haver temes com el transport interurbà o la recuperació dels rius...hi ha diferents temes d'aquest que nosaltres, a banda del tema comarcalista, els volíem abordar des d'aquestes taules de cooperació. El que passa és que la realitat ha estat que de moment no ha prosperat gaire tot això, no ha acabat de madurar. Els municipis veïns han estat una mica reticents a firmar aquests convenis de col·laboració. Suposo que és una cosa que ha d'acabar de madurar. En principi la gent ha tingut una mica d'avversió per aquest tema: "bueno aviam, aquest municipi què pretén amb tot això?". Potser hi ha experiències d'altres llocs en què la tendència del municipi gran és d'absorbir els municipis petits i a marcar-los la seva política amb alguns temes d'infraestructures o d'ordenació del territori i potser per aquestes experiències negatives o que s'han viscut malament en altres llocs del país, hi ha una mica d'avversió. Però en tot cas la intenció del municipi no era aquesta sinó tot el contrari, buscar punts d'acord i de col·laboració, de consensuar temes i que en sortíssim beneficiats tots

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- **Manca de mecanismes de posada en comú d'experiències**

Som molt zelosos, els polítics: "el que jo faig, ho faig jo i ho faig al meu poble, i el que tu fas, normalment ni ho sé". No hi ha mecanismes ni dins del partit, ja no diria de signe diferent (perquè si el del costat és

comunista o és convergent i jo sóc socialista doncs...que no hauria de ser així), però inclús dins de municipis del mateix color polític no hi ha mecanismes de posada en comú d'experiències. Això és un tema que dins del Consell Comarcal sempre he dit que era una aberració, un disbarat. Podríem, fins i tot tractant de rendabilitzar econòmicament els recusus, tenir molts serveis en comú, que segur que tindrien més qualitat i menys preu. No és el mateix que jo contracti el servei de recollida d'escombraries directament, com a municipi X, que no que ho faci amb Y, Z o no sé qui, i que a partir d'aquí, com que són un volum d'escombraries, pots apretar les clivelles i dir "tio, t'has de posar firme" i per tant el que avui em costa 60 milions de pessetes a lo millor ho treuria per 50. Per tant en tindria 10 per una altra història. Doncs no, cadascú a la seva. Ens tanquem les portes, i la relació amb el veí... són relacions veïnals, res més. Això ens dificulta que experiències veïnals puguin aprofitar-se.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- La pròpia limitació temporal dels mandats a 4 anys, la constitució de majories o minories precàries, etc. i els canvis de govern que se'n poden derivar, també tenen efectes sobre el funcionament de l'administració:

Les legislatures són extraordinàriament curtes des d'aquest punt de vista de fer determinades planificacions, perquè fins que el govern que ha entrat, s'ha situat i està en condicions de fer coses i fins que es torna a parlar de les eleccions municipals passa un any i mig només... per tant hi ha dificultats en aquest sentit.

*(Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Els municipis que políticament van capgirant la situació, estan pitjor que no pas aquells que han tingut una situació estable en l'equip de govern des del 79 o amb pocs canvis per aquesta tendència que deies tu de desfer les coses que s'havien fet, d'actuar sempre a curt termini, perquè sempre hi ha la possibilitat que canviï el color polític. Quan no hi ha la possibilitat, perquè és una ciutat molt socialista o molt convergent, doncs la gent ja fa amb això, ja queda un projecte a llarg termini, l'oposició s'ha d'arreglar amb aquesta situació o mantenir-se al marge. En canvi quan està frec a frec, és més polític que fer polítiques a llarg termini.

*(Polítòleg, Treball Intern)*

Hauria de poder configurar govern aquell que tingui majoria sense que estigui permanentment en la inestabilitat política. Això en el món local es nota molt. Aquesta tendència a fer la vida impossible quan aquell que, havent guanyat les eleccions no té una majoria absoluta en el ple...S'arriba a notar tant, que aleshores no s'aproven pòlisses de tresoreria...s'impedeix la gestió diària.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

### *Obstacles Externs*

- El pes de la tradició social i les resistències al canvi

La gent és molt reticent al canvi, i l'argument és "és que fa molts anys que s'està fent això". Clar, tothom va cap a la modernitat però la tradició té molt pes. I és clar, fa molts anys que s'està fent, però fa molts anys la ciutat també era d'una altra manera i tampoc hi estariem conformes en què la ciutat seguis sent de la mateixa manera que era fa molts anys.

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- Manca de comunicació amb la ciutadania

-Cal fer molta pedagogia, de com volem la ciutat, cap on volem anar, i fer-ho entendre als nostre ciutadans, intentar que els polític no vagin gaire endavant del ritme d'allà on passen els ciutadans perquè aleshores hi ha el perill d'estrellar-se.

- És el que us explicava l'altre dia ell, és el que deia que l'alcalde a vegades li explicava, que potser la gent que treballem aquí anem tres passos per davant del ciutadà i que els hem de tirar una mica enrera

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- La trinxera de les administracions supralocals

El primer que rep els impactes no és la Generalitat, són els municipis. Però quan a mi em parlen de reivindicar les transferències de l'estat, sé que no veurem ni un duro i en els papers continuarem escrivint sobre les transferències de l'estat o de la Generalitat, o volem això o volem allò, o fins i tot les lleis d'ordenació del territori.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

El conjunt dels poder públics, entesos aquests com els governs autonòmics i estatals, han de deixar de tenir la sensació de superioritat envers l'administració municipal. L'administració municipal és una administració en igualtat de potencials com puguin ser-ho les altres, i en canvi se'ns tracta sempre amb un menysteniment bastant increïble i sempre se't diu allò de "i què vols que faci un municipi de 1.000 habitants?" Doncs mira, farà el que calgui, s'agruparà i crearà les figures que facin falta, però el món local és el món que pot modificar més substancialment les condicions de vida més immediates dels ciutadans, per tant, doneu-nos confiança, deixeu-nos que gestionem l'educació infantil, l'ocupació, l'habitatge...Tot això podem fer-ho. I si els ajuntaments són massa petits per fer això, igual que hem creat mancomunitats de residus, crearem consorcis d'habitatges o mancomunitats d'ensenyament, el que sigui. Però feu-nos confiança, cosa que no ens l'heu feta mai. Sempre ens poseu l'exemple del municipi que no va bé per dir que el conjunt del món local no va bé. Perquè no ens poseu els exemples dels municipis que sí que van bé i que han demostrat que tot i els pocs recursos i les poques atribucions han fet coses fantàstiques? Per tant, ens han de deixar de tractar com si continuament ens haguéssim de protegir, com si fóssim una administració que depengués d'ells. No, en tot cas, estem en igualtat de condicions i som un dels poders bàsics de l'estat, igual que ho és el govern central o el govern autonòmic. I això costa molt. Fins i tot el món municipal a vegades se sent i parla com a administració inferior. I parla de les administracions superiors i si em deixen o no em deixen... Què m'han de deixar o no m'han de deixar? Aquelles atribucions que són meves les executo. Hem de canviar la mentalitat de la gent que està en el món municipal i, sobretot, hem de canviar la mentalitat de la gent que està en d'altres administracions perquè entenguin la gran riquesa i el gran camp que tenim els ajuntament si tinguéssim quatre recursos més i alguna potestat, alguna competència, més. Podriem fer maravelles. Si ho hem fet, quasi sense tenir res, imagina't si en tinguéssim una mica! Costa molt. Hem de tenir un president del govern que hagi estat alcalde una temporada llarga -no val això de 6 mesos-, perquè és una cosa que marca, que marca molt.

*(Alcade, Esquerria, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

## 5.2.La recerca social en el nou marc de govern local

Fins ara hem analitzat les transformacions que ha viscut i viu l'administració local des dels seus inicis democràtics. En aquest capítol analitzarem el paper de la informació en aquest marc de canvi.

### 5.2.1.El nou paper de la informació

En coherència amb els canvis socials globals que apunten el sorgiment d'una nova "societat de la informació", i acompanyant les tendències de canvi apuntades en l'apartat anterior, es dibuixa un nou paper de la informació dins dels governs locals. Un paper molt més central del que ha representat fins ara.

Ja en l'apartat anterior, en analitzar les principals tendències de canvi, hem apuntat alguns aspectes relacionats amb el nou paper de la informació que aquests canvis comporten. Tenint en compte, però, la importància d'aquest tema dins el nostre objecte d'estudi hem cregut convenient revisar-ne els aspectes fonamentals que, en altres moments de l'estudi, han anat sortint de forma secundària. Així doncs, es tracta de veure concretament què és el que cadascuna de les tendències de canvi analitzades comporten en relació al paper de la informació a l'administració local en el moment actual.

#### 1. Informació i participació ciutadana

La participació ciutadana pot entendre's, entre d'altres acepcions possibles, com la intervenció de la ciutadania en el govern dels afers públics. Els mecanismes de participació que s'estableixen configuren el conjunt de relacions que s'estableixen entre els governants i els governats i faciliten que aquests darrers intervinguin, en major o menor mesura, més directament o indirecta, en el procés de govern. A partir d'aquí, en base als diferents models polítics o concepcions de la democràcia s'interpretarà el sentit i l'abast d'aquestes relacions.

En funció dels diferents models, la participació ciutadana pot entendre's principalment com a intervenció directa en la presa de decisions (concepció lligada als ideals de democràcia directa) o principalment, com a fluxe de comunicació entre governants i governats necessari per conèixer els interessos d'aquests darrers (concepció més vinculada als ideals de democràcia representativa). Ambdues concepcions, tot i que molt diferents entre si, entenen la participació com a procés de segon ordre, com a conjunt de mecanismes correctors dels defectes del sistema democràtic actual.

Una altra concepció, més vinculada a les bases del sistema democràtic, més consubstancial, seria aquella que entén la participació com al conjunt de mecanismes d'elecció i control que la ciutadania exerceix sobre els governants.

En totes tres concepcions, però, la informació és consubstancial a la participació. Això és així per diverses raons:

- No hi pot haver govern democràtic i equitatiu sense un coneixement profund de la ciutadania, les seves necessitats, els seus interessos i voluntats
- No hi pot haver control sense transparència informativa
- No es pot opinar o decidir sobre allò que es desconeix
- Més difícilment hom s'interessa per allò que no coneix



Aquesta estreta vinculació entre la informació i la democràcia ha estat reflectida en les diverses teories de la democràcia. En el capítol introductorí hem pogut veure el paper cabdal que Dahl confegeix a la informació.

Partint d'aquests pressupòsits doncs, els esforços en la direcció d'un aprofundiment de la democràcia han de comportar, necessàriament, esforços en la línia de millorar els fluxes de comunicació i d'informació entre la ciutadania i els òrgans de govern:

No podem desvincular informació de participació. Són dues coses que per mi van lligades, no pots demanar participació si no hi ha informació. A més, en el meu model d'ajuntament, la informació no ha de ser informació de la ciutadania a l'ajuntament sinó que també ha de ser al revés, hi ha d'haver un feed back. I això, penso que cal organitzar-ho, perquè en aquest sistema juga molt l'atzar, està poc formalitzat. Pot ser que un dia de cop i volta rebis una informació que preocupa...va molt amb alts i baixos, no hi ha una sistemàtica muntada. Ara, per mi la clau és lograr un mecanisme àgil i fàcil amb el qual l'ajuntament pugui saber l'estat d'opinió sobre temes concrets i sobre temes globals i, per altra banda, que l'ajuntament pugui facilitar tot allò que ja és públic a la ciutadania. Perquè, és clar, aquí hi ha un problema, perquè públic ja ho és tot, però ningú se n'entera, només el que té els mecanismes per enterar-se'n, però la majoria de gent que no sap, o no té els mitjans culturals mínims, moltes vegades no sap el que estem fent.

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

Participació ciutadana perquè? per intentar implicar els ciutadans en els afers de tots? Si és aquest l'objectiu de participació ciutadana sí, però més coses. No només per dir "escoïti, vostè què opina d'això?". La participació per mi és un altre tema, és el tema de com aconseguir d'alguna manera que l'electe se senti molt més obligat cap a l'elector. Aquest és el tema per mi. I per tant l'electe, si ha de ser presoner d'algú que ho sigui del seu elector, no de l'aparell del seu partit. I per tant d'entrada, ja per sempre i a tots els nivells, llistes obertes; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, limitació dels mandats seguits; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, més proporcionalitat en els resultats. Per tant, coses que d'alguna manera quan s'acostin eleccions els electes es vegin en la necessitat no de fer la pilota en el tío de l'aparato -que tots els partits tenen capitans i tots tenen aparatos- sinó que es vegi obligat a demostrar al seu elector que ha complert amb allò que es va comprometre, i que li renovin la confiança. I per mi aquest sí que és el primer pas seriós de la participació dels ciutadans, no per opinar sinó perquè l'electe se senti amenaçat de que per segons quines coses, li passaran una factura i que més val que no les faci.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

De tota manera, no hem d'oblidar que la participació ciutadana no sempre respon a una voluntat d'aprofundiment de la democràcia. En aquest sentit és important tenir presents les perversions o els usos electoralistes que poden fer-se d'aquests mecanismes:

A nosaltres organismes d'aquests de Consell Local de no sé què, ens serveixen més per tancar l'expedient i per donar la imatge que la gent participa i que a la gent se l'escolta, i de vegades ja n'hi ha prou i la gent amb això ja queda satisfeta, que no pas perquè hi veiem una eina de treball participatiu. Això no vol dir que no surti alguna cosa positiva, però realment l'enfocament no ha estat mai el d'enriquir la participació de la gent i el de donar camins de participació.

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

## *2. Informació i postburocratització de l'administració local*

El procés cap a la postburocratització es caracteritza per la introducció de dues transformacions: la descentralització funcional (no necessàriament de l'autoritat jeràrquica) i la introducció de lògiques participatives. De cara al nostre objecte d'estudi i, especialment en relació a aquest punt, ens interessa molt més el segon element de transformació: la introducció de lògiques més participatives.

En l'etapa de creixement de l'administració local i de la corresponent burocratització (que s'entenia consubstancial al creixement de serveis), es va fer una aposta pel professionalisme. La tècnica i la

professionalitat eren l'eix vertebrador de l'organització municipal. En la nova etapa, es produeix una reflexió crítica cap a aquest professionalisme que identifica les necessitats des de la pròpia lògica professional i no tant des de la consideració de les necessitats reals de la població. És en aquesta direcció que es veu la necessitat de reorientar la detecció de necessitats des de la professionalitat cap a una detecció que parteixi de la participació ciutadana.

Ahora, en aquest nou context, es generen noves necessitats. Una d'elles és la de conèixer l'entorn molt millor del que es coneixia. Aquesta preocupació pel coneixement, anàlisi, planificació i previsió de l'entorn no existia en les dinàmiques tradicionals de l'administració burocràtica (almenys amb la força que ara es presenta). El procés cap a la postburocratització és un procés que desemboca, per tant, cap a la potenciació de la recerca social.

Un dels reflexes d'aquesta potenciació de la recerca social vinculada al procés de postburocratització el trobem en la percepció d'endagar processos d'avaluació de serveis i polítiques que tinguin en compte la consulta ciutadana. En la següent freqüència veiem com la tendència a considerar necessària l'avaluació mitjançant consulta ciutadana és gairebé unànima: només un 1,4 % dels enquestats la valoren com a poc necessària, mentre que el percentatge restant la considera bastant o molt necessària.

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
poc	2	1	1,4	1,4	1,4
bastant	3	43	59,7	60,6	62,0
molt	4	27	37,5	38,0	100,0
		1	1,4	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	
Valid cases	71	Missing cases	1		

Ara bé, no ens cansarem de puntualitzar que el procés que hem exposat de forma molt sintètica no es produeix de forma linial ni simultània a tots els ajuntaments. Com ja hem comentat en altres ocasions, el moment en què cada ajuntament es troba dins d'aquests models que hem anat definint és absolutament heterogeni. Malgrat aquesta diversitat, però, sí que creiem que es pot parlar d'una sèrie de tendències que es van assentant i consolidant amb el temps.

### 3. Informació i repolittització del govern local

El procés de repolittització del govern local suposa, al seu torn, una reubicació de la informació en els processos de govern. D'una banda, en la mesura que s'incrementa la necessitat de desenvolupar línies estratègiques, també augmenta la necessitat d'anàlisi, de recollir dades que permetin fer previsions de futur, comprendre els fenòmens globals, etc. Augmenta, per tant, la necessitat d'una informació elaborada que permeti dissenyar, des del coneixement i no des de la intuïció, aquestes línies estratègiques de desenvolupament de la ciutat. D'altra banda, en la mesura que el polític s'allibera de les tasques de gestió i que es produeixien canvis organitzatius, es planteja la necessitat de desenvolupar nous mecanismes de comunicació interna, i de circulació i d'organització de la informació.

Davant de les necessitats d'informació dels ajuntaments, sí que estem en un moment per crear espais professionals que podrien ser adequats per polítics i sociòlegs (...) Anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur. Per tant, cada cop un dels aspectes és que l'ajuntament s'ha de situar i decidir cap a on tirar. Per decidir necessites informació, però també necessites analitzar variables.

(CIFA)

D'altra banda, aquest procés de la gerencialització vers una repolització també té efectes positius, des del nostre punt de vista, sobre la recerca social. En una fase gerencial dels governs locals, els límits entre les funcions polítiques i les funcions tècniques són més difuses. Aquesta manca de claredat en el repartiment i execució de funcions i, en conseqüència, en el procés de presa de decisions afecta, en els mateixos termes, la percepció que es té i l'ús que es fa de la recerca social. Sovint (com podrem veure més endavant en analitzar els problemes de la recerca social a l'administració local) els estudis i els propis investigadors s'han vist immersos en una confusió entre la pràctica analítica i la pràctica política, esperant-se d'ells respostes que no poden ser sinó polítiques. Una major politització dels governs locals pot comportar també una reubicació de la recerca social al lloc que li pertoca, en la mesura que es fan més visibles els model polític de govern i, per tant, menys difusos sota models aparentment tècnics i també en la mesura que els polítics assumeixen políticament les decisions polítiques.

#### *4. Informació i localització de les polítiques locals*

El fet que el centre de presa de decisions i disseny de les polítiques públiques es relocalitzi, és a dir, es desplaci, almenys en part, cap a l'administració local, comporta necessàriament un augment de la necessitat de disposar d'informació i dades locals. Aquesta tendència s'ha començat a veure ja en referència a les polítiques econòmiques. Fins fa relativament pocs anys, totes les decisions polítiques i programes d'intervenció en matèries econòmiques eren preses a nivell autonòmic, estatal o fins i tot europeu. Actualment, però, són molts els municipis que disposen d'una àrea de promoció econòmica i gestionen programes d'inserció laboral, dinamització econòmica, etc. des del propi municipi. La posta en marxa d'aquestes polítiques locals ha generat un volum important de demanda de recerca social en aquests temes, donat que les dades disponibles no es troben a nivell local. Una bona mostra d'aquesta dinàmica la trobem en els observatoris del mercat de treball que es van creant en diversos municipis d'uns anys ençà, la tasca dels quals consisteix en recollir, elaborar i interpretar les dades referents al mercat de treball a nivell local o comarcal en alguns casos.

Així doncs, si la informació acompanya necessàriament la presa de decisions, una localització de les polítiques públiques locals implicarà, necessàriament, una localització de la informació.

De tota manera, com ja havíem comentat, aquests processos van molt entrelligats i sovint es fa difícil destriar-los. En relació a la informació, cadascun d'aquests processos va aportant elements de canvi. Però és el conjunt de transformacions que es produeixen als governs locals que dona força i fa emergir aquest nou paper central de la informació.

Estan canviant coses als ajuntaments: el perfil professional de moltes persones va canviant, el rol dels polítics també va canviant i la pròpia administració municipal també va canviant, i en aquest canvi anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur (...) Crec que hi ha una tendència a abandonar gestions perfectes més burocràtiques. La pròpia organització tendeix a canviar cap a una organització molt menys burocràtica i més orientada al ciutadà i, per tant, a que hi hagi una nova entrada de perfils professionals que tinguin més capacitat de decisió i d'anàlisi d'allò que és fa, però aquesta és una tendència de futur.

(CIFA)

#### **5.2.2. Noves necessitats d'informació**

Els canvis assenyalats no tan sols configuren un nou paper a la informació, sinó que també generen noves necessitats d'informació. Apareixen noves necessitats lligades a les noves concepcions del govern local:

indicadors de gestió, indicadors de qualitat de vida, mecanismes d'avaluació, mecanismes de planificació, dades qualitatives sobre la població, dades comparatives, etc.

Arribarà un moment en el que hem de començar a estudiar no només el territori, sinó el territori com a dipòsit on la gent viu i, per tant, els problemes que afecten a la gent. O sigui, la qualitat de vida de la gent (...) Començar per posar els elements que falten i són imprescindibles. Però a posteriori no és això, a posteriori depèn del banc que s'ha posat, que sigui o no còmode, que el gual funcioni, que el fanal explulsi la llum cap a dalt o cap a baix perquè això té una repercussió mediambiental... Per tant, és evident que s'ha de veure la ciutat com espai de comunicació, espai de vida i, per tant de diversitat, i fins i tot d'experimentació en funció de la qualitat. El que passa és que això és un segon estadi, en el que nosaltres entrarem aviat i en el que segurament s'hauran d'incorporar persones d'una professió més adequada.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Jo crec que de cara al futur s'ha d'anar cap a auditar programes. Probablement no és suficient fer un programa, sinó que el que interessa és fer una auditoria de la qualitat de la gestió d'aquest i que es faci fins i tot en clau comparativa. Jo crec que de cara al futur ens mancaran estudis, però hauran de ser estudis més sectorials i més qualitius i amb visió de que siguin més permanents. Tu ja tens una ciutat que inicialment tenia molts dèficits i que en termes generals tu has cobert, però ara t'interessa sectorialitzar un segment del que sigui i no només estudiar això, sinó veure exactament com va evolucionant, comparar-ho amb altres experiències similars, per veure quines polítiques jo hauré de proposar de canvi o reformar en aquest programa (que ja seran els espais de qualitat).

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Des del 1992 un dels objectius que teníem quan vam posar en marxa l'Àrea era passar d'una àrea de Serveis Personals al que anomenem un Sistema de Serveis Personals; un sistema on hi ha una articulació de l'acció. Perquè es doni aquesta articulació hi ha d'haver tres elements bàsics: sistema de planificació-avaluació; el catàleg de serveis; sistema operatiu. El sistema de planificació i avaluació el vam introduir fa 6 anys amb l'objectiu de tenir elements i instruments útils pels diferents professionals per reflexionar sobre la seva actuació. Per això és necessari tenir instruments de planificació i d'avaluació, i al mateix temps tenir un sistema d'indicadors. I aquest és un dels reptes més importants... Nosaltres hem anat elaborant instruments des de les memòries. També estem introduint la informatització dels instruments. Això és el que des de la direcció de Serveis i l'equip tècnic s'ha plantejat i s'ha anat construint...

*(Tècnic, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

A mi ningú m'avalua si, a part dels 300 milions de superàvit, els 4500 que he gastat, els he gastat bé. Cal dissenyar estàndars de qualitat de vida de la ciutat. L'Ajuntament no és una empresa i jo no estic aquí per guanyar diners -però tampoc per perdre'n-. Jo estic aquí per distribuir la riquesa de la ciutat a través de serveis, no a través de l'IRPF.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

D'altra banda, la pròpia dinàmica de transformació social comporta un replantejament del tipus d'informació que es recull. El fet que les dinàmiques siguin cada cop més globals i que la interdependència i interacció territorial sigui cada cop més forta genera la necessitat de recollir la informació a un nivell més supralocal, adequat a les dinàmiques en què es veu immersa la ciutat i els seus habitants:

Ens faltarien dades sobre la ciutat real, no sobre la ciutat legal. Quins són els processos de migració que es produeixen entre aquesta ciutat i la seva petita àrea metropolitana (una persona va al metge o al conservatori de música a X, viu a B i compra a P). I aquest estudi de diferents tipus de mobilitat no s'ha de fer només dins de l'àmbit de la ciutat sinó dins de l'àmbit d'entorsió de la ciutat. I això ens falta. I això és el plantejament de la sociologia.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

Avui vivim en una realitat metropolitana, que comença a Mataró i acaba a Vilanova, i per tant les coses que passin en aquesta realitat tenen a veure amb totes i cadascuna d'aquestes ciutats que formem part d'aquesta realitat.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Al mateix temps, es replanteja la validesa o el sentit de definir o projectar l'evolució de la ciutat a nivell local:

Crec que en aquests moments tal i com evolucionen les estructures econòmiques d'aquesta regió els Plans Estratègics o són d'abast regional o són molt difícils a nivell local.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

La base és poder tenir una visió del territori més global i de futur. No es pot oblidar de planificar sense tenir en compte totes les circumstàncies d'aquest territori... i a nosaltres ja ens va bé perquè fins ara a Barcelona decidien el que havia de passar aquí i nosaltres també hi volem dir la nostra (...) Moltes coses que passen a Barcelona que ens afecten i viceversa.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Ara bé, tot i la coincidència de moltes opinions en aquesta necessitat, no hi ha un acord en quin hauria de ser l'àmbit territorial d'aquesta planificació. En alguns casos es veu la comarca com la definició territorial adequada, en d'altres seria la regió, mentre en d'altres s'apostaria per traçar els límits en funció de la dinàmica socio-econòmica que s'observa a la pràctica en relació a cada qüestió:

És necessari que es faci, no sé si un pla estratègic, però sí el pla de la regió primera, i que aquest pla marqui l'horitzó de les directrius de mobilitat, de l'habitatge, del reequilibri territorial, social, etc. d'aquesta regió.

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

No podem tenir una visió tancada sobre el nostre propi territori, sinó que hi ha molts temes que la teva acció sobre el teu propi municipi pot tenir una transcendència sobre els municipis veïns, i sobretot a nivell de la pròpia comarca. Aleshores penso que tenir aquesta visió comarcalista és positiu. Jo diria que és bàsic, fins i tot, perquè si no hi pot haver molta descoordinació, hi pot haver creixements desordenats o incoherents. Per posar un exemple, ens podem trobar que ens uns límits territorials entre municipis, nosaltres projectéssim una zona industrial, i amb una indústria amb riscos mediambientals, que requereix tota una sèrie de mesures molt especials, i potser el municipi del costat està projectant una zona residencial. Aquest podria ser un exemple. Aleshores jo entenc que aquestes coses passen per una visió comarcal.

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Un estudi només de la nostra ciutat hagués estat parcial. A més hi ha una interrelació total entre aquesta i els municipis de la comarca. Destriar-ho és gairebé impossible... venen aquí al cine, a treballar, al metge... i la gent d'aquí se'n va a passejar per la comarca. De tota manera per determinats serveis i qüestions els plantejaments haurien de ser supracomarcal.

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

## Conclusions Finals

Actualment ens trobem en un moment de profunda transformació social. Diversos esdeveniments de transcendència històrica han transformat el paisatge social i la vida humana. Tal i com Manuel Castells desenvolupa en les seves darreres obres<sup>1</sup>, *“Una revolució tecnològica, centrada entorn de les tecnologies de la informació està modificant la base material de la societat a ritme accelerat. Les economies de tot el món s’han fet interdependents a escala global, introduint una nova forma de relació entre economia, Estat i societat en un sistema de geometria variable (...) El mateix capitalisme ha sofert un procés de reestructuració profunda, caracteritzat per una major flexibilitat en la gestió (...) Els canvis socials són tan espectaculars com els processos de transformació tecnològics i econòmics (...) S’ha minat el patriarcat, posat en qüestió en diverses societats (...) La consciència ambiental ha calat les institucions de la societat i els seus valors (...) Els sistemes polítics estan sumergits en una crisi estructural de legitimitat...”*<sup>2</sup>

Totes aquestes transformacions de caire global tenen la seva concreció a nivell local. Cada ciutat, cada regió, viu i experimenta totes aquestes transformacions en la seva pròpia estructura específica. Així, els canvis socials globals arrelen sobre d’unes estructures preexistents però en constant transformació, construïdes històricament a partir de les especificitats territorials, culturals, econòmiques, polítiques, socials, de cada lloc i moment.

En el nostre cas *hic et nunc*<sup>3</sup>, a la Catalunya de finals de mil·lenni, aquests canvis encaixen en el marc d’una societat que està consolidant el seu sistema democràtic i que viu les transformacions endògenes pròpies d’aquesta consolidació.

És en la conjunció d’aquests processos (vinculats a unes transformacions globals exògenes, alhora que a unes d’específiques i endògenes) que entenem que es revaloritza el rol de la recerca social especialment en el marc de l’administració local.

Hem vist com les transformacions globals apuntaven a l’emergència d’un nou localisme seguint aquella coneguda màxima de “pensar globalment, per actuar localment”.

Hem vist, també, com l’administració local va reubicant el seu rol i redefinint les seves funcions en aquest marc de canvis, apuntant cap a una reconceptualització de la ciutat

---

<sup>1</sup> Manuel Castells, *La era de la informació. Economía, sociedad y cultura. Vol. I. La sociedad red*, Madrid, Alianza Editorial, 1998, pàg.27.

<sup>2</sup> Cita traduïda per nosaltres de la versió castellana.

<sup>3</sup> Ací i ara.

com a espai de vida; espai de relació i comunicació; espai de convivència: una ciutat de les persones.

Finalment, hem vist com en tot aquest context de canvis cap a una societat més complexa i deiversificada la recerca social tenia un paper dins el govern local: com a mecanisme d'objectivació; com a mecanisme de coneixement de les necessitats; com a mecanisme de racionalització de la gestió. Com a mecanisme, en definitiva, per objectivar, sistematitzar, qüestionar, reflexionar i comprendre la realitat local dins del context global.

El potencial de la recerca social en el marc del govern local ha anat quedant palès al llarg del treball. Només ens restaria, doncs, assumir alguns reptes per tal que la integració de la recerca en aquest marc sigui plena.

En primer lloc, aprofundir en el coneixement mutu: en el coneixement que sociòlegs i politòlegs tenim de l'administració local, del seu funcionament i de les seves necessitats; en el coneixement que l'administració local té de la nostra pràctica professional, les seves possibilitats i els seus límits.

En segon lloc, establir una clara distinció entre la pràctica política i la pràctica científica<sup>4</sup>, evitant confusions que van en detriment de totes dues i que malmeten unes relacions amb un gran potencial.

Finalment, des del coneixement de les identitats respectives i des del respecte mutu per aquestes identitats i per les dinàmiques pròpies que els són consubstancials, serà possible realitzar una integració plena, enriquidora, creadora de noves realitats i satisfactòria pels dos actors que ens han acompanyat al llarg d'aquest treball: sociòlegs-politòlegs i l'administració local.

Només ens resta desitjar que amb aquest treball haguem pogut contribuir a avançar en aquestes direccions.

---

<sup>4</sup> Distinció que ja Max Weber s'encarregava d'establir amb claredat en la seva obra *El político y el científico*, traduïda al castellà per Alianza Editorial, Madrid, 1967.



# ***Informe del grup de col·laboradors/es***

*en el marc de la investigació:*

*“La Recerca Social a les Administracions Locals”*

**Suport en la codificació i explotació del qüestionari:**

Carolina Berga  
Núria Alcàzar  
Jose Luis Márquez

**Seguiment de recerques realitzades en ajuntaments i anàlisi:**

Íngrid Llopart  
Yolanda Repullo  
Susana Barragán  
Jesús Sanz  
Montserrat Mora

**Co-organització de les taules rodones, transcripció i anàlisi:**

Marc Majós  
Xavier Pastor

**Co-realització, transcripció i anàlisi dels grups de discussió:**

Carolina Costa  
Dolors Ruf

**Coordinació i seguiment del grup de col·laboradors/es:**

Laura Giménez  
Laia Pineda



La investigació "*La Recerca Social a les Administracions Locals*" ha comptat amb la valuosa col·laboració d'un grup de 12 sociòlegs/gues i politòlegs/gues del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya.

Sense la seva participació activa i l'interès que han demostrat per la investigació, no ens hauria estat possible desplegar el gran nombre de tècniques de recollida d'informació i d'anàlisi amb les que compta l'estudi.

Tota la informació recollida en les diverses tècniques (qüestionari, seguiment de recerques en ajuntaments, taules rodones i grups de discussió) ha estat codificada, analitzada i reflectida a l'informe general de la recerca. A més, però, el grups de col·laboradors han analitzat cada tècnica per separat traient-ne unes conclusions pròpies. El resultat del seu treball, és el que adjuntem a continuació.

Aprofitem aquestes poques línies per expressar-los el nostre agraïment.

**Laura Giménez i Laia Pineda**  
*Responsables de la recerca*

*La Recerca Social a les Administracions Locals*

**Carolina Berga**

**I. Qüestionari**

**pàgs. 1 a 12**

---

## I. Qüestionari

---

En aquest primer annex recollim algunes de les variables del qüestionari que no han quedat reflectides a l'informe general, però que considerem que poden tenir un interès complementari.

### A. AVALUACIÓ DELS SERVEIS DE L'ÀREA

Al qüestionari trobem una secció destinada recollir informació sobre l'avaluació dels serveis de l'àrea. Destacarem dues preguntes que ens han semblat especialment significatives.

La primera pregunta fa referència a l'avaluació dels serveis. Se'ls preguntava concretament si es portava a terme una avaluació sistemàtica dels serveis. La majoria dels enquestats (51,4%) van respondre que només es feia avaluació sistemàtica d'alguns serveis. Un 29,2% dels enquestats va contestar que sí per a tots els serveis, i un 16,7% va contestar que no. Per tant podríem concloure que la tendència és a fer avaluacions sistemàtiques dels serveis, tot i que cal destacar que en la gran majoria això es porta a terme només en alguns serveis i que hi ha un percentatge encara molt alt que no realitza avaluació sistemàtica per a cap servei.

V8 Es fa una avaluació sistemàtica dels serveis?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
No	1	12	16,7	17,1	17,1
En alguns serveis	2	37	51,4	52,9	70,0
Si	3	21	29,2	30,0	100,0
	,	2	2,8	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	
Valid cases	70	Missing cases	2		

Se'ls va demanar també que indiquessin per a cada servei de l'àrea si, en cas de fer-se avaluació, s'utilitzaven els següents recursos de forma habitual. Els recursos eren: informe d'avaluació, assessorament extern, enquesta als usuaris, consulta a les entitats, i enquesta a la població.

Els recursos o instruments que es van citar més vegades van ser: l'informe d'avaluació (39%) i la consulta a entitats (24,7%). El que menys es va citar, i per tant el que menys sembla que s'utilitza, va ser l'enquesta a la població (6,4%) seguit de l'assessorament extern (11,6%).

Recursos utilitzats per a fer l'avaluació dels serveis de l'àrea	Total de cops que s'ha manifestat utilitzar cada recurs	
Informe d'avaluació	170	39 %
Assessorament extern	51	11,6%
Enquesta als usuaris	80	18,4%
Consulta a entitats	108	24,7%
Enquesta a la població	28	6,4%

Es va demanar també que valoressin la necessitat d'avaluar els serveis mitjançant consulta ciutadana. Els resultats van ser que en el 59,7% dels casos es valorava com a *bastant necessària* l'avaluació dels serveis mitjançant consulta ciutadana. Un 37,5% van valorar com a *molt necessària* l'avaluació mitjançant consulta ciutadana. Només un 1,4% dels enquestats va respondre que trobaven *poc necessària* aquesta mesura. Cal destacar que no es va donar cap cas en el que es valorés com a *innecessària* la necessitat d'avaluació dels serveis per consulta ciutadana.

Per tant, d'això podríem deduir que es valora com a bastant i molt necessària amb un 97,2% dels casos l'avaluació dels serveis per consulta ciutadana.

#### V14 Valoració de la necessitat d'avaluar els serveis mitjançant consulta ciutadana

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Poc necessària	2	1	1,4	1,4	1,4
Bastant necessària	3	43	59,7	60,6	62,0
Molt necessària	4	27	37,5	38,0	100,0
	,	1	1,4	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases:71 Missing cases:1

## B. NECESSITATS I ÚS DE LA INFORMACIÓ

Un altre dels apartats de l'enquesta és el destinat a les necessitats i ús que es fa de la informació. D'aquí ens ha semblat interessant destacar les qüestions següents.

En primer lloc es preguntava sobre la freqüència amb que es realitzaven consultes a determinades bases de dades. Per exemple es preguntava la freqüència amb que es realitzaven consultes a les dades del padró i del cens. Les respostes que vàrem obtenir apuntaven a que el 37,5% dels enquestats consultava aquest tipus de dades *ocasionalment*. Un 19'4% les consultaven *anualment*, i un 13'9% *mensualment*. Cal destacar però que un 15,3% consulten aquestes dades diàriament.

Pel que fa a les dades de l'epa o de l'inem, així com les de l'iae i les de l'observatori del mercat de treball, la tendència és més o menys la mateixa. Entorn a un 30% dels casos les consulten ocasionalment, i en segon lloc anualment (només en el cas de les dades del mercat de treball en segon lloc la freqüència de consulta és mensualment).

### V20 Freqüència de les consultes al padró o al cens

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ocasionalment	1	27	37,5	40,3	40,3
Anualment	2	14	19,4	20,9	61,2
Mensualment	3	10	13,9	14,9	76,1
Setmanalment	4	5	6,9	7,5	83,6
Diàriament	5	11	15,3	16,4	100,0
,		5	6,9	Missing	
Total		72	100,0	100,0	

Valid cases: 67 Missing cases: 5

Si donem un cop d'ull a la quantitat de vegades que els enquestats van manifestar fer servir cada una de les fonts d'informació proposades, ens adonem que les dades que més sembla que utilitzen són les del padró o cens, seguit de les dades de l'IAE, en tercer lloc les de l'observatori del mercat de treball, i en darrer lloc les dades de l'EPA o de l'INEM.

Esponàniament, alguns dels enquestats van citar altres fonts d'informació que ells acostumaven a utilitzar ocasionalment en la majoria dels casos, i que no s'havien recollit inicialment en les fonts d'informació proposades per l'enquesta. Això explica doncs que el nombre de vegades que surten citades sigui tant baix, no obstant ens ha semblat interessant recollir aquesta fonts d'informació també, comptant amb el valor afegit que tenen pel fet que han estat els propis enquestats els que les han proposat.

Fonts d'informació	Quantitat de vegades que han manifestat utilitzar cada una de les fonts d'informació	
Padró o Cens	67	34,7%
EPA o INEM	32	16,6%
IAE	44	23%
Observatori del mercat de treball	37	19%
<i>Informes externs no oficials</i>	2	1%
<i>Informes externs oficials</i>	6	3,1%
<i>Informes interns</i>	5	2,6%

També se'ls preguntava si veien interessant el tractament integrat de la informació a nivell de tota l'àrea. Els resultats van ser que el 88,9% dels enquestats trobaven que *sí* seria interessant un tractament integrat de la informació. Només un 9,7% considerava que *no* seria interessant un tractament d'aquest tipus.

V37 Veieu interessant el tractament integrat de la informació a nivell de tota l'àrea?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	64	88,9	90,1	90,1
no	2	7	9,7	9,9	100,0
,		1	1,4	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases:71 Missing cases:1

Se'ls preguntava si redacten un informe o memòria anual de l'activitat. El 75% dels casos van contestar que *sí*, tot i que encara un 23,6% van contestar que *no* es redactava cap informe o memòria anual de l'activitat.

V38 Redacteu un informe o memòria anual de l'activitat?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	54	75,0	76,1	76,1
no	2	17	23,6	23,9	100,0
,		1	1,4	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases:71 Missing cases:1

Per últim, a la pregunta de si veien necessari mecanitzar la informació, el 81,9% va contestar que *sí*. Només un 6,9% *no* veien aquesta necessitat.

V39 Veieu necessari mecanitzar la informació?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	59	81,9	92,2	92,2
no	2	5	6,9	7,8	100,0
	.	8	11,1	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 64 Missing cases: 8

### C. EXPLOTACIÓ DE LA INFORMACIÓ

En aquest apartat de l'enquesta es preguntava sobre les dificultats amb les que s'havien trobat els enquestats a l'hora de recollir, treballar, analitzar i interpretar la informació, així com també el que creien que fóra millor per treure-li el màxim profit a un possible estudi. Els resultats són els següents:

A la pregunta de *amb quines dificultats us trobeu a l'hora de recollir i treballar amb la informació estadística?* Se'ls proposava una sèrie de respostes tancades, que podeu observar al quadre que reproduïm a continuació. La dificultat més citada va ser la *manca de temps* amb un 33,75% de les respostes. La segona dificultat més citada va ser la *manca de dades* amb un 20,62% de les respostes, molt seguida per la *manca d'infraestructures (ordinadors, programes, etc.)* amb un 19,38% de les respostes, i la *manca de tècnics especialitzats* amb un 19,38% de les respostes. La resposta menys citada va ser el *desconeixement dels programes informàtics* amb un 6,25% de les respostes.

Dificultats amb les que es troben a l'hora de recollir i treballar amb informació estadística.	Quantitat de vegades que han manifestat cadascuna de les dificultats.	% sobre la quantitat de respostes.
Desconeixement dels programes informàtics.	10	6.25%
Manca d'infraestructures (ordinadors, programes, etc.)	32	20%
Manca de tècnics especialitzats	31	19.38%
Manca de temps	54	33.75%
Manca de dades	33	20.62%

A la pregunta de *amb quins problemes us trobeu a l'hora d'analitzar i interpretar les dades disponibles?* Se'ls va fer contestar separatament en relació a les fonts estadístiques, per una banda, i en relació a les fonts documentals i/o estudis, per un altre. En tots dos casos la categoria de respostes era semi tancada, es a dir que se'ls proposava en principi quatre categories de respostes ja donades i una cinquena que en forma d'*altres* volia

recollir totes aquelles respostes diferents a les quatre categories proposades inicialment i que ells volguessin suggerir a més a més.

Als dos quadres que trobem a continuació recullen les respostes que es van donar i s'estableix una diferència entre les que ja es proposaven com a categoria de resposta tancada a l'enquesta, que serien les 4 primeres en cada un dels quadres, i aquelles que van sortir per iniciativa dels enquestats a través de la categoria de resposta oberta *altres*, que serien les tres últimes que trobem a cada un dels quadres amb cursiva i que explicaria en part la seva freqüència més baixa en comparació a les 4 primeres.

La resposta més citada per aquest primer quadre sobre les fonts estadístiques va ser amb diferència la manca de temps amb un 42,5% de les respostes. A continuació amb un 18,9% de les respostes es va citar la caducitat de les dades, i la inadequació de les dades es va citar en un 17,9% del total de respostes. La dificultat per interpretar les dades seria la resposta menys citada de les que es van proposar a l'enquesta i representa un 13,3% del total de respostes. De les respostes que van proposar els propis enquestats la més citada va ser la no existència d'un sistema global de recollida i anàlisi de dades, seguit de la manca de dades disponibles i de la manca d'equips informàtics adequats.

<b>Problemes amb que es troben a l'hora d'analitzar i interpretar les fonts estadístiques</b>	<b>Quantitat de vegades que han manifestat cadascun dels problemes</b>	<b>% sobre la quantitat de respostes</b>
Inadequació de les dades	19	17,9%
Caducitat de les dades	20	18,9%
Dificultat per interpretar les dades	14	13,3%
Manca de temps	45	42,5%
<i>No existència d'un sistema global de recollida i anàlisi de dades</i>	4	3,8%
<i>Manca d'equips informàtics adequats</i>	1	0,9%
<i>Manca de dades disponibles</i>	3	2,8%

Pel que fa a les fonts documentals, la resposta més citada va ser al igual que en el cas de les fonts estadístiques la manca de temps amb un 40% de les respostes. En segon lloc es va citar la caducitat de la informació en un 30,6% de les respostes. La manca d'utilitat pràctica dels estudis es va citar en un 21,1% del total de respostes donades. El que menys sembla representar un problema seria doncs el llenguatge massa tècnic amb només un 1,2% de les respostes.

De les respostes proposades pels propis enquestats la més citada va ser la poca adaptació a la realitat local, seguit de la manca d'informació documental disponible.



<b>Problemes amb que es troben a l'hora d'analitzar i interpretar les fonts documentals / estudis</b>	<b>Quantitat de vegades que han manifestat cadascun dels problemes</b>	<b>% sobre la quantitat de respostes</b>
Manca d'utilitat pràctica dels estudis	18	21,2%
Caducitat de la informació	26	30,6%
Llenguatge massa tècnic	1	1,2%
Manca de temps	34	40%
<i>Poc adaptats a la realitat local</i>	3	3,5%
<i>Inexistència d'un sistema global de recollida i anàlisi de documents i estudis</i>	1	1,2%
<i>Manca d'informació documental disponible</i>	2	2,3%

Per últim se'ls va preguntar en forma de pregunta oberta, sense categoria de respostes predefinides, el que creien que faria falta per treure major partit a un possible estudi. Entre les respostes més citades trobem la necessitat de posar tots els mitjans disponibles per implementar les propostes amb un 18% de les respostes, la necessitat de fer un bon encàrrec amb un 16,7% i la necessitat de que l'estudi proporcioni dades actuals, específiques, noves i comparatives amb un 16,7% també.

Altres respostes van ser la necessitat de que l'estudi proposi línies de treball concretes i realistes amb un 13,9%, l'adequació a la realitat local de l'estudi amb un 11,1%, la necessitat d'una bona supervisió de l'estudi amb un 9,7% i la necessitat de la presentació esquemàtica i didàctica de les conclusions amb un 8,3%. la resposta menys citada però no menys important, va ser la necessitat de disposar d'un expert o especialista de recerca amb un 5,6%.

<b>El que creuen que faria falta per treure el major partit possible d'un estudi</b>	<b>Quantitat de vegades que han manifestat cadascuna de les respostes</b>	<b>% sobre la quantitat de respostes</b>
Implementar les propostes	13	18%
Proposar línies de treball concretes i realistes	10	13,9%
Un bon encàrrec	12	16,7%
Una bona supervisió	7	9,7%
Adequació a la realitat local	8	11,1%
Dades actuals, específiques, noves i comparatives	12	16,7%
Presentació esquemàtica i didàctica de les conclusions	6	8,3%
Disposar d'un expert o especialista de recerca	4	5,6%

## D. ORGANITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ

Una altre secció de l'enquesta està destinada a l'organització de la informació. Aquí es van realitzar 10 preguntes de les que destaquem les següents:

En primer lloc se'ls preguntava si existeix una persona que centralitzi tota la informació documental de l'àrea. El 52,8% dels enquestats va contestar que *no*, tot i que un 43,1% va contestar que *sí*.

V44. Existeix una persona que centralitzi tota la informació documental de l'àrea?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	31	43,1	44,9	44,9
no	2	38	52,8	55,1	100,0
	,	3	4,2	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 69 Missing cases: 3

En segon lloc a la pregunta de si tenien la informació organitzada de forma que sigui consultable per qualsevol persona de l'àrea, el 50% dels enquestats va respondre que *sí*, però sorprenentment el 48,6% van contestar que *no*. Per tant gairebé en la meitat dels casos la informació no està organitzada de manera que pugui ser consultada per qualsevol persona de l'àrea.

V45. Teniu la informació organitzada de forma que sigui consultable per qualsevol persona de l'àrea?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	36	50,0	50,7	50,7
no	2	35	48,6	49,3	100,0
	,	1	1,4	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases:71 Missing cases:1

A la gent que va contestar que *sí* que tenien la informació organitzada de forma que fos consultable per qualsevol persona de l'àrea, se'ls va fer tota una sèrie de preguntes més sobre la forma d'organització d'aquesta informació de la que disposaven.

En primer lloc se'ls va preguntar si la informació estava concentrada en un sol espai. El 54,28% dels que van contestar van dir que sí i el 45,72% dels que van contestar van dir que no.

**V46 Teniu la informació concentrada en un sol espai?**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	19	52,7	54,1	54,1
no	2	16	44,4	45,9	100,0
	,	1	2,7	Missing	
	Total	36	100,0	100,0	

Valid cases:36 Missing cases: 1

En segon lloc se'ls va preguntar si la informació de que disposaven estava majoritàriament informatitzada o no. El 71,9% dels que va contestar van dir que no, només un 28,1 dels que van contestar va dir que sí.

**V47 Teniu la informació informatitzada?**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	9	25	28,1	28,1
no	2	23	63,9	71,9	100,0
	,	4	11,1	Missing	
	Total	36	100,0	100,0	

Valid cases:32 Missing cases:4

En tercer lloc se'ls va preguntar si tenien l'informació ordenada alfabèticament, el 73,1% dels que van contestar van dir que no, només un 26,9% va dir que sí.

**V48 Teniu la informació ordenada alfabèticament?**

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	7	19,4	26,9	26,9
no	2	19	52,8	73,1	100,0
	,	10	27,8	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 36 Missing cases: 10

En cinquè lloc se'ls va preguntar si feien fitxes d'entrada de documents, les respostes que vàrem obtenir van ser que el 70,4% dels que van contestar van dir que no, només un 29,6% va dir que sí.

V49 Es fan fitxes de les entrades de documents?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	8	22,2	29,6	29,6
no	2	19	52,8	70,4	100,0
,	,	9	25	Missing	
	Total	36	100,0	100,0	

Valid cases:36 Missing cases: 9

En sisè i darrer lloc se'ls va preguntar si les fitxes dels documents incloïen resum del document. El 80,8% dels que van contestar va dir que no, mentre el 19,2% va dir que sí.

V50 Les fitxes inclouen resum del document?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	5	13,9	19,2	19,2
no	2	21	58,3	80,8	100,0
,	,	10	27,8	Missing	
	Total	36	100,0	100,0	

Valid cases:36 Missing cases:10

Un altre tema sobre el que se'ls va qüestionar va ser sobre l'existència o no d'una base de dades que reculli la informació de que disposa l'ajuntament. Els enquestats van contestar en un 75% dels casos que no. Només en un 22,2% dels casos es va contestar que efectivament hi ha una base de dades que recull la informació de que disposa l'ajuntament. Per tant la gran majoria dels ajuntaments no disposa d'una base de dades que reculli tota la informació de que disposa.

V51 Existeix una base dades que reculli la informació de que disposa l'Ajuntament?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
si	1	16	22,2	22,9	22,9
no	2	54	75,0	77,1	100,0
,	,	2	2,8	Missing	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases: 70 Missing cases: 2

A més de la gent que va contestar que sí que existia una base de dades que recullis la informació de que disposa l'ajuntament se'ls va preguntar si hi havia una base de dades global a l'àrea, el 100% va contestar que sí.

A la gent que va contestar que no hi havia una base de dades que recullís la informació de que disposa l'ajuntament se'ls va preguntar quina era la via principal per la que coneixien la informació de la que disposaven les altres àrees. Dels que van contestar a aquesta pregunta, el 31,5% va dir que a través de consultes personals, el 11,1% va dir que a través de reunions de coordinació, i el 57,4% va dir que a través de reunions i consultes personals a l'hora.

Vies per les que coneixen la informació de que disposen les altres àrees.	Quantitat de vegades que han manifestat cadascuna de les vies	% sobre el total de respostes
Reunions de Coordinació	6	11,1%
Consultes personals	17	31,5%
Reunions i Consultes personals	31	57,4%

## E. VALORACIONS ENTORN DE LA INFORMACIÓ

Un altre apartat de l'enquesta és el destinat a recollir les valoracions entorn de la informació. D'aquí ens ha semblat interessant destacar les valoracions següents.

En primer lloc que es fa de la informació de que disposa l'àrea. Aquí el 50% dels enquestats van respondre que trobaven *insuficient* la informació de que disposava l'àrea. El 36,1% trobava que era *satisfactòria*. Cal destacar que tot i que no hi va haver cap resposta que valorés la informació de que es disposa com a *molt insuficient*, tampoc es va donar cap resposta que la valorés com a *molt satisfactòria*.

La tendència doncs és a considerar la informació de que es disposa com a *insuficient*.

### V54 Valoració de la informació de què disposa l'àrea

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
<b>insuficient</b>	2	36	50,0	50,0	50,0
suficient	3	26	36,1	36,1	86,1
satisfactòria	4	10	13,9	13,9	100,0
		-----	-----	-----	
	Total	72	100,0	100,0	

Valid cases:72 Missing cases: 0

En un altre pregunta se'ls interrogava sobre les dificultats que els enquestats havien detectat a l'hora d'accedir a la informació que necessitaven. De les respostes obtingudes caldria destacar en primer lloc que el 20% de les respostes donades a aquesta qüestió remarcaven la *inexistència d'un sistema informatitzat d'informació global*. En segon lloc

es remarcava amb un 18,2% de les respostes la *dificultat en l'obtenció i en l'elaboració de les dades*. En tercer lloc quedava la *falta d'organització i coordinació en el treball* (12,4%). La *falta de recursos humans/ especialistes* (8,8%) quedaria en cinquè lloc. Per últim es destacarien la *inadequació de les dades de que es disposa* (4,8%), la *no transparència i col·laboració política* (4,4%), i la *no disposició d'un equip informàtic* (3,5%).

V55 Dificultats per accedir a la informació que es necessita

Value Label	Value	Frequency	Percent
No es disposa d'equip informàtic	1	8	3,5
No hi ha un sistema informatitzat d'informació global	2	45	20,0
Organització i coordinació del treball	3	29	12,8
No hi ha temps ni recursos econòmics	4	28	12,4
No hi ha recursos humans/especialistes	5	20	8,8
Inadequació de les dades de que es disposa	6	11	4,8
Dificultats en l'obtenció i en l'elaboració de les dades	7	41	18,2
No transparència i col·laboració política	8	10	4,4
(Missing) ,		33	14,6
Total		225	100,0

Pel que fa a les dades de que els agradaria disposar per aprofitar al màxim el treball de l'àrea, destacar en primer lloc les dades *sòcio-econòmiques i urbanístiques* (26,4%). En segon lloc *indicadors d'avaluació* (11,2%). En tercer lloc *de necessitats, demandes i opinions* (9,8%). En quart lloc dades *de gestió interna dels serveis (costos, usuaris...)* (8,9%). En cinquè lloc *dades d'experiències comparatives* (7,6%). Per últim dades de *nous problemes i fenòmens socials* (5,8%), i dades de *recursos econòmics i tècnics externs disponibles* (1,8%).

V56 Dades de que li agradaria disposar per aprofitar al màxim el treball de l'àrea.

Value Label	Value	Frequency	Percent
Sòcio-econòmiques i urbanístiques	59	59	26,4
De necessitats, demandes i opinió	22	22	9,8
De nous problemes i fenòmens socials	13	13	5,8
De gestió interna dels serveis (costos, usuaris)	20	20	8,9
Indicadors d'avaluació	25	25	11,2
Dades i experiències comparatives	17	17	7,6
De recursos eco. i tècnics experts disponibles	4	4	1,8
Altres	14	14	6,2
(Missing) ,		49	21,9
Total	223	100,0	

*La Recerca Social a les Administracions Locals*

**Íngrid Llopart**

**II. Seguiment de recerques realitzades  
en ajuntaments**

**pàgs. 13 a 16**

**Yolanda Repullo i Susana Barragán**  
**Jesús Sanz**  
**Íngrid Llopart**  
**Montserrat Mora**

**i a iii**  
**iv a vii**  
**viii a xi**  
**xii a xvi**

---

## **II. Seguiment de recerques realitzades en ajuntaments**

En total s'han realitzat 5 seguiments de recerques en quatre ajuntaments de les característiques següents:

1. *Esquerra, + de 50.000 habitants, Primera Corona.*
2. *Esquerra, + de 50.000 habitants, Primera Corona.*
3. *Esquerra, 20.000-50.000 habitants, Primera Corona*
4. *Esquerra, 10.000-20.000 habitants, Primera Corona*
5. *Esquerra, 10.000-20.000 habitants, Segona Corona*

Una vegada finalitzada una primera part de recollida d'informació quantitativa a través dels qüestionaris se seleccionaren quatre municipis per poder realitzar una anàlisi en més profunditat. A través de les persones implicades en els projectes es pretén visualitzar els processos de formulació de la demanda, el procés de realització de la recerca, els resultats i la seva traducció en accions i polítiques concretes. En definitiva, analitzar quina és la dinàmica i com funciona una estructura com l'administració local en temes de recerca social, planificació i avaluació de projectes.

Per poder analitzar i desvetllar la complexitat del procés es feren diferents entrevistes als responsables i treballadors que intervingueren. A partir dels discursos fets per cada persona i des de la seva posició i implicació en els projectes, es pot recomposar quin és el procés que se segueix el la demanda i la realització d'un estudi.

A partir d'un guió d'entrevista centrat en: l'emmarcament de l'estudi i la formulació de la demanda; el procés de realització de l'estudi; la socialització de la informació i la concreció dels resultats en accions i polítiques estructurarem les entrevistes adaptant-les a la realitat de cada ajuntament i persona.



QUADRE RESUM DELS ESTUDIS ALS AJUNTAMENTS

Estudi	ENCÀRREC (a qui)	ENCÀRREC (formulació)	METODOLOGIA	A QUÈ RESPON LA DEMANDA	SEGUIMENT	CONTINUITAT
1/ estudi sociològic de les dones a X	Departament de sociologia de la Universitat Autònoma	Regidora de Benestar Social	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tècniques qualitativa i quantitativa</li> <li>• La participació en l'estudi va ser de la Regidora i l'equip investigador.</li> <li>• tècniques qualitatives i quantitatives</li> </ul>	A una necessitat de realitzar un Pla integral de la dona	<ul style="list-style-type: none"> <li>• intern: la regidora</li> <li>• extern: l'equip d'investigació de la UAB</li> </ul>	-----
2/ estudi de l'ús de les noves tecnologies entre els joves a Y	Empresa externa	Departament de Desenvolupament local i regidoria de joventut	<ul style="list-style-type: none"> <li>• la participació en l'estudi va ser a través d'un equip tècnic dels departaments de l'ajuntament que demandaven la recerca i l'empresa privada</li> </ul>	Interès polític per plantejar estratègies de promoció de la ciutat.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• intern: supervisió de l'estudi</li> <li>• extern: realització de l'estudi</li> </ul>	l'estudi ha servit per impulsar-ne de nous de cara a plantejar estratègies.

<p><b>3/ estudi sobre els majors de 80 anys</b></p>	<p>Equip tècnic del Departament de Serveis Socials de la Diputació</p>	<p>Àrea de Serveis personals</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tècniques: enquesta de població</li> <li>• en la realització de la recerca hi intervenen tècnics de l'Àrea. (tècnics i treballadores familiars) i l'equip de la Diputació</li> </ul>	<p>De la necessitat de conèixer un col·lectiu per plantejar-hi actuacions des de l'Àrea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• intern: comissió de seguiment (responsable de l'Àrea, tècnica de vellesa i treballadores familiars)</li> <li>• extern: equip tècnic de la Diputació</li> </ul>	<p>continuitat del projecte actualitzant l'enquesta de la població anualment.</p>
<p><b>4/ estudi sobre el consum entre adolescents de tabac, alcohol i drogues no legals</b></p>	<p>Equip tècnic de l'ajuntament</p>	<p>Àrea de Salut, dona i Consum</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tècniques: recollida sistemàtica de l'ús de consum de drogues</li> <li>• En la realització de la recerca hi intervingueren un equip de l'Àrea</li> </ul>	<p>Una iniciativa presa com a conseqüència d'una demanda política que obeïa a una inquietud per l'increment en el consum de drogues entre la població adolescent</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• intern: equip de recerca de l'Àrea</li> <li>• extern: la Diputació dona suport al projecte perquè es puguin publicar els resultats</li> </ul>	<p>De les tres fases de l'estudi només es van poder dur a terme les dues primeres.</p>

<p><b>5/ Pla director de promoció econòmica</b></p>	<p><b>Empresa externa</b></p>	<p><b>Equip de govern a través de ls àrees de Serveis Personals i Serveis Territorials</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tècniques quantitatives; elaboració i sistematització de dades i qualitatives per conèixer col·lectius</li> <li>• en la realització de la recerca hi intervingueren una comissió tècnica que supervisaven (a nivell d'objectius) l'estudi fet des de l'empresa Z.</li> </ul>	<p><b>Necessitat de realitzar un estudi sobre les perspectives econòmiques de futur en una població de canvi</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• intern: comissió política</li> <li>• extern: l'equip tècnic de l'empresa Z. i del suport econòmic del Servei de Promoció Econòmica de la Diputació.</li> </ul>	<p>-----</p>
---	-------------------------------	--	---	--	---	--------------

Aquesta aproximació als ajuntaments és un retrat potser parcial- perquè només s'analitzen quatre casos- però al mateix temps ens dóna suficients elements per analitzar el funcionament i les dinàmiques internes respecte la recerca social a les administracions locals.

De les diferents entrevistes, i per tant, dels diferents discursos realitzats segons la posició en l'estructura municipal, tenim una visió més general sobre quins són els factors que intervenen en el procés de realització d'un estudi.

Trobem elements i factors que convergeixen en els diferents ajuntaments estudiats:

- els estudis responen a *una necessitat de conèixer una realitat nova* (un col·lectiu emergent, una nova situació a la ciutat o uns nous hàbits de la població). Conèixer una realitat a partir de la qual poder elaborar estratègies polítiques o actuacions des de l'àrea o departament.
- *En la majoria dels ajuntaments no hi ha un equip tècnic que pugui realitzar un estudi.* És per això que normalment s'encarrega l'estudi a una empresa exterior (Universitat, Fundació o empresa privada).
- En els quatre municipis hi ha un *suport institucional -per part de la Diputació- a nivell tècnic o a nivell econòmic per tirar endavant les recerques.*
- Els responsables municipals remarquen com a punt fonamental el fet de *plantejar objectius conjuntament amb l'equip de recerca perquè l'estudi sigui útil per a poder projectar polítiques i actuacions en el municipi.*

Fem un cop d'ull al quadre següent:

**Quadre resum de la percepció que tenen els tècnic i els polítics respecte la recerca social: a partir dels eixos valoració-aplicabilitat-finalitat/estratègia - planificació/ús de la informació i socialització de la informació**

	VALORACIÓ	APLICABILITAT	PLANIFICACIÓ	CIRCULACIÓ INFORMACIÓ
TÈCNICS	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "la valoració és positiva perquè els propis professionals de l'àrea s'han implicat en el projecte (...) si no hi ha aquesta col·laboració es poden fer estudis molt teòrics que s'allunyen del que tu vols"</li> <li>• "l'estudi ha permès ligar la oferta amb la demanda, conèixer algunes necessitats de la gent gran que no es tenien en compte (habitatge) i donar informació dels diferents serveis de l'ajuntament a un col·lectiu que moltes vegades està desinformat perquè no participa dels canals d'informació formals"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "L'estudi ens donarà molts més elements i molta força per prendre decisions que al mateix temps són polítiques i que prenen, en darrer terme, els polítics"</li> <li>• "nosaltres entenem que aquestes dades els hi calen el treball posterior és el que hem mantingut sempre, vull dir, que per elles mateixes no justifiquen la realització d'accions"</li> <li>• "L'estudi justifica la tendència i predisposició de la població al tema de les noves tecnologies. Això ajuda a la inversió en nous recursos, a impulsar nous projectes, a establir una veritable societat de Telecomunicacions"</li> <li>• "hem tingut molta sort en l'assessorament tècnic ja que nosaltres no en sabem, no tenim les eines, i hem pogut dissenyar un instrument que ens permetrà donar-li continuïtat"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "la majoria de vegades fem coses sense tenir les dades"</li> <li>• "es dedica poc esforç a la recerca social, és a dir, a tenir suficient informació alhora de generar programes, i també es dedica molt poc temps a la avaluació, que és una altra font que genera informació per canviar o fer modificacions"</li> <li>• "el reptic és establir un sistema d'informació informatitzat que a més dels indicadors que ens serveixen per a les memòries i les programacions també serveixin per introduir indicadors per avaluar la gestió i també els impactes de les nostres actuacions"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "La implicació personal de l'alcalde va fer que la socialització i l'extrapolació dels resultats de l'estudi tingués una repercussió important"</li> <li>• "amb les altres àrees no hi ha hagut relació (...). És el tema de les coordinacions i dels programes que és complicat"</li> <li>• "socialitzar la informació a les altres àrees és un procés molt complex i complicat"</li> <li>• "La socialització ha estat interna entre els membres de l'equip. No s'ha passat a les altres àrees ni s'ha publicat"</li> </ul>
POLÍTICS	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "l'estudi ens ha donat eines per descobrir realitats i apropant-se a la gent. Ens ha ajudat a dissenyar alguns recursos"</li> <li>• "Va ser un treball que no va ser únicament i exclusivament fet des de fora partint de zero. Això va voler dir que es va fer un estudi que va resultar més realista i productiu"</li> <li>• "Actualment són més vàlides els estudis de tipus qualitatiu perquè ajuden a ampliar la percepció del col·lectiu i a implicar a altres actors socials en el procés de creació i elaboració d'un projecte"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "ha servit per orientacions generals, de projectes de futur però no pel dia a dia"</li> <li>• "els estudis han de tenir una perspectiva de fer municipi, una perspectiva més enllà d'un llinar polític. Això vol dir que hi ha d'haver aquesta anàlisi"</li> <li>• "les dades resultants van servir molt de cara a impulsar nous programes"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "és evident que les altres àrees també els interessa, és important les actuacions transversals"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "s'ha presentat a la junta de govern"</li> <li>• "es va donar a conèixer a la Diputació i a la Generalitat"</li> </ul>

L' eix **valoració-aplicabilitat-finalitat** ens indica la percepció que tècnics i polítics tenen sobre l'ús de la recerca social en termes d' eina d'aproximació a la realitat, les expectatives i el tipus de suport i compromís polític.

- La recerca social pels responsables i tècnics municipals és una eina per poder conèixer i analitzar quines són les necessitats de la població. Es remarca la necessitat d'una col·laboració conjunta (ajuntament-equip recerca) en la formulació de la demanda i el procés de l'estudi.
- Les expectatives que tècnics i polítics tenen sobre la recerca social assenyalen quina és la seva posició dins l'organització local. Pels tècnics, la recerca social no només ha de servir per projectar "la ciutat del futur" sinó que ha de donar elements i eines per poder treballar el dia a dia. Unes eines que es tradueixen en: la creació de nous serveis, la reorientació d'actuacions i la creació del propi utilitatge per continuar actualitzant les dades aportades o poder iniciar un nou estudi.
- Els responsables municipals centren més la seva valoració en l'ús polític de la recerca social; com projectar el municipi.
- El tipus de suport i compromís polític és un aspecte clau per entendre la temàtica de les recerques, la seva continuïtat-seguiment i aplicabilitat en projectes. D'aquest suport en depèn el tractament que se'n faran de les dades i la seva traducció en polítiques i actuacions. Al mateix temps, els resultats obtinguts de la recerca social és una eina que dóna elements als tècnics per poder incidir en propostes respecte serveis, la seva gestió i actuacions concretes.

L'eix **estratègia-planificació** ens indica el paper que té la recerca social en el plantejament d'una planificació estratègica.

- Aquest eix és un indicador de l'ús de la recerca social i remarca la contradicció en l'elevada valoració de la recerca social com a instrument de planificació i la seva quasi nul·la traducció en planificacions i avaluacions de projectes. És rellevant observar com és un tema que surt i es planteja més obertament des dels responsables tècnics-per la seva mateixa funció dins l'organització municipal- i en canvi, és un element que des dels polítics s'esmenta molt poc o de manera abstracte i teòrica.
- Els tècnics municipals assenyalen el poc esforç que encara es dedica a la recerca social com a element de generació-planificació-avaluació de projectes. I la necessitat d'establir indicadors per avaluar els impactes de les actuacions fetes des dels diferents departaments municipals.

L'eix **ús de la informació-circulació i socialització de la informació** ens indica com es gestiona la informació recollida en la recerca social.

- Igual que l'eix anterior és un tema que surt des dels tècnics municipals i esdevé una problemàtica central en l'organització i la gestió de les tasques diàries en les àrees municipals. Un tema que ens introdueix en un dels elements claus per entendre la dinàmica i organització de l'administració local: l'aïllament sectorial de les diferents intervencions que es realitzen des de les diferents àrees municipals. Un aïllament que implica l'afavoriment d'estudis molt tècnics i especialitzats que no afavoreixen la planificació de polítiques transversals ni la socialització de la informació generada.

A partir de l'anàlisi podem assenyalar **algunes de les línies de com s'hauria de plantejar la recerca social a l'administració local:**

- Una recerca teòrica que afavoreixi *l'obtenció d'indicadors quantitius i/o qualitius sobre la població i l'impacte de la gestió dels serveis i de les actuacions realitzades.*
- *Una metodologia que doni eines i instruments als tècnics municipals per poder actualitzar les dades i elaborar els propis indicadors.*
- *Potenciar les metodologies qualitatives per conèixer i aprofundir en els col·lectius.*
- *Introduir indicadors i metodologies per establir sistemes de disseny i avaluació de serveis i projectes.*
- *Una recerca que plantegi una visió més enllà d'un problema molt concret per poder buscar i establir canals de comunicació interna i plantejar actuacions transversals.*
- *Una recerca social-participativa per implicar els actors socials en els projectes i actuacions.*

## **II. Seguiment de recerques en ajuntaments (i)**

---

*Ajuntament: Esquerra, + 50.000 habitants, Primera Corona*

### **A. ESTUDI SOBRE LA DONA**

#### **1. Relació Regidor-Tècnic**

En el cas de l'estudi de les dones, no van intervenir tècnics, sinó que va ser la Regidora la que va incentivar i organitzar la investigació, supervisant-la personalment.

#### **2. Resultats**

Hem aconseguit una segona opinió pertanyent a un membre de l'equip extern al que es va encarregar l'estudi que ens va proporcionar una altra perspectiva pel que fa als resultats de l'estudi i les expectatives que va generar el mateix.

La regidora percep els resultats com a positius, en tant que responen més o menys a les expectatives inicials. En canvi el tècnic considera que l'estudi ha estat molt positiu perquè és capaç de donar llum a una part de la realitat que ni ells sols es pensaven, referint-se a que els resultats van ser impactants per a l'administració local.

Pel que fa a la aplicabilitat i la seva utilització, cal dir que des de el punt de vista de la regidora, responien a una intenció concreta: portar a terme un Pla Integral dins un departament específic per a les dones. No obstant això, es qualifica de poc pràctic pel seu caràcter excessivament acadèmic. Per part de l'agent extern la percepció, no és la mateixa, ans el contrari, l'estudi el semblava molt vàlid per fonamentar el Pla d'Igualtat per a la dona.

#### **3. Socialització**

Va tenir un cert ressò ja que es va presentar en roda de premsa i es va donar a conèixer a la Diputació de Barcelona. En aquest sentit es pot dir que va tenir un cert ressò públic a més és interessant veure com altres ajuntaments, ens diu la regidora, van demanar informació sobre l'estudi.

Dins de l'ajuntament no va transcendir de la Regidoria de Dona i Joventut.



#### 4. Valoració final

La valoració de la regidora, apunta a una investigació que es caracteritza per ser molt treballada, molt discutida i molt coordinada, però en definitiva poc pràctica des del punt de vista polític, ja que es considerava que l'estudi s'havia basat en idees molt intuïtives. De totes maneres es considerava interessant perquè un estudi d'aquest tipus creava una predisposició positiva envers el tema i, el més important, servia per implicar els actors socials.

La valoració final de l'agent extern estava connotada de valoracions molt més positives que la de la regidora. Així és palpable en tot el seu discurs, diferent del de la regidora molt més cauta i reservada en les seves reflexions respecte a la investigació.

## B. ESTUDI DE LES NOVES TECNOLOGIES

### 1. Relació Regidor-Tècnic

Pel que fa a l'estudi de les noves tecnologies, cal dir que van participar com a tècnic de Desenvolupament Local, i la regidora de Joventut. A més s'ha de fer esment d'un tercer actor que va participar en el projecte: l'empresa que el va realitzar, el treball del qual va ser supervisat pels tècnics.

És destacable el comentari de la regidora que assenyala la poca comunicació entre l'empresa i el Departament de Desenvolupament Local, que era qui supervisava l'estudi.

### 2. Resultats

Tant la regidora com el tècnic, assenyalen que aquest projecte responia a interessos polítics. Ambdós eren conscients de l'estratègia política que es volia portar a terme a través de l'estudi en qüestió.

Els resultats pel que fa tant al tècnic com a la regidora, van ser molt millors del que s'esperaven. La regidora els qualifica de sorprenents per la seva utilitat de cara a definir i a promocionar la ciutat. A més assenyala que van ser molt oportuns des del punt de vista polític i econòmic ja que servien per pensar en ubicar una facultat de *Soft* a la ciutat.

El tècnic considerarà que els resultats van servir sobre tot per prendre constància del gran equipament multimèdia de les llars de la ciutat, tot i que assenyala que qualsevol informació extreta a través d'aquest estudi havia estat molt positiva.

Cal afegir per part de la regidora, que l'estudi tenia poca aplicabilitat a nivell concret, però en canvi era molt més útil de cara a prendre estratègies de futur. El tècnic el valora molt positivament perquè l'estudi justifica la predisposició de la població a les noves tecnologies, per establir en definitiva, una societat de telecomunicacions.

En general doncs, tant l'un com l'altre consideren els resultats, l'aplicabilitat i la utilitat de l'estudi d'extremadament positius.

### **3. Socialització**

La socialització o divulgació, s'ha fet per via formal en tant que una via per donar-lo a conèixer va ser la roda de premsa. Però a més, es va assenyalar la Diputació de Barcelona, la Federació de Municipis, l'Associació de Municipis i Localret com a institucions i organismes que s'han fet ressò i han fet ús de l'estudi en qüestió.

El tècnic afegeix que la implicació de l'alcalde va facilitar l'extrapolació dels resultats ajudant a que la socialització o divulgació transcendís a d'altres instàncies ja citades.

### **4. Valoració**

Al llarg d'aquestes línies s'ha anat assenyalant quina ha estat la valoració. Caldria afegir que tant la regidora com el tècnic fan una valoració similar del mateix, tot i que el tècnic afegeix que l'estudi ha servit per impulsar-ne de nous.

## **II. Seguiment de recerques en ajuntaments (ii)**

---

*Ajuntament: Esquerra, 20.000-50.000 habitants, Primera Corona*

### **A. L'ENTREVISTA**

Un cop vam finalitzar la primera fase de recollida d'informació quantitativa (realitzada mitjançant qüestionaris), vam decidir fer el seguiment d'una investigació sobre el consum entre els adolescents de tabac, alcohol i drogues no legals. Aquest treball s'havia publicat al 1995 gràcies al suport de la Diputació de Barcelona i havia estat desenvolupat des de l'àrea de Salut, Dona i Consum.

Per les característiques del treball, vam decidir no realitzar cap entrevista al regidor de l'àrea, donat que ell no havia participat ni en l'elaboració de la demanda ni en el desenvolupament posterior de la recerca. Així doncs, vam convocar directament als tècnics municipals que van portar tot el pes de la investigació.

De fet, aquest treball no obeïa estrictament al que nosaltres ens esperàvem. En principi, la investigació no es va encarregar a cap agent extern, sinó que es va fer a partir dels propis recursos del departament. Tal i com s'havia plantejat, la recerca tindria tres fases de desenvolupament. Durant la primera fase es pretenia fer una recollida sistemàtica d'informació sobre el consum de tabac, alcohol i altres drogues no legals entre els joves estudiants de secundària de la ciutat. D'aquesta primera fase es va encarregar una psicòloga que havia estat contractada temporalment per l'ajuntament. Per tal de recollir tota la informació es va utilitzar un programa marc de la Diputació de Barcelona conegut com a PASE. Cal afegir que aquesta iniciativa es va prendre com a conseqüència d'una demanda política que obeïa a una inquietud per l'eventual augment del consum de drogues entre la població adolescent del municipi. La segona fase de la recerca consistia en la sistematització i la publicació de les dades obtingudes. A partir d'aquesta publicació, l'objectiu era fomentar un debat públic a diversos nivells que involucres a diferents actors interessats en la salut i l'educació (metges, mestres, monitors d'esplais, etc...). La metodologia utilitzada en aquest cas havia de ser els grups de discussió.

Malauradament, mai no es va arribar a desenvolupar aquesta tercera fase. Després de la publicació de les dades, les prioritats polítiques van canviar i la recerca que restar inacabada.

Les persones que vam entrevistar són els tècnics que van processar tota la informació recollida i van elaborar les taules i els gràfics que permetien la seva lectura. Són igualment les persones

que es van encarregar de publicar i distribuir aquestes dades entre les persones amb les que posteriorment s'havien de realitzar els grups de discussió.

L'entrevista es va fer el dilluns dia 15 de juny en una sala de reunions dins de les dependències municipals i va durar aproximadament 100 minuts.

## B. ANÀLISI DE L'ENTREVISTA

La entrevista es va realitzar en un to convenientment distès. Prèviament a l'entrevista ja ens havíem posat en contacte amb els entrevistats i, per tant, no van ser necessàries moltes presentacions. No obstant, vam començar l'entrevista contextualitzant-la en el marc de l'estudi general de la recerca a les administracions locals.

Durant tota la primera part de l'entrevista es va seguir un discurs sobre tot descriptiu. Mica a mica, els entrevistats ens van explicar tot el procés de definició, realització i seguiment de la recerca sobre alcohol, tabac i drogues no legals entre els estudiants de secundària. Precisament per les característiques de la recerca que abans he esmentat, l'edició dels resultats, que era la feina que ells havien fet, no es podia entendre al marge de la primera fase de recollida d'informació i la tercera fase de discussió en grups. Per tant, en cert sentit, no podíem parlar estrictament de definició de l'objecte d'estudi ni tampoc de conclusions, d'utilitat o de adequació dels resultats a la demanda. De fet, segons ens van explicar, la decisió de sistematitzar i publicar les dades recollides es va fer amb la voluntat de no perdre definitivament aquesta informació, ja que un cop la persona que va fer les enquestes va deixar de treballar, el projecte es va quedar "congelat": *"El problema és que aquesta persona deixa de treballar i es queda tot parat"*. Tal com ens deia un dels tècnics, referint-se exclusivament a la publicació d'aquestes dades, *"més que per fer recerca era per no perdre unes informacions que tens"*. Aquesta idea es corrobora amb la primera afirmació de l'entrevista: *"De fet, ningú no s'ha plantejat mai fer un estudi. Més que un estudi, és un document que recull dades, les quals l'ajuntament en disposava"*. La iniciativa en aquest cas va sortir dels propis tècnics municipals. Un d'ells just acabava de finalitzar la carrera de sociologia i, com que no hi havia diners per tal d'encarregar la feina a agents externs, van decidir realitzar-la exclusivament amb recursos interns. Aquest va ser un factor gairebé decisiu ja que, si no s'hagués donat aquesta circumstància, probablement la publicació no s'hagués arribat a fer mai. Tal i com ens van dir, *"si ell no fos sociòleg haguéssim tingut que pensar en anar a buscar algú de fora"* i *"o t'ho fas tu o res"*.

La fase de realització, és a dir, la selecció de les dades, els creuaments i la confecció de les taules va durar aproximadament mig any. Es va realitzar principalment en hores habituals de feina, tot i que també es va treballar fora de l'horari laboral i sense comptabilitzar-ho com a "hores extres". La selecció de la informació es va realitzar seguint un criteri bàsic d'interès i pertinència. Moltes de les dades es van haver de descartar perquè el seu format no permetia l'agregació o la confecció de taules generals. A més, es va donar per entès que els destinataris finals havien de ser sobre tot els professionals que acostumen a treballar amb els adolescents,

així que la tria es va fer tenint en compte que els resultats havien de ser pertinents i intel·ligibles per a aquestes persones.

Un element molt important a l'hora de decidir-se a processar totes les dades va ser la possibilitat de rebre suport de la Diputació de Barcelona per la publicació. Els dos tècnics van coincidir que, entenent que l'objectiu final era la divulgació dels resultats per tal de fomentar un debat ciutadà, el treball no s'hauria fet si no hi hagués existit la possibilitat de publicar-ho. Segons les seves paraules, *"la fase d'anàlisi suposo que no l'hauriem fet si no hi hagués hagut darrera la possibilitat de publicar-ho"*. Finalment, la Diputació va assumir el 50% del cost de la publicació i l'altre 50% es va fer a càrrec dels fons de l'ajuntament (doncs, aquesta despesa en principi no s'havia pressupostat). El cost de la publicació va ser de 300.000 pts.

Dels resultats de la recerca no es pot dir si satisfieien les expectatives o no ja que, com hem dit, no hi havien hipòtesis inicials i l'objectiu intermig en qualsevol cas era la publicació i no la corroboració de cap plantejament previ: *"nosaltres no volíem demostrar cap estudi, volíem generar debat, per tant les hipòtesis i les contra-hipòtesis les hauríem d'haver fet a la tercera fase"*.

En relació a la utilitat de les dades, cal dir que els resultats per si sols tampoc no van servir per justificar actuacions o programes integrals de prevenció entre els joves. La rendibilitat de l'estudi, en qualsevol cas, s'hauria pogut maximitzar a partir de la tercera fase. Un dels tècnics es justifica tot argumentant que *"les dades com a tals, són interessants però no són suficients, com per a realitzar la justificació d'un programa directament"*.

Paradoxalment, tal i com afegien els tècnics, al final els programes s'acaben fent la majoria de les vegades sense tenir dades reals sobre les problemàtiques concretes: *"sí, la majoria de les vegades fem coses sense tenir les dades"*. O fins i tot s'acaben fent programes basant-se en intuïcions dels polítics o dels tècnics sense en tenir en consideració les dades que existeixen sobre els col·lectius o les situacions sobre les quals es vol intervenir. Per exemple, en el cas que ens ocupa, des de l'àrea s'han continuant fent programes de prevenció del consum de drogues sense tenir en compte les dades publicades: *"de fet tenim programes sense tenir la "tercera fase" [de la investigació], estem fent cursos de formació amb aquest tema"*.

Un cop feta la publicació el treball es va distribuir entre les persones que treballen habitualment amb adolescents (mestres, metges, educadors socials, etc...). Se'ls va enviar juntament amb una carta en la que se'ls explicava que probablement se'ls trucaria per tal d'organitzar grups de discussió. Malauradament, això no es va arribar a fer mai. Tal i com ens explicaven els tècnics, portar aquesta tasca endavant requeria molts esforços, molts diners i personal que s'hi dedicués (i que en aquell moment no era viable contractar). Com diuen, *"calia buscar algú que tingués suficient dedicació horària per agafar i elaborar llistes de col·lectius que poguessin formar aquests grups..."*. Tanmateix, tampoc no es va fer un gran esforç per trobar finançament per a aquesta tercera fase. Les prioritats polítiques van canviar i, tal com van dir els tècnics entrevistats, tampoc hi havia una gran pressió social sobre aquest tema.

Malgrat tot, des del punt de vista de les persones entrevistades, el fet de publicar aquestes dades ha estat igualment útil, ja que, com a mínim, s'ha aconseguit que no es perdessin unes dades que, si no s'hagués realitzat la publicació, probablement s'haurien acabat llençant. En paraules textuais: *"hem aconseguit que no anés a la bassa" i "hem aconseguit que les dades que estaven a un arxivador es publicuessin i que arribessin a molts col·lectius"*. A tall de valoració un dels entrevistats conclou: *"nosaltres sabem que s'ha aconseguit una part mínima de l'objectiu, però pocs mesos després de la publicació d'això ens van arribar veus de que s'havia produït un cert debat en certs àmbits i ja està bé, que és l'objectiu que perseguïem, el que passa que amb la mínima expressió"*.

Al marge del seguiment de l'estudi pròpiament dit, durant l'entrevista es van vessar opinions sobre la manera d'entendre la investigació a l'administració local. Aquest és un dels valors afegits més importants d'aquesta entrevista ja que, més enllà de l'exemple concret, ens ajuda a entendre les dificultats que existeixen a l'hora de plantejar la investigació social com un element necessari en la metodologia habitual de treball. En aquest sentit diríem que els dos tècnics entrevistats es van mostrar clarament a favor d'incrementar l'esforç que es dedica a investigació, destinant-hi partides pressupostaries o incrementant la col·laboració interdepartamental. Tots dos coincidien al afirmar que molts cops els programes es plantegen sense tenir bases contrastables i que els processos d'avaluació dels programes acostumen a ser informativament deficitaris. Un d'ells ens deia: *"jo penso que es dedica poc esforç a la investigació social, és a dir, a tenir suficient informació alhora de generar programes,; i també es dedica molt poc temps a la avaluació, que es una altra font que genera informació per canviar o per poder fer modificacions"*.

Tanmateix, malgrat s'entén que la recerca pot ser útil per tal de definir més acuradament programes d'intervenció, al final les escasses possibilitats de finançar-la provoca actituds derrotistes i expressions del tipus *"o t'ho fas tu o res"*.

## **II. Seguiment de recerques en ajuntaments (iii)**

---

*Ajuntament: Esquerra, 10.000-20.000 habitants, Primera Corona*

### **A. LES ENTREVISTES**

L'Àrea de Serveis Personals de l'ajuntament conjuntament amb la Diputació de Barcelona realitzà un estudi sobre *Les persones majors de 80 anys* el curs 1995-96.

A través de les persones implicades en el projecte es pretén visualitzar els processos de formulació de la demanda, d'interessos, les metodologies i la seva traducció en accions o polítiques concretes per comprendre com funciona una estructura com l'administració local en temes de planificació i recerca social.

Per poder visualitzar la complexitat del context en el que es realitza l'estudi es feren entrevistes als diferents responsables i treballadors que intervingueren en el procés. Cada persona des de la seva posició i implicació concreta es ajudà a reconstruir el marc en el qual es desenvolupà la recerca.

Una vegada recollits els qüestionaris fets pels tècnics de l'ajuntament i triada aquesta recerca, ens posàrem en contacte amb el responsable polític de l'àrea per explicar-li quina seria la nostra intervenció a l'ajuntament. Aquesta primera visita va facilitar la feina de fer els contactes amb els altres responsables del projecte perquè el mateix regidor delegà el cap de l'Àrea com a responsable de presentant-se les persones que volíem entrevistar.

A partir d'un guió base d'entrevista centrat en *l'emmarcament de l'estudi i la formulació de la demanda; el procés de l'estudi, la socialització de la informació i la seva concreció en accions i polítiques (resultats)* estructuràrem les entrevistes adaptant-les a cada persona entrevistada.

La primera entrevista es va fer *al responsable polític de l'àrea*. Des de la seva posició de polític va fer un discurs bastant abstracte sobre quines han de ser les orientacions dels estudis per a poder formular estratègies d'intervenció i la necessitat de fer conèixer els serveis de l'administració als ciutadans del municipi. La necessitat de tenir mecanismes per actualitzar les dades de la població, de realitzar actuacions transversals i la dificultat de trobar nous mecanismes de participació de la població formaven part de les seves inquietuds polítiques.

Aquest estudi el posava com a exemple sobre quin ha de ser el paper de l'administració respecte la recerca social: col·laboració amb un altre organisme (suport tècnic), participació

dels treballadors en el procés de la recerca, coneixement de la població a través d'una manera directa que permet donar informació a la població sobre els diferents serveis, la possibilitat d'actualització de l'estudi i, formar part dels conjunt de municipis que amb col·laboració amb la Diputació han treballat una metodologia per conèixer la població major de 80 anys.

La segona entrevista es realitzà *al responsable de l'àrea de Serveis Personals*. D'una manera menys abstracta respecte les actuacions polítiques de l'administració va centrar el seu discurs en quina és i com hauria de ser l'organització de l'administració, i com la recerca social-concretada en l'estudi- pot ajudar a planificar millor les actuacions del dia a dia.

Es fa una valoració positiva de l'estudi perquè el personal de l'àrea té una participació activa en el procés de formulació dels objectius i en el treball de camp.

Des d'un coneixement més proper sobre quin va ser el context en el que es desenvolupà l'estudi va anar citant pas a pas tot el seu procés des de la necessitat de la demanda- el desconeixement d'un segment de la població- fins a com els treballadors s'impliquen en el procés i es plantegen actuacions o es rectifiquen accions concretes.

En aquesta entrevista es planteja d'una manera més oberta el tema de com es socialitza la informació de l'estudi a la resta del personal o a les altres àrees de l'ajuntament. A partir d'aquesta qüestió inicia un discurs concretat en l'estructura de l'administració, les seves mancances i els reptes que s'han de dur a terme: tenir una bona articulació del sistema de planificació-avaluació, el catàleg de serveis i el sistema operatiu. Es plantegen temes centrals com els de la planificació i avaluació dels serveis, la necessitats d'indicadors operatius per treballar, un sistema d'informació informatitzat i la introducció d'indicadors per analitzar els impactes de les actuacions.

Tot això són reptes que l'àrea comença a assumir però que es troba limitada per la mateixa organització de l'ajuntament i per la falta de recursos humans i tècnics.

La tercera entrevista es va fer a *la responsable tècnica del programa de vellesa*. El discurs es va centrar especialment en el propi procés de l'estudi. Ella fou la responsable directa de la seva execució i qui va dissenyar conjuntament amb el tècnic de la Diputació els objectius de la recerca.

Va valorar positivament aquesta col·laboració tècnica que van tenir. D'aquesta manera es van poder realitzar una metodologia que permetés traduir els objectius que es tenien amb un sistema d'indicadors per conèixer un segment de població i obtenir així uns instruments útils per la pràctica diària. Un altre aspecte positiu que ressaltava és que l'estudi -per les seves pròpies característiques- va lligar el que era la oferta (de l'administració) amb la demanda (usuaris). Al mateix temps que s'obtenia informació sobre el col·lectiu es donava a conèixer els serveis de l'ajuntament.

La responsable del programa donava importància en la fase que es trobaven actualment: l'actualització de l'estudi. A partir dels instruments analítics obtinguts en el primer estudi, i després de fer algunes modificacions, es proposaven actualitzar les dades de la població en els



últims dos anys; l'estudi era interessant perquè havia dotat d'eines per poder treballar posteriorment.

Segons ella la recerca social a l'administració hauria de proporcionar instruments als tècnics per a la seva pràctica professional. Uns instruments per conèixer la població i per donar informació als ciutadans.

Finalment la darrera entrevista realitzada va ser a *una treballadora familiar* que va participar en el treball de camp de l'estudi.

D'una manera vivencial i molt a partir de l'experiència en la recerca ens explicà com a través del contacte amb els avis es va poder obtenir molta informació del col·lectiu, es van poder detectar situacions noves, es va poder informar a la gent dels serveis de l'ajuntament i es van recollir nous usuaris. Donava molta importància en el fet d'haver col·laborat en el treball de camp. D'aquesta manera era molt més fàcil poder orientar els avis si es detectaven algunes necessitats. Feia també una especial atenció a l'actualització de l'estudi que estaven realitzant en el moment de l'entrevista.

## **B. OBSERVACIONS FINALS**

Aquesta primera aproximació a l'ajuntament és un retrat parcial - perquè s'analitza un cas puntual- però que dóna pistes per analitzar com funciona i quina dinàmica interna hi ha dins l'administració local.

Dels discursos elaborats -segons la posició que ocupava a l'àrea- de les diferents persones entrevistades es pot donar una visió més general sobre quins són els moments, les implicacions, els interessos i els objectius que hi ha darrera un estudi.

**Tots els entrevistats coincidien en valorar positivament la recerca perquè:**

- estava realitzada conjuntament amb un altre organisme que aportava la part tècnica
- havia estat un canal per rebre i donar informació al ciutadà
- s'havia connectat amb nous usuaris
- se'n van extreure una sèrie d'instruments útils per a la pràctica diària i va permetre dur a terme d'actualització de l'estudi
- hi havia una implicació del personal de l'àrea
- havia aportat nova informació sobre el col·lectiu i rectificava les accions
- dutes a terme.

Hi ha un aspecte- la socialització de l'estudi- que no és percebut de la mateixa manera per tots els entrevistats. Pel regidor la socialització implicava que part de l'estudi va servir per a la redacció d'una part del pla estratègic i que va ser presentat a la Junta de Govern. El cap de l'àrea feia una reflexió sobre quins són els mecanismes d'informació que haurien d'estructurar les diferents àrees de l'ajuntament i com aquests mecanismes entre àrees molts cops no tenen

la funció socialitzadora per plantejar polítiques transversals. També apuntava com el personal de l'àrea, especialment els implicats en el projecte, es reunien periòdicament en sessions informatives i formatives per comentar l'estudi i fer-ne un seguiment.

D'una altra manera la responsable del programa de vellesa donava una visió de la socialització de la informació. Per ella aquesta només es va centrar en les reunions de l'equip i comentava que en cap moment es va fer un plantejament de publicació o difusió de l'estudi. Per a la treballadora familiar la socialització de l'estudi es centrava en les reunions de formació que havien tingut per a preparar les entrevistes pel treball de camp.

Com es pot observar introduir el tema de la socialització de la informació era endinsar-se en la pròpia estructura organitzativa i política de l'ajuntament. I en aquest terreny es podia diferenciar quines persones tenies un paper més polític o més tècnic dins l'àrea.

**La recerca social a l'administració local ha de seguir unes línies determinades:**

- la recerca teòrica per obtenir indicadors quantitatiu i/o qualitatius sobre la població, l'impacte de gestió i de les polítiques públiques.
- facilitar eines perquè els tècnics puguin treballar en la seva pràctica diària
- treballar a partir d'unes metodologies que permetin als tècnics elaborar les seves pròpies recerques i sistemes d'indicadors
- treballar el tema de la comunicació i la participació ciutadana
- introduir sistemes de disseny i avaluació dels serveis
- establir canals de comunicació interna per poder plantejar accions conjuntes des de les diferents àrees.

## **II. Seguiment de recerques en ajuntaments (iv)**

---

*Ajuntament: Esquerra, 10.000-20.000 habitants, Segona Corona*

### **A. L'ESTUDI**

L'estudi "*Pla Director de Promoció Econòmica. Diagnosi Socioeconòmica. Proposta d'Eixos de Desenvolupament i Programes d'Actuació*" realitzat per l'empresa Z. es va realitzar amb el suport econòmic del Servei de Promoció Econòmica de la Diputació de Barcelona.

L'estudi consta de cinc parts: Població i territori, Activitat econòmica, Desocupació, Escenaris i eixos de desenvolupament i Propostes d'Actuació.

### **B. L'ENTREVISTA**

Per realitzar el seguiment d'aquest estudi es va contactar amb l'ajuntament per demanar una entrevista amb els regidors de l'Àrea de Serveis Personals, i de l'Àrea de Serveis Territorials. També es va demanar per contactar amb els tècnics que van estar implicats en la realització de l'estudi.

Per mitjà del secretari de l'Ajuntament es va concertar una entrevista amb el regidor, ja que va ser l'encarregat de coordinar l'estudi. Un cop finalitzada aquesta entrevista, el regidor em va adreçar al secretari de l'ajuntament i a l'arquitecta de l'àrea de serveis territorials, com a tècnics que van participar en la realització de l'estudi.

Aquestes dues entrevistes no es van gravar perquè cap dels dos es va considerar implicat en la realització de l'estudi. Per aquest motiu, no es van tractar tots els temes establerts per les entrevistes amb els tècnics.

Per fer el seguiment del Pla Director de Promoció Econòmica comptem amb quatre fonts d'informació: l'entrevista amb el regidor de l'àrea de Serveis Personals, l'entrevista al secretari de l'ajuntament, l'entrevista amb l'arquitecta de l'àrea d'Urbanisme de l'àrea de Serveis Territorials, i finalment el Pla Director de Promoció Econòmica.

Els eixos que seran analitzats són els següents: la Demanda, la Realització, els Resultats i la Utilitat.

## 1. La demanda

Per analitzar aquest eix tenim diversos punts en què centrar l'atenció: com sorgeix la necessitat de realitzar l'estudi, com es pren la decisió de fer una contractació externa (i quina empresa escollir), i per últim, quina és la demanda concreta que es realitza.

L'entrevista amb el regidor és la font que ens aporta més informació. Utilitzarem les altres fonts per contrastar-la.

Segons l'entrevista amb el regidor, els canvis que experimenta el municipi van generar en l'equip de govern municipal la necessitat de realitzar un estudi sobre les perspectives econòmiques de futur. Aquest estudi no era assumible pels tècnics municipals, i per tant calia fer un encàrrec extern a una empresa especialitzada. Segons el regidor, aquest fet és habitual, ja que l'ajuntament és petit i no té gaires recursos tècnics. Quan cal algun estudi especialitzat, es busca una empresa externa especialitzada en l'àrea concreta en què s'ha de realitzar l'estudi.

Encara que en l'entrevista no queda massa clar, per les converses mantingudes amb el secretari de l'ajuntament a l'hora de concertar una cita amb els regidors implicats en l'estudi, s'entén que l'encàrrec de l'estudi a l'empresa Z. el va realitzar el propi regidor, i que la formulació de la demanda concreta es va fer amb entrevistes amb l'equip de l'empresa encarregada de realitzar l'estudi.

Segons els tècnics municipals, la decisió de realitzar l'estudi és un tema polític en què ells no van intervenir en cap moment. Al seu entendre tampoc van participar alhora de decidir en què es concretava l'estudi que s'havia de realitzar. Segons l'arquitecta municipal, ella no va saber de l'existència de l'estudi fins que la van convidar a la presentació. El secretari de l'ajuntament, en canvi, va participar en els contactes amb l'empresa Z., però només per fer tasques de gestió.

A la introducció del Pla Director de Promoció Econòmica es pot llegir que l'objectiu de l'estudi és *"la definició de les principals opcions de desenvolupament en el territori, al voltant d'uns quants eixos principals que siguin consistents amb l'anàlisi i diagnosi de la realitat socioeconòmica."*

Podem concloure que, davant de la percepció d'una situació de canvi general en el municipi, es va generar en l'equip de govern municipal la necessitat de realitzar un estudi a fons per analitzar les noves perspectives de desenvolupament del territori. Aquest estudi no es podia assumir des dels equips tècnics de l'ajuntament i es va decidir fer l'encàrrec a una empresa externa especialitzada. El regidor, va ser designat per l'equip de govern per coordinar els treballs de l'equip d'investigació que realitzava l'estudi. En el transcurs dels primers contactes amb aquest equip es va anar generant la demanda concreta.

## 2. La realització

Per analitzar aquest segon eix hem de tenir en compte que és un estudi realitzat per una empresa externa, i que per tant el nivell d'implicació dels tècnics municipals és més baix que si fos un estudi realitzat per ells amb assessorament extern. També cal tenir en compte que no analitzem

com es va realitzar el treball de l'equip extern sinó les dinàmiques que es van generar amb els tècnics municipals i amb els responsables polítics.

Per fer aquesta anàlisi ens centrarem en les converses amb els dos tècnics municipals i utilitzarem l'entrevista amb el regidor i el Pla Director de Promoció Econòmica per contrastar la informació.

En primer lloc, cal dir que les informacions provinents de l'entrevista amb els tècnics i l'entrevista amb el regidor semblen contradictòries. La informació provinent del Pla Director és confusa.

Tant el secretari de l'ajuntament com l'arquitecta de l'àrea d'urbanisme contradiuen les afirmacions del regidor sobre una comissió de seguiment en què hi havia l'equip de govern i els tècnics de les àrees implicades. Aquesta contradicció, però, pot ser deguda al fet que el regidor anomena "comissió" a una reunió que els dos tècnics coincideixen a anomenar "presentació".

En tot cas, els tècnics consideren que no van estar implicats en la realització de l'estudi, especialment l'arquitecta, qui afirma que ni tan sols coneixia l'existència del treball abans de la ja esmentada presentació. El secretari afirma que la seva relació amb l'estudi és la que és pròpia de la seva feina: concertar les trobades amb l'alcalde i els regidors, aixecar actes i facilitar els documents que es demanen.

Tots dos tècnics coincideixen a dir que en l'anomenada presentació de l'estudi no van fer cap mena d'intervenció ni comentari, ja que no havien llegit l'informe; a més, com que no en tenien còpia, tampoc no el van llegir després. Respecte a aquesta presentació recorden que també hi havia l'assistent social de l'ajuntament, però que tampoc va intervenir.

El fet que els tècnics municipals no intervinguessin en els comentaris que es van fer a l'estudi contradiu el regidor. Però pot ser que segons ell la sola presència indicava participació, mentre que el contacte directe el va dur l'equip de govern. Això indicaria l'interès de l'equip de govern per la tasca que s'estava realitzant.

La introducció del Pla Director aporta poca informació sobre les relacions que s'estableixen amb l'ajuntament. S'esmenta que per la recollida d'informació han comptat amb "*els serveis d'Estadística, Padró, Llicències i Urbanisme de l'Ajuntament, el Consell Comarcal, la Mancomunitat, l'àrea de Territori de la Diputació de Barcelona, els serveis d'Arquitectura i Habitatge i de Transports de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estadístic de Catalunya.*"

El punt anterior coincideix amb les informacions aportades pels dos tècnics municipals. L'arquitecta considera que és molt possible que l'equip d'investigador demanés dades tècniques a la seva àrea i que fossin facilitades directament pels serveis administratius. El secretari de l'ajuntament esmenta com a feina pròpia facilitar l'accés a aquest tipus de documents.

Podem concloure que els serveis esmentats al Pla Director de fet són més administratius que tècnics a causa de les reduïdes dimensions de l'ajuntament. En canvi, la implicació dels membres de l'equip municipal sembla més alta del que podia semblar en primera instància, ja que si els comentaris al primer esborrany no els van fer els tècnics, els devien fer els regidors que volien una major concreció del treball.

### 3. Anàlisi dels resultats

Aquest apartat està estretament lligat a l'anterior a causa de les contradiccions que ja han aparegut sobre la implicació dels tècnics i dels regidors. Per la seva anàlisi s'utilitzen les tres entrevistes i el Pla Director per contrastar.

Si la conclusió anterior s'aproxima a la realitat, això implicaria que en la primera presentació que es va fer de l'estudi aquest no responia plenament a les expectatives de l'equip de govern, que desitjava un resultat final més concret. Això coincideix amb el que comenta el regidor sobre l'estudi, quan en preguntar-li si van quedar satisfets amb els resultats respon que l'estudi era correcte però que arran de la comissió es van aprofundir més alguns aspectes.

Aquest punt també es confirma en la Introducció del Pla Director: *"ha estat la informació i valoració qualitativa aportada pels propis responsables i tècnics de l'Ajuntament la que ha permès fonamentar i elaborar la part més clau del document, és a dir, els apartats sobre els escenaris i els principals eixos de desenvolupament."*

Tenint en compte que la formulació de la demanda es va fer en el transcurs de les entrevistes entre el regidor i l'equip d'investigació, és possible que hi hagués una certa inconcreció en aquesta que donés lloc a conseqüència de la qual el primer informe va semblar massa poc concret. Sobre aquest punt, el propi regidor comenta que en molts casos els estudis són massa teòrics i es converteixen en inútils perquè les demandes són massa genèriques o poc clares.

### 4. Anàlisi de la utilitat

Per analitzar aquest eix es tindran en compte els següents punts: la utilitat que té l'estudi, les informacions que conté o apunta en la feina del dia a dia de l'Ajuntament o de les àrees implicades, i la utilitat global que pot tenir l'estudi a l'hora de planificar a mig o llarg termini. Cal tenir en compte també la difusió que ha tingut l'estudi dins i fora de l'Ajuntament.

En analitzar aquest eix em centraré especialment en les entrevistes amb els tècnics, i l'entrevista amb el regidor servirà per contrastar. El Pla Director no s'utilitzarà, ja que no aporta informació vàlida, només declaracions d'intencions.

El primer punt a tenir en compte és la difusió de l'estudi dins l'Ajuntament i la seva repercussió en les activitats diàries. Les entrevistes amb els tècnics municipals són més significatives que la del regidor perquè són ells qui porten la feina del dia a dia i poden avaluar fins a quin punt és realment útil l'estudi a aquest nivell.

Segons els dos tècnics entrevistats, l'únic contacte que han tingut amb l'estudi és la presentació ja esmentada. No han llegit l'estudi, i per tant no ha tingut cap influència en la seva feina del dia a dia. En els dos casos consideren que l'objectiu de l'estudi no afecta la seva feina, i que per tant és normal que no l'hagin utilitzat.

L'arquitecta declara que ella utilitza altres estudis especialitzats i també realitzats per empreses externes que afecten directament el seu treball diari (fa referència a un estudi recent sobre la

qualitat de l'aigua). El secretari de l'Ajuntament afirma que la seva feina és bàsicament de gestió i que per tant difícilment es veu afectada pels resultats d'aquest o altres estudis.

El regidor comenta que la difusió que s'ha donat al treball ha estat interna i que només s'ha fet arribar a les àrees implicades (Serveis Personals i Serveis Territorials), a les forces polítiques del municipi i als organismes comarcals. Comenta, però, que està a la disposició de les forces socials que el volguessin.

L'entrevista amb el regidor aporta informació sobre la utilitat global de l'estudi. Segons el seu parer és a aquest nivell que l'estudi és realment útil, encara que no és la base de les actuacions municipals (això és una decisió política), que aporta informació necessària i línies de reflexió per poder-les establir.

En aquest punt trobem una nova contradicció, ja que segons el mateix regidor i el secretari de l'Ajuntament el Pla Director és part del material de treball de l'equip de redacció de la Revisió del Pla General, actualment encarregat a una empresa externa. En aquest cas, se'n fa un ús tècnic efectiu.

Es pot dir que l'estudi no té una utilitat específicament tècnica dins els òrgans municipals, encara que pot tenir-la per l'equip extern que l'ha de redactar. Hi ha la voluntat que sigui un instrument de reflexió davant d'una situació de canvi important (creixement demogràfic i econòmic).

## 5. Conclusions

La conclusió més important que es pot despendre d'aquest seguiment és que la realització d'aquest estudi en concret no es pot deslligar d'una dinàmica pròpia d'aquest Ajuntament: fer encàrrecs especialitzats a empreses externes. Aquesta dinàmica té el seu origen en el reconeixement de la falta de recursos tècnics necessaris per a donar resposta a les necessitats d'informació que té l'Ajuntament a tots els nivells, i ha estat practicada per diferents equips de govern.

Aquest punt fa que tant des del punt de vista dels tècnics municipals com per l'equip de govern la visió dels estudis sigui molt positiva, encara que per la pròpia definició de l'estudi com instrument especialitzat només s'utilitzin aquells que responguin a les necessitats concretes de la feina que es realitza.

La visió de conjunt es perd davant l'alta especialització, la qual cosa "afavoreix" els estudis de caire molt tècnic. Per exemple, es prioritza un estudi sobre la qualitat de l'aigua abans que una auditoria medioambiental. Això implica un aïllament sectorial de les diferents intervencions que realitzen les diferents àrees de l'Ajuntament.

D'altra banda, cal tenir en compte que l'experiència de l'Ajuntament en treballar amb estudis externs fa que valorin molt positivament el treball qualitatiu com a eina que permet realitzar estudis socials molt adaptats a les demandes concretes que ells realitzen, per davant d'estudis basats simplement en l'explotació de dades.

*La Recerca Social a les Administracions Locals*

**Marc Majós  
Xavier Pastor**

**III. Anàlisi del cicle de taules rodones**

**pàgs 17 a 21**



### **III. Anàlisi del cicle de taules rodones**

---

En aquest tercer annex presenten unes conclusions generals del cicle de 4 taules rodones en el que van participar sociòlegs, politòlegs, tècnics i regidors d'ajuntaments així com representants de les associacions municipalistes de Catalunya.

#### **A. NECESSITATS I INFORMACIÓ**

- **Dades**

En primer lloc, es destaca, mitjançant les respostes dels assistents a les taules rodones, tot i ser una obvietat, que hi ha una necessitat d'obtenir informació per part de l'administració local. Una administració que requereix, com els seus protagonistes indiquen, de la recerca social per conèixer el seu àmbit més proper: *el municipi*.

Les dades són informació i existeixen unes vies específiques, estandarditzades i informatitzades que han de permetre als tècnics i regidors conèixer l'entorn municipal i avaluar l'impacte de les polítiques públiques mitjançant indicadors de creació pròpia.

A més, caldria destacar que regidors i responsables d'entitats supramunicipals, com la Federació i l'Associació de Municipis i el Patronat Flor de maig de la Diputació de Barcelona, exposen la conveniència de recollir dades dels recursos disponibles i de les despeses actuals de l'administració local per a ser conscients de les seves possibilitats i limitacions.

Aquest tipus d'afirmacions són significatives, doncs, tenen un pes prou important en: 1) l'adequació de la demanda a la necessitat esgrimida per part de l'Ajuntament, 2) la utilitat de la investigació, en la possibilitat de la seva realització, materialització, concreció i continuïtat temporal; i 3) el resultat, per què l'èxit de l'estudi dependrà, en gran mesura, de la claredat de la demanda, de la neutralitat del demandant i del consens preestablert, i d'una certa independència del professional en la realització de la investigació.

- **Vies**

En el Quadre final, s'observen les vies per on es rep actualment la informació. Aquests canals es poden classificar de la següent manera:

- a) *Vies subjectives*: responen a les percepcions de regidors i tècnics en front la realitat i les intervencions efectuades en el municipi.
- b) *Vies objectives*: es tracta de l'anàlisi i interpretació de la informació estandarditzada

i informatitzada en indicadors de diferent tipus (impacte, gestió, avaluació de serveis, etc.), i en la utilització d'estudis, informes tècnics de caràcter quantitatiu i qualitatiu, però a mida de l'entorn municipal respectiu.

- c) *Vies col·lectives*: com el seu propi nom indica, responen a mecanismes que afavoreixen el diàleg i el debat entre els diferents actors socials a través de la "socialització" d'experiències d'altres ajuntaments, l'intercanvi d'opinions en reunions i assemblees, la formació del personal de l'administració local en seminaris i jornades i la creació i recerca de propostes a partir de grups de treball i consells consultius.

## **B. DADES MUNICIPALS I SUPRAMUNICIPALS**

### **• Accés**

En el cas concret de l'accés a la informació, es constaten i s'admeten, tant des dels professionals de la recerca social com dels tècnics, regidors i responsables o membres d'entitats supramunicipals, dues postures:

- a) Aquells que simplement admeten l'existència d'una dificultat d'accés a la informació a causa de la complexitat intrínseca de les dades.
- b) Aquells que accepten l'existència de les dificultats inherents a l'accés de la informació, però que assumeixen la responsabilitat de generar les condicions favorables per agregar informació i facilitar, d'aquesta manera, el seu accés.

En aquest sentit, polítics i sociòlegs subratllen la manca de transparència de les dades existents a causa de l'opacitat i el cripticisme de l'administració local i el particularisme i personalització dels processos de treball de l'àmbit local, doncs, cada municipi o ajuntament acaba per adoptar una forma específica de funcionament.

## **C. CIRCULACIÓ, COORDINACIÓ I ORGANITZACIÓ**

*Circulació*: un altre cop ens trobem amb la dificultat afegida d'una manca de moviment de la informació dins el context de l'administració local. Per exemple, els mateixos regidors accepten amb resignació l'aïllament intern que pateixen els departaments d'un Ajuntament, fet que, evidentment, dificulta la transversalitat de la informació i, per tant, la seva possible coordinació.

*Coordinació*: aquest és un aspecte extensament considerat com a fonamental per a l'òptim funcionament de tota l'administració, malgrat que també es denuncia la seva inexistència actual. Respecte a la informació, aquesta esdevé molt important per dur a terme una acceptable coordinació de l'administració i d'una utilitat incalculable per generar propostes.

*Organització*: precisament se subratlla la necessitat de coordinar-se per a obtenir homogeneïtat de les dades i facilitar l'examen i l'aplicació de les propostes.

## **D. MANCANCES**

Des de la postura de sociòlegs i politòlegs existeixen certs aspectes problemàtics com el funcionament intern dels departaments, els seus contactes, les pautes de comportament dels treballadors que fomenta un evident desconeixement de la quotidianitat de l'administració local.

Des del punt de vista de tècnics, regidors i membres d'entitats supramunicipals es produeixen tot un seguit de mancances inherents a l'administració :

- Interpretació de la informació: se subratlla l'existència de la informació, però es constata la seva manca d'anàlisi, interpretació i explotació i, per tant, la pèrdua de la seva utilitat, doncs no hi ha un model clar i específic per tothom.
- Dificultat d'accessibilitat: de vegades es desconeixen les fonts existents d'informació.
- Falta de transparència: la pròpia dinàmica de l'administració actual no facilita la fluctuació i intercanvi de la informació entre els professionals dels ajuntaments i entre els seus departaments.
- Circulació: existeix una evident manca de transversalitat que es veu reflectida en un dèficit de comunicació entre els departaments d'un ajuntament.
- Conèixer la realitat: l'anàlisi de l'entorn municipal per part de l'administració depèn, generalment, d'unes dades estandarditzades (Padró) amb data de caducitat que propicia la creació d'uns indicadors confeccionats en funció de les característiques del municipi.
- Recursos: alguns ajuntaments no acaben de disposar de recursos per a dur a terme recerca social; alguns municipis no acaben d'aprofundir en la necessitat de disposar de recursos per a realitzar recerca social; i certs municipis disposen d'uns pocs recursos, detecten la utilitat de transformar-los en recerca social i, generalment, s'admet des de regidories i departaments tècnics que s'acaben obtenint resultats positius que permeten maximitzar la inversió en forma d'informació agregada del seu entorn social.

## **E. RESULTAT**

### **• Experiències**

En síntesi, tots els assistents a les taules rodones tenen una valoració positiva de les experiències per què:

- a) Permeten argumentar i analitzar propostes
- b) Suposen una millora del coneixement de la realitat social: entitats, serveis, etc.
- c) Ajuden a la presa de decisions i a implementar polítiques públiques

### **• Adequació dels estudis**

En aquest apartat, s'assenyala que per obtenir un resultat òptim de l'estudi és necessari la seva adequació a la demanda, la claredat de l'encàrrec, la neutralitat del professional contractat i del demandant i una certa llibertat d'acció.

Semblantment, se subratlla que en molts casos les investigacions tenen com a finalitat argumentar i justificar tot un seguit d'hipòtesis preestablertes. En aquestes situacions, l'estudi evidentment perd utilitat com a eina de reflexió i construcció científica de propostes de futur.

A més, un fet molt destacat és que l'adequació final de l'estudi ve donada per la temporalitat del treball, per què la realitat social no és cap foto fixa i la seva mudança fa que la vigència del treball sigui caduca i perdi sentit.

## **F. NOUS REPTES, APORTACIONS I FUTUR PROFESSIONAL**

### **• Nous reptes i aportacions**

Davant dels nous reptes de l'administració local, assenyalar que existeix un consens unànime que les aportacions de sociòlegs i politòlegs són fonamentals en l'àmbit de la política, la gestió i avaluació de programes i serveis públics locals, o sigui, en el procés de disseny, execució i avaluació de les polítiques públiques implementades.

D'aquesta forma, s'afavoreix el coneixement de la realitat social més propera i també del context de globalització, que afecten a una administració local amb poca informació en aquest sentit o amb un tractament molt restringent de la informació que li arriba o pot accedir-hi.

Per tant, mitjançant les opinions dels assistents a les taules rodones es pot afirmar que les aportacions a l'administració local per part dels professionals de la sociologia i la politologia han de suposar un intent per a construir una informació més a mida, que sigui útil i que permeti reconèixer quines són les necessitats actuals dels municipis i col·laborar en la confecció de propostes d'actuació i escenaris de futur.

### **• Futur professional**

La majoria dels convidats a les quatre taules rodones, sociòlegs i politòlegs, tècnics, regidors i responsables o membres de les entitats supramunicipals, Federació i Associació de Municipis, Diputació de Barcelona, Consell Comarcal, afirmen que en aquest sentit existeixen dues opcions:

- 1) integrar-se com a professionals dins del planter de treballadors de l'administració local
- 2) col·laborar amb aquesta administració mitjançant la seva contractació puntual per a produir estudis, informes, treballs i investigacions en el coneixement de la realitat social i en la configuració d'estratègies i escenaris de futur.

D'una forma més residual, es constata una altra possibilitat que és el treball d'aquests professionals dins d'empreses privades, però sense puntualitzar quines són les tasques a desenvolupar.

En aquests moments, la demanda d'estudis, generalment, es canalitza cap a grans

consultories que tenen un procediment serialitzat que dificulta seriosament la competència directe, per igual i amb les mateixes condicions de professionals de la ciència política i la sociologia. Una altra opció utilitzada per part dels ajuntaments, és contractar els serveis de professionals de les universitats, que tenen tota una infraestructura establerta i consolidada i que a més aporten legitimitat a la investigació de manera que també es fa molt difícil competir amb ells en un lliure mercat.

## **Llegenda del Quadre de Conclusions**

---

### **1. Necessitats d'informació**

- 1.1. Dades o informació requerida: es tracta de tota la informació que des dels ajuntaments i les instàncies supramunicipals s'utilitza per poder realitzar la seva funció pública.
- 1.2. Vies d'obtenció d'informació: indica el compendi de mecanismes i canals d'obtenció de la informació requerida i utilitzada.

### **2. Dades municipals i supramunicipals**

- 2.1. Accés: fa referència a l'estat dels canals d'obtenció de la informació i les dificultats del procés emprat per poder fer-ne'n ús.
- 2.2. Circulació, coordinació i organització: es recullen les observacions dels distints professionals sobre la fluctuació de la informació, els problemes en les relacions actuals entre les institucions del món local i la capacitat de construir i treballar la informació d'una forma més estructurada i organitzada.
- 2.3. Mancances: recull les observacions dels distints professionals de les taules respecte els problemes que es detecten a la recollida, anàlisi i utilització de la informació.

### **3. Resultat**

- 3.1. Experiències: mitjançant les opinions recollides, s'expressa la valoració dels professionals del món local respecte estudis, informes, investigacions i propostes produïdes per politòlegs i sociòlegs.
- 3.2. Adequació dels estudis: fa referència a la realització de la recerca social a l'administració local i de quines són els aspectes primordials alhora de dur a terme una investigació.

### **4. Nous reptes, aportacions i futur professional**

- 4.1. Nous reptes i aportacions: es reflecteix per un cantó quins són les dinàmiques de futur i els canvis més incipients a qualsevol nivell de l'administració local i, per una altra banda, i s'especifiquen aquells aspectes on els sociòlegs i els politòlegs poden participar positivament amb la seva tasca.
- 4.2. Futur professional: hi ha les observacions referents al futur laboral dels nostres professionals amb o a l'Administració local.

## QUADRE Conclusions: La Recerca social a les Administracions Locals

PROFESSIONALS	Sociòlegs i politòlegs	Tècnics	Regidors	Responsables d'entitats Supramunicipals
<b>TEMES</b> 1.1 Dades o informació requerida	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Organització del treball intern dins un servei de l'Ajuntament</li> <li>▪ Grau de satisfacció de les polítiques públiques</li> <li>▪ Estudi de la realitat social dels joves</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Padró</li> <li>▪ Indicadors estadístics i qualitatius</li> <li>▪ Indicadors d'impacte de la gestió i els serveis municipals</li> <li>▪ Avaluació dels programes</li> <li>▪ Indicadors d'actitud de la població</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Coneixement de la realitat social</li> <li>▪ Necessitat d'avaluar</li> <li>▪ Encaminar la intervenció pública</li> <li>▪ Dades demogràfiques</li> <li>▪ Dades sobre recursos</li> <li>▪ Les recepcions subjectives dels ciutadans</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Assistència municipal</li> <li>▪ " Tècnica, econòmica i jurídica</li> <li>▪ Gestió dels interessos dels ciutadans</li> <li>▪ Recerca per implementar polítiques i per avaluar l'impacte i la gestió</li> <li>▪ Indicadors municipals per controlar recursos i despeses.</li> </ul>
1.2 Vies d'informació	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Entrevistes</li> <li>▪ Enquestes</li> <li>▪ Exploració de dades de l'Ajuntament</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Xarxes d'indicadors</li> <li>▪ Disseny d'indicadors d'inquietuds, de moviments i necessitats</li> <li>▪ Informació dels professionals dels serveis socials</li> <li>▪ Estudis, informes i investigacions d'altres departaments</li> <li>▪ Estudis qualitius: <i>Histories de vida</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Percepcions pròpies: carrers</li> <li>▪ Informació del tècnic</li> <li>▪ Fonts municipals i d'altres institucions</li> <li>▪ Ciutadans o associacions</li> <li>▪ Assemblees</li> <li>▪ Creació de grups de treball consells consultius</li> <li>▪ Estudis</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Estudis de la realitat normativa</li> <li>▪ Estudis sobre el finançament</li> <li>▪ Experiències d'altres ajuntaments</li> <li>▪ Assessorament tècnic</li> <li>▪ Altres administracions</li> <li>▪ Reunions, seminaris i jornades</li> <li>▪ Sistemes d'informació</li> <li>▪ Grups de treball, sessions, polítics i tècnics.</li> </ul>

## 2. Dades municipals i supramunicipals

<p>2.1 Accés</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Exposició de motius</li> <li>▪ <i>Mai s'obté tota la informació desitjada</i></li> <li>▪ Per vies informals</li> <li>▪ Manca de transparència en la informació</li> <li>▪ Dificultat d'accés als departaments</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Manca de regularitat a la tramesa</li> <li>▪ Desconeixement de qui i quan produeix dades</li> <li>▪ <i>La informació, dins l'administració local té diversos clients i cadascú vol la informació a mida</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Manca de transversalitat de la informació: interdepartamentalitat i interdisciplinària</li> <li>▪ <i>És tant important obtenir la informació com transmetre-la</i></li> <li>▪ Objectiu: arribar el màxim nombre de la població</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Les entitats supramunicipals recullen dades que tornen explotades i treballades</li> <li>▪ Dificultat de recollida, causes: la magnitud de dades de diferents fonts d'informació i indrets</li> </ul>
<p>2.2 Circulació-Coordinació-Organització</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Manca de circulació de la informació a nivell intern</li> <li>▪ <i>La uniformitat existent de les dades (variables)</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Informació abundant, complexa i difusa provoca problemes d'explotació</li> <li>▪ La informació i la seva utilitat per a treballar variables i interactuar amb altra informació</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Els ajuntaments pateixen petits problemes de coordinació: <i>Parlem molt de coordinació, però no la practiquem</i></li> <li>▪ Treballar d'una forma més transversal i uniforme entre els departaments</li> <li>▪ Relació coordinació-informació:             <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Coordinar-se per a obtenir informació</li> <li>2. Obtenir informació per coordinar-se</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Problemes de coordinació a causa de la magnitud de l'administració local</li> <li>▪ Dificultats per a arribar a un acord entre els Ajuntaments</li> <li>▪ <i>La coordinació serveix per a generar Plans estratègics i gestionar serveis</i></li> <li>▪ Es rep informació i s'ofereixen propostes o escenaris de futur</li> </ul>
<p>2.3 Mancances</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Formació de politòlegs i sociòlegs:             <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Tècniques concretes com la dinàmica de grups, gestoria bàsica, negociació, govern local</li> </ul> </li> <li>▪ De la institució:             <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Desconeixement de l'entorn</li> <li>▶ Informació mal arxivada</li> <li>▶ Formació dels tècnics locals</li> <li>▶ Mancances en la circulació de la informació interna</li> <li>▶ Reflexió sobre la seva realitat</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Informació en brut</li> <li>▪ Caducitat de les dades del padró i de distintes explotacions</li> <li>▪ <i>Problema d'interpretació i anàlisi de les dades per què no hi ha un model clar</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Massa informació i cal discriminar</li> <li>▪ <i>La informació no arriba tothom, cal estendre-la</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ La despesa de l'administració local per què està per sota de la mitjana europea</li> <li>▪ Manca de professionalització i de capacitats</li> <li>▪ Residualitat de l'administració local</li> </ul>



### 3. Resultat

<p>3.1 Experiències</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Són positives</li> <li>▪ Dubtes sobre la seva utilitat</li> <li>▪ Baixa remuneració</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Són importants per què permeten argumentar, emmarcar, analitzar i comentar propostes</i></li> <li>▪ <i>Suposen una millora del coneixement de les entitats, serveis i de la direcció correcta del treball efectuat</i></li> <li>▪ <i>Ajuden a fer anàlisi de la realitat social</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Ajuden a implementar polítiques i prendre una direcció</i></li> <li>▪ <i>Fan replantejar alguns aspectes</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Es generen processos de recerca, anàlisis empíriques, per a esbrinar que s'està fent i què es pot fer i com.</i></li> </ul>
<p>3.2 Adequació de l'estudi</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>En algun cas, inacabat per manca de pressupost</i></li> <li>▪ <i>Adequat a la demanda, però és important la claredat i el consens dels demandants</i></li> <li>▪ <i>Manca de continuïtat pràctica d'estudis contractats</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>De vegades, els encàrrecs es fan per donar arguments als tècnics</i></li> <li>▪ <i>De vegades, el client que demana la informació ja té consciència de l'impacte de la informació i amb això és important tenir molta cura</i></li> <li>▪ <i>Alguns estudis s'han quedat als catalxos, per què el resultat no ha estat el que es volia i com el client demanava</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Existeix un perill pels polítics que prové del decalatge entre l'estudi i la interpretació posterior</i></li> <li>▪ <i>Les polítiques públiques estan mediatitzades pels recursos disponibles</i></li> <li>▪ <i>L'èxit de l'estudi depèn de la claredat de l'encàrrec</i></li> <li>▪ <i>Subratllar un problema important com és la temporalitat de l'estudi</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Les investigacions tenen una repercussió directa en la política i la gestió</i></li> </ul>

<b>4. Nous reptes, aportacions i futur professional</b>				
4.1. Nous reptes i aportacions	<p><u>Aportacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Anàlisi de l'estructura social</li> <li>▪ Avaluació de les intervencions municipals</li> <li>▪ Fer receptari</li> <li>▪ Fer prospectiva</li> <li>▪ Una visió més integrada de la realitat social i de l'organització</li> </ul> <p><u>Reptes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ La necessitat de tenir un referent (cost) alhora de negociar</li> <li>▪ Fer un inventari dels estudis realitzats a Catalunya</li> <li>▪ Fomentar l'especialització professional per no desprestigiar la professió</li> </ul>	<p><u>Aportacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Ajudar a fixar objectius</li> <li>▪ Gestionar els fons estructurals europeus</li> <li>▪ Subratllar el coneixement de les polítiques públiques i la relació amb altres administracions</li> <li>▪ Oferir respostes als problemes socials que generen les infraestructures urbanístiques</li> </ul> <p><u>Reptes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Produir un paquet de dades socioeconòmiques o sociològiques territorialitzades comarcament o municipalment</li> <li>▪ Identificar problemes per a oferir propostes de futur</li> </ul>	<p><u>Aportacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Ajudar a reflexionar a l'administració</li> <li>▪ Conèixer la realitat que envolta els municipis</li> <li>▪ Els estudis donen objectivitat i utilitat</li> </ul> <p><u>Reptes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Cal que es facin amb rigorositat i independència</li> <li>▪ Situació de la població per a esbrinar on cal actuar</li> <li>▪ Avaluació de les administracions públiques locals</li> </ul>	<p><u>Aportacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Elaborar indicadors de gestió municipal de serveis socials</li> <li>▪ Fer útil la informació mitjançant la investigació aplicada per a millorar els serveis municipals</li> <li>▪ Plantejar: 1) quins serveis socials, 2) quins escenaris de futur i 3) quines estratègies locals</li> <li>▪ Racionalització dels temes</li> </ul> <p><u>Reptes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ La despesa pública</li> <li>▪ El repte tecnològic: infraestructural i humà</li> <li>▪ La manca de coneixements sobre la globalització</li> <li>▪ L'estructuració del territorial municipal</li> <li>▪ Coordinar, comunicar, formar i incentivar</li> </ul>
4.2. Futur professional	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Necessitat de donar-se a conèixer</li> <li>▪ És molt important l'activisme</li> <li>▪ El futur depèn, en gran mesura, d'una tasca rigorosa</li> </ul>	<p><u>Dos opcions:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Treballar com a professionals dins l'administració pública</li> <li>2. Fomentar la iniciativa privada per dur a terme estudis amb finançament de fons públics</li> </ol> <p><u>Sortides:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Associacions professionals</li> <li>➢ Empreses privades</li> <li>➢ Sistemes de Postgrau per a afavorir el treball professional</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ L'opció més probable el treball des de fora de l'administració</li> <li>▪ Encàrrecs externs</li> <li>▪ Existeix un desconeixement de la politologia i la sociologia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Investigacions amb repercussió en la política i la gestió</li> <li>▪ Promoció dels interessos locals</li> <li>▪ Promoció dels interessos dels ciutadans</li> </ul>

Temes / conclusions		Conclusions	
		Punts en comú	Discrepàncies o altres temes d'interès
1. Necessitats d'informació	1.1 Dades o Informació requerida	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Hi ha un ampli consens en:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ La necessitat de conèixer la realitat social</li> <li>➢ Els estudis d'impactes de les polítiques públiques</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Els regidors i membres d'entitats Supramunicipals exposen les seves preocupacions per recollir dades de recursos i despeses de l'administració local</li> </ul>
	1.2 Vies d'informació	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Acord general, que es pot dividir en tres punts:               <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Vies subjectives: percepcions personals de regidors i tècnics</li> <li>2. Vies objectives: informació a través la creació d'indicadors, estudis, informes, sistemes d'informació, històries de vida, etc.</li> <li>3. Vies col·lectives: experiències d'altres ajuntaments, Reunions, seminaris, jornades i grups de treball.</li> </ol> </li> </ul>	
	2.1 Accés	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Dues postures:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Es veritat de que existeixen dificultats d'accés a la informació</li> <li>➢ Es veritat de que existeixen dificultats d'accés a la informació, però és important generar les condicions favorables per a produir informació i poder accedir-hi</li> </ul> </li> </ul>	
2. Dades municipals i supramunicipals	2.2 Circulació- Coordinació- Organització	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Es produeix consens:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ <u>Circulació</u>: problemes per a establir mecanismes de circulació de la informació entre departaments i altres ajuntaments</li> <li>➢ <u>Coordinació</u>: es contempla com a molt útil per poder generar propostes</li> <li>➢ <u>Organització</u>: es subratlla la necessitat de coordinar-se per a obtenir homogeneïtat de les dades i així també la manca de transversalitat en el treball de l'administració local</li> </ul> </li> </ul>	
	2.3 Mancances	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <u>Dels professionals</u>:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Desconeixement del dia a dia de l'administració local</li> </ul> </li> <li>▪ <u>De la institució</u>:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Informació</li> <li>➢ Accessibilitat a les dades</li> <li>➢ Transparència</li> <li>➢ Circulació</li> <li>➢ Coneixement de la realitat</li> <li>➢ Recursos dels municipis</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <u>Dels professionals</u>:               <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ discrepàncies per si els professionals de la ciència política i de la sociologia han d'especialitzar-se o, més aviat, generalitzar els seus coneixements i àmplia el ventall de la seva oferta.</li> </ul> </li> </ul>

<p><b>3. Resultat</b></p>	<p>3.1 Experiències</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ La valoració de les experiències és positiva per què permet argumentar i analitzar propostes i suposen una millora important en el coneixement de la realitat social dels municipis: entitats, serveis, etc.</li> <li>▪ Les experiències exposades són de gran ajuda alhora d'implementar les polítiques públiques</li> </ul>	
<p><b>4. Nous reptes, aportacions i futur professional</b></p>	<p>3.2 Adequació de l'estudi</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Subratllar que és molt important l'adequació de la demanda, la claredat de l'encàrrec i una certa llibertat d'acció del professional contractat</li> <li>▪ A més, es contempla que l'adequació de l'estudi ve donada per la temporalitat de la feina encarregada</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Es constata una certa perversió dels estudis en el sentit que en molts casos els encàrrecs es fan per argumentar hipòtesis preestablertes, si el resultat no agrada les investigacions acaben a les escombraries.</li> </ul>
	<p>4.1 Nous reptes i aportacions</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Existeix un consens significatiu en la recerca d'estratègies locals proposant escenaris de futur per les polítiques municipals: cal fer prospectiva</li> <li>▪ Agregar informació dels estudis realitzats</li> <li>▪ Coneixement de la realitat social dels municipis</li> <li>▪ Avaluació de les polítiques públiques</li> <li>▪ Conèixer la situació real de la població per oferir serveis</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Ajudar a l'estructuració del territori municipal</li> <li>▪ Donar respostes al repte tecnològic</li> <li>▪ Gestionar els fons estructurals europeus</li> </ul>
	<p>4.2 Futur professional</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Dues opcions: <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Treball dins l'àmbit públic: <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Des de dins, com a funcionaris</li> <li>2. Des de fora, com a consultors</li> </ol> </li> <li>➢ Treball a l'àmbit privat: empreses</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Davant de la possibilitat de treballar des de dins de l'administració local, hi ha postures més optimistes i de més pessimistes.</li> <li>▪ A més, es constata que existeix un desconeixement de les activitats que pot desenvolupar un sociòleg i un polític que irremissiblement comporta una necessitat urgent de donar-se a conèixer.</li> </ul>

*La Recerca Social a les Administracions Locals*

**Carolina Costa  
Dolors Ruf**

**IV. Anàlisi dels grups de discussió**

**pàgs 22 a 31**

## **IV. Anàlisi dels grups de discussió**

---

**1er Grup de discussió:** sociòlegs/gues i politòlegs/gues que treballen a l'Administració Local (internament o externa).

**2on Grup de Discussió:** tècnics/ques, regidors/es d'ajuntaments + sociòlegs/gues i politòlegs/gues que han treballat externament per ajuntaments.

Aquest apartat és una anàlisi dels dos grups de discussió que es realitzaren en el marc de la investigació "La recerca social a les Administracions Locals". El primer grup està constituït per sociòlegs/gues i politòlegs/gues que treballen o han treballat en o per l'Administració Local. El segon grup està integrat per tècnics i una regidora de diverses Administracions locals amb altres formacions universitàries i de sociòlegs que treballen en el camp de la recerca social de forma externa a l'Administració. L'objectiu és detectar quin paper juga la recerca social en el marc de les Administracions Locals i quines són les limitacions que es produeixen en l'exercici d'aquestes professions per realitzar una recerca, derivades tant de l'estructura administrativa com del desconeixement d'aquestes disciplines. Però la detecció de limitacions és un pas previ a l'anàlisi, després del qual es poden realitzar propostes per contribuir al desenvolupament de la recerca social a les Administracions Locals, i valorar les aportacions que poden realitzar les professions esmentades.

### **• Demandes realitzades per les Administracions locals**

En primer lloc convé distingir com els diferents actors entenen el significat i la funcionalitat de la investigació social. En les opinions dels participants del grup de discussió es detecten dues tendències diferents: uns detecten *la importància de la recerca social com a diagnòstic d'una realitat social determinada*, en canvi els altres remarquen *la funció consultora de la investigació social*. Els participants més joves dels grups de discussió, que treballen en o per l'Administració Local, apunten el paper de diagnòstic previ a l'acció que ha de tenir tota actuació política abans de ser implementada. En canvi, la regidora i els tècnics que ja duen temps desenvolupant llur treball en les Administracions Locals posen l'accent en la funció resolutiva i legitimadora que tenen aquesta mena d'encàrrecs.

La demanda de recerca social pot sorgir per diferents motius. El més freqüent, així ho

consideren els participants del segon grup de discussió, és la *necessitat d'elaborar una solució a una problemàtica determinada* a fi de prendre una decisió política. Els participants del primer grup, sobretot els que treballen en l'Administració Local, afirmen que sovint la recerca social demanada per l'Administració és el producte de subvencions procedents del Fons Europeus que s'han d'aprofitar:

<<...el procés no és ja una necessitat fent una cosa sinó que hi ha uns diners, hi ha la possibilitat d'una subvenció, ...Inventem-nos quelcom ràpid per enganxar els diners no? I aquí està, i això va des de fer un estudi a contractar una persona>> (Sociòloga, Treball Intern)

La diferència d'opinions resideix en que els participants del primer grup de discussió creuen que les demandes d'investigació social o de contractació de professionals no és producte de la consciència d'una necessitat sinó d'una estratègia de recaptació de fons. Els del segon grup, en canvi, argüeixen que aquestes demandes són, en general, conseqüència de la visualització d'una necessitat, i que la demanda externa d'estudis té una funció de suport a les accions que es volen dur a terme en un Ajuntament.

Existeix, però, un factor que influeix en el plantejament de la demanda: la sensibilitat que tècnics i polítics tenen en relació a la recerca social. En alguns Ajuntaments més innovadors es considera necessària la informació que pot aportar la investigació social, mentre que d'altres desconeixen la seva utilitat.

La realització de pràctiques pels estudiants de sociologia o ciències polítiques pot generar una demanda de recerca social o la necessitat d'integrar a aquests professionals a les Administracions Locals petites, una demanda que és fruit de la necessitat de conèixer el propi municipi. Un del participants afirmava:

<<...a mi em van dir: "mira això de l'estudi està molt bé, no s'havia fet mai". El curiós del cas és que en aquell ajuntament no tenien cap idea de com estava el poble per res>> (Sociòleg, Treball Intern)

Alguns professionals del primer grup de discussió afirmen que els Ajuntaments petits són més receptius que els grans a les propostes de recerca social, perquè coneixen menys les característiques del municipi i no estan tan condicionats per l'aparell burocràtic. Els tècnics i regidors, en canvi, argumenten que els petits estan subjectes a les propostes de recerca social que es realitzen des de la mancomunitat de municipis, des d'on sorgeixen la major part de les investigacions pels petits municipis

#### • El mercat de la recerca social

Els *actors* que participen en el mercat de la recerca són: la Universitat, les empreses privades (amb o sense ànim de lucre), els professionals autònoms, els sociòlegs i politòlegs que treballen a l'Administració Local.

La integració d'un professional d'aquestes disciplines a l'Administració neix, especialment, de la necessitat d'ordenar i sistematitzar les dades de les que disposa l'Ajuntament. Altres vegades, els sociòlegs i politòlegs s'integren a les Administracions per realitzar tasques

d'intervenció o de gestió de serveis; la relació d'aquests professionals amb la recerca social és aleshores, minsa o nul·la..

La contractació externa per la realització d'una recerca es basa, amb freqüència, en la confiança política envers l'empresa o en la recomanació:

<<si es realitzen aquests estudis, és realitzen sempre en empreses o entitats que han recomanat ja altres Ajuntaments del mateix grup que el teu>> *(Polítòleg, Treball Intern)*

Els tècnics i la regidora del segon grup afirmen, en canvi, que com a conseqüència de la desconfiança que pot provocar l'elecció dels investigadors en el grup polític opositor, de vegades es tria una empresa desconeguda, perquè sinó l'oposició pot aturar el desenvolupament de la recerca. En qualsevol cas, l'obertura de concursos sembla ser un procediment poc comú per l'adjudicació de projectes.

Els participants del segon grup de discussió afegeixen un altre element d'anàlisi: l'elecció de l'investigador/a depèn, també de la finalitat que té l'estudi:

<<...si tu busques per la diagnosi t'és igual qui vingui, el que és important, és que sigui bo, quan busques una solució t'interessa que vagi molt d'acord amb el que tu vols>> *(Polítòloga, Treball Intern)*

Si allò que es busca és la legitimitat del contingut dels projectes que es volen realitzar i, a més, es tracta d'un gran estudi, es tria la Universitat. Un dels consultors externs a l'Administració creu que molts d'aquests estudis que es demanen a la Universitat són realitzats per produir coneixement i generar debat i no per consultar sobre línies d'actuacions municipals o per prendre decisions. Tanmateix l'opinió dels sociòlegs que realitzen recerca des de la Universitat contradiu la postura del consultor. Aquests últims treballen en la realització d'un Pla d'Igualtat de la Dona, i afirmen que la finalitat de l'estudi és la realització de línies d'actuació de l'Ajuntament que ha encarregat la investigació.

L'opinió sobre les diferències segons la grandària dels municipi és vaga i a voltes confusa. Convé apuntar que aquestes interpretacions no acostumen a basar-se en l'experiència sinó en l'observació. Segons una tècnica, els ajuntaments de més de 100.000 habitants, als quals interessa fer un difusió més àmplia de l'estudi s'adrecen amb més freqüència a la Universitat que els més petits, entre 10.000 i 20.000 habitants, els quals realitzen estudis més detallats sobre una problemàtica del municipi. Aquests últims es relacionen, en general, amb consultories. Per un altre participant, en canvi, els ajuntaments més petits demanen recerca social a través de les mancomunitats en les que estan integrats, on s'arriba a acords sobre els temes a investigar, temes que són d'interès per tota la mancomunitat. Per tant, segons aquesta perspectiva, els petits ajuntaments demanen recerques de caràcter més general mentre que els ajuntaments més grans poden demandar estudis més concrets sobre qüestions determinades d'un municipi. En aquest cas, es podria arribar a la conclusió contrària a la anterior, és a dir, els municipis més grans s'adrecen amb més freqüència a les empreses privades per realitzar estudis més concrets i amb una finalitat consultora, mentre que els petits es decantarien per la Universitat per a demandar recerques "de diagnòstic" i d'interès general d'una regió determinada.



Per finalitzar, els participants estan d'acord en el fet que el pressupost disponible per l'Administració també influeix en el candidat a elegir per la seva realització. Les empreses privades cobren més pels seus serveis que la Universitat o els professionals autònoms que (encara que per motius diferents) acostumen a tenir pressupostos més baixos. Per tant, el pressupost del que es disposi i la finalitat de l'estudi que es desitja realitzar són dues variables determinants en l'elecció de l'investigador/a, plantejada en termes de Universitat-empresa privada.

#### • Realització de l'estudi

La *formulació de la demanda* sovint és poc clara, especialment quan l'encàrrec és fruit de la utilització de recursos europeus o subvencions d'altres fonts sense que abans hagi sorgit la necessitat de fer l'estudi. Això afecta el desenvolupament, la valoració final, i l'aplicabilitat dels projectes. Tanmateix la inadequada i dèbil formulació de les demandes és freqüentment el resultat d'uns recursos humans amb poca formació a l'Administració Local i poc familiaritzats amb les dades disponibles sobre la població del municipi.

La incapacitat per definir la demanda pot generar frustració envers el resultat de l'estudi en els tècnics que l'han encarregat:

<<...a l'Administració no tenim capacitat, a vegades, de definir molt bé què volem saber i com, a vegades ens trobem que, clar, les empreses o qui fa l'estudi té una teoria i llavors apliquen la teoria a allò i a vegades ens serveix de poc...>> (Regidora, Esquerra, + 50.000 hab, Primera Corona).

L'*aplicació del estudi* pot quedar reduïda i fins i tot anul·lada com a conseqüència d'aquesta falta d'entesa. En general els participants del grup de discussió estan d'acord en el fet que molts d'aquest estudis queden sense utilitat. Pot passar que:

- Es reconegui la vàlua científica del projecte, però que no resulti políticament correcte per la seva divulgació i aplicació.
- Els funcionaris de l'Administració Local no estiguin sensibilitzats amb els estudis sociològics i esperin altre tipus d'anàlisis, de caràcter estadístic, amb la qual cosa l'estudi es valora més negativament.

L'anàlisi qualitatiu, segons comenta una de les tècniques del segon grup de discussió, és difícil de valorar i d'aplicar. Però per valorar la utilitat dels estudis convé distingir entre els estudis amb finalitat pràctica, com els plans d'acció dels municipis, i els que tenen com a objectiu donar una orientació o un diagnòstic sobre una situació determinada. En els segons, des de la nostra perspectiva, és més difícil de valorar el grau d'aplicabilitat de l'estudi, i per tant, creiem que seria precipitat concloure que l'aplicabilitat dels estudis és molt baixa.

#### • Limitacions de l'estructura organitzativa

La poca familiaritat amb el món de la recerca social de tècnics i polítics, a voltes produeix, segons afirmen els participants del primer grup de discussió, una dificultat per a formular

bones demandes d'investigació. La desinformació dels professionals de l'Administració prové, segons creuen els participants del segon grup de discussió, de la inexistència de canals apropiats per tractar i sistematitzar la informació disponible als ajuntaments.

La *circulació de la informació* és molt minsa entre les àrees de l'Administració Local. De vegades, aconseguir informació depèn de les relacions personals entre gent de diferents àrees. No existeix un espai comú on recollir i sistematitzar tota la informació de la que disposa l'Ajuntament. Davant d'aquesta situació, pot passar que els estudis que s'encarreguen ja s'hagin realitzat anteriorment, en altres àrees:

<<Potser que es torni a fer un estudi des de un altra àrea i que gran part de les dades ja les tinguin>> (*Polític, Treball Intern*)

<<Jo sóc conscient que a mi em dicten coses que estan repetides. Potser d'aquí a tres mesos me'n adoni que una cosa que estic fent ara ja estava feta, però com que no se on està, clar, perdo més temps buscant-la que fent-la de nou>> (*Sociòloga, Treball Intern*)

En ocasions, la coordinació i comunicació interna dins els ajuntaments, fins i tot dins un mateix departament, està tallada per una *segmentació més accentuada dels llocs de treball*. Els projectes multidisciplinars i entre departaments són difícils de dur a terme. Els projectes horitzontals són a vegades obstruïts per falta de voluntat política o per males relacions personals.

<<...a vegades, els programes transversals són difícils de resoldre, de portar a terme, no només per l'oposició sinó pels propis polítics, perquè has de posar d'acord diferents àrees que són verticals...>> (*Regidora, Esquerra, + 50.000 hab, Primera Corona*)

<<...un equip multidisciplinar, jo penso que des del punt de vista polític és un element que ens costa moltíssim...als polítics ens agrada manar, per tant "ostres, aquest és el meu tros">> (*Regidora, Esquerra, + 50.000 hab, Primera Corona*)

La descoordinació i la falta de sistematització d'informació a l'Administració és més palesa pels que treballen en els ajuntaments. De tota manera, els consultors externs, també es veuen afectats per aquests obstacles, perquè això té com a conseqüència una lentitud en el procés de formulació de la demanda, temps que després han de recuperar, i dificultats en l'obtenció d'informació per la realització del estudi.

En els ajuntaments petits (fins a 20.000 habitants) la desinformació sobre la població sembla ser més accentuada, i és més difícil de trobar tractaments d'informació a partir del cens, llistat d'empreses del municipi, catàlegs de serveis del Ajuntament, etc. ... Les avaluacions o la realització de memòries anuals no s'acostuma a fer en aquest tipus d'ajuntaments.

La subcontractació de persones a l'ajuntament per realitzar tasques de sistematització o de recerca social, sembla agreujar el problema. Sovint aquestes persones subcontractades (o persones en pràctiques, becaris...) acompleixen una funció en el temps, i un mateix encàrrec pot passar per varis responsables al llarg d'un període de temps determinat. Per altra banda, segons comenta un dels participants dels primer grup de discussió, hi ha departaments de l'Administració Local que estan constituïts com a empreses municipals, on el 95% del seu finançament és producte de les subvencions públiques. En aquests departaments, afirma

aquest mateix participant, trobem una *gran inestabilitat en les contractacions del personal i això condiciona enormement la continuïtat i sistematització en la recollida de dades.*

La gestió diària de tipus administratiu, segons argumenten els participants que treballen a l'Administració, deixa en segon pla la planificació de projectes d'investigació. Sovint s'apliquen els programes sense realitzar un estudi previ o sense consultar si s'han fet estudis sobre el tema.

*La inestabilitat política acostuma a perjudicar el bon funcionament de la recerca social, en qualsevol de les seves fases.* Els participants del grup de discussió exposen diferents casos en que s'ha produït una important obstrucció en les recerques socials que s'encarreguen. En ocasions, els equips de govern impedeixen la realització d'investigacions per la desconfiança que susciten les possibles conclusions:

<<Un regidor que està en minoria, que li estant donant ganivetades ... no es pot permetre un estudi que no sap si se li girarà...té molta por a quines dades sortiran d'aquest estudi...Així doncs, més val que no toquem les coses>> (Polítolleg, Treball Intern)

- **Limitacions de la formació professional.**

Tots dos grups critiquen la formació universitària. Els politòlegs remarquen *les mancances formatives en el coneixement del funcionament l'Administració Local.* Els sociòlegs/gues, en canvi remarquen *les mancances de caire tècnic* que tenen al finalitzar la carrera (realització d'indicadors, grups de discussió, transcripció d'entrevistes, codificació d'enquestes, utilització de programes informàtics, tractament de base de dades...) . Les tècniques que s'ensenyen a la Universitat, estan poc actualitzades. Es troba a faltar la realització d'un estudi a la Universitat amb tractament de dades reals, passant per totes les fases de la investigació. Alguns sociòlegs i politòlegs creuen que la Universitat no ensenya a redactar, ni a presentar ni a fer l'exposició del treball realitzat, d'altres, però, ressalten les habilitats de redacció i de presentació que els ha proporcionat la formació universitària..

*Les pràctiques es veuen com una experiència enriquidora* entre els que les han fet, no tan sols des del punt de vista laboral (possibilitat d'inserció), sinó com a vinculació al món laboral. Els participants del segon grup de discussió estan d'acord en que és inevitable l'adaptació i l'aprenentatge en el lloc de treball.

La formació universitària projecta una imatge d'aquests professionals molt definida, espacialment dels sociòlegs, orientant-los cap a la investigació social. Hi ha una omisió per part de la Universitat de les altres sortides professionals i això pot generar confusió o frustració entre els s'acaben de llicenciar:

<<...ens deixen a nosaltres en una situació d' indefinició que jo crec que ens porta fins i tot a la infrautilització>> (Sociòleg, Treball Extern)

En el segon grup de discussió es presenta la Universitat com àmbit de producció de coneixements poc vinculat amb els processos de decisió o de gestió pública:

<<...Jo diria que alguns dels problemes que tenim a la professió és que a les facultats de sociologia se'ns forma per a l'anàlisi de la realitat i per a produir coneixement teòric. No se'ns forma per la funció consultora que ens demana el mercat. I jo crec que aquest és el gran escull que els sociòlegs joves han de superar>> (Politòleg, Treball Intern)

Des d'aquest punt de vista es remarquen les habilitats mediadores i consultores que són necessàries per treballar en aquestes disciplines, absents en la formació universitària.

#### • Percepció de les professions

El perfil del sociòleg i del politòleg no està ben delimitat. Hi ha un *desconeixement de la professió tant per part de l'Administració com dels propis professionals.*

#### - Percepció que té l'Administració local de sociòlegs i politòlegs:

En el primer grup de discussió es critica la percepció que l'Administració té de la sociologia. Argumenten que el valor agregat que pot aportar aquesta disciplina no es valora en els estudis realitzats per l'Administració :

<<Llavors no hi ha una perspectiva politològica ni sociològica en els treballs i veig que som molt desconeguts...>> (Politòleg, Treball Intern)

L'absència de sociòlegs i politòlegs a l'equip de treball de l'Administració provoca una manca d'aquest tipus de perspectiva i contribueix a mantenir el desconeixement de la disciplina. Aquestes professions estan ocupades per altres professionals, com psicòlegs, economistes i advocats. De vegades, diuen els professionals del primer grup de discussió, s'entén des de l'Administració que el sociòleg és un professional de l'estadística, i que la seva funció és la de sistematitzar o llegir dades.

<< encara que ells n'hi diguin estudi, no és un estudi sociològic, no s'ha contractat cap sociòleg perquè faci un estudi...>> (Sociòloga, Treball Intern)

<<ells tenen una confusió entre el que és la mera recopilació de dades on no cal cap sociòleg ni politòleg vull dir, o cal tant com podria haver-hi un estadístic..., tu els hi portes una descripció de dades...no et demanen més...els mecanismes explicatius que de A es passa a B, tot això els hi sembla una cosa massa teòrica...>> (Sociòleg, Treball Extern)

<< Moltes vegades els polítics no volen interpretacions, o perquè ells ja pensen que saben interpretar com veuen, o ja veuen les coses molt clares i volen dades per justificar una cosa>> (Politòleg, Treball Intern)

Les *pràctiques universitàries permeten un millor coneixement d'aquestes professions* per part de l'Administració. Tot i així, diuen els participants al primer grup de discussió, l'existència de persones en pràctiques depèn de la sensibilitat dels regidors envers aquestes disciplines. Si existeix una predisposició per part de polítics i tècnics de l'Ajuntament, resulta molt més fàcil entendre's entre les parts i permet, així, la possibilitat d'introduir més elements sociològics en els estudis, és a dir, de treballar amb més autonomia. En aquests casos, aquestes disciplines són absolutament desconegudes pels regidors i el vincle amb

persones en pràctiques permet un millor *coneixement mutu*:

<<...i quant descobreixen un "tio" que en principi no saben per a què serveix, com ara un sociòleg, potser un polític ho tenien més clar però el sociòleg ni tan sols això, a la que els hi fa qualsevol cosa on els hi generes informació s'obnuvilen i diuen hòstia! Què tenim aquí?>> (Sociòleg, Treball Extern)

Un dels sociòlegs que treballa en un Ajuntament, en canvi, no és tan optimista:

<<També hi ha l'altre que diu, què se li ha perdut a aquest >> (Polític, Treball Intern)

En els dos grups de discussió, tanmateix, es pot observar una actitud bastant oberta a l'Administració Local envers la formació del seu personal. En general, la titulació no és el criteri central d'elecció sinó les competències i actituds personals. L'experiència anterior serveix d'element diferenciador vers a altres possibles candidats

- **Percepció de les professions que tenen els seus propis candidats:**

El perfil i la funcionalitat específica d'aquestes disciplines tampoc està gens clar entre els professionals joves. Els participants del primer grup de discussió, especialment els que treballen a l'Administració, semblen no tenir clar el paper que juguen els tècnics. En aquest context, es genera un debat molt significatiu sobre la *necessitat de diferenciar entre el camp de la ciència i de la política* :

<< jo sempre penso...perquè els polítics es fiquen tant a nivell tècnic?>> Robert Infant sociòleg que treballa fora de l'administració>> (Polític, Treball Extern)

<<els executoris són els tècnics...>> (Polític, Treball Intern)

<<sí, però, són tècnics que tenen uns,... En principi tenen una ètica i tenen a darrera tota una sèrie de coses que en un principi no estan tan barrejades amb la política>> (Polític, Treball Extern)

Els tècnics joves integrats a l'ajuntament es veuen condicionats per la ideologia política quan realitzen plans d'actuació o prenen decisions, encara més quan els regidors no tenen un pla d'actuació pre-establert, situació que sembla molt generalitzada en els municipis petits. Això planteja un conflicte d'ètica professional i es presenta com un problema específic a resoldre en totes dues disciplines:

<<què et dirà un polític?, et mirarà la raó política o la raó social d'allò, i aquí entra en conflicte amb els polítics perquè "la raó te la dic jo", no la diràs tu, si això és políticament correcte o socialment...però, qui et garanteix l'eficàcia social d'una cosa?, el sociòleg o el polític...>> (Polític, Treball Intern)

Sovint, aquesta falta de delimitació professional està relacionada amb el desconeixement de les disciplines que tenen els regidors i, segons argumenta un dels participants del primer grup de discussió, la confusa delimitació d'àmbits s'incrementa a mida que els ajuntaments disposen de més competències i autonomia per prendre decisions.

Sembla haver-hi, a més a més, un conflicte en el perfil professional polivalent o especialitzat d'aquestes disciplines el qual crea inquietud entre els professionals més joves:

<< ...no volíem un economista, no volíem un urbanista, i ens hem trobat amb un individu que ens fa un estudi integral, ens parla de moltes coses i ens ensenya a conèixer una realitat que, i això és veritat, no la coneixíem>> (Sociòleg, Treball Extern)

És molt significativa la pregunta que realitza una de les participants del primer grup de discussió, ja que fa palès el desconeixement del perfil professional entre els participants del primer grup de discussió:

<< Quin és el nostre punt fort? La capacitat de reflexió i la teoria?>>(Sociòloga, Treball Extern)

Alguns responen que el valor afegit d'aquestes disciplines és la capacitat d'utilitzar tècniques que permeten explicar la realitat social. Altres, en canvi, creuen que des d'aquesta perspectiva es corre el risc de tendir vers un treball professional sotmès al pur tecnicisme. El valor afegit d'aquestes disciplines està, per aquests últims, en la formació polivalent de base. Però es fa palesa, també en aquest grup de discussió, la necessitat de definir "els punts forts" de la professió, i intentar defugir un dels tòpics que es tenen d'aquestes carreres, en especial de la sociologia:

<<...que som capaços de fer de tot>> (Sociòloga, Treball Extern)

Per tant, existeix entre els professionals joves un conflicte sobre la polivalència que es pot oferir des d'aquestes disciplines i la necessitat de definir un espai professional.

#### • Reptes per la inserció i potencial d'aquestes professions

Per generar una aproximació sociològica o politològica en les Administracions Locals és necessària la introducció d'aquests nous perfils professionals, encara desconeguts i minoritaris en aquests àmbits.

¿Quin paper juga la Universitat en la inserció professional? Hi ha entre els participants del primer grup de discussió una diversitat d'opinions. Per un dels sociòlegs que treballa a la Universitat, aquesta hauria de realitzar una *funció pedagògica* en la resta dels àmbits potencials d'ocupació per aquestes disciplines. La Universitat hauria de potenciar, diu aquesta persona, un *apropament cap a les empreses privades i públiques*, a través de l'organització de jornades en aquests àmbits, de la conformació de convenis, etc. Però altres participants del primer grup de discussió destaquen l'actuació dels col·legis professionals. S'ha de realitzar un *esforç corporatiu*, tal com s'ha produït en altres disciplines, i la Universitat s'ha de limitar a formar gent capaç d'inserir-se en el mercat laboral.

Una de les mancances fonamentals que apunta una de les sociòlogues participants és la *falta de massa crítica dels sociòlegs i politòlegs* que tenim ara a Catalunya.

<<Hi ha una cosa que ho explica molt bé. Aquí vam celebrar el desè aniversari de la primera facultat fa deu anys i a Madrid no sé si són 42 o 43 promocions, això vol dir que fa quaranta i escaig anys que fan la titulació>> (Sociòloga, Treball Extern)

Però, per a poder propiciar canvis i integrar una perspectiva sociològica i politològica a les Administracions Locals fan falta *també campanyes de marketing i de difusió de les professions* que arribin a diferents àmbits de les Administracions públiques, per això és necessària l'acció corporativa, ja que la sensibilitat que es pot crear mitjançant els alumnes de pràctiques en aquests àmbits és positiva però toca espais d'acció molt reduïts.

L'aparició dels Fons Socials Europeus sembla que està obrint noves possibilitats d'inserció als ajuntaments, a través de *la necessitat que es crea de detectar les demandes de la comunitat*. En ambdós grups de discussió trobem la figura del sociòleg i del politòleg com a persona formada per fer els encàrrecs d'estudis externs a l'Administració, *una persona capaç de realitzar una lectura de les dades disponibles a nivell municipal i de convertir les necessitats d'informació dels Ajuntaments en demandes d'investigació social*. La tècnica i la regidora participants en el segon grup de discussió afirmen que *la constitució d'una àrea d'estudis podria ser una solució eficaç per economitjar temps i diners*. *La necessitat de treballar de manera multidisciplinària a escala municipal a l'Administració Pública augmenta l'interès per la constitució d'un espai comú d'informació entre diverses àrees*. El comentari d'una de les participants del segon grup de discussió mostra l'amplitud del problema de la informació a les Administracions Locals:

<<Jo penso que fer un estudi dels estudis que es fan als Ajuntaments i dels que es repeteixen seria interessant>> (Sociòloga, Treball Intern)

*L'entrada de noves generacions de professionals a les Administracions Locals, més sensibles cap a les noves professions i amb un alt nivell formatiu, obre noves possibilitats d'inserció laboral per a sociòlegs i politòlegs.*

*La sensibilitat actual dels Ajuntaments al voltant de la participació ciutadana també obre noves possibilitats d'inserció a aquestes professions, en la mesura que les Administracions Locals vegin necessari l'apropament amb la població municipal, i generin la demanda de detectar les necessitats i les opinions del municipi en les accions del govern. Tot i així, aquesta necessitat sembla ser molt incipient i convé matisar les diferències entre ajuntaments envers la sensibilitat en relació a la participació ciutadana. Els participants dels dos grups de discussió consideren els estudis sociològics com "eines" adequades per generar debat polític, no sols entre l'equip de govern de l'ajuntament sinó també entre la ciutadania.*

**La Recerca Social a l'Administració Local:  
una via d'aprofundiment de la Democràcia**

---

**Laura Giménez i Laia Pineda**

**Col·legi de Doctors i Llicenciats en  
Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya**



# La Recerca Social a l'Administració Local: una via d'aprofundiment de la Democràcia

<i>índex</i>	<i>pàg.</i>
I. El punt de partida .....	4
II. Els objectius .....	5
<b>1. Pot ser la recerca social una via d'aprofundiment de la democràcia?</b> .....	<b>6 - 23</b>
1.1. De la democràcia normativa a la democràcia real	
1.2. Democràcia i recerca social	
1.3. Democràcia i govern local	
<i>a. Les principals transformacions socials de caràcter extern</i>	
<i>b. les principals transformacions socials de caràcter intern</i>	
1.4. El govern local actual: tendències i obstacles al canvi	
1.4.1. Les principals tendències de canvi	
<i>a.- de la representació a la participació</i>	
<i>b.- de la burocràcia a la postburocràcia</i>	
<i>c.- de la gerencialització a la politització</i>	
<i>d.- de l'estatalització a la municipalització de les polítiques locals</i>	
1.4.2. Els principals obstacles al canvi	
<i>a. obstacles al canvi de caràcter intern</i>	
<i>b. obstacles al canvi de caràcter extern</i>	
1.5. Informació i govern local	
<i>a. informació i participació ciutadana</i>	
<i>b. informació i postburocratització de l'administració local</i>	
<i>c. informació i repolitització del govern local</i>	
<i>d. informació i localització de les polítiques locals</i>	
1.5.1. Les noves necessitats d'informació	
1.6. Govern local i recerca social	
<i>a. la recerca social per conèixer i objectivar les demandes socials</i>	
<i>b. la recerca social per millorar els processos de decisió i gestió</i>	
<b>2. Quina és la realitat i el paper actual de la recerca social a l'administració local?</b> .....	<b>25 - 38</b>
2.1. Quines són les percepcions en relació amb les necessitats d'informació?	
2.1.1. Quines són les dificultats per obtenir la informació?	
2.1.2. Quines són les dificultats lligades a l'ús de la informació?	

2.2. Quins són els canals per resoldre aquestes necessitats d'informació?

- L'Opinió pública
- La societat civil organitzada
- L'Administració
- La recerca social

2.3. Quin pes específic té la recerca social com a via d'obtenció d'informació?

2.4. Quin objectiu motiven la recerca social?

2.5. Quin tipus de recerca social es realitza?

- a. Els temes
- b. La finalitat
- c. La realització
- d. El cost
- e. El temps
- f. El finançament
- g. El procés de treball
- h. La participació de sociòlegs i politòlegs

2.6. Com es valora la recerca social?

**3. La integració de la recerca social a la pràctica política: alguns elements per a la reflexió ..... 39 - 45**

3.1. Els objectius de la recerca social: conclusions i propostes

3.2. La transcendència de la formulació de l'encàrrec

3.3. La transcendència del seguiment de l'estudi:

3.3.1. El seguiment polític i tècnic

3.3.2. El seguiment professional

3.4. La transcendència de l'accés a la informació:

3.5. L'aplicabilitat i aplicació de la recerca

**4. Conclusions finals ..... 46**

\* Els aspectes metodològics ..... 47- 53

## El punt de partida

La integració de la recerca social a l'administració local com a via de coneixement de la realitat i com a suport per la gestió municipal, no és una cosa nova. Passats els primers anys de governs democràtics, en els quals era imperant atendre les necessitats bàsiques de la ciutadania, l'administració local ha anat desenvolupant-se per tal de poder respondre a les necessitats canviants de les seves comunitats socials cada cop més diversificades. Si bé els canvis urbanístics i la creació i millora dels serveis per a la ciutadania segueixen sent una constant, la recerca social s'ha anat adoptant com una de les eines de l'administració local per gestionar la complexitat.

L'interès per la recerca social, però, no rau tan sols a una voluntat d'emmagatzemar informació, sinó que està estretament vinculat a la defensa d'una democràcia més plena que, més enllà d'assumir una determinada forma política de govern, assumeix una forma d'entendre la vida, una sensibilitat per la persona i pel seu benestar individual i col·lectiu.

En aquest sentit, el marc local es presenta com a idoni per la seva proximitat amb els individus que conformen les comunitats locals. Fer ciutats per a les persones, maldar per una ciutat sostenible, fomentar la participació ciutadana, són vies que possibiliten als éssers humans esdevenir realment ciutadans i ciutadanes, vies, en definitiva, d'aprofundiment de la democràcia.

En tot aquest procés que s'està visquent amb especial força a les administracions locals, la recerca social hi juga un paper fonamental. Perquè per fer arrelar la democràcia en tots els àmbits de la vida, cal comprendre en profunditat la realitat social que ens envolta. Comprendre-la en sí mateixa, en el seu dinamisme i en les seves relacions d'interdependència. Com la democràcia, la recerca no es conforma tan sols com una via de coneixement sinó també com una actitud envers els ciutadans.

En darrera instància, la comprensió de la realitat dóna elements per millorar la gestió municipal i per desenvolupar mecanismes de capil·laritat que puguin apropar el govern a la ciutadania i la ciutadania als seus representants.

La sociologia i les ciències polítiques, per bé que no són les úniques, són disciplines amb molts instruments per a la comprensió, l'anàlisi de la realitat i el disseny de polítiques futures. És des d'aquestes disciplines que ens disposem a investigar la recerca social a les administracions locals.

## **Els objectius**

En el marc tot just descrit aquesta investigació persegueix tres objectius fonamentals:

- 1. Indagar sobre els processos d'aprofundiment de la democràcia en el marc local, tenint en compte com es resitua la recerca social en aquest context de transformació.**
- 2. Indagar sobre l'ús, el tipus, i el grau d'integració de la recerca social en la dinàmica de treball i la pràctica política dels governs locals en el nostre context actual.**
- 3. Indagar sobre les condicions possibilitadores i obstaculitzadores del nostre exercici professional a les administracions locals.**

# 1. Pot ser la recerca social una via d'aprofundiment de la democràcia?

## 1.1. De la democràcia normativa a la democràcia real

Són moltes les anàlisis i conceptualitzacions que al llarg dels anys s'han fet de la democràcia. En aquest document no pretenem ni fer una anàlisi de la democràcia aplicada al govern local, ni recollir les que ja s'han fet. Però sí que ens interessa constatar una realitat que justifica, si més no, la necessitat de seguir treballant per aprofundir en el nostre jove sistema democràtic.

El cert és que entre la democràcia normativa (aquella que definim com a ideal, com a model a assolir) i la democràcia real (aquella que ha pres forma a la pràctica, en contextos històrics determinats), hi ha una sèrie de promeses o principis teòrics que a la pràctica no s'han acomplert.

Algunes de les raons, tot i que no les úniques, que explicarien aquest desfasament entre la democràcia normativa i la democràcia real són els canvis contextuals que entre l'una i l'altra s'han produït. El projecte polític democràtic va ser ideat per una societat molt menys complexa que l'actual i les transformacions socials cap a la complexitat han introduït una sèrie d'obstacles no previstos per al ple desenvolupament de la democràcia<sup>1</sup>.

En aquest primer bloc ens aturarem sobre les principals transformacions socials i veurem en quina mesura aquestes transformacions ens condueixen a una nova ubicació del govern local en el sistema democràtic i, sobretot, en quina mesura aquestes grans transformacions tenen implicacions en el paper de la recerca social en el nostre context local i democràtic.

## 1.2. Democràcia i recerca social

Hi ha gairebé tants autors com maneres de definir la democràcia. Un dels autors més seguits i que darrerament ha tingut més influència en l'anàlisi de la democràcia és Robert A. Dahl. Per Dahl la democràcia és "el sistema polític entre les característiques del qual hi ha la disposició a satisfer completa o quasi completament a tots els seus ciutadans"<sup>2</sup> i per tal que això pugui donar-se, tots els ciutadans sense distincions polítiques han de poder:

- Formular les seves preferències
- Manifestar públicament aquestes preferències individualment i col·lectiva
- Rebre igualtat de tracte per part del govern

<sup>1</sup>Bobbio, Norbert, *El futuro de la democracia*, Barcelona, Plaza & Janés, 1985.

<sup>2</sup>Dahl Robert A., *La Poliarquia. Participación y oposición*, Madrid, Tecnos, 1989.

No entrarem a fons en el seu model, però el que sí que és pertinent assenyalar són les dues dimensions teòriques que, segons Dahl, cal tenir en compte a l'hora de comparar i analitzar diferents règims polítics i que permeten per definir el seu grau de democratització:

- L'amplitud dels governs per concedir l'oposició, el debat públic i la lluita política
- L'amplitud del dret a participar

A nivell més concret cal observar altres criteris per tal de valorar el grau de democratització dels règims polítics, requisits que Dahl anomena "garanties institucionals" que fan possible la formulació i manifestació de les preferències ciutadanes, així com rebre un tracte d'igualtat per part del govern a l'hora de ponderar les preferències. Aquestes garanties institucionals són:

- La llibertat d'expressió i associació
- La llibertat de vot en el marc d'eleccions lliures i imparcials
- L'elegibilitat per al servei públic
- La llibertat dels líders polítics de competir en busca del recolzament ciutadà
- Unes institucions que garanteixin que la política de govern depengui dels vots i de les altres vies d'expressar les preferències.
- La diversitat de fonts d'informació

Val a dir que el model de Dahl deixa de banda alguns aspectes importants de la democràcia com la participació ciutadana en la presa de decisions i en la gestió política. Però el que aquí ens interessa més assenyalar és la rellevància que dóna a la diversitat de fonts d'informació com a garantia institucional de tot sistema democràtic.

La visió d'Émile Durkheim<sup>3</sup> és complementària a la de Dahl, en el sentit que aprofundeix i introdueix nous aspectes en la seva conceptualització de la democràcia. Segons Durkheim la figura de l'Estat és un element consubstancial de la democràcia sempre i quant l'Estat sigui entès com a aparell formal de govern i com a òrgan de pensament social. L'Estat democràtic es caracteritza per la comunicació estreta i fluïda entre l'Estat i la ciutadania: la ciutadania ha d'estar al corrent del que fa l'Estat i l'Estat ha d'estar informat del que passa a les capes més profundes de la societat. La informació i la comunicació són, per tant, els elements essencials que diferencien un govern democràtic d'altres formes de govern.

A més de la informació i la comunicació, Durkheim destaca una tercera característica de l'Estat democràtic: el seu alt grau de reflexivitat. Per Durkheim el govern democràtic ha d'actuar des de la consciència i la reflexivitat sobre aquelles qüestions que requereixin la intervenció de l'Estat. És més, com més creix i més complexa esdevé la societat, més reflexió necessita el govern sobre els afers col·lectius.

L'equilibri de l'Estat democràtic és difícil: el rol de l'Estat és mantenir una profunda comunicació amb els individus però sense veure's absorbit per les seves voluntats individuals. Aquest difícil equilibri el constatarem més endavant mitjançant el contrast entre dos tipus diferents de govern local:

- el govern responsiu, que actua bàsicament donant resposta a les demandes que li arriben)
- el govern polític, que actua en funció d'un projecte polític definit prèviament a partir del qual es filtren les demandes.

Hem de subratllar que la introducció que fa Durkheim de l'element reflexiu en la seva conceptualització de la democràcia expressa el fons de la qüestió del nostre plantejament: la recerca social és una de les vies que fan possible reflexionar sobre la realitat i evidenciar realitats no visibles. En síntesi, prendre consciència de la realitat que ens envolta.

<sup>3</sup> Durkheim Émile, *Professional Ethics and Civic Morals*, London, Routledge, 1992.

### 1.3 Democràcia i govern local

Un cop destriats els principals elements del sistema democràtic i vist el vincle entre la democràcia i la recerca social cal que indaguem sobre quines han estat aquestes transformacions que apuntàvem al principi i que, en el marc dels nostres governs locals, han modulats i estan modulant el curs de la nostra jove democràcia.

Dir, abans de res, que cal fer una distinció entre les transformacions amb un caràcter principalment extern, en la mesura que es produeixen a nivell d'Occident o de tot el món, i les transformacions de caràcter fonamentalment intern, estretament lligades al context sociohistòric de Catalunya i l'Estat espanyol, transformacions d'altra banda d'abast local. Bobbio i Echevarría<sup>4</sup> han fet aportacions importants sobre aquestes transformacions, el primer en el marc extern i el segon en el marc de l'administració local a Espanya.

#### a. Les principals transformacions socials de caràcter extern

- El pas de l'economia familiar a l'economia de mercat, han suposat una **complexificació i mundialització de l'economia**, situant les accions de govern en un pla més internacional i cada cop més allunyades de les realitats específiques de cada territori, disminuint la capacitat d'incidència de les polítiques estatals sobre aquestes realitats. Aquesta complexificació demana, cada cop més, competències tècniques que dificulten l'accés de la població a la funció pública, alhora que la complexitat de les decisions polítiques allunya la comunicació entre la ciutadania i el govern.

D'altra banda, la globalització econòmica genera un marc de competitivitat dins del qual l'administració local s'ha d'inserir i donar respostes adequades. Aquestes respostes poden passar, entre altres, per agilitzar i desenferregar burocràticament l'organització.

*A vegades l'administració és feixuga amb la resolució problemes d'aquests. Per exemple ara volem muntar un consorci de tots els ajuntaments de la conca del Ter, doncs per poder-lo muntar fa 3 o 4 mesos que hi estem al darrera i tot són traves administratives de tot tipus. Europa ens ha aprovat el programa, ja ens ha enviat una part dels diners per fer-lo, i aquí encara no hem pogut muntar l'aparell burocràtic-administratiu. Hi ha un enferregament administratiu, jo no sé si és a rel dels escàndols econòmics que hi va haver fa uns anys en aquests país, perquè ara, sembla que qualsevol polític és sospitós de qualsevol cosa. Doncs, per fer unes obres de no sé què, resulta que has de fer uns tràmits, unes exposicions...després ningú s'ho mira, després tothom fa la trampa com pot (...). Resulta que al final, el procediment es menja l'objectiu*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **L'afebliment del marc polític estatal enfront l'enfortiment d'un marc de govern més ampli**, essent-ne la construcció europea l'exemple paradigmàtic. Val a dir que per l'administració local la Unió Europea suposa un nou marc administratiu i, per tant, un nou marc de relació directa:

<sup>4</sup>Bobbio, veure Op.Cit. i Koldo Echevarría, "Veinte años de ayuntamientos democráticos: el retorno de la política local", a *Informe España 1997*, Editorial Fundamentos, 1997. Tot i que en aquest llibre el capítol citat no va signat, tenim elements per creure, a partir d'altres fonts, que l'autor és Echevarría. En tot cas, a partir d'ara farem referència a Echevarría com a autor del capítol citat.

*Si no et mous, no t'arriba res. Pagar-me mitja jornada i estar-me aquí, assegut, és perdre els diners. Val més pagar-ne una de sencera i que et busquis la vida i busquis subvencions...i més pensant en el futur, perquè a Europa, s'ha acabat això de les subvencions concretes a ajuntaments. En el nou model de fons estructurals, el que no estigui unit a xarxes o estigui en projectes més macros, segurament traurà pocs diners. I aquí sí que la informació hi juga un paper fonamental.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **La globalització territorial a petita i gran escala.** A gran escala amb la descentralització territorial de grans indústries a països empobrits i els importants desplaçaments de població cap als països enriquits. A petita escala amb l'increment de la mobilitat territorial dins els hàbits quotidians de la població i l'increment també important de les migracions internes. Aquests canvis territorials fan que l'administració local ja no pugui entendre's des d'una visió restringida, dins els límits estrictes del poble o ciutat.

*La història va a favor de les interrelacions. El que es pensi que avui dia un govern local és tancar-se en les quatre parets i resoldre els problemes de l'interior s'equivoca, perquè la mobilitat de la gent, els factors d'immigració, la visió territorial àmplia...jo veig que sí no es va per aquí...el que no comenci ara ho haurà de fer després, llavors quedarà tancat.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **L' anomenada crisi fiscal de l'Estat de Benestar,** suposa importants canvis en els diversos rols que han d'assumir el sistema públic i el sistema privat, amb la qual cosa es replanteja, també, el rol de l'administració local com a proveïdora de serveis de benestar. Entre altres canvis, es planteja l'externalització de serveis al sector privat o al sector voluntari i, en conseqüència, varia la relació que aquests tres sectors mantenen entre ells a nivell local.

*El problema és que no hi ha credibilitat en el sistema públic. Si fem un escenari, plantejat en termes de polítiques autorregulatives d'ocupació (...) està claríssim que pot ser que canviï, però l'actual tendència del mercat serà donar-li aquestes peles al sector privat. Per una raó molt senzilla, perquè el problema que té la societat espanyola, és un problema de competitivitat en el marc de la globalització, i el que té un rol fonamental en aquest marc de la globalització és el sector privat, perquè ningú creu en el sector públic s'hagi de ficar ara a fer política industrial i a crear empreses com va fer el gran INI als anys 60. Aleshores la tendència de la comunitat europea serà justament intentar (si hi ha peles perquè ningú ho té clar que pot passar) no negar la presència pública, activa i local, en el disseny i l'assessorament. Aquest és el problema, que els ajuntaments han de trobar el seu rol en aquest marc.*

*(Tècnic, >50.000 hab., Primera Corona)*

- **La revolució tecnològica cap a una societat de la informació a escala mundial,** introdueix canvis importantíssims en les formes de comunicació tradicionals. Per l'administració local els canvis tecnològics suposen la introducció progressiva d'una nova forma de gestionar i d'organitzar l'administració municipal centrant-se, cada cop més, en la informació.

*Una de les conclusions últimes a les que estic arribant és que l'única esperança de futur és que l'administració sigui cada vegada menys necessària (l'aparell burocràtic, no els òrgans polítics ni els instruments per administrar). Però que s'hagi d'administrar necessàriament a través d'aquests mètodes no. Home jo ja sé de gent que treballa pels ajuntaments des de casa seva o des de no sé on... i que per unitat de producte*



*que envia, l'altre rep... ja no és necessari que aquesta persona estigui en una taula i un cadira. Cada vegada més a partir del moment que hi hagi una autoritat pública de certificació i que les transaccions a través d'Internet tinguin validesa administrativa - que això està al caure- i per tant pugui enviar un projecte o pugui consultar cada dia, a cada minut com està el meu expedient, llavors jo penso que l'administració estarà en un moment en el que s'haurà de replantejar moltes coses.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

#### **b. les principals transformacions socials de caràcter intern**

- **L'assoliment progressiu dels drets polítics** ha comportat l'establiment dels drets socials i, en conseqüència, el necessari desenvolupament les estructures de l'Estat que han de donar-hi resposta. L'extensió dels drets socials s'ha concretat en un augment de serveis per la ciutadania i ha comportat, alhora, un augment de la burocràcia a l'administració (inclosa la local).
- **L'emancipació de la societat civil i la consolidació de la democràcia**, després de quaranta anys de dictadura franquista, ha comportat un augment de formulació de demandes al govern, demandes cada cop més exigents. El desplegament de dispositius democràtics i de comunicació agilitzen l'arribada de les demandes de la ciutadania.
- **L'experiència acumulada de govern**, juntament amb la incorporació de nous equips de govern polítics i tècnics (més joves i amb una mentalitat més professionalista i tecnocràtica i incorporant també noves professions) ha anat modificant la concepció tradicional de la gestió a l'administració municipal tot i que és possible que la resposta no es vegi agilitzada al mateix nivell, produint-se un major decaïtge.

*Encara ara a molts llocs hi ha una generació molt vinculada a l'època en la que van pujar al poder. La generació que ara tenen entre 45-50 anys que potser estan de tècnics i que per la seva trajectòria com sigui no tenen aquesta visió que tu deies de la gent que ha estudiat una carrera, sinó que provenen d'altres formacions i que tenen una visió bastant més lligada a la política que no la que nosaltres podem tenir.*

*(Polítòleg, Treball Intern)*

- **La millora de la qualitat de vida dels ciutadans.** Certament, les necessitats bàsiques que els primers ajuntaments democràtics havien d'afrontar (principalment lligades a projectes urbanístics i a grans infraestructures) comencen a estar cobertes (en uns ajuntaments més que en d'altres en funció, bàsicament, dels recursos econòmics de què han disposat i, per tant, del tamany i de la composició social de la població). Un cop cobertes aquestes necessitats s'ha pogut recuperar la dimensió més plenament ciutadana de la ciutat. S'obre una nova etapa en què es pot percebre la ciutat no només com a espai sinó com a espai de vida de qualitat. En aquesta etapa, per tant, la preocupació principal comença a ser la d'oferir una qualitat de vida a la ciutadania.

*S'ha treballat sempre amb les pedres, però no amb les persones. Ens comencem a trobar amb les persones ara, però fins ara ens hem preocupat de les pedres (de la planificació, el clavegueram, els equipaments...) i ara que tenim una situació de dèficit veiem que les persones estan apartades. I aquest és el problema dels ajuntaments. Ara hem de començar a treballar amb les persones, amb la seva implicació dins l'àmbit municipal i amb les seves respostes davant l'actuació que fa l'ajuntament.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

*El nostre gran projecte era refer una ciutat que als anys 60 i principis de 70 s'havia permès la seva destrucció, perquè realment l'acumulació de persones sense condicions no fa ciutat sinó que destrueix ciutat. Per tant, remuntar això i situar-nos cap un futur amb una ciutat que no només refés disbarats del passat sinó que a més reequilibrés moltes coses i que dotés a la ciutat d'equipaments i espais i que garantís una determinada igualtat d'oportunitats pel conjunt dels seus ciutadans. I que, sobretot, que tingués fibra, que tingués sensibilitat envers els problemes, i quan dic això vull dir que fins i tot el projecte de la pedra -alguns diuen "oh, és que els ajuntaments només fan pedra" doncs, també ha d'estar pensat amb una certa sensibilitat. Per tant, el nostre projecte de ciutat és el d'una ciutat més humanitzada, si tu vols en la qual també garantim el progrés econòmic, la prosperitat per tothom, però també la justícia social, la igualtat d'oportunitats entre tots els seus ciutadans, l'equilibri ecològic de tot aquest entorn...però sense perdre la fibra, sense perdre aquesta estima per tots i cada un dels éssers humans que viuen aquí dintre i que tenen el dret de ser feliços.*

*(Alcade, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

El sentit d'esmentar totes aquestes transformacions econòmiques, polítiques i socials, és pel fet que apunten cap a l'emergència d'un nou localisme, procés que ha d'entendre's com la recuperació de la importància del govern local dins del sistema democràtic.

En síntesi:

El govern local apareix cada cop més com un marc democràtic capaç de donar respostes a moltes de les qüestions que es plantegen a rei de les transformacions esmentades. Algunes de les característiques que possibiliten són:

- **La mida més reduïda, la major agilitat en la gestió i la proximitat a la ciutadania**, fan que els governs locals siguin els més capaços de mantenir una postura relacional amb la ciutadania, integrant als diversos actors de l'estructura social. Alhora, la pressió directa de la ciutadania fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortida a les seves demandes.
- **El major coneixement de la realitat local** fa que els governs locals puguin donar una resposta més comprensiva i amb més capacitat d'incidència a les realitats productives i socials específiques del seu territori.

Sembla, doncs, que **el marc local es prefigura cada cop més com el marc idoni per aprofundir en el sistema democràtic, millorar i innovar les formes de gestionar-lo.**

#### **1.4. El govern local actual: tendències i obstacles al canvi**

Fins ara ens hem referit al govern local en tant que nivell administratiu més proper a la ciutadania, vinculat a d'altres nivells administratius i a les dinàmiques més globals que s'hi sobreposen, ja siguin de caràcter intern o extern. En aquest punt esmentarem les principals tendències de canvi que es van dibuixant a l'administració local així com els principals obstacles que s'interposen al ple desenvolupament d'aquests canvis.

### **1.4.1. Les principals tendències de canvi**

---

D'entrada hem de puntualitzar que malgrat la possibilitat de destacar tendències de canvi per al conjunt dels governs, si alguna cosa caracteritza la realitat municipal és la seva gran heterogeneïtat. El volum de la població, la ubicació dins un territori més ampli, la tendència ideològica de l'equip de govern, entre d'altres variables confegeixen, ja d'entrada, realitats municipals molt dispars. Però a més cal dir que, tot i que es dibuixen unes tendències de canvi per al conjunt dels governs locals, aquests canvis no es produeixen de forma lineal ni simultània, amb la qual cosa cal parlar de realitats locals molt diferenciades.

#### ***a.- de la representació a la participació***

El gir cap a un model de ciutat més humanitzada, junt amb el propi procés de maduració democràtica i la crisi de legitimitat i credibilitat que viuen des de fa un temps òrgans de representació tradicionals com els partits polítics, són elements que han propiciat un desenvolupament local vers una major participació ciutadana.

D'altra banda, la pròpia percepció de l'escassetat de recursos relacionada amb la crisi dels Estats del Benestar fa replantejar el model clàssic de gestió de benestar obrint-se vies cap a un nou model de co-responsabilitat i co-gestió entre el govern local i la ciutadania.

#### ***b.- de la burocràcia a la postburocràcia***

La necessitat d'adaptació i de resposta àgil als canvis socials cada cop més ràpids, i també els canvis en els rols representats pel sistema públic en relació al privat i a la inversa, apunten cap a una necessitat de desenferregament burocràtic de l'administració.

Un altre aspecte d'aquesta aposta postburocràtica va plenament lligat a la primera tendència de canvi que apuntàvem: un govern local més participatiu és consubstancial a un govern local molt menys burocràtic, amb una capacitat de resposta ràpida, un poder de decisió efectiu, una transparència i claredat informativa, una atenció personal i receptiva, etc.

Un darrer aspecte, vinculat a un procés de reforçament de la democràcia, apunta cap a una necessitat de desviar part del control que els òrgans jurídic-administratius exerceixen sobre els òrgans de govern i posar-lo en mans de la ciutadania o, si més no, reforçar molt el control exercit per la ciutadania en detriment del control burocràtic.

#### ***c.- de la gerencialització a la politització***

En la primera fase dels ajuntaments democràtics els municipis de benestar s'havien de construir partint de zero. Les necessitats eren tan bàsiques que hi havia un consens polític entorn de les línies bàsiques a seguir: el que calia era "fer". Els ajuntaments eren, consegüentment, bàsicament "responsius". En la segona fase, un cop construït aquest mínim, torna a prendre força el debat polític, ja no es tracta només de fer, sinó de com fer. En aquest sentit, tornen a prendre rellevància els models polítics a partir dels quals es construeix la ciutat. Es tracta del pas cap a un model de govern "polític".

- Així el primer procés és un procés cap a la professionalització i gerencialització de la política local, volcant els esforços vers la millora de la prestació de serveis i de l'organització interna. Aquesta etapa més responsiva es caracteritza per plantejaments molt a curt termini, en els que el polític es veu immers en la gerència quotidiana, atès que no hi ha una estructura tècnica sòlida i que la flagrància dels problemes a resoldre deixa molt poc espai per a la planificació.
- Però en l'etapa de repolització, és a dir, en l'etapa de recuperació de la dimensió política, un cop s'ha consolidat una estructura tècnica-gerencial que allibera més el polític de la gestió quotidiana i les immediateses que comporta, el mig i llarg termini guanya espai tot permetent que els polítics es plantegin la revisió de les funcions i busquin nous mecanismes de relació amb la ciutadania.

Paral·lelament a la repolització de l'espai de govern, s'ha produït una sofisticació i diversificació de les demandes de la ciutadania (fruit de l'emancipació de la societat civil i del convenciment de l'administració local per donar-li més protagonisme) la qual cosa reforça la necessitat de prioritzar mitjançant un projecte polític les respostes que s'hi donen.

#### ***d.- de l'estatalització a la municipalització de les polítiques locals***

En la fase inicial de construcció de l'Estat del Benestar va ser necessari dissenyar i aplicar polítiques fortament intervencionistes. Això va comportar una estatalització de les polítiques locals.

En una segona fase dels ajuntaments democràtics, però, apareixen una sèrie de factors que afavoreixen el principi de subsidiarietat i l'emergència d'un nou localisme. Factors que ja hem repassat en l'apartat de les transformacions externes i que es poden resumir en tres grans línies de canvi, totes elles reforçant la tendència cap a la municipalització de les polítiques locals:

- El desenvolupament de formes de govern més relacionals, que tinguin en compte els diversos actors que intervenen en l'estructura social.
- La mundialització de l'economia i els processos de complexificació i globalització socials que situen les accions dels governs estatals cada cop més lluny de les realitats locals concretes, amb la qual cosa es percep una manca de comprensió i d'incidència de les polítiques estatals cap a les realitats productives i socials específiques de cada territori.
- La consolidació de la democràcia que fa augmentar la pressió i exigències de la ciutadania vers els governs, pressió que per raons òbvies de proximitat acaben rebent els governs locals. Aquesta pressió fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortides alternatives a la crisi dels models clàssics de benestar.

#### **1.4.2. Els principals obstacles al canvi**

---

Arribats a aquest punt hem repassat les quatre tendències de canvi principals. No ens cansarem d'insistir que aquest procés de canvi no es produeix de forma lineal ni simultània als diferents ajuntaments, la qual cosa no impedeix que es vagin assentant i consolidant amb el temps.

Val a dir, però, que el desenvolupament d'aquestes tendències de canvi no només depenen del punt de partida de cada ajuntament a nivell de volum de població, ubicació territorial o d'ideologia política, sinó que està estretament lligat a d'altres factors que es constitueixen com a importants obstacles al canvi.

En referir-nos als obstacles al canvi farem una distinció entre els obstacles lligats a característiques internes de l'administració i els obstacles lligats a factors de caràcter extern.

#### **a. obstacles al canvi de caràcter intern**

- El pes de la tradició funcional i tècnica, que pot mostrar-se reticent a la introducció de canvis en les metodologies de treball.
- L'absorció del treball polític i tècnic per la gestió quotidiana, per les qüestions del dia a dia que cal anar resolent:

*El dia a dia té un problema i és que l'has de resoldre al dia a dia i moltes vegades el resols "pim pam", sense les dades que potser seria necessari tenir sobre la taula. Això també depèn de l'estil de cadascú. Hi ha l'alcalde que posa les coses sobre la taula i se li acumulen, i l'altre estil d'alcalde de treure's la cosa de sobre el més aviat possible, sense la informació més acurada que potser necessitaria i amb la que probablement acabaria decidint una altra cosa.*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- El pes de la mentalitat jurídico-administrativa i economicista que pot actuar com a reforç de la burocràcia i encallar processos que necessitin de respostes ràpides i àgils:

*L'Administració és absolutament burocràtica, és...qui tingui una mica d'inquietud i passi per l'administració i no surti amb una úlcera...*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- El principi de control i de possessió de la informació, que fa molt difícil la seva difusió i limita els efectes que podria tenir en la millora de la gestió política i tècnica:

*Jo penso que cada vegada s'ha de tendir a que la informació sigui més accessible i que serveixi perquè el que gestiona conegui molt millor el que passa. Estic molt il·lusionat amb tot això (referint-se a un projecte de informatització de la informació municipal) perquè farà realment transformar l'ajuntament. Ara ja tinc els arquitectes i els tècnics esverats, perquè tot això fa canviar el model de funcionament. Aquí hi ha gent que té la informació i que només la té ell i es pensa que és seva.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- La manca de recursos econòmics que es dona en general als ajuntaments, i especialment en els més petits o bé en aquells municipis amb una població amb nivells econòmics baixos. D'altra banda, als dèficits econòmics estructurals de la població, cal afegir-hi, en molts casos, els dèficits econòmics amb què es van trobar els primers ajuntaments democràtics i que s'han estat arrossegant durant tots aquests anys.
- De la precarietat econòmica dels ajuntaments se'n deriven mancances a nivell de recursos humans, que afecten tant al nivell tècnic com al nivell polític de l'administració local.

*Un poble com el nostre de 5.000 habitants vol dir que no hi ha cap tècnic, excepte els tècnics urbanístics (aparelladora i arquitecte) però les altres àrees no tenen tècnics. Per tant, vol dir que tens l'administratiu i el polític i el polític ha de fer de tot. També vol dir que no hi ha*

*dedicacions completes, i això ho veus quan la diputació convoca "Jornada d'estudi de no sé què", a les 10 del matí... Qui vols que hi vagi en un poble de 5.000 habitants? El regidor treballa, l'administratiu fa d'administratiu i, per tant, resulta que acabes quedant "out" d'això.*  
(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)

- El predomini de **personalismes o antigues controvèrsies** versus la racionalitat que requereix una gestió eficaç i amb la màxima eficiència.

*Al nostre municipi ens trobem que el grau de politització del poble és tan elevat i les antigues controvèrsies tan fortes, que han estat capaços de tenir un projecte d'ajuntament retingut tres anys, no hi ha ajuntament s'està enderrocant i els equips de govern no han estat capaços de construir un ajuntament nou...*

(Polítolleg, Treball Intern)

- El predomini de **competències i rivalitats** entre municipis versus la cooperació intermunicipal que podria ser molt beneficiosa i estalviar molts recursos, mitjançant l'intercanvi d'experiències, el desenvolupament de projectes conjunts, etc.

*Si no es fan agrupacions de municipis, sense que ningú hi perdi sinó que, de la suma, n'ha de sortir guanyant tothom (...) A vegades, però, la realitat funciona una mica al revés: "hem de mirar que el poble del veí no ens fumi no sé què". Si no superem això, serà difícil.*

(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

*Som molt zelosos, els polítics: "el que jo faig, ho faig jo i ho faig al meu poble, i el que tu fas, normalment ni ho sé".*

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

- Els **efectes negatius del canvi polític**: el trencament que suposa un canvi de govern per aquelles accions previstes a llarg termini o, a la inversa, la reticència a planificar accions de llarg termini atesa la limitació dels mandats a 4 anys, la constitució de majories o minories precàries, etc. i els canvis de govern que se'n poden derivar, també tenen efectes obstaculitzadors sobre el desenvolupament de determinats canvis a l'administració:

*Aquesta tendència a fer la vida impossible quan aquell que, havent guanyat les eleccions no té una majoria absoluta en el ple... S'arriba a notar tant, que aleshores no s'aproven pòlisses de tresoreria... s'impedeix la gestió diària.*

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

(govern local)

- La **manca de comunicació** amb la ciutadania dificulta el pas d'un govern burocràtic a un govern més relacional, amb una comunicació i coneixement de les preferències i necessitats de la ciutadania.
- La **trinxera de les administracions supralocals**. La presència d'administracions de nivell supralocal, amb més poder econòmic que els ajuntaments també pot actuar com a fre de projectes emanats de les administracions municipals.

*El conjunt dels poder públics, entesos aquests com els governs autonòmics i estatals, han de deixar de tenir la sensació de superioritat envers l'administració municipal. L'administració municipal és una administració en igualtat de potencials com puguin ser-ho les altres, i en canvi se'ns tracta sempre amb un menysteniment bastant increïble (...) Hem de canviar la mentalitat*

*de la gent que està en d'altres administracions perquè entenguin la gran riquesa i el gran camp que tenim els ajuntament si tinguéssim quatre recursos més i alguna potestat, alguna competència més, podríem fer meravelles. Si ho hem fet, quasi sense tenir res, imagina't si en tinguéssim una mica! Costa molt. Hem de tenir un president del govern que hagi estat alcalde una temporada llarga -no val això de 6 mesos-, perquè és una cosa que marca, que marca molt.*

*(Alcade, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- **L'ús dels mecanismes de participació ciutadana amb fins propagandistes**, que posen en evidència que els mecanismes de participació ciutadana no sempre responen a una voluntat d'aprofundiment de la democràcia. En aquest sentit és important tenir presents les perversions o els usos propagandistes o electoralistes que poden fer-se d'aquests mecanismes.

## **1.5. Informació i govern local**

En coherència amb els canvis socials globals que apunten el sorgiment d'una nova "societat de la informació", i acompanyant les tendències de canvi apuntades en l'apartat anterior, es dibuixa un nou paper de la informació dins dels governs locals. Un paper molt més central del que ha representat fins ara.

Tenint en compte la importància d'aquest tema dins el nostre objecte d'estudi hem cregut convenient veure concretament què és el que cadascuna de les tendències de canvi comporten en relació al paper de la informació a l'administració local en el moment actual.

### **a. informació i participació ciutadana**

La participació ciutadana pot entendre's, entre d'altres accepcions possibles, com la intervenció de la ciutadania en el govern dels afers públics. Els mecanismes de participació configuren el conjunt de relacions que s'estableixen entre els governants i els governats i faciliten que aquests darrers intervinguin, en major o menor mesura, més directament o indirecta, en el procés de govern. A partir d'aquí, en base als diferents models polítics o concepcions de la democràcia s'interpretarà el sentit i l'abast d'aquestes relacions.

Ara bé, amb independència de com s'estableixin aquestes relacions, la informació n'és un lement consubstancial. Això és així per diverses raons:

- No hi pot haver govern democràtic i equitatiu sense un coneixement profund de la ciutadania, de les seves necessitats, dels seus interessos i voluntats.
- No hi pot haver control sense transparència informativa.
- No es pot opinar o decidir sobre allò que es desconeix.
- Més difícilment hom s'interessa per allò que no coneix.

Partint d'aquests pressupòsits doncs, els esforços en la direcció d'un aprofundiment de la democràcia han de comportar, necessàriament, esforços en la línia de millorar els canals de comunicació i d'informació entre la ciutadania i els òrgans de govern:

*No podem desvincular informació de participació. Són dues coses que per mi van lligades, no pots demanar participació si no hi ha informació. A més, en el meu model d'ajuntament, la*

*informació no ha de ser informació de la ciutadania a l'ajuntament sinó que també ha de ser al revés, hi ha d'haver un feed back. I això, penso que cal organitzar-ho, perquè en aquest sistema juga molt l'atzar, està poc formalitzat.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

*Participació ciutadana perquè? per intentar implicar els ciutadans en els afers de tots? Si és aquest l'objectiu de participació ciutadana sí, però més coses. No només per dir "escolti, vostè què opina d'això?". La participació per mi és un altre tema, és el tema de com aconseguir d'alguna manera que l'electe se senti molt més obligat cap a l'elector. Aquest és el tema per mi. I per tant l'electe, si ha de ser presoner d'algú que ho sigui del seu elector, no de l'aparell del seu partit. I per tant d'entrada, ja per sempre i a tots els nivells, llistes obertes; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, limitació dels mandats seguits; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, més proporcionalitat en els resultats. Per tant, coses que d'alguna manera quan s'acostin eleccions els electes es vegin en la necessitat no de fer la pilota en el tio de l'aparell - que tots els partits tenen capitans i tots tenen aparatos- sinó que es vegi obligat a demostrar al seu elector que ha complert amb allò que es va comprometre, i que li renovin la confiança. I per mi aquest sí que és el primer pas seriós de la participació dels ciutadans, no per opinar sinó perquè l'electe se senti amenaçat de que per segons quines coses, li passaran una factura i que més val que no les faci.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

### **b. informació i postburocratització de l'administració local**

Tal i com hem vist, el procés cap a la postburocratització es caracteritza per la introducció de dues transformacions bàsiques:

- la descentralització funcional (tot i que no necessàriament de l'autoritat jeràrquica)
- la introducció de lògiques participatives.

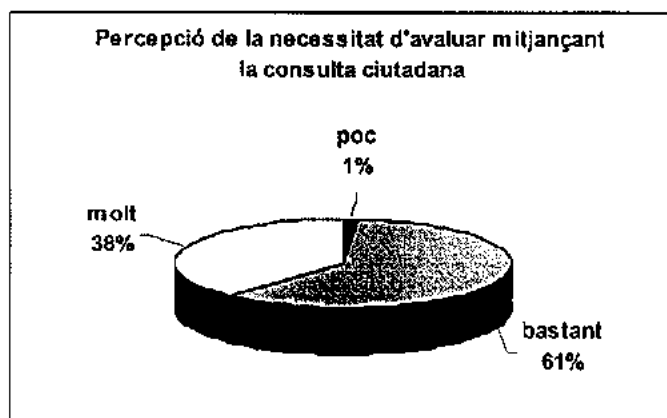
De cara al nostre objecte d'estudi i, especialment en relació amb aquest punt, ens interessa molt més el segon element de transformació: la introducció de lògiques més participatives.

En l'etapa de creixement de l'administració local i de la corresponent burocratització (que s'entenia consubstancial al creixement de serveis), es va fer una aposta pel professionalisme. La tècnica i la professionalitat eren l'eix vertebrador de l'organització municipal. En la nova etapa, es produeix una reflexió crítica cap aquest professionalisme que identifica les necessitats des de la pròpia lògica professional i no tant des de la consideració de les necessitats reals de la població. És en aquesta direcció que es veu la necessitat de reorientar la detecció de necessitats des de la professionalitat cap a una detecció que parteixi de la participació ciutadana.

Alhora, en aquest nou context, es generen noves necessitats. Una d'elles és la de conèixer l'entorn molt millor del que es coneixia. Aquesta preocupació pel coneixement, anàlisi, planificació i previsió de l'entorn no existia en les dinàmiques tradicionals de l'administració burocràtica (almenys amb la força que es manifesta en l'actualitat). El procés cap a la postburocratització és un procés que desemboca, per tant, cap a la potenciació de la recerca social.

Un dels reflexes d'aquesta potenciació de la recerca social vinculada al procés de postburocratització el trobem en la percepció d'endegar processos d'avaluació de serveis i polítiques que tinguin en compte la consulta ciutadana. En la següent freqüència, sorgida de l'enquesta a diversos representants de l'administració local, veiem com la tendència a considerar necessària l'avaluació mitjançant consulta ciutadana és gairebé unànima: només un 1,4 % dels enquestats la valoren com a poc necessària, mentre que el percentatge restant la considera bastant o molt necessària:





### **c. informació i repolitització del govern local**

El procés de repolitització del govern local suposa, al seu torn, una reubicació de la informació en els processos de govern. D'una banda, en la mesura que s'incrementa la necessitat de desenvolupar línies estratègiques, també augmenta la necessitat d'anàlisi, de recollir dades que permetin fer previsions de futur, comprendre els fenòmens globals, etc.

Augmenta, per tant, la necessitat d'una informació elaborada que permeti dissenyar, des del coneixement i no des de la intuïció, les línies estratègiques de desenvolupament de la ciutat. D'altra banda, en la mesura que el polític s'allibera de les tasques de gestió i que es produeixen canvis organitzatius, es planteja la necessitat de desenvolupar nous mecanismes de comunicació interna, i de circulació i d'organització de la informació.

*Davant de les necessitats d'informació dels ajuntaments, si que estem en un moment per crear espais professionals que podrien ser adequats per politòlegs i sociòlegs (...) Anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur. Per tant, cada cop un dels aspectes és que l'ajuntament s'ha de situar i decidir cap a on tirar. Per decidir necessites informació, però també necessites analitzar variables.*

*(Tècnic, Diputació de Barcelona)*

D'altra banda, aquest procés de la gerencialització vers una repolitització també té efectes positius, des del nostre punt de vista, sobre la recerca social. En una fase gerencial dels governs locals, els límits entre les funcions polítiques i les funcions tècniques són més difuses. Aquesta manca de claredat en el repartiment i execució de funcions i, en conseqüència, en el procés de presa de decisions afecta, en els mateixos termes, la percepció que es té i l'ús que es fa de la recerca social. Sovint (com podem veure més endavant en analitzar els problemes de la recerca social a l'administració local) els estudis i els propis investigadors s'han vist immersos en una confusió entre la pràctica analítica i la pràctica política, esperant-se d'ells respostes que no poden ser sinó polítiques. Una major politització dels governs locals pot comportar també una reubicació de la recerca social al lloc que li pertoca, en la mesura que es fan més visibles els models polítics de govern i, per tant, menys difusos sota models aparentment tècnics i també en la mesura que els polítics assumeixen políticament les decisions polítiques.

### **d. informació i localització de les polítiques locals**

El fet que el centre de presa de decisions i disseny de les polítiques públiques es relocalitzi, és a dir, es desplaci, almenys en part, cap a l'administració local, comporta necessàriament un augment de la necessitat de disposar d'informació i dades locals.

Aquesta tendència s'ha començat a veure ja en referència a les polítiques econòmiques. Fins fa relativament pocs anys, totes les decisions polítiques i programes d'intervenció en matèries econòmiques eren preses a nivell autonòmic, estatal o fins i tot europeu. Actualment, però, són molts els municipis que disposen d'una àrea de promoció econòmica i gestionen programes d'inserció laboral, dinamització econòmica, etc. des del propi municipi. La posta en marxa d'aquestes polítiques locals ha generat un volum important de demanda de recerca social en aquests temes, atès que les dades disponibles no es troben a nivell local. Una bona mostra d'aquesta dinàmica la trobem en els observatoris del mercat de treball que es van creant en diversos municipis d'uns anys ençà, la tasca dels quals consisteix a recollir, elaborar i interpretar les dades referents al mercat de treball a nivell local o comarcal en alguns casos.

Així doncs, si la informació acompanya necessàriament la presa de decisions, una localització de les polítiques públiques locals implicarà, necessàriament, una localització de la informació.

#### En síntesi:

De tota manera, com ja havíem comentat, tots aquests processos van molt entrelligats i sovint es fa difícil destriar-los. En relació a la informació, cadascun d'aquests processos va aportant elements de canvi. Però és el conjunt de transformacions que es produeixen als governs locals que dóna força i fa emergir aquest nou paper central de la informació.

*Estan canviant coses als ajuntaments: el perfil professional de moltes persones va canviant, el rol dels polítics també va canviant i la pròpia administració municipal també va canviant, i en aquest canvi anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur (...) Crec que hi ha una tendència a abandonar gestions perfectes més burocràtiques. La pròpia organització tendeix a canviar cap a una organització molt menys burocràtica i més orientada al ciutadà i, per tant, a que hi hagi una nova entrada de perfils professionals que tinguin més capacitat de decisió i d'anàlisi d'allò que és fa, però aquesta és una tendència de futur.*

*(Tècnic, Diputació de Barcelona)*

#### 1.5.1. Les noves necessitats d'informació

Els canvis assenyalats no tan sols configuren un nou paper a la informació, sinó que també generen noves necessitats d'informació. Apareixen noves necessitats d'informació lligades a les noves concepcions del govern local: indicadors de gestió, indicadors de qualitat de vida, mecanismes d'avaluació, mecanismes de planificació, dades qualitatives sobre la població, dades comparatives, entre d'altres.

*Arribarà un moment en el que hem de començar a estudiar no només el territori, sinó el territori com a dipòsit on la gent viu i, per tant, els problemes que afecten a la gent. O sigui, la qualitat de vida de la gent (...) Començar per posar els elements que falten i són imprescindibles. Però a posteriori no és això, a posteriori depèn del banc que s'ha posat, que sigui o no còmode, que el guai funcioni, que el fanal explulsi la llum cap a dalt o cap a baix perquè això té una repercussió mediambiental... Per tant, és evident que s'ha de veure la ciutat com espai de comunicació, espai de vida i, per tant de diversitat, i fins i tot d'experimentació en funció de la*

*qualitat. El que passa és que això és un segon estadi, en el que nosaltres entrarem aviat i en el que segurament s'hauran d'incorporar persones d'una professió més adequada.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*Jo crec que de cara al futur s'ha d'anar cap a auditar programes. Probablement no és suficient fer un programa, sinó que el que interessa és fer una auditoria de la qualitat de la gestió d'aquest i que es faci fins i tot en clau comparativa. Jo crec que de cara al futur ens mancaran estudis, però hauran de ser estudis més sectorials i més qualitatis i amb visió de que siguin més permanents. Tu ja tens una ciutat que inicialment tenia molts dèficits i que en termes generals tu has cobert, però ara t'interessa sectorialitzar un segment del que sigui i no només estudiar això, sinó veure exactament com va evolucionant, comparar-ho amb altres experiències similars, per veure quines polítiques jo hauré de proposar de canvi o reformar en aquest programa (que ja seran els espais de qualitat).*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*A mi ningú m'avalua si, a part dels 300 milions de superàvit, els 4500 que he gastat, els he gastat bé. Cal dissenyar estàndars de qualitat de vida de la ciutat. L'Ajuntament no és una empresa i jo no estic aquí per guanyar diners -però tampoc per perdre'n-. Jo estic aquí per distribuir la riquesa de la ciutat a través de serveis, no a través de l'IRPF.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

D'altra banda, la pròpia dinàmica de transformació social comporta un replantejament del tipus d'informació que es recull. El fet que les dinàmiques siguin cada cop més globals i que la interdependència i interacció territorial sigui cada cop més forta genera la necessitat de recollir la informació a un nivell més supralocal, adequat a les dinàmiques en què es veu immersa la ciutat i els seus habitants:

*Avui vivim en una realitat metropolitana, que comença a Mataró i acaba a Vilanova, i per tant les coses que passin en aquesta realitat tenen a veure amb totes i cadascuna d'aquestes ciutats que formem part d'aquesta realitat.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Al mateix temps, es replanteja la validesa o el sentit de definir o projectar l'evolució de la ciutat a nivell local:

*La base és poder tenir una visió del territori més global i de futur. No es pot oblidar de planificar sense tenir en compte totes les circumstàncies d'aquest territori... i a nosaltres ja ens va bé perquè fins ara a Barcelona decidien el que havia de passar aquí i nosaltres també hi volem dir la nostra (...) Moltes coses que passen a Barcelona que ens afecten i viceversa.*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Ara bé, tot i la coincidència de moltes opinions en aquesta necessitat, no hi ha un acord en quin hauria de ser l'àmbit territorial d'aquesta planificació. En alguns casos es veu la comarca com la definició territorial adequada, en d'altres seria la regió, mentre en d'altres s'apostaria per traçar els límits en funció de la dinàmica socioeconòmica que s'observa a la pràctica en relació a cada qüestió:

*És necessari que es faci, no sé si un pla estratègic, però sí el pla de la regió primera, i que aquest pla marqui l'horitzó de les directrius de mobilitat, de l'habitatge, del reequilibri territorial, social, etc. d'aquesta regió.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*No podem tenir una visió tancada sobre el nostre propi territori, sinó que hi ha molts temes que la teva acció sobre el teu propi municipi pot tenir una transcendència sobre els municipis veïns, i sobretot a nivell de la pròpia comarca. Aleshores penso que tenir aquesta visió comarcaïsta és positiu. Jo diria que és bàsic, fins i tot, perquè si no hi pot haver molta descoordinació, hi pot*

*haver creixements desordenats o incoherents. Per posar un exemple, ens podem trobar que ens uns límits territorials entre municipis, nosaltres projectéssim una zona industrial, i amb una indústria amb riscos mediambientals, que requereix tota una sèrie de mesures molt especials, i potser el municipi del costat està projectant una zona residencial. Aquest podria ser un exemple. Aleshores jo entenc que aquestes coses passen per una visió comarcal.*

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

*Un estudi només de la nostra ciutat hagués estat parcial. A més hi ha una interrelació total entre aquesta i els municipis de la comarca. Destriar-ho és gairebé impossible... venen aquí al cine, a treballar, al metge... i la gent d'aquí se'n va a passejar per la comarca. De tota manera per determinats serveis i qüestions els plantejaments haurien de ser supracomarcal.*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

## **1.6. Govern local i recerca social**

Les reflexions fetes entorn de la democràcia i de la necessitat d'aprofundir-la així com l'anàlisi de les principals transformacions socials que apunten cap a l'emergència d'un nou localisme, era un pas necessari per poder entendre el nou paper que juga la informació no només en l'aprofundiment de la democràcia, sinó també en els nous models de govern local.

És per això que si entenem que la recerca social és una via de resoldre les noves necessitats d'informació i gestió, (tot i que no ser l'única), es constitueix també com una via d'aprofundiment de la democràcia.

En aquest sentit, la pregunta que ens formulàvem a l'inici d'aquest bloc sobre si pot, la recerca social, ser una via d'aprofundiment de la democràcia, tindria una resposta afirmativa. Les entrevistes mantingudes amb representants tècnics i polítics de diferents administracions locals així ens ho han confirmat:

### **a. la recerca social per conèixer i objectivar les demandes socials**

- Perquè no totes les demandes ciutadanes expressen necessitats reals, la recerca social ajuda a objectivar les necessitats. En efecte, sovint manquen dades objectives per poder relativitzar alguns arguments o demandes ciutadanes, per saber si es tracta d'arguments o demandes fonamentades i, per tant, si les necessitats expressades són o no necessitats reals.

*Falten dades objectives. I sobretot dades objectives de cara a contrarestar els arguments que esgrimeixen, per exemple els comerciants, que com que vas una mica perdut, potser també es valen d'això i a vegades intenten que les decisions municipals no prosperin perquè els modifiquen el seu hàbitat comercial (...). Hi ha arguments d'aquests que no tens prou informació per contrarestar (...). La gent que viu i treballa en aquesta zona juga amb avantatge respecte de l'ajuntament perquè coneix molt bé les situacions quotidianes, la realitat diària, i això sí que és una mancança que penso que tenim*

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

D'altra banda la recerca social és una via per objectivar altres informacions (per exemple provinents de la premsa local) i poder veure, sense mediatitzacions, quins temes realment preocupen i quins no.

- *Perquè no totes les necessitats formulen demandes, la recerca social ajuda a evidenciar necessitats silenciades. La recerca social permet fer conscients problemes o qüestions que potser no ho eren, evidenciar realitats.*

*Saber exactament el que pensa la gent sobre mil coses i els hàbits que té, ens permetria ser molt més eficients amb coses que tu no hi caus o no hi penses. És una mica com el tema dels minusvàl·lids a una altre nivell. Com que tu no vas amb cadira de rodes no ho tens present.*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

A més, la recerca social permet fer emergir les necessitats del conjunt de la població, no només les de la població que disposa de mecanismes i canals per fer arribar les seves demandes. És una via, per tant, per corregir alguns biaixos propis del sistema democràtic.

*No totes les peticions expressen necessitats i que no totes les necessitats generen peticions, perquè precisament tots els exclosos (no poden generar peticions)*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

#### **b. la recerca social per millorar els processos de decisió i gestió**

- *Perquè per poder obtenir noves informacions, ordenar idees, reflexionar sobre el llarg termini, etc. cal endegar processos de recerca social. En aquest sentit l'assessorament o recerca externa són molt útils, ja que no estant subjecte al dia a dia de l'ajuntament, es fa possible recollir les informacions que es necessiten i reflexionar sobre el mig i llarg plaç.*

*El que no hem tingut és un assessorament, una empresa o un consulting que ens ajudés a ordenar les idees i a més ho necessitem. I a més l'avantatge que tenen és que no tenen els problemes del dia a dia. Jo em passo força hores aquí, però de temps per pensar o per resoldre els meus propis temes, molt poc.(...) Això t'impedeix aquesta visió una mica a més llarg termini, amb un horitzó una mica més obert.(...) I necessitem algú de fora que ens apreï perquè a part del dia a dia ens posem amb les coses de més llarg termini.*

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- *Perquè el coneixement de les necessitats ciutadanes permet molta més eficiència a l'hora d'orientar polítiques i plantejar propostes de sortida a problemes.*

*Els estudis realment serveixen per fer un diagnòstic de la realitat i plantejar propostes de sortida. I per tant s'han de fer estudis perquè tu necessites informació i sense aquesta informació tu no pots actuar*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- *Perquè cal avaluar amb mitjans objectius de coneixement, per analitzar la incidència de les polítiques aplicades sobre les necessitats que les orientaven.*

*Si nosaltres tenim l'obligació d'actuar en una realitat, hem de tirar endavant unes polítiques públiques concretes. Jo crec que és necessari, i em sembla que és una obvietat, saber de quina realitat estem parlant per poder actuar i incidir en aquells aspectes més importants, i no només per això, sinó també per després avaluar. És important avaluar si realment quan nosaltres implementem una política pública estem arribant a allò que és necessari que arribem.*

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- *Perquè pels professionals de l'administració local la recerca permet vincular la pràctica quotidiana als aspectes i dinàmiques socials més globals i poder tenir elements de reflexió sobre la pròpia pràctica professional.*

*L'oportunitat d'un estudi com aquest que donarà conclusions més generals de la pràctica quotidiana fa que puguin lligar la pròpia experiència amb aspectes més globals.*

*(Tècnic, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

En síntesi:

La recerca social és una via de resoldre les noves necessitats d'informació i gestió, (tot i que no ser l'única), i es constitueix també com una via d'aprofundiment de la democràcia en la mesura que permet:

- **objectivar:** per prendre distància sobre els fets i poder-ne considerar totes les vessants.
- **qüestionar:** per fer trontollar les afirmacions sense dubtes, les veritats donades per descomptat, les realitats aparents,...
- **reflexionar:** per veure tots els elements que conformen la realitat estudiada i pensar-los en les seves múltiples formes possibles.
- **sistematitzar:** per conèixer i ordenar amb una metodologia, unes "regles de joc" que donen fe del valor científic dels resultats.
- **comprendre:** per comprendre la realitat des d'una distància prudent que no faci perdre la lucidesa davant d'un fet.
- **comunicar:** establir un enllaç relacional entre governants i ciutadania, tot ampliant els potencials cognitius d'uns i altres sobre ells mateixos i sobre la seva posició davant de la realitat.

El potencial de la recerca social com a via d'aprofundiment de la democràcia i com a reforç dels canvis que tendeixen cap a l'emergència d'un nou localisme és, com hem pogut constatar, molt gran. Ara bé, el potencial de la recerca social no es fa efectiu per si sol, pel mer fet de fer recerca, sinó que necessita, com veurem i argumentarem, de determinades condicions.

Sobre aquestes circumstàncies i sobre l'ús actual que es fa de la recerca social a l'administració local, en parlem al proper bloc. Presentarem els principals resultats referents a la pràctica de la recerca social a l'administració local i els acompanyarem amb un seguit de propostes per tal que l'administració local pugui beneficiar-se al màxim de la recerques socials que emprengui.

## 2. Quina és la realitat i el paper actual de la recerca social a l'administració local?

Fins ara hem vist quines són les tendències de canvi de l'administració local, quin paper juga la informació en aquestes tendències i quin és el potencial de la recerca social en aquest marc. Ara és el moment de veure com s'interrelacionen tots aquests elements en la pràctica actual dels nostres ajuntaments. Per això, comencem plantejant-nos en quina mesura es percep la necessitat d'ampliar, millorar o reorientar la informació que s'obté de l'administració local.

### 2.1. Quines són les percepcions en relació amb les necessitats d'informació?

Pel que hem pogut observar, el coneixement de la realitat local per mitjà de percepcions i intuïcions més o menys generalistes encara és una pràctica molt estesa. Els diversos governs locals, independentment del tamany del municipi on governen, se senten molt propers i accessibles a la ciutadania. Això fa que Els canals informals de contacte amb la ciutadania es presentin, especialment en els municipis més petits, com una de les principals vies d'obtenció d'informació.

#### *5.000 habitants*

"Som un poble de 5.000 habitants, per tant vol dir que és possible tenir el que jo en dic canals intuïtius, és a dir, el contacte que es té amb el ciutadà en mil i una converses, en mil i una... en llocs diversos, que et permet saber coses. Aquest és un canal molt informal però jo penso que en un poble de 5.000 habitants és un canal que conta, de vegades més del que sembla".

#### *Entre 10.000 i 15.000 habitants*

"La recollida d'informació arriba a través de molts canals. Evidentment, els més informals són els de la gent que et para pel carrer i et diu coses. En una ciutat encara mitjana com la nostra, tant a mi com als regidors hi ha quantitat d'informació que ens arriba".

#### *Entre 40.000 i 50.000 habitants*

"Tenim un tamany que encara és aquell en el qual la gent t'atura pel carrer i t'ho diu, la gent no li fa res arribar-se o trucar a l'ajuntament o presentar un paper espontàniament, sense cap canal formal. Per tant aquest és un tema molt important, i a mida que la dimensió es fa més gran això es fa més difícil, a la gent se li fa més muntanya amunt accedir a l'ajuntament".

#### *Més de 100.000 habitants*

"Aquí és molt fàcil perquè tenim la dimensió adequada perquè això funcioni de veritat. En un Barcelona has de pensar que un districte són més habitants que tota la nostra població. Aquí els districtes són de 15 o 20.000 i a més a més et coneixes, et saben el telèfon, t'aturen pel carrer, a mi als regidors i a tothom (...) quan tens tot aquests fluxes d'informació és per molt que t'equivoquis... i malgrat tot sempre hi ha alguna cosa que no preveus però això és inevitable".

En força casos, als municipis petits la informació que s'obté per canals informals esdevé la via més important per orientar les accions de govern més quotidianes, és a dir, aquelles que resten

més al marge de les programacions de legislatura o planificacions a mig o llarg termini. Els ajuntaments més grans, en canvi, tot i utilitzar els canals informals amb naturalitat, tenen més consciència de les limitacions de conèixer a través d'aquests mecanismes, no sistematitzats i poc representatius, amb la qual cosa han anat desenvolupant mecanismes per pal·liar els baixos dels canals informals de recollida d'informació.

En el seu conjunt, la informació disponible a les àrees dels ajuntaments és valorada com a insuficient en el 50% dels casos. El tamany del municipi és un condicionant important d'aquesta valoració. Les necessitats d'informació estan molt més solventades als ajuntaments grans que no pas als petits. Ara bé, són justament els ajuntaments grans els que més deficiències perceben, pel fet que els seus sistemes de gestió i administració més avançats, són més sensibles i exigents envers les necessitats d'informació.

Com ja hem vist, la informació de què es disposa es considera insuficient. A partir d'aquí, la pregunta a formular-se és: quina és la informació necessària que no es troba a disposició dels governs locals en aquests moments i que fa que es valori insuficient la informació que es té? En resposta a la pregunta es dibuixen tres grans blocs temàtics, que citem per l'ordre d'importància assenyalada als qüestionaris.

- La població i les seves dinàmiques: necessitat derivada dels **canvis produïts en la població** (heterogeneïtzació dels col·lectius i de les formes de vida col·lectives i, en conseqüència, diversificació de les seves demandes i necessitats).
- La gestió municipal: necessitat que té el seu origen en la **complexificació de la pròpia estructura de govern local** (més oferta de serveis, treball transversal, treball mancomunat, etc).
- El canvi social a nivell global: necessitat derivada de la **rapidesa del canvi social** que s'experimenta actualment i que genera dificultats per imaginar els escenaris de futur i adequar les polítiques a llarg termini a aquests escenaris.

El que aquestes temàtiques tenen en comú és una inquietud i voluntat d'entendre millor els canvis que s'estan produint a nivell local.

### **2.1.1. Quines són les dificultats per obtenir la informació?**

---

Fins ara hem vist que malgrat les percepcions i intuïcions són una via estesa de coneixement, es percep la necessitat d'obtenir més informació de la que es té, i hem vist quina és aquesta informació que es necessita. Ara és el moment de preguntar-se quins són els impediments o les principals dificultats per obtenir les dades necessàries. Sintèticament, podem dir que s'identifiquen tres tipus de dificultats, que per ordre d'importància són:

- dificultats lligades a **mancances en l'organització i coordinació interna** de les àrees (la mala organització i coordinació entre les pròpies àrees de l'ajuntament o inexistència d'un sistema informatitzat que centralitzi tota la informació)
- dificultats sorgides de la **manca de recursos humans** (bàsicament especialitzats), econòmics i temporals
- dificultats lligades a l'**accés a les dades existents** o al desconeixement d'aquestes.



## 2.1.2. Quines són les dificultats lligades a l'ús de la informació?

---

Ara bé, al marge de les dificultats en l'obtenció de les dades, sovint els problemes els presenten les pròpies dades disponibles. A continuació llistem algunes de les dificultats detectades:

- La poca periodicitat amb què es recullen certes dades (especialment en relació al Padró d'habitants) i els retards que es produeixen habitualment en l'explotació de les dades que es recullen fan que el treball habitual s'hagi de fer en funció d'unes dades ja de bon principi caducades.
- Moltes de les fonts de dades no han estat pensades per l'ús que posteriorment se'ls dona, amb la qual cosa, d'una banda és necessari reelaborar-les posteriorment per poder utilitzar-les, i de l'altra s'estableixen ja d'entrada unes limitacions als estudis o treballs que es podran fer a partir de les dades existents.
- Sovint es plantegen problemes de fiabilitat provocats pel fet que no se sap amb quins criteris han estat construïdes les dades o fins i tot si s'han construït partint de biaixos polítics.
- El fet que sovint les dades no han estat recollides de forma homogènia dificulta la possibilitat de realitzar treballs comparatius o més genèrics ja que aquestes no es poden agrupar.
- Es planteja com a problema la dificultat que comporta poder treballar amb dades socials amb el mateix nivell de tabulació que altres dades.
- Es veu difícil trobar dades realment informatives. La manca de precisió, claredat i sistematització de les dades fa que n'hi hagi moltes que no aporten informació.
- Sovint es fa difícil trobar dades desagregades a nivell local, ja que moltes de les dades les recullen administracions supralocals que agreguen les dades per nivells comarcals, provincials, regionals, autonòmics o estatals.
- Tenint en compte que la informació té diversos clients (polítics, tècnics, privats, etc.), es fa difícil construir dades que siguin útils i a la mida de tothom.

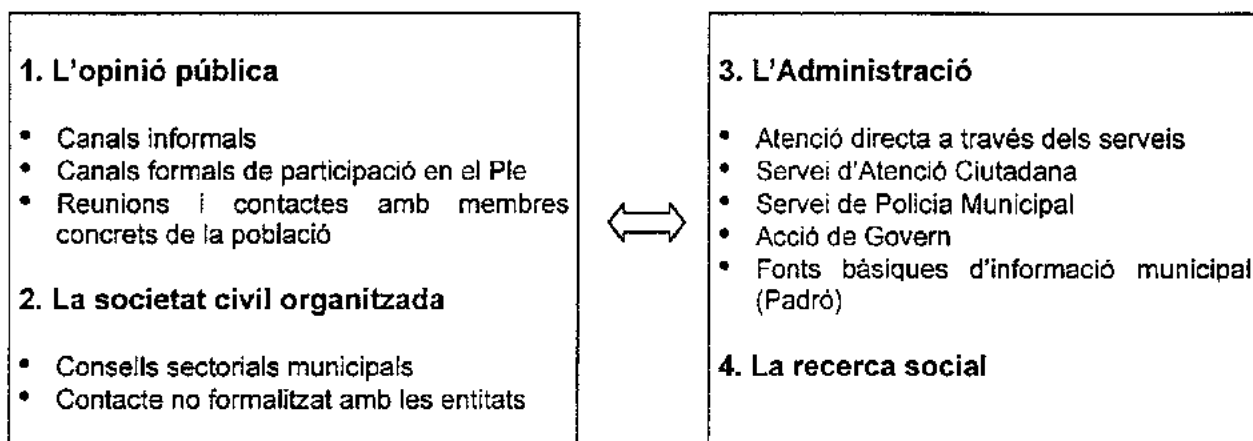
### En síntesi:

- Les percepcions i intuïcions són una via estesa de coneixement, i això fa que sovint no es percebi la necessitat de conèixer per vies més sistematitzades, especialment en els ajuntaments petits.
- Tot i així, un 50% dels casos considera insuficient la informació de què es disposa.
- S'apunten mancances en el coneixement dels canvis que es produeixen en la població i les seves dinàmiques, en les noves formes de gestió municipal que cal adoptar per afrontar aquests canvis i en les dinàmiques socials que s'apunten de cara al futur.
- S'identifiquen dificultats importants en l'obtenció de les dades que es necessiten.

- Es qüestiona la fiabilitat i utilitat de moltes de les dades que es produeixen.

## 2.2. Quins són els canals per resoldre aquestes necessitats d'informació?

L'administració local compta amb diversos canals per a l'obtenció d'informació. Amb l'exposat fins al moment n'han aparegut alguns, però el ventall de canals és molt més ampli i l'obtenció que s'obté a través de cadascun aporta un complement al conjunt.



### 1. L'opinió pública

- *Canals informals*

Com ja hem vist, els canals informals de contacte amb la ciutadania es presenten, especialment en els municipis més petits, com una de les principals vies d'obtenció d'informació. Però no obstant el reconeixement generalitzat de la importància d'aquests canals informals de contacte, es plantegen alguns dubtes envers la fiabilitat d'aquestes vies com a font d'informació. El principal problema que plantegen és detectar el grau de representativitat de la informació:

*"A vegades un regidor està preocupadíssim perquè tres veïns li han dit que no sé què i resulta que només són 3 veïns i als altres 3000 no els preocupa, i en canvi en fem una muntanya. No saps mai si aquella informació que tens és molt subjectiva o és una mica objectiva. És complicat."*  
 (Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

Un altre problema detectat el conformen els biaixos polítics de la informació que arriba o dels ciutadans que es dirigeixen directament als representants dels òrgans de govern:

*"No n'hi ha prou anant pel carrer o amb converses de cafè o comentaris, perquè veus que això està esbiaixat Moltes vegades, la gent amb la que tu et fas et diu el que tu t'agrada sentir, no et critica massa (...) Poca gent t'aturarà per dir-te "és que sós uns desgraciats perquè això que heu fet és un disbarat" i en canvi hi ha molta gent que ho pensa, però no t'ho diuen. El que se t'obra i el que et diu coses i et critica una mica és el que és més o menys de la teva corda"*  
 (Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

- *Canals formals de participació en el Ple*

Aquest és un recurs disponible en pràcticament tots els ajuntaments, recollits en els reglaments municipals de participació. Ara bé, tot i ser present arreu, és un canal al qual la ciutadania recorre en molt comptades ocasions.

- *Reunions i contactes amb membres concrets de la població*

Aquesta és una via que en determinades ocasions es veu molt útil, complementant el contacte amb els diversos òrgans de representació de la societat. Es tracta, en aquest cas, d'anar a cercar persones molt concretes, l'opinió de les quals interessa conèixer, ja sigui perquè són persones expertes en algun tema, perquè representen algun sector o perquè són les persones influents en determinats àmbits. Generalment es recorre a aquest tipus de reunions quan el governant necessita madurar el seu propi criteri davant d'un tema, definir una posició davant d'un conflicte o, fins i tot, valorar la marxa general d'un sector social o econòmic local.

## 2. La societat civil organitzada

- *Els consells sectorials municipals*

A través d'aquest canal les entitats esdevenen els interlocutors naturals amb l'administració, fent arribar les demandes dels diversos sectors de la població que representen. Es tracta d'un canal àmpliament generalitzat i valorat com a útil. No obstant això, no resta exempt de problemes.

De nou afloren dubtes dels governants sobre la representativitat, en aquest cas de les entitats i, en conseqüència, d'aquests òrgans de participació i comunicació amb la ciutadania.

De tota manera, aquests consells de participació no sempre realitzen la mateixa funció, se'ls atorga el mateix poder de decisió ni són valorats de la mateixa manera. Aquells ajuntaments més sensibilitzats per promoure la participació ciutadana i que més han reflexionat sobre el tema (acostumen a ser ajuntaments mitjans o grans) són els que atorguen funcions més àmplies a aquests consells, però alhora els que més relativitzen el seu grau de representativitat en relació al conjunt de la ciutadania. És per això que molts han creat mecanismes paral·lels sistematitzats per pal·liar els biaixos de representativitat que es detecten.

En municipis on els recursos són molt escassos i l'estructura municipal molt mínima i on, per tant, el recurs a vies sistematitzades de recull de la informació es fa més difícil, el recurs a vies informals resulta útil als governants:

*"La pregunta a fer-se és: què pensa la resta de la gent? I en aquest cas jo em refio més de ràdio macuto que no pas de... és a dir per saber una cosa com cau o com no cau, m'estimo més demanar-li a la meva mare què diuen a les botigues que no pas a una reunió d'aquest estil on la gent està molt marcada políticament perquè ens coneixem tots i, per tant, no és tan operatiu. O bé demanar a gent, quan vas a portar el nen a l'escola, "Escolta, d'això què en penses?" per mi això és molt més eficaç per saber l'estat d'opinió que no pas les instàncies organitzades".*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

En alguns casos, però, els consells compleixen una funció merament formal:

*"A nosaltres organismes d'aquests com el Consell Local de no sé què, ens serveixen més per tapar l'expedient i per donar la imatge que la gent participa i que s'escolta a la gent (...) que no pas perquè hi veiem una eina de treball participatiu."*

- *El contacte no formalitzat amb les entitats*

A efectes de l'obtenció d'informació aquesta via seria molt semblant als consells de participació. La diferència rau en la no sistematització, en aquest cas, dels contactes que s'estableixen amb les entitats. En el cas d'establir-se una periodicitat en els contactes mantinguts amb les entitats, aquests no es produeixen en el marc d'un òrgan reconegut formalment i amb una dinàmica de treball estipulada. Això pot anar en detriment de la qualitat i profunditat de la participació.

### 3. L'Administració

La pròpia administració és un canal per recollir les demandes de la ciutadania, ja que a través dels diversos serveis municipals l'administració manté un contacte directe amb la ciutadania que si és ben aprofitat pot ser una font d'informació molt valuosa.

- *L'atenció directa a través dels serveis*

Els professionals que integren els diferents serveis municipals passen moltes hores atenent el públic. Aquests professionals poden aportar molta informació al govern si es construeixen els dispositius o mecanismes adequats per tal que la comunicació entre aquests quadres tècnics i els quadres polítics sigui fluïda.

- *Servei d'Atenció Ciutadana*

A banda de l'atenció a través dels serveis municipals tradicionals (serveis socials, serveis urbans, etc), d'uns anys ençà es van posant a disposició dels ciutadans uns serveis específics per tal que puguin fer arribar les seves demandes o queixes al govern municipal. Una bona gestió i sistematització de les demandes que arriben a aquests serveis pot ser una font important d'informació pel govern local.

- *Servei de Policia Municipal*

Els parts de la policia municipal són una via d'informació bàsica que utilitzen sistemàticament tots els governs municipals, tot i que només en relació als assumptes que tenen a veure amb les responsabilitats de la policia.

- *L'acció de govern*

La pròpia acció continuada de govern proporciona una visió i un coneixement de la realitat de la població que no s'ha de menystenir:

*"El fet de 20 d'estar aquí et dona un coneixement brutal de la realitat que tens. Si cada dia veus un parte de la policia, si partes amb la gent del carrer o amb 40.000 veïns acabes tenint un background de coneixement brutal".*

(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

- *Fonts bàsiques d'informació municipal (el padró d'habitants)*

El padró d'habitants és la font bàsica i fonamental d'informació sobre la població a la qual recorren sistemàticament els governs locals. Una bona explotació del padró pot ser molt informadora de la realitat social i cobrir bona part de les necessitats d'informació relacionades amb la població que sorgeixen en la presa de decisions i gestió quotidiana.

#### 4. La recerca social

La recerca social és un canal d'informació en la mesura que permet conèixer l'opinió i les necessitats de la població que no utilitza els canals formals o informals de comunicació amb l'administració i que, d'altra manera, no és tinguda en compte o no es coneix suficientment.

Aquesta via serà analitzada al llarg dels següents capítols amb més deteniment, amb la qual cosa podrem observar la importància i el rol que juga la recerca social a l'administració local, analitzar les diverses formes que pren la seva pràctica quotidiana així com assenyalar punts forts i febles que són consubstancials a la pròpia recerca social.

En síntesi, els principals problemes o dificultats detectades referents als canals utilitzats per resoldre les necessitats d'informació es poden resumir de la següent manera:

- En termes generals i en relació als canals de la pròpia administració com a tal, es manté amb força el tòpic que per la pròpia proximitat del govern local ja es coneixen les necessitats i opinions de la població. I tot i l'existència de canals de comunicació entre el govern i la ciutadania, si no es posen a disposició mecanismes de confiança per incentivar la ciutadania per tal que expressi les seves problemàtiques o opinions reals, aquestes no arriben a l'administració. Això fa que sovint s'acabin tenint sorpreses:

*"Desgraciadament tot i que a vegades sembla que l'administració local és una administració molt propera i que hauria de ser molt fàcil tenir el fil de la gent, no sempre és així i a la gent li costa bastant traslladar les seves inquietuds".*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

*"Sovint als pobles petits d'intuïció n'hi ha, però de vegades tens sorpreses. Perquè, a vegades tot no es coneix."*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab. Segona Corona)*

#### 2.3. Quin pes específic té la recerca social com a via d'obtenció d'informació?

Com que la recerca social és un terme que agrupa acepcions diverses, hem valorat l'ús de la recerca social en base als estudis concrets realitzats als ajuntaments en els últims anys. Amb tot, davant la impossibilitat de fer un buidat exhaustiu, hem tingut en compte un màxim de 4 estudis per àrea (donant prioritat als realitzats en els últims anys).

- Les primeres indagacions sobre la presència de la recerca social a l'administració local, indiquen que si bé com a via de coneixement és àmpliament coneguda, l'ús i el tipus de la recerca social que es realitza no és en cap cas arbitrària sinó que està subjecte a determinades variables i característiques municipals.
- El volum de població, la tendència política del govern i la ubicació dins el territori (variables que citem per ordre d'importància) determinen en gran mesura el grau de presència i les formes concretes que pren la recerca social sota el marc del govern local. A grans trets, el major volum de població, la major tendència a l'esquerra política i la major proximitat amb el

pol d'atracció que és l'urbs barcelonina, incrementen el grau de presència i de desenvolupament de la recerca social.

- D'altra banda les àrees de serveis personals es configuren com a bressol de la recerca social, en la mesura que aquest tipus de recerca s'acostuma a vincular més a les àrees socials que no pas a les econòmiques i territorials. Això no contradïu el fet que siguin aquestes àrees les que més recerca promouen, atès que la recerca no és necessàriament social.

Per tant, podem afirmar que el major nombre d'estudis es realitzen a:

- Municipis de més de 20.000 habitants
- Municipis de la regió metropolitana
- Municipis governats per partits o coalicions d'esquerres
- Àrees de serveis econòmics i territorials. Tot i que la recerca social es concentra molt majoritàriament a les àrees de serveis personals

## 2.4. Quins objectius motiven la recerca social?

Hem identificat 5 tipus de recerca en funció dels objectius (polític i/o tècnics) als quals es vinculen:

1. **Resolutiva.** És aquella recerca generalment motivada per l'aparició d'una situació conflictiva desbordant que demana una anàlisi i/o intervenció externa.
2. **Vinculada a serveis.** És la recerca lligada a l'orientació, revisió o avaluació d'un servei municipal existent o bé a la creació d'un nou servei.
3. **Estratègica.** Dins d'aquest grup aglutinaríem dos tipus de recerca: d'una banda estratègia política o model de ciutat i de l'altra, estratègia gerencial o model d'administració.
4. **De contrast.** Seria la recerca que busca contrastar l'acció de govern i els diferents programes polítics amb la ciutadania.
5. **Preventiva.** És la recerca lligada a la previsió de fenòmens o situacions futures.

S'observen unes tendències diferents cap a un tipus de recerca o un altre en funció del tamany del municipi:

- Municipis petits (de 5.000 a 20.000 habitants): La tendència en aquests municipis és a realitzar estudis resolutius.
- Municipis mitjans (de 20.000 a 50.000 habitants): Els estudis més característics d'aquest grup serien els estratègics.

- Municipis grans (més de 50.000 habitants): Aquest grup es caracteritzaria per la tendència a realitzar estudis específics, vinculats a serveis.

## 2.5. Quin tipus de recerca social es realitza?

### a. Els temes

- Els principals temes d'estudi giren entorn dels serveis i polítiques municipals i de la detecció de necessitats dels col·lectius socials. Segueixen per ordre d'importància, els estudis de promoció econòmica local, urbanisme, mobilitat i transport, i medi ambient.
- El creixement i consolidació de l'administració local dels últims anys i el consegüent increment de l'oferta de serveis municipals explica la major concentració d'estudis d'orientació, planificació, organització i avaluació de serveis. D'altra banda, el procés de suburbanització barceloní amb el consegüent increment dels municipis de la regió metropolitana, juntament amb els canvis socials que es produeixen a nivell global, ha implicat una heterogeneïtzació de les formes de vida i de les necessitats ciutadanes que cal conèixer amb profunditat. Finalment, els processos de transformació del propi govern local, han generat una major sensibilitat per conèixer i apropar-se als diferents col·lectius socials (joves, dona, gent gran, infants, etc).
- Els ajuntaments més grans, atès que disposen de més recursos econòmics i humans, tenen més possibilitats de desenvolupar una recerca social molt diversificada en temes. D'altra banda, el propi volum de població o la ubicació en el territori generen necessitats i problemàtiques específiques que demanen estudis específics, que no trobem a altres municipis. Un clar exemple són els estudis sobre vertebració de la ciutat i cohesió social, que trobem exclusivament en municipis grans de la primera corona.

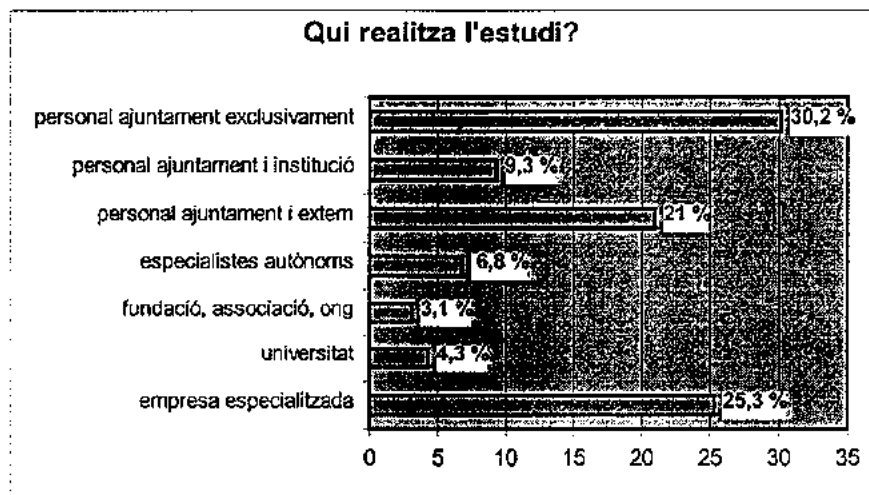
### b. La finalitat

- Les principals finalitats perseguides són la planificació (43%) i l'anàlisi de situacions (38%), molt per sobre dels estudis d'avaluació (13%). En l'actual context de canvis, les necessitats de preveure el futur i de prendre un rol actiu en la direcció que ha de seguir el municipi (plans estratègics, models de ciutats, plans d'organització territorial, etc), procés que també es repeteix a l'escala de les àrees (programes interdepartamentals, plans integrals, etc), són el rerafons dels estudis de planificació. De la mateixa manera la necessitat de comprendre la realitat cada vegada més complexa explicaria l'alt percentatge dels estudis d'anàlisi de situacions diverses (molts prenen la fórmula concreta d'"estats de la qüestió"). La falta de tradició avaluativa junt amb una certa resistència a nivell polític a assumir avaluacions negatives, explicarien que, si bé són els tercers en importància, sobre el conjunt només representi el 13%, molt per sota de la altres finalitats.
- Els ajuntaments mitjans i grans recorren més sovint als estudis per tal d'avaluar i planificar que no pas els petits, que es centren bàsicament en els estudis d'anàlisi de situacions. Això es deu, en bona part, al fet que els ajuntaments més grans són els que es troben més directament afectats pels canvis i els que més serveis han desplegat, amb la qual cosa no només els cal fer un esforç per preveure el futur i prendre un rol actiu en la direcció que ha de seguir el municipi (plans estratègics, plans d'organització territorial, etc), sinó també avaluar els serveis desplegats per tal de poder decidir sobre la seva reformulació i/o continuïtat.

- La finalitat de l'estudi té força relació amb els càrrecs que el promouen. Així, els regidors són els primers a impulsar estudis d'anàlisi de situació (54%), atès que són els principals interessats en comprendre la realitat vinculada a la seva/es àrees de govern. Al seu torn, els tècnics són els principals instigadors de la realització d'estudis d'avaluació dels serveis o de les polítiques desenvolupades (63,2%), atès que són els més propers a l'impacte dels serveis i les polítiques municipals. Finalment, malgrat que hi ha pocs estudis que hagin estat iniciativa dels alcaldes (17%), la gran majoria són estudis de planificació, essent la principal preocupació dels alcaldes marcar les línies generals que ha de seguir el municipi.

### c. La realització

- En la majoria de casos (60%) personal de l'ajuntament participa en l'execució de l'estudi, ja sigui compartint les tasques de recerca amb professionals externs o bé realitzant l'estudi íntegrament a nivell intern. El fet que la major part dels estudis siguin interns es deu, des del nostre punt de vista, bàsicament a dos factors: d'una banda a la manca de recursos i, de l'altra, a la concepció segons la qual els estudis (sobretot els socials) són quelcom que tothom pot més o menys fer amb facilitat.
- Els encàrrecs externs els realitzen majoritàriament empreses especialitzades, molt per sobre d'especialistes autònoms, universitats o altres entitats. D'entrada és fàcil pensar que una empresa és un marc de treball més solvent i més estable que un treballador autònom. Pel que fa a la tria de l'empresa, quan no hi ha concurs públic, factors de prestigi, recomanacions de treballadors de l'ajuntament o d'altres ajuntaments, el tipus d'estudi que es vol realitzar, els interessos polítics o el joc entre govern i oposició, intervenen a l'hora d'efectuar la tria de l'empresa que haurà de realitzar l'estudi.



- El recurs a les universitats es reserva pels grans estudis de caire més generalista i acostumen a ser encàrrecs dels ajuntaments més grans. Com a institució que encarna el coneixement, els estudis són valorats molt positivament.
- Els encàrrecs de realització mixta (personal de l'ajuntament i personal extern) combinen dos aspectes interessants: implicació directa de l'ajuntament (coneixement quotidià de la realitat local) amb la distància necessària per estudiar el fenomen del personal extern (objectivitat). La utilitat pràctica és valorada molt positivament.



- S'observa una correlació positiva entre el volum de població i la diversificació dels encàrrecs a ens diversos. El fet de disposar de més recursos no només et permet finançar més estudis amb encàrrecs externs, sinó que també permet dedicar més esforços humans i econòmics a la recerca de fonts de finançament o a realitzar l'estudi internament.
- Els encàrrecs externs (personal extern a l'ajuntament, en la majoria dels casos empreses especialitzades) haurien de proporcionar un major aprofundiment, qualitat i científicitats dels resultats. Tot i així, la seva utilitat pràctica es valora una mica menys positivament que la dels estudis interns, possiblement pel major allunyament del marc local que necessàriament tenen els professionals externs i el cost més elevat dels estudis.

#### **d. El cost**

- Predominen lleugerament els estudis que costen menys de 500.000 ptes., seguits pels que es mouen entre 500.000 i un milió.
- El pressupost destinat als estudis és més alt a mesura que el càrrec que té la iniciativa se situa en un nivell més alt de l'organigrama. Així, els estudis que promouen els alcaldes són majoritàriament més cars que els que encarreguen els regidors, i els que promouen aquests, més cars que els que promouen els tècnics.
- Hi ha una clara vinculació entre el cost de l'estudi i l'àrea que l'encarrega. Així, els estudis realitzats des de les àrees de serveis territorials tenen més bona dotació pressupostària que els encarregats des de serveis econòmics i personals. I en aquest mateix sentit, els estudis encarregats des de serveis personals són, amb diferència, els que obtenen pressupostos més baixos.
- Els estudis de les empreses especialitzades són, en general, els més ben pagats, mentre que la majoria d'estudis realitzats per autònoms i ajuntaments amb personal extern es concentren en pressupostos força baixos. Els estudis realitzats des de la Universitat o des del propi ajuntament són els que tenen els pressupostos més baixos, probablement pel biaix que suposa el fet que, tant els treballadors de l'ajuntament com els de investigadors de la Universitat tenen un sou a part de la recerca i no tenen el cost afegit del manteniment de la infraestructura. Ara bé, també pot passar que hi hagi empreses que pressupostin molt més del cost real de l'estudi, o que tinguin un marge de beneficis molt elevat si, a nivell intern, subcontracten personal a baix preu, amb la qual cosa la relació qualitat-preu acaba sent molt menys satisfactòria:

*"Una altra cosa que penso que és molt important és la subcontractació de la subcontractació de la subcontractació. És que ara quan deies això dels xurros m'ha vingut al cap. I és això: tens un guió i ja saps com va, demanes per una Pla Estratègic 7 milionets de ptes. i llavors agafes algú que potser és sociòleg i li demanes "omple'm aquestes primeres dades" i després acabes agafant algú que fa pràctiques i n'omple unes quantes més i ja està. I allò a lo millor t'ha costat 300.000 ptes. Això passa. I aleshores resulta que encarregues un estudi de 7 milions de ptes. i n'acabes rebent un que n'ha costat 300.000. I a sobre has de dir que és molt maco, perquè clar què has de dir?"*

*(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Segona Corona,)*

#### **e. El temps**

- Més de la meitat dels estudis es realitza en menys de 6 mesos, per només un 10% que s'allarga més d'un any.

- Sovint els càlculs de recursos econòmics i temporals no tenen en compte les costos reals de l'estudi i els productes de qualitat necessiten de fortes dosis de voluntarisme per part dels professionals. Un pressupost adequat, però, acostuma a anar acompanyat d'un temps de realització també adequat.

#### **f. El finançament**

- El finançament dels estudis és principalment intern, i és en base a la major disponibilitat de recursos econòmics i humans que s'aconsegueixen fonts de finançament externes o compartides.
- Pels ajuntaments petits (de 5.000 a 20.000 habitants) els recursos econòmics i humans limitats, fan que les opcions siguin més radicals: o es finança tot des de dins o es finança tot externament, amb la qual cosa, donades les limitacions de la primera opció i les dificultats de la segona, s'acaben realitzant molts menys estudis.
- Els ajuntaments entre 20.000 i 50.000 habitants són els que més juguen amb el finançament compartit i els que, econòmicament, poden començar de finançar força coses internament.
- Els ajuntaments de més de 50.000 habitants financen la major part dels seus estudis amb els recursos propis de què disposen. Per tant, a mesura que creix el nombre d'habitants, també creixen les possibilitats de finançament totalment intern. Alhora, aquests municipis també són els que tenen més possibilitats de finançament extern, en la mesura que poden dedicar recursos humans a buscar fonts de finançament alternatives.

#### **g. El procés de treball**

- La formulació de l'encàrrec és un pas determinant per l'èxit o el fracàs de l'estudi (en termes d'utilitat pràctica i de relació entre la demanda i el resultat). Tanmateix hi ha poca consciència de la transcendència d'aquest pas i s'hi detecten deficiències importants:
  - Poca claredat dels objectius o de la finalitat.
  - Esperar de l'estudi la confirmació del que hom pensa abans de realitzar-lo
  - No assumir la transparència del procés ni els resultats quan no es corresponen als esperats.
  - No emmarcar els estudis en una dinàmica de treball concreta.
- La implicació de més d'un càrrec i d'altres àrees en la formulació afavoreix l'èxit de l'estudi. Si bé la implicació de més d'un càrrec està força estesa, la participació de més d'una àrea encara és excepcional, amb la qual cosa els possibles beneficiaris de les aportacions de l'estudi queden molt reduïts. Es detecta la participació de més àrees en els ajuntaments amb sistemes de govern més evolucionats.
- L'últim dels aspectes estretament vinculat a l'èxit dels estudis és el vincle de col·laboració que s'estableix entre l'encarregant i l'investigador/a pel que fa a la formulació de l'encàrrec i al seguiment de les diferents fases de l'estudi. Quan aquest vincle és fort, és molt més fàcil treure un bon profit de l'estudi i, sobretot, que aquest respongui a les necessitats reals de l'administració local.

#### **h. La participació de sociòlegs i politòlegs**

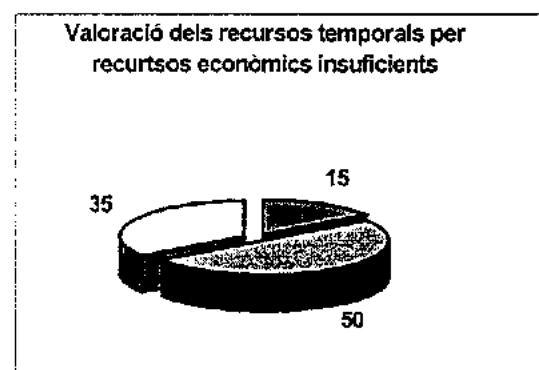
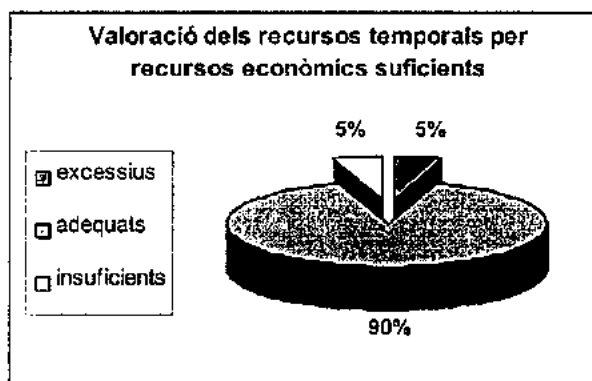
- Si bé els sociòlegs són presents en 1 de cada 3 o 4 estudis realitzats a l'administració local, el desconeixement de la professió i del seu potencial junt amb la falsa imatge força estesa que d'estudis socials tothom en pot fer, són alguns dels aspectes limitadors de la inserció professional dels sociòlegs a l'administració local.
- La major presència dels professionals en estudis de les àrees de serveis personals s'explica en bona part per una falsa percepció que la sociologia s'ocupa dels "problemes socials".
- La major part de sociòlegs treballen des de les empreses especialitzades (28,6%) o com a col·laboració externa junt amb personal de l'ajuntament (26,2%). Des de l'interior de l'ajuntament (que és des d'on es realitzen la majoria d'estudis), la participació de sociòlegs és feble (14,3 %) ja que no és una figura que acostumi a formar part de la plantilla de personal dels ajuntaments.
- La presència de politòlegs a l'administració local és molt reduïda, tot i que possiblement pel fet que les seves tasques no prenen la forma d'estudis i a través de la nostra enquesta no els hem pogut detectar.

En resum, els principals problemes o dificultats detectades referents al tipus de recerca social que es realitza es poden resumir en els següents:

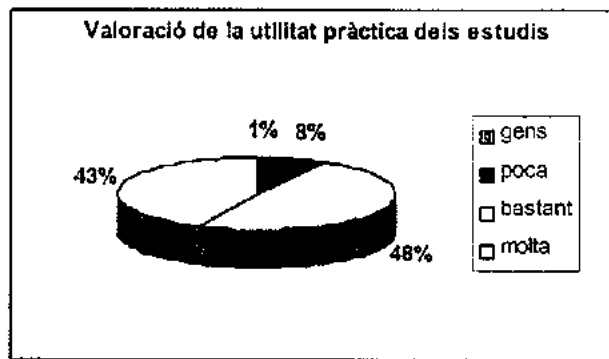
- Els ajuntaments més grans (que coincideixen amb una tendència política d'esquerres), en la mesura que disposen de més recursos econòmics i humans, tenen més possibilitats de desenvolupar una recerca social molt diversificada en termes de temes estudiats, ens que realitzen els estudis, finalitats perseguides, temporalitzacions i pressupostos dels estudis i fonts de finançament.
- Els estudis realitzats externament haurien de proporcionar un major aprofundiment, qualitat i científicitats dels resultats (per la distància i especialització de qui els realitza). Tot i així, la seva utilitat pràctica es valora una mica menys positivament. Aquest fet pot expressar un desencaix preocupant entre l'oferta i la demanda.
- Els càlculs de recursos econòmics i temporals sovint no tenen en compte les costos reals de l'estudi. Això va en detriment dels productes de qualitat
- És fonamental vetllar per una bona formulació de l'encàrrec, amb el major nombre d'implicats possible, per tal de garantir l'èxit de l'estudi.
- Quan el pressupost parteix d'una idea confusa del que es vol o es pot aconseguir amb l'estudi, el propi pressupost pot acabar limitant el que es podria fer amb la idea inicial. Una mica com el peix que es mossega la cua i que juga en detriment de la qualitat dels estudis i de la satisfacció de l'encarregant.
- Hi ha poca inserció professional de sociòlegs i politòlegs a l'administració local, i quan hi és, sovint apareix restringida a les àrees de serveis personals, responant al tòpic que aquests professionals s'ocupen de temes socials exclusivament.

## 2.6. Com es valora la recerca social?

- **Contingut:** Els elements que fan valorar positivament els continguts de la recerca comencen pel fet que els resultats responguin als objectius plantejats. Les valoracions sobre la correspondència entre la demanda i el resultat és bastant bona. D'altra banda, la presència d'elements d'anàlisi, comprensió, qüestionament, objectivitat, reflexió, aprofundiment, força argumental, disseny de pautes d'actuació, fan valorar més positivament els continguts de la recerca social.
- **Forma:** La presentació sintètica i pedagògica dels resultats és un altre dels aspectes molt valorats.
- **Recursos econòmics i temporals:** hi ha situacions i valoracions molt diversificades. Poc més de la meitat dels enquestats considera que els recursos destinats són suficients mentre que els altres els consideren insuficients. El temps es valora com a adequat en la majoria de casos. La relació qualitat preu s'acaba valorant, en la majoria de casos, com a satisfactòria. Pel que fa als realitzadors en canvi (en especial els autònoms), els recursos acostumen a ser valorats com a molt insuficients (especialment els econòmics).



- **Utilitat:** La valoració dels resultats està molt vinculada a la utilitat pràctica que en termes generals es valora com bastant alta. Val a dir però que els menys ben valorats (tot i no ser una valoració negativa) són els estudis de les àrees de serveis personals. Pensem que el fet de no oferir respostes úniques ni simples, sinó presentar respostes complexes que més que tancar interrogants n'obren de nous, tot i respondre a característiques consubstancials de la realitat local, fa més difícil que es valori en els mateixos termes que els estudis d'àrees més tècniques com les econòmiques o les territorials.



Dir, finalment, que en termes generals (ponderant el resultat de les diferents valoracions observades), la recerca social es valorada positivament, sobretot quan es fa referència a estudis concrets.

### 3. La integració de la recerca social a la pràctica política: alguns elements per a la reflexió

Després del recorregut que hem fet per tal de conèixer la recerca social que es realitza a l'administració local, en aquest capítol tractarem d'apuntar alguns elements per a la reflexió que emergeixen de l'estudi i que ens han d'orientar de cara a la formulació de propostes concretes que permetin millorar les condicions de realització de la recerca social per tal que aquesta pugui donar resposta a les necessitats de l'administració local.

A tal efecte, ens centrarem en l'anàlisi de la integració de la recerca social en la pràctica política. En els capítols anteriors ja han anat sorgint alguns elements que ens han de fer reflexionar sobre la manera de millorar aquesta integració. Ara els recuperarem i n'incorporarem de nous amb l'objectiu d'acabar formulant, de la manera més concreta possible, algunes propostes de millora.

#### 3.1. Els objectius de la recerca social: conclusions i propostes

Anteriorment hem assenyalat els diversos objectius que poden motivar la recerca social. Partint d'aquells objectius (resolució; orientació, revisió o avaluació; estratègia; contrast; prevenció), la recerca social pot respondre a la necessitat d'objectivació del coneixement. Ara bé, hem detectat alguns casos en els que la recerca social no respon a aquesta voluntat d'objectivació, sinó a d'altres que n'impliquen un mal ús o un desús (no sempre intencionats):

- Per **justificar o donar "legitimitat científica"** a decisions polítiques o tècniques ja preses d'antuvi:

*"moltes vegades per justificar qualsevol cosa que vulguis fer al poble és necessari demanar que algú de l'exterior et faci un estudi del que a tu et sembla que per nas ha de dir l'estudi perquè d'aquesta manera no ho diu l'equip de govern sinó ho diu l'investigador"*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- Per **traslladar a figures externes problemes o conflictes** que demanen una solució política (és el que de vegades s'anomena "passar la patata calenta"):

*"l'estudi que és un acte de dil·lació de les funcions, de les responsabilitats, de la presa de decisions, etc...és com allò de crear una comissió per no prendre cap decisió"*

*(Sociòleg, Treball extern)*

- Per **encobrir fins partidistes o electoralistes**:

*"Nosaltres hem estat, precisament, els que més hem criticat l'abús de les enquestes amb un interès estrictament electoral"*

*(Tinent d'alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- **Pels recursos**, quan la recerca no respon a cap necessitat concreta prèviament detectada d'informació (possiblement tampoc a fins partidistes o justificatius) sinó al fet que s'hagi detectat una subvenció que es vol captar o a l'existència d'uns recursos restants que cal justificar com a despesa (i, per tant, gastar) abans de tancar el període pressupostari:

*"hi ha la possibilitat d'una subvenció, doncs inventem-nos "algo" ràpid per enganxar els diners no?"*

*(Sociòloga, Treball intern)*

- **La recerca social irreflexiva o compulsiva**, que nosaltres anomenem "estudivitis". Dins d'aquest fenomen s'hi inclourien dues posicions: d'una banda, aquella que interpreta la recerca com a solució a tots els mals i, de l'altra, aquella que respon a una certa moda:

*"ho intentem solucionar amb estudis -Ui ja està, un estudi, la solució és aquesta-" o "quan es fan estudis és perquè no se sap què fer"*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Primera Corona)*

Quan la demanda respon a alguna d'aquestes finalitats "perverses", l'estudi (i per tant la nostra pràctica professional) se'n ressenteix. Les recerques realitzades sota aquestes condicions tendiran a ser etiquetades políticament i desprestigiades i fàcilment seran esborrades o oblidades en un calaix en situacions de canvi de govern.

Per tant, una excessiva politització de la recerca social afavoreix que aquesta vagi caient en desús o descrèdit. Aquesta mateixa politització pot comportar que no es publicitin o no es donin a conèixer els resultats de les recerques que mostren realitats que per raons polítiques no interessa mostrar.

D'altra banda, en els casos en què el problema no rau en una politització de la recerca sinó en una mala definició de la demanda, és a dir, els casos en què la demanda no respon a una necessitat real detectada o bé aquesta no ha estat prou reflexionada, l'estudi acaba generant frustració per totes dues bandes (per qui encarrega i per qui la realitza).

#### **Per això pensem que cal:**

- **Realitzar recerca social quan és necessària**, és a dir, quan respòn a una necessitat clara i objectiva de coneixement.
- **Realitzar una tasca interna de reflexió i definició dels objectius** de la recerca que es vol encarregar, dedicant-hi el temps que sigui necessari i implicant-hi el màxim de càrrecs possibles. En aquest procés pot plantejar-se, si cal, la incorporació d'una figura externa que assessori en la formulació dels objectius i en el plantejament del projecte.
- Quan la recerca respòn a necessitats d'orientació de polítiques o serveis, cal **preveure-la en la calendarització de manera correcta** per evitar que s'acabi realitzant a corre-cuita i fora de termini, quan ja s'han pres les decisions que n'han d'emergir.
- **Esperar de la recerca social allò que pot donar**. La recerca social no pot suplir decisions que han de ser necessàriament polítiques, tot i que sí que pot proporcionar orientacions.
- **Evitar l'ús partidista** dels estudis intentant consensuar l'encàrrec amb el màxim nombre possible de partits polítics representats en el govern i en la oposició i garantint la publicitat dels resultats obtinguts.

## 3.2. La transcendència de la formulació de l'encàrrec

Ja hem esmentat la transcendència, que sovint no es pren en prou consideració, de la formulació de l'encàrrec quan la realització de la recerca s'externalitza. D'una bona o mala formulació de l'encàrrec en pot dependre un "bon" o "mal" estudi. Des del nostre punt de vista es podrien establir una sèrie de condicions que afavoririen una bona definició i formulació de l'encàrrec.

Per això pensem que cal:

- Que l'estudi s'emmarqui en una **dinàmica de treball prèvia**.
- Tenir clara **quina necessitat d'informació i quins objectius polítics** impulsen la necessitat de fer l'estudi i, en conseqüència, quina utilitat se li ha de donar després.
- Que no es produeixin **contradiccions** internes entre els encarregants. Per tant, que aquests objectius i finalitat de l'estudi estiguin **reflexionats i consensuats** entre els diferents nivells que intervindran (directament o indirecta) en el procés de recerca i en la seva posterior utilització.
- Que es respecti la **independència** dels professionals que realitzen l'estudi i estar obert de cara als resultats que es poden desprendre de l'estudi.
- **Transparència i claredat informativa** de l'encàrrec: informar bé totes aquelles persones implicades en l'estudi d'alguna manera de l'existència i els objectius de l'estudi (per què hauran de proporcionar informació o dades municipals, per què seran entrevistades, etc).

## 3.3. La transcendència del seguiment de l'estudi

Hi ha dos tipus de seguiment que són importants per tal que els resultats finals de la recerca siguin satisfactoris: l'un l'han de realitzar principalment els encarregants durant el procés de recerca; l'altre l'han de realitzar els investigadors en finalitzar la recerca.

### 3.3.1. El seguiment polític i tècnic

Gairebé sempre bona part dels objectius concrets i el caire final que adoptarà la recerca es van definint al llarg del propi procés d'investigació. Això és així perquè, d'una banda, hi ha qüestions que són difícils de preveure en un primer moment i, de l'altra, perquè en un primer moment ha de discutir-se des de l'abstracte i des de la diferència de llenguatges que uns i altres professionals utilitzem en la nostra pràctica diària. En una fase més avançada poden visualitzar-se millor els objectius específics i orientar-se des d'una major concreció i des d'un



coneixement mutu i, per tant, des d'una major unificació de llenguatges. Això fa que sigui necessari realitzar un seguiment de l'estudi a mida que aquest avança.

Com més temps s'inverteixi, primer en la definició i formulació de la demanda, i després en seguir de prop l'evolució d'aquesta, més útil resultarà la recerca. D'altra banda, igual que en la formulació de la demanda, quants més càrrecs intervinguin en el seguiment i com més coordinació hi hagi entre ells, més satisfactoris seran els resultats que s'obtidran.

#### Per això pensem que cal:

- Dedicar temps a seguir de prop el **procés de la recerca**.
- **Informar de la realització de la recerca** a totes les persones que s'hi veuran implicades d'una menra directa o indirecta i, molt especialment, aquelles persones que n'acabaran fent ús.
- Procurar que totes les persones que acabaran fent un ús de la recerca intervinguin en el procés de seguiment. Això significa **implicar el màxim de càrrecs possibles** en el seguiment.
- Procurar que la persona de referència de l'equip que ha encarregat l'estudi mantingui opinions consensuades amb la resta de l'equip. Cal **evitar que es produeixin contradiccions internes entre els encarregants** per tal que la recerca no generi frustració a cap de les parts ni que les contradiccions suposin un fre en el desenvolupament de l'estudi.

### 3.3.2. El seguiment professional

Per seguiment professional entenem l'acompanyament de la recerca, un cop acabada, per part dels professionals que l'han realitzada. Aquestes tasques d'acompanyament, quan s'han produït, han estat valorades molt positivament. Aquest acompanyament pot tenir diverses vessants combinables entre si.

#### Per això pensem que cal:

- **Facilitar la comprensió dels resultats:** per exemple a través d'exposicions clares i entenedores o de l'elaboració de documents que exposin els resultats de manera sintètica:

*"Vam fer un estudi on van donar per suposat què era el gènere, el treball productiu, el treball no productiu i és clar, ara haig de fer pedagogia política perquè tot ho van fer amb aquests termes. I a vegades penso fins i tot en la presentació, en com es presenten els estudis. Jo penso que aquí hi ha dos extrems: els que presenten l'estudi en plan totxo que ningú es llegeix o els que presenten els estudi en quatre fulls amb lletres així de grans..."*

*(Regidora, Esquerra, > 50.000 hab., Primera Corona)*

- **Acompanyar l'anàlisi dels resultats en relació a la pràctica política i tècnica.** És a dir, facilitar el procés d'integració comprensiva entre la recerca i les pràctiques professionals i polítiques a l'administració:

*"La Diputació ens ha facilitat al màxim la comprensió dels resultats perquè fos una cosa que es pogués treballar i discutir dins l'Àrea"*

(Tinent d'alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Coroma)

- **Dissenyar eines de continuïtat**, és a dir, facilitar unes eines que permetin, d'alguna manera, que el treball iniciat pugui continuar-se a partir del treball quotidià dels professionals de l'administració
- **Proposar noves vies de coneixement** que donin continuïtat a la recerca realitzada

### 3.4. La transcendència de l'accés a la informació.

L'accés dels investigadors a la informació municipal necessària pel desenvolupament de la recerca, que semblaria d'entrada, un fet donat per descomptat i assumit, sovint es veu restringit o es converteix en un procés difícil en el que l'investigador ha de volcar grans dosis d'energies per superar els diversos obstacles que es van trobant. Les dificultats detectades, poden ser de diferents tipus:

- **Estructurals**: la manca d'organització que la informació presenta a nivell municipal en la majoria de municipis. La informació es converteix en una prioritat, tal com hem vist, quan les altres prioritats han estat superades i es planteja un canvi estructural en el model d'administració i govern local. Aleshores és quan es comença a treballar en la direcció d'establir una coordinació en la recollida i una certa centralització en l'organització de la informació. La majoria de municipis, però, encara estan a les beceroles d'aquest procés.
- **Culturals**: una tradició administrativa lligada als models més burocràtics i parcel·lats de gestió que tendeix a entendre la informació com a propietat o possessió personal de qui la gestiona i a desconfiar de la persona que des de l'exterior la vol consultar. En algun altre cas, són les picabaralles personals les que impedeixen que la informació circuli d'una àrea de l'ajuntament a l'altra.
- **Mixtes**: una darrera dificultat identificada, que aniria a cavall entre els condicionants estructurals i els culturals és el fet que aquesta atenció vers l'investigador demana un esforç suplementari a les persones que han de proporcionar la informació i que no sempre és entès com a part de les tasques que cal assumir. És una conseqüència més de la poca integració de la recerca social en la dinàmica quotidiana de treball que sovint es produeix.

Per això pensem que cal:

- Fer un esforç per **coordinar i organitzar la informació** de què es disposa a nivell municipal per tal que sigui fàcilment consultable. Això es pot fer, per exemple, creant una base de dades municipal on es referencii tota la documentació i publicacions existents.
- Assumir que tota investigació demana un esforç de recerca i proporció de la informació existent a qui la realitza. Sense aquesta informació, la recerca no pot avançar. Per això cal que **les persones que han de proporcionar aquesta informació estiguin al corrent i puguin sentir-se motivats per fer-se partíceps de la recerca.**

### 3.5. L'aplicabilitat i aplicació de la recerca

Quan parlem de manca d'*aplicabilitat* ens referirem a la manca de possibilitats d'aplicació dels estudis. En canvi, per manca d'*aplicació* entendrem el fet que no es facin passos per posar en pràctica els principis recollits en els estudis malgrat hi hagi la possibilitat de fer-ho. Alhora, mentre la manca d'aplicabilitat recau tant en els realitzadors com en el marc en el que es realitza, la manca d'aplicació depèn bàsicament de la voluntat dels polítics o dels tècnics locals.

Així, els diversos factors identificats que poden incidir en l'*aplicabilitat* dels estudis són:

- Els estudis es situen en un nivell molt teòric i utilitzen un llenguatge excessivament acadèmic.
- L'estudi no preveu una metodologia de continuïtat assumible per l'ajuntament
- L'aplicació no depèn exclusivament de l'ajuntament sinó també d'altres administracions
- No hi ha recursos per desenvolupar les fases posteriors perquè no s'ha previst d'entrada la inclusió d'aquesta partida en el pressupost o perquè l'ajuntament no pot afrontar la despesa necessària
- Els estudis no s'integren o no han estat encarregats en el marc d'una dinàmica prèvia de l'àrea o ajuntament i, per tant, no es preveu una gestió que faci possible la implementació de les seves propostes o resultats
- No es preveu la dotació dels recursos humans necessaris per assumir les fases posteriors.

L'*aplicació*, en canvi, depèn bàsicament de la voluntat política. La manca de voluntat política es manifesta quan:

- S'ha encarregat l'estudi per poder justificar un programa que s'implementarà amb independència dels resultats de l'estudi i, potser fins i tot, abans que aquest finalitzi.
- No hi ha voluntat o esforç polític per implementar-lo
- No es fa difusió de l'estudi a nivell intern i a totes les persones que el podrien utilitzar. És a dir, quan l'estudi es queda en el calaix de qui l'ha encarregat.

**Per això pensem que cal:**

- Que els investigadors facin un esforç per utilitzar un llenguatge **planer** i comprensible per tothom
- Que els investigadors tinguin en compte l'**aplicació pràctica** que acabarà tenint l'estudi i facin un esforç per donar-li una orientació útil. Això no significa renunciar a situar-se en un nivell teòric, sinó que aquest nivell teòric serveixi per definir un nivell més pràctic.

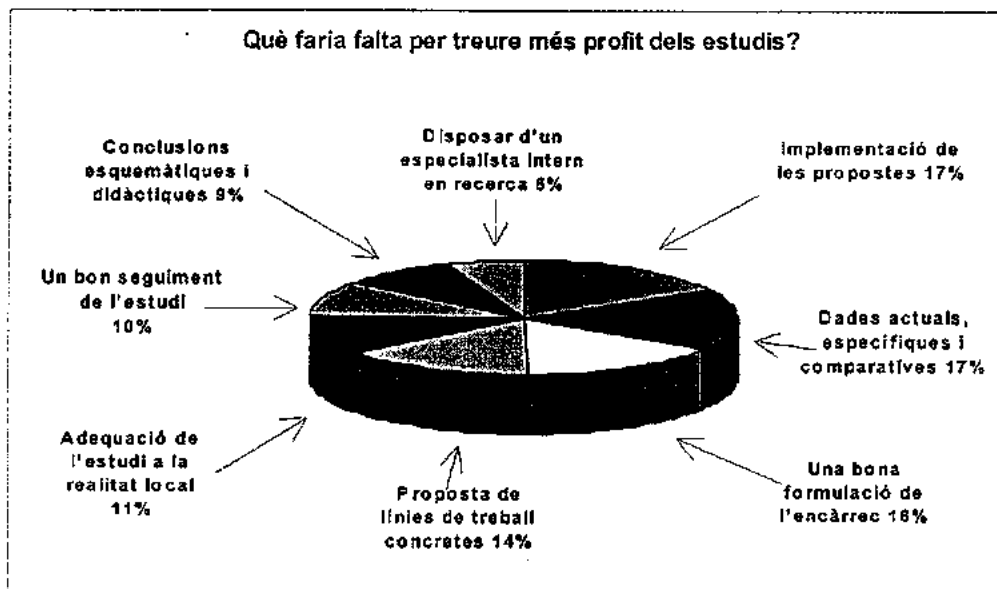
- Que els investigadors proporcionin, en la mesura del possible, **instruments metodològics de continuïtat** assumibles per l'ajuntament
- Que l'encarregant prevegui amb antelació una **partida pressupostària i una dotació de recursos humans** per dur a terme l'aplicació de l'estudi.
- Que s'encarreguin els estudis en el marc d'una **dinàmica de treball prèvia** de l'àrea o ajuntament i, per tant, es pugui preveure la implementació de les seves propostes o resultats dins d'aquesta dinàmica de treball.
- Que es cuidi la **difusió de l'estudi**, especialment a nivell intern, organitzant, si cal, exposicions orals dels resultats.

## 4. Conclusions finals

Per mirar de sintetitzar, podríem afirmar que tot i que la recerca social va quallant de mica en mica a l'administració local amb la introducció dels nous models d'organització, gestió i govern, la seva integració plena segueix un procés lent i molt desigual en el conjunt dels municipis estudiats, ja que no depèn només de les voluntats polítiques, sinó que per tal que la recerca social sigui realment útil i assumida com a necessària cal que s'integri plenament en les estructures i dispositius organitzatius i en la cultura del treball de l'administració, i aquests són processos més lents i complicats als quals cal dedicar esforços específics.

L'excessiva politització de la recerca, la manca d'entesa en la formulació de l'encàrrec, la manca de seguiment, la poca circulació interna de la informació o la manca d'aplicabilitat o voluntat d'aplicació fan que es produeixi una infrautilització i menysteniment d'aquesta. Quan aquestes deficiències són presents, molts estudis acaben "fracassant". I no fracassen a conseqüència d'un mal exercici professional, sinó en la mesura que són valorats com a molt poc útils o en la mesura que s'acaba pensant que ha estat una pèrdua de temps i de diners.

Des del punt de vista dels propis encarregants, els elements que serien necessaris per treure un major profit dels estudis que s'encarreguen són els següents:



## **Els aspectes metodològics de la recerca**

---

Per poder determinar l'*estat de la qüestió* de la recerca social a l'administració local ens hem hagut d'aturar sobre alguns aspectes més genèrics com el marc democràtic, l'evolució del govern local a Catalunya o el rol cada vegada més important que adopta la informació a la nostra societat. Aspectes, tots ells, que condicionen la forma concreta que adopta la recerca social.

D'altra banda hem hagut d'acotar l'objecte d'estudi, en base als recursos econòmics i temporals disponibles i als límits que el propi rigor metodològic ens imposa:

### ***Límits territorials***

Per bé que inicialment haguéssim volgut abraçar tot el territori català, en aquesta primera fase hem cregut més prudent restringir l'espai de l'estudi per evitar una dispersió que, ara com ara, ens podria aportar més confusió que claredat. Amb aquesta voluntat ens hem cenyit a les comarques de la regió metropolitana de Barcelona (Barcelonès, Maresme, Vallès Oriental i Occidental, Baix Llobregat, Alt Penedès i Garraf) i a 3 comarques centrals (el Bages, l'Ancosa i l'Osona), per tal de poder contrastar diferents dinàmiques territorials (amb l'urbs barcelonina com a principal pol d'atracció). La delimitació territorial resultant s'aproxima molt als límits de la província de Barcelona.

Hem exclòs la ciutat de Barcelona, atès que té una dinàmica pròpia, no comparable ni extensible a d'altres dinàmiques municipals.

### ***Les diferents instàncies de l'administració local***

El govern més proper a la ciutadania és l'encarnat pels ens municipals. Tanmateix les diferents formes d'associació entre ajuntaments, i la descentralització de les administracions estatals i autonòmiques han conformat noves instàncies administratives locals: les mancomunitats, els Consells Comarcals i les Diputacions, que conformen, junt els ajuntaments, l'administració local entesa en sentit ampli.

En el marc d'aquesta recerca, només ens hem apropat de forma directa als ajuntaments (l'administració local de primer ordre) i ha estat a través dels ajuntaments que hem arribat al conjunt de l'administració local catalana de segon ordre.

### ***Els múltiples actors de la recerca social***

Són moltíssims els actors implicats en la recerca social. És per això que ens hem apropat, pel que fa al govern local, als diferents càrrecs dins els ajuntaments (tècnics, regidors i alcaldes), i pel que fa als professionals de la recerca, a sociòlegs i politòlegs tenint en compte que la seva relació de treball amb l'administració local pot ser des de dins (treball intern) o des de fora (treball extern).

### **a. La mostra de municipis i el treball de camp**

---

Si alguna cosa ha caracteritzat metodològicament aquesta recerca, ha estat l'ús de tècniques molt variades per la recollida d'informació. Aquesta diversitat ha estat en bona part possible gràcies a la participació d'un grup de col·laboradors i col·laboradores del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya.

Hem realitzat el treball de camp en base a una mostra opinàtica de 25 municipis, seleccionats en base al criteri territorial abans esmentat, seguint un criteri poblacional, i a un tercer criteri de pluralitat política. La mostra final, queda recollida en el quadre que adjuntem al final d'aquest capítol metodològic (veure pàgina 18).

Tenint en compte aquesta mostra, hem desenvolupat diferents tècniques de recollida d'informació que ens han permès contrastar d'una banda, opinions formulades des de l'òptica política amb les formulades des de l'òptica dels tècnics, i de l'altra, opinions formulades des de l'experiència de sociòlegs i politòlegs als ajuntaments, tant des d'una relació interna de treball com externa.

Val a dir que les dues primeres tècniques de recollida d'informació (les entrevistes amb alcaldes i el passí del qüestionari) estaven molt focalitzades al primer dels objectius esmentats (ús, tipus i integració de la recerca social en el govern local), mentre que les dues últimes (taules rodones i grups de discussió) ens han aportat molts elements en referència a les possibilitats i limitacions de les nostres professions a l'administració local. De tota manera, com explicarem més endavant, la codificació i l'anàlisi de tot el material l'hem feta seguint els mateixos conceptes, la qual cosa ens ha permès combinar tota la informació en una única línia interpretativa.

Vegem en què consistia cada una de les tècniques emprades:

### **1. Entrevistes als alcaldes**

L'interès d'aquesta primera entrevista era obtenir una visió genèrica sobre el municipi i la seva relació amb la informació municipal i supramunicipal. L'entrevista constava de quatre grans blocs: l'accés a la informació, l'explotació de la informació, la participació ciutadana i, finalment, un últim bloc en el qual plantejàvem el rol que les administracions locals poden exercir en el context polític i social actual.

Aquest primer contacte amb el municipi ens servia per presentar personalment el projecte als alcaldes/esses i demanar la seva col·laboració i el seu suport en el passí de qüestionaris a les diferents àrees de l'ajuntament.

### **2. El passí d'un qüestionari als caps d'àrea<sup>5</sup> de l'ajuntament**

La tècnica del qüestionari ens servia per accedir a informacions molt més específiques de les àrees de treball dels ajuntaments. A través dels qüestionaris hem pogut indagar sobre la informació disponible a les diferents àrees (fent un especial èmfasi en els estudis, informes o enquestes que s'hi haguessin realitzat), la forma com s'organitza, la forma com s'explota i com es valora aquesta informació.

---

<sup>5</sup> Les àrees responen a una organització municipal que busca la integració, coordinació i transversalitat dels diversos àmbits de treball o regidories. En força casos quan l'ajuntament està organitzat per grans àrees se'n poden identificar tres: serveis personals, serveis territorials i serveis econòmics. En els casos en que l'ajuntament no estava organitzat per àrees, el qüestionari l'adreçàvem a cadascuna de les regidories existents.

### **3. Seguiment d'investigacions realitzades als ajuntaments**

El seguiment d'una investigació realitzada en un ajuntament (mitjançant la realització d'entrevistes a totes les parts implicades), ens permetia recollir aspectes que difícilment podíem obtenir a través de l'entrevista o del qüestionari. Ens referim als aspectes més dinàmics, com la circulació de la informació dins el propi ajuntament o la socialització dels estudis entre les diferents àrees.

El seguiment començava pel moment en què s'originava la necessitat de realitzar un estudi, passant per la formulació de la demanda, les persones o institucions que l'havien realitzat, les fonts documentals i estadístiques emprades, els obstacles que s'havien trobat, fins arribar a l'impacte que l'estudi hagués tingut sobre la dinàmica de treball de l'ajuntament.

Vam fer la selecció dels estudis a seguir a partir de la informació recollida als qüestionaris.

### **4. Les taules rodones**

L'organització d'un cicle de 4 taules rodones ens permetia debatre extensament i oberta sobre diversos aspectes de la recerca social que es desenvolupa a l'administració local. El fet de comptar d'una banda amb representants de les administracions supramunicipals, amb regidors, tècnics municipals, sociòlegs i politòlegs (amb una experiència de treball interna o externa als ajuntaments) i, de l'altra, amb un marc de debat, permetia conèixer les imatges de la recerca i de les nostres professions des de diferents punts de vista. Alhora permetia discutir sobre les iniciatives que els ajuntaments duen a terme per conèixer la seva realitat circumdant i posar de manifest les necessitats i les mancances referides a tasques que des de les nostres professions es realitzen, o es podrien realitzar.

### **5. Els grups de discussió**

Finalment, l'organització de dos grups de discussió, el primer entre sociòlegs i politòlegs amb experiències de treball i el segon amb representació simultània de tots els agents (tècnics i regidors d'ajuntaments amb sociòlegs i politòlegs externs a l'ajuntament), ens ha donat una riquesa de debat i d'intercanvi d'experiències de recerca social a l'administració local. Als grups fèiem una especial atenció a les demandes de les administracions locals i les possibilitats de realitzar-les, al potencial i a les mancances de les nostres professions i a la projecció de noves vies per un exercici professional que permeti millorar el coneixement i la gestió a les administracions locals.

### **b. La codificació i l'anàlisi de la informació recollida**

---

Les tècniques de recollida d'informació emprades ens han portat a fer un doble treball d'anàlisi i de codificació. D'una banda teníem els qüestionaris, una tècnica d'investigació quantitativa amb una lògica de codificació i anàlisi pròpia. De l'altra, teníem tot el material de les entrevistes, seguiments, taules rodones i grups de discussió, totes elles tècniques qualitatives, per les que la codificació i l'anàlisi han seguit un caire molt diferenciat al del qüestionari.



## ***Tècniques quantitatives: la mostra opinàtica raonada, la representativitat inicial i la representativitat final***

La codificació i l'anàlisi del qüestionari l'hem fet a través del programa informàtic de tractament estadístic SPSS. La codificació de les respostes en diferents matrius, ens ha permès elaborar les taules de freqüència i els gràfics que hem integrat al text.

Pel que fa a la representativitat de la mostra, hi ha algunes qüestions a comentar. Val a dir que en aquest estudi no ens plantejàvem no ens plantejàvem treballar amb una mostra representativa estadísticament sinó una amb mostra significativa que ens permetés avançar hipòtesis explicatives. A tal efecte vam optar per treballar amb una mostra opinàtica.

La diferència entre una mostra representativa i una mostra opinàtica és que els resultats d'una mostra representativa són extensibles al conjunt de la població estudiada mentre que els de la mostra opinàtica no. Això no vol pas dir que els resultats de la mostra opinàtica siguin menys vàlids que els de la representativa, sinó que els resultats obtinguts només reflecteixen l'opinió dels enquestats i no la tots els possibles enquestats perquè no és possible calcular el marge d'error amb el qual es treballa. Ara bé, de cara a cercar explicacions i no meres descripcions, aquestes opinions són prou significatives en el context estudiat. És a dir, que les relacions correlatives que percebem en les taules de contingència (taules en les que posem en relació dues variables) són correlacions que es donen en el marc territorial estudiat i entre els ajuntaments de la mostra i que, per tant, si féssim un estudi similar a la zona de Tarragona, podríem obtenir correlacions diferents de les que hem obtingut per la zona de Barcelona.

Quan, més amunt, hem presentat la mostra de municipis, també hem vist que l'havíem configurada en base a uns criteris de segmentació. Això vol dir que no ens dirigíem als ajuntaments del territori estudiat de forma aleatòria, sinó que ens hi dirigíem perquè tenien unes característiques (volum de població, ubicació geogràfica, i partit polític) representatives de la diversitat existent. És per això que la nostra, és una mostra opinàtica *raonada*.

El fet que hi hagi una lleugera sobrerrepresentació de municipis majors de 20.000 habitants, o una subrepresentació de municipis del PP, és fruit de la pròpia realitat. D'una banda no existeixen prou municipis majors de 50.000 habitants a totes les comarques estudiades, ni existeixen prou municipis governats pel PP com per recollir-ne més a la mostra. Però això no qüestiona en cap cas els criteris de segmentació utilitzats.

Un altre dels aspectes a comentar, és que el mètode d'entrega i de recollida dels qüestionaris no ens permetia assegurar el retorn de tots els qüestionaris entregats. A la pràctica, dels 139 qüestionaris deixats als ajuntaments, n'hem rebut 72 de contestats, una mica més del 50%. En ciències socials, és un percentatge de retorn considerablement satisfactori.

De la mateixa manera que no controlàvem el retorn, tampoc podíem controlar els biaixos que es poguessin donar sobre els criteris de segmentació inicials. Els resultats entre la mostra inicial (139 qüestionaris) i la mostra final (72 qüestionaris) són els que exposem seguidament en diferents taules. Les sobrerrepresentacions i subrepresentacions, les haurem de tenir en ment a l'hora d'interpretar els creuaments entre les diferents variables del qüestionari.

### ***Territori***

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Comarques	Questionaris repartits	%	Questionaris recollits	%	%
Barcelonès	17	12	11	15,3	3,3
Maresme	15	11	4	5,6	- 5,4
Vallès Occidental	20	14	14	19,4	5,4
Vallès Oriental	19	14	7	9,7	- 4,3
Baix Llobregat	15	11	8	11,1	0,1
El Garraf	11	8	7	9,7	1,7
Alt Penedès	10	7	6	8,3	1,3
Bages	7	5	2	2,8	- 2,2
Anoia	15	11	8	11,1	0,1
Osona	10	7	5	6,9	- 0,1
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Com podem observar a les taules, el Maresme, el Vallès Oriental i el Bages queden lleugerament subrepresentats, mentre que el Barcelonès, i el Vallès Occidental queden, en contrapartida, lleugerament sobrerrepresentats.

### *Població*

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Volum de població	Questionaris repartits	%	Questionaris recollits	%	%
+ de 50.000 hab.	40	29	27	37,5	8,5
20.000 a 50.000 hab.	45	32	27	37,5	5,5
10.000 a 20.000 hab.	26	19	12	16,7	-2,3
5.000 a 10.000 hab.	28	20	6	8,3	- 11,7
<b>Total</b>	<b>139</b>	<b>100%</b>	<b>72</b>	<b>100%</b>	

Pel que fa al volum de població, els municipis majors de 20.000 habitants queden lleugerament sobrerrepresentats mentre que els menors de 20.000 habitants queden subrepresentats a la mostra final.

### *Partit polític*

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Partit polític	Questionaris repartits	%	Questionaris recollits	%	%
PSC	61	44	42	58,3	14,3
CIU	50	36	20	27,7	- 8,3
IC	10	7	2	2,8	- 4,2

Olivera (PSC/IC/ERC)	8	6	6	8,3	2,3
PP	6	4	0	0	-4
Independents	4	3	2	2,8	-0,2
Total	139	100%	72	100%	

Partint de la mostra inicial, els partits polítics més subrepresentats són el PP, CIU i IC. Contràriament, el PSC és el partit que queda més sobrerrepresentat. Al llarg de l'informe, hem treballat més sobre els eixos Esquerra-Centre/Dreta que no pas a partir dels partits polítics. Vegem com queden representats aquests eixos de tendències polítiques:

### *Eix polític*

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Eix polític	Questionaris repartits	%	Questionaris recollits	%	%
Esquerra (IC/PSC/ERC)	77	55	48	66,7	11,7
Centre (CIU-ERC/PSC-CIU/CIU-IC)	11	8	6	8,3	0,3
Centre-Dreta (CIU-PP)	51	37	18	25	-13
Total	139	100%	72	100%	

Pel que fa als eixos polítics, queda sobrerrepresentat l'eix d'esquerres i subrepresentats el de centre i centre-dretes.

### *Àrea de l'ajuntament*

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Àrea	Questionaris repartits	%	Questionaris recollits	%	%
Serveis Personals	68	49	39	54,2	5,2
Serveis Econòmics	30	21,5	18	25	3,5
Serveis Territorials	41	29,5	15	20,8	-8,7
Total	139	100%	72	100%	

Aquest últim no ha estat un criteri de segmentació a l'hora de configurar la mostra atès que no tots els ajuntaments disposen de la divisió formal en tres grans àrees. Amb tot ha estat un criteri de classificació a posteriori que hem utilitzat al llarg de l'estudi. Seguint aquest criteri de classificació podem observar la sobrerrepresentació de l'àrea de serveis personals, i una lleugera subrepresentació de l'àrea de serveis territorials.

### ***Tècniques qualitatives: els conceptes i els grans temes d'anàlisi***

Per la codificació i l'anàlisi de les entrevistes, els seguiments, les taules rodones i els grups de discussió, hem elaborat un índex de conceptes que recullen les principals idees del conjunt d'informació recollida. Per fer-ho més operatiu, hem agrupat els 48 conceptes sota 6 grans temes d'anàlisi:

- **Estudis:** temps, encàrrec (a qui), encàrrec (formulació), pressupost, finançament, metodologia, finalitat, valoració, a què respon la demanda, seguiment, aplicabilitat, continuïtat.
- **Informació necessària:** dades, vies, finalitat, justificació, planificació.
- **Gestió de la informació:** organització de la informació, circulació de la informació, utilització de la informació, dificultats d'accés, fonts, reptes.
- **Participació ciutadana:** mecanismes, per què participació?, representativitat, legitimitat, mecanismes per informar.
- **El rol de l'administració local:** redefinició de funcions, divisions administratives (competències, ciutats reals, propostes territorials), mancances de la institució, potencialitats, efectes del canvi polític.
- **Les nostres professions, sociologia i politologia:** potencial, mancances, valoració d'experiències, reptes per la inserció, ús polític, percepció i coneixement, col·laboració ideal, intrusisme/buits professionals, condicions de treball.

El programa informàtic d'anàlisi qualitativa *QUALITA* cedit per l'empresa Estudis, ens ha permès treballar amb un volum d'informació considerable, podent classificar tots els materials recollits sota els 48 conceptes definits així com els 6 grans temes, conservant, per cada fragment de text classificat, el càrrec, el volum de població, l'eix polític i l'àmbit territorial de la persona que parla. Aquesta eina ha estat clau tant per treballar còmodament i simultània amb els prop de 35 documents transcrits.

### ***Combinar les dues tècniques de recollida i anàlisi: quantitatives i qualitatives***

L'últim dels passos requeria poder combinar els resultats quantitius que es desprenien de l'enquesta amb els resultats qualitius sota la forma de cites.

L'informe que presentem a continuació és fruit de l'anàlisi combinada de tot aquest material. Val a dir que de tot el material recollit n'haguéssim pogut desprendre moltes línies interpretatives diferents i que, lògicament, hem hagut de triar-ne una i deixar la resta per altres ocasions, que esperem que puguin sorgir més endavant.

# **La Recerca Social a l'Administració Local: una via d'aprofundiment de la Democràcia**

---

**Laura Giménez i Laia Pineda**

**Col·legi de Doctors i Llicenciats en  
Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya**

# La Recerca Social a l'Administració Local: una via d'aprofundiment de la Democràcia

## *índex*

*pàg.*

I. El punt de partida ..... 4

II. Els objectius ..... 5

### **1. Pot ser la recerca social una via d'aprofundiment de la democràcia? ..... 6 - 23**

1.1. De la democràcia normativa a la democràcia real

1.2. Democràcia i recerca social

1.3. Democràcia i govern local

- a. Les principals transformacions socials de caràcter extern*
- b. les principals transformacions socials de caràcter intern*

1.4. El govern local actual: tendències i obstacles al canvi

1.4.1. Les principals tendències de canvi

- a.- de la representació a la participació*
- b.- de la burocràcia a la postburocràcia*
- c.- de la gerencialització a la politització*
- d.- de l'estatalització a la municipalització de les polítiques locals*

1.4.2. Els principals obstacles al canvi

- a. obstacles al canvi de caràcter intern*
- b. obstacles al canvi de caràcter extern*

1.5. Informació i govern local

- a. informació i participació ciutadana*
- b. informació i postburocratització de l'administració local*
- c. informació i repolitització del govern local*
- d. informació i localització de les polítiques locals*

1.5.1. Les noves necessitats d'informació

1.6. Govern local i recerca social

- a. la recerca social per conèixer i objectivar les demandes socials*
- b. la recerca social per millorar els processos de decisió i gestió*

### **2. Quina és la realitat i el paper actual de la recerca social a l'administració local? ..... 25 - 38**

2.1. Quines són les percepcions en relació amb les necessitats d'informació?

2.1.1. Quines són les dificultats per obtenir la informació?

2.1.2. Quines són les dificultats lligades a l'ús de la informació?

2.2. Quins són els canals per resoldre aquestes necessitats d'informació?

- L'Opinió pública
- La societat civil organitzada
- L'Administració
- La recerca social

2.3. Quin pes específic té la recerca social com a via d'obtenció d'informació?

2.4. Quin objectius motiven la recerca social?

2.5. Quin tipus de recerca social es realitza?

- a. *Els temes*
- b. *La finalitat*
- c. *La realització*
- d. *El cost*
- e. *El temps*
- f. *El finançament*
- g. *El procés de treball*
- h. *La participació de sociòlegs i politòlegs*

2.6. Com es valora la recerca social?

**3. La integració de la recerca social a la pràctica política: alguns elements per a la reflexió** 39-45

3.1. Els objectius de la recerca social: conclusions i propostes

3.2. La transcendència de la formulació de l'encàrrec

3.3. La transcendència del seguiment de l'estudi:

3.3.1. El seguiment polític i tècnic

3.3.2. El seguiment professional

3.4. La transcendència de l'accés a la informació:

3.5. L'aplicabilitat i aplicació de la recerca

**4. Conclusions finals** 46

\* Els aspectes metodològics ..... 47- 53

## El punt de partida

La integració de la recerca social a l'administració local com a via de coneixement de la realitat i com a suport per la gestió municipal, no és una cosa nova. Passats els primers anys de governs democràtics, en els quals era imperant atendre les necessitats bàsiques de la ciutadania, l'administració local ha anat desenvolupant-se per tal de poder respondre a les necessitats canviants de les seves comunitats socials cada cop més diversificades. Si bé els canvis urbanístics i la creació i millora dels serveis per a la ciutadania segueixen sent una constant, la recerca social s'ha anat adoptant com una de les eines de l'administració local per gestionar la complexitat.

L'interès per la recerca social, però, no rau tan sols a una voluntat d'emmagatzemar informació, sinó que està estretament vinculat a la defensa d'una democràcia més plena que, més enllà d'assumir una determinada forma política de govern, assumeix una forma d'entendre la vida, una sensibilitat per la persona i pel seu benestar individual i col·lectiu.

En aquest sentit, el marc local es presenta com a idoni per la seva proximitat amb els individus que conformen les comunitats locals. Fer ciutats per a les persones, maldar per una ciutat sostenible, fomentar la participació ciutadana, són vies que possibiliten als éssers humans esdevenir realment ciutadans i ciutadanes, vies, en definitiva, d'aprofundiment de la democràcia.

En tot aquest procés que s'està visquent amb especial força a les administracions locals, la recerca social hi juga un paper fonamental. Perquè per fer arrelar la democràcia en tots els àmbits de la vida, cal comprendre en profunditat la realitat social que ens envolta. Comprendre-la en sí mateixa, en el seu dinamisme i en les seves relacions d'interdependència. Com la democràcia, la recerca no es conforma tan sols com una via de coneixement sinó també com una actitud envers els ciutadans.

En darrera instància, la comprensió de la realitat dóna elements per millorar la gestió municipal i per desenvolupar mecanismes de capil·laritat que puguin apropar el govern a la ciutadania i la ciutadania als seus representants.

La sociologia i les ciències polítiques, per bé que no són les úniques, són disciplines amb molts instruments per a la comprensió, l'anàlisi de la realitat i el disseny de polítiques futures. És des d'aquestes disciplines que ens disposem a investigar la recerca social a les administracions locals.



## **Els objectius**

En el marc tot just descrit aquesta investigació persegueix tres objectius fonamentals:

- 1. Indagar sobre els processos d'aprofundiment de la democràcia en el marc local, tenint en compte com es resitua la recerca social en aquest context de transformació.**
- 2. Indagar sobre l'ús, el tipus, i el grau d'integració de la recerca social en la dinàmica de treball i la pràctica política dels governs locals en el nostre context actual.**
- 3. Indagar sobre les condicions possibilitadores i obstaculitzadores del nostre exercici professional a les administracions locals.**

# 1. Pot ser la recerca social una via d'aprofundiment de la democràcia?

## 1.1. De la democràcia normativa a la democràcia real

Són moltes les anàlisis i conceptualitzacions que al llarg dels anys s'han fet de la democràcia. En aquest document no pretenem ni fer una anàlisi de la democràcia aplicada al govern local, ni recollir les que ja s'han fet. Però sí que ens interessa constatar una realitat que justifica, si més no, la necessitat de seguir treballant per aprofundir en el nostre jove sistema democràtic.

El cert és que entre la democràcia normativa (aquella que definim com a ideal, com a model a assolir) i la democràcia real (aquella que ha pres forma a la pràctica, en contextos històrics determinats), hi ha una sèrie de promeses o principis teòrics que a la pràctica no s'han acomplert.

Algunes de les raons, tot i que no les úniques, que explicarien aquest desfasament entre la democràcia normativa i la democràcia real són els canvis contextuals que entre l'una i l'altra s'han produït. El projecte polític democràtic va ser ideat per una societat molt menys complexa que l'actual i les transformacions socials cap a la complexitat han introduït una sèrie d'obstacles no previstos per al ple desenvolupament de la democràcia<sup>1</sup>.

En aquest primer bloc ens aturarem sobre les principals transformacions socials i veurem en quina mesura aquestes transformacions ens condueixen a una nova ubicació del govern local en el sistema democràtic i, sobretot, en quina mesura aquestes grans transformacions tenen implicacions en el paper de la recerca social en el nostre context local i democràtic.

## 1.2. Democràcia i recerca social

Hi ha gairebé tants autors com maneres de definir la democràcia. Un dels autors més seguits i que darrerament ha tingut més influència en l'anàlisi de la democràcia és Robert A. Dahl. Per Dahl la democràcia és "el sistema polític entre les característiques del qual hi ha la disposició a satisfer completa o quasi completament a tots els seus ciutadans"<sup>2</sup> i per tal que això pugui donar-se, tots els ciutadans sense distincions polítiques han de poder:

- Formular les seves preferències
- Manifestar públicament aquestes preferències individualment i col·lectiva
- Rebre igualtat de tracte per part del govern

<sup>1</sup> Bobbio, Norbert, *El futuro de la democracia*, Barcelona, Plaza & Janés, 1985.

<sup>2</sup> Dahl Robert A., *La Poliarquia. Participación y oposición*, Madrid, Tecnos, 1989.

No entrarem a fons en el seu model, però el que sí que és pertinent assenyalar són les dues dimensions teòriques que, segons Dahl, cal tenir en compte a l'hora de comparar i analitzar diferents règims polítics i que permeten per definir el seu grau de democratització:

- L'amplitud dels governs per concedir l'oposició, el debat públic i la lluita política
- L'amplitud del dret a participar

A nivell més concret cal observar altres criteris per tal de valorar el grau de democratització dels règims polítics, requisits que Dahl anomena "garanties institucionals" que fan possible la formulació i manifestació de les preferències ciutadanes, així com rebre un tracte d'igualtat per part del govern a l'hora de ponderar les preferències. Aquestes garanties institucionals són:

- La llibertat d'expressió i associació
- La llibertat de vot en el marc d'eleccions lliures i imparcials
- L'elegibilitat per al servei públic
- La llibertat dels líders polítics de competir en busca del recolzament ciutadà
- Unes institucions que garanteixin que la política de govern depengui dels vots i de les altres vies d'expressar les preferències.
- La diversitat de fonts d'informació

Val a dir que el model de Dahl deixa de banda alguns aspectes importants de la democràcia com la participació ciutadana en la presa de decisions i en la gestió política. Però el que aquí ens interessa més assenyalar és la rellevància que dona a la diversitat de fonts d'informació com a garantia institucional de tot sistema democràtic.

La visió d'Émile Durkheim<sup>3</sup> és complementària a la de Dahl, en el sentit que aprofundeix i introdueix nous aspectes en la seva conceptualització de la democràcia. Segons Durkheim la figura de l'Estat és un element consubstancial de la democràcia sempre i quant l'Estat sigui entès com a aparell formal de govern i com a òrgan de pensament social. L'Estat democràtic es caracteritza per la comunicació estreta i fluïda entre l'Estat i la ciutadania: la ciutadania ha d'estar al corrent del que fa l'Estat i l'Estat ha d'estar informat del que passa a les capes més profundes de la societat. La informació i la comunicació són, per tant, els elements essencials que diferencien un govern democràtic d'altres formes de govern.

A més de la informació i la comunicació, Durkheim destaca una tercera característica de l'Estat democràtic: el seu alt grau de reflexivitat. Per Durkheim el govern democràtic ha d'actuar des de la consciència i la reflexivitat sobre aquelles qüestions que requereixen la intervenció de l'Estat. És més, com més creix i més complexa esdevé la societat, més reflexió necessita el govern sobre els afers col·lectius.

L'equilibri de l'Estat democràtic és difícil: el rol de l'Estat és mantenir una profunda comunicació amb els individus però sense veure's absorbit per les seves voluntats individuals. Aquest difícil equilibri el constatarem més endavant mitjançant el contrast entre dos tipus diferents de govern local:

- el govern responsiu, que actua bàsicament donant resposta a les demandes que li arriben)
- el govern polític, que actua en funció d'un projecte polític definit prèviament a partir del qual es filtren les demandes.

Hem de subratllar que la introducció que fa Durkheim de l'element reflexiu en la seva conceptualització de la democràcia expressa el fons de la qüestió del nostre plantejament: la recerca social és una de les vies que fan possible reflexionar sobre la realitat i evidenciar realitats no visibles. En síntesi, prendre consciència de la realitat que ens envolta.

<sup>3</sup> Durkheim Émile, *Professional Ethics and Civic Morals*, London, Routledge, 1992.

### 1.3 Democràcia i govern local

Un cop destriats els principals elements del sistema democràtic i vist el vincle entre la democràcia i la recerca social cal que indaguem sobre quines han estat aquestes transformacions que apuntàvem al principi i que, en el marc dels nostres governs locals, han modulats i estan modulant el curs de la nostra jove democràcia.

Dir, abans de res, que cal fer una distinció entre les transformacions amb un caràcter principalment extern, en la mesura que es produeixen a nivell d'Occident o de tot el món, i les transformacions de caràcter fonamentalment intern, estretament lligades al context sociohistòric de Catalunya i l'Estat espanyol, transformacions d'altra banda d'abast local. Bobbio i Echevarría<sup>4</sup> han fet aportacions importants sobre aquestes transformacions, el primer en el marc extern i el segon en el marc de l'administració local a Espanya.

#### a. Les principals transformacions socials de caràcter extern

- El pas de l'economia familiar a l'economia de mercat, han suposat una **complexificació i mundialització de l'economia**, situant les accions de govern en un pla més internacional i cada cop més allunyades de les realitats específiques de cada territori, disminuint la capacitat d'incidència de les polítiques estatals sobre aquestes realitats. Aquesta complexificació demana, cada cop més, competències tècniques que dificulten l'accés de la població a la funció pública, alhora que la complexitat de les decisions polítiques allunya la comunicació entre la ciutadania i el govern.

D'altra banda, la globalització econòmica genera un marc de competitivitat dins del qual l'administració local s'ha d'inserir i donar respostes adequades. Aquestes respostes poden passar, entre altres, per agilitzar i desenferregar burocràticament l'organització.

*A vegades l'administració és feixuga amb la resolució problemes d'aquests. Per exemple ara volem muntar un consorci de tots els ajuntaments de la conca del Ter, doncs per poder-lo muntar fa 3 o 4 mesos que hi estem al darrera i tot són traves administratives de tot tipus. Europa ens ha aprovat el programa, ja ens ha enviat una part dels diners per fer-lo, i aquí encara no hem pogut muntar l'aparell burocràtic-administratiu. Hi ha un enferregament administratiu, jo no sé si és a rel dels escàndols econòmics que hi va haver fa uns anys en aquests país, perquè ara, sembla que qualsevol polític és sospitós de qualsevol cosa. Doncs, per fer unes obres de no sé què, resulta que has de fer uns tràmits, unes exposicions...després ningú s'ho mira, després tothom fa la trampa com pot (...). Resulta que al final, el procediment es menja l'objectiu*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **L'afebliment del marc polític estatal enfront l'enfortiment d'un marc de govern més ampli**, essent-ne la construcció europea l'exemple paradigmàtic. Val a dir que per l'administració local la Unió Europea suposa un nou marc administratiu i, per tant, un nou marc de relació directa:

<sup>4</sup>Bobbio, veure Op.Cit. i Koldo Echevarría, "Veinte años de ayuntamientos democráticos: el retorno de la política local", a *Informe España 1997*, Editorial Fundamentos, 1997. Tot i que en aquest llibre el capítol citat no va signat, tenim elements per creure, a partir d'altres fonts, que l'autor és Echevarría. En tot cas, a partir d'ara farem referència a Echevarría com a autor del capítol citat.

*Si no et mous, no t'arriba res. Pagar-me mitja jornada i estar-me aquí, assegut, és perdre els diners. Val més pagar-ne una de sencera i que et busquis la vida i busquis subvencions...I més pensant en el futur, perquè a Europa, s'ha acabat això de les subvencions concretes a ajuntaments. En el nou model de fons estructurals, el que no estigui unit a xarxes o estigui en projectes més macros, segurament traurà pocs diners. I aquí sí que la informació hi juga un paper fonamental.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **La globalització territorial a petita i gran escala.** A gran escala amb la descentralització territorial de grans indústries a països empobrits i els importants desplaçaments de població cap als països enriquits. A petita escala amb l'increment de la mobilitat territorial dins els hàbits quotidians de la població i l'increment també important de les migracions internes. Aquests canvis territorials fan que l'administració local ja no pugui entendre's des d'una visió restringida, dins els límits estrictes del poble o ciutat.

*La història va a favor de les interrelacions. El que es pensí que avui dia un govern local és tancar-se en les quatre parets i resoldre els problemes de l'interior s'equivoca, perquè la mobilitat de la gent, els factors d'immigració, la visió territorial amplia...jo veig que sí no es va per aquí...el que no comenci ara ho haurà de fer després, llavors quedarà tancat.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- **L'anomenada crisi fiscal de l'Estat de Benestar**, suposa importants canvis en els diversos rols que han d'assumir el sistema públic i el sistema privat, amb la qual cosa es replanteja, també, el rol de l'administració local com a proveïdora de serveis de benestar. Entre altres canvis, es planteja l'externalització de serveis al sector privat o al sector voluntari i, en conseqüència, varia la relació que aquests tres sectors mantenen entre ells a nivell local.

*El problema és que no hi ha credibilitat en el sistema públic. Si fem un escenari, plantejat en termes de polítiques autorregulatives d'ocupació (...) està claríssim que pot ser que canviï, però l'actual tendència del mercat serà donar-li aquestes peles al sector privat. Per una raó molt senzilla, perquè el problema que té la societat espanyola, és un problema de competitivitat en el marc de la globalització, i el que té un rol fonamental en aquest marc de la globalització és el sector privat, perquè ningú creu en el sector públic s'hagi de ficar ara a fer política industrial i a crear empreses com va fer el gran INI als anys 60. Aleshores la tendència de la comunitat europea serà justament intentar (si hi ha peles perquè ningú ho té clar que pot passar) no negar la presència pública, activa i local, en el disseny i l'assessorament. Aquest és el problema, que els ajuntaments han de trobar el seu rol en aquest marc.*

*(Tècnic, >50.000 hab., Primera Corona)*

- **La revolució tecnològica cap a una societat de la informació a escala mundial**, introdueix canvis importantíssims en les formes de comunicació tradicionals. Per l'administració local els canvis tecnològics suposen la introducció progressiva d'una nova forma de gestionar i d'organitzar l'administració municipal centrant-se, cada cop més, en la informació.

*Una de les conclusions últimes a les que estic arribant és que l'única esperança de futur és que l'administració sigui cada vegada menys necessària (l'aparell burocràtic, no els òrgans polítics ni els instruments per administrar). Però que s'hagi d'administrar necessàriament a través d'aquests mètodes no. Home jo ja sé de gent que treballa pels ajuntaments des de casa seva o des de no sé on... i que per unitat de producte*

*que envia, l'altre rep... ja no és necessari que aquesta persona estigui en una taula i un cadira. Cada vegada més a partir del moment que hi hagi una autoritat pública de certificació i que les transaccions a través d'Internet tinguin validesa administrativa - que això està al caure- i per tant pugui enviar un projecte o pugui consultar cada dia, a cada minut com està el meu expedient, llavors jo penso que l'administració estarà en un moment en el que s'haurà de replantejar moltes coses.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

#### **b. les principals transformacions socials de caràcter intern**

- **L'assoliment progressiu dels drets polítics** ha comportat l'establiment dels drets socials i, en conseqüència, el necessari desenvolupament les estructures de l'Estat que han de donar-hi resposta. L'extensió dels drets socials s'ha concretat en un augment de serveis per la ciutadania i ha comportat, alhora, un augment de la burocràcia a l'administració (inclosa la local).
- **L'emancipació de la societat civil i la consolidació de la democràcia**, després de quaranta anys de dictadura franquista, ha comportat un augment de formulació de demandes al govern, demandes cada cop més exigents. El desplegament de dispositius democràtics i de comunicació agilitzen l'arribada de les demandes de la ciutadania.
- **L'experiència acumulada de govern**, juntament amb la incorporació de nous equips de govern polítics i tècnics (més joves i amb una mentalitat més professionalista i tecnocràtica i incorporant també noves professions) ha anat modificant la concepció tradicional de la gestió a l'administració municipal tot i que és possible que la resposta no es vegi agilitzada al mateix nivell, produint-se un major decalatge.

*Encara ara a molts llocs hi ha una generació molt vinculada a l'època en la que van pujar al poder. La generació que ara tenen entre 45-50 anys que potser estan de tècnics i que per la seva trajectòria com sigui no tenen aquesta visió que tu deies de la gent que ha estudiat una carrera, sinó que provenen d'altres formacions i que tenen una visió bastant més lligada a la política que no la que nosaltres podem tenir.*

*(Polítòleg, Treball Intern)*

- **La millora de la qualitat de vida dels ciutadans.** Certament, les necessitats bàsiques que els primers ajuntaments democràtics havien d'afrontar (principalment lligades a projectes urbanístics i a grans infraestructures) comencen a estar cobertes (en uns ajuntaments més que en d'altres en funció, bàsicament, dels recursos econòmics de què han disposat i, per tant, del tamany i de la composició social de la població). Un cop cobertes aquestes necessitats s'ha pogut recuperar la dimensió més plenament ciutadana de la ciutat. S'obre una nova etapa en què es pot percebre la ciutat no només com a espai sinó com a espai de vida de qualitat. En aquesta etapa, per tant, la preocupació principal comença a ser la d'oferir una qualitat de vida a la ciutadania.

*S'ha treballat sempre amb les pedres, però no amb les persones. Ens comencem a trobar amb les persones ara, però fins ara ens hem preocupat de les pedres (de la planificació, el clavegueram, els equipaments...) i ara que tenim una situació de déficit veiem que les persones estan apartades. I aquest és el problema dels ajuntaments. Ara hem de començar a treballar amb les persones, amb la seva implicació dins l'àmbit municipal i amb les seves respostes davant l'actuació que fa l'ajuntament.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

*El nostre gran projecte era refer una ciutat que als anys 60 i principis de 70 s'havia permès la seva destrucció, perquè realment l'acumulació de persones sense condicions no fa ciutat sinó que destrueix ciutat. Per tant, remuntar això i situar-nos cap un futur amb una ciutat que no només refés disbarats del passat sinó que a més reequilibrés moltes coses i que dotés a la ciutat d'equipaments i espais i que garantís una determinada igualtat d'oportunitats pel conjunt dels seus ciutadans. I que, sobretot, que tingués fibra, que tingués sensibilitat envers els problemes, i quan dic això vull dir que fins i tot el projecte de la pedra -alguns diuen "oh, és que els ajuntaments només fan pedra" doncs, també ha d'estar pensat amb una certa sensibilitat. Per tant, el nostre projecte de ciutat és el d'una ciutat més humanitzada, si tu vols en la qual també garantim el progrés econòmic, la prosperitat per tothom, però també la justícia social, la igualtat d'oportunitats entre tots els seus ciutadans, l'equilibri ecològic de tot aquest entorn...però sense perdre la fibra, sense perdre aquesta estima per tots i cada un dels éssers humans que viuen aquí dintre i que tenen el dret de ser feliços.*

*(Alcade, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

El sentit d'esmentar totes aquestes transformacions econòmiques, polítiques i socials, és pel fet que apunten cap a l'emergència d'un nou localisme, procés que ha d'entendre's com la recuperació de la importància del govern local dins del sistema democràtic.

En síntesi:

El govern local apareix cada cop més com un marc democràtic capaç de donar respostes a moltes de les qüestions que es plantegen a rel de les transformacions esmentades. Algunes de les característiques que possibiliten són:

- **La mida més reduïda, la major agilitat en la gestió i la proximitat a la ciutadania,** fan que els governs locals siguin els més capaços de mantenir una postura relacional amb la ciutadania, integrant als diversos actors de l'estructura social. Alhora, la pressió directa de la ciutadania fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortida a les seves demandes.
- **El major coneixement de la realitat local** fa que els governs locals puguin donar una resposta més comprensiva i amb més capacitat d'incidència a les realitats productives i socials específiques del seu territori.

Sembla, doncs, que **el marc local es prefigura cada cop més com el marc idoni per aprofundir en el sistema democràtic, millorar i innovar les formes de gestionar-lo.**

#### **1.4. El govern local actual: tendències i obstacles al canvi**

Fins ara ens hem referit al govern local en tant que nivell administratiu més proper a la ciutadania, vinculat a d'altres nivells administratius i a les dinàmiques més globals que s'hi sobreposen, ja siguin de caràcter intern o extern. En aquest punt esmentarem les principals tendències de canvi que es van dibuixant a l'administració local així com els principals obstacles que s'interposen al ple desenvolupament d'aquests canvis.

### **1.4.1. Les principals tendències de canvi**

---

D'entrada hem de puntualitzar que malgrat la possibilitat de destacar tendències de canvi per al conjunt dels governs, si alguna cosa caracteritza la realitat municipal és la seva gran heterogeneïtat. El volum de la població, la ubicació dins un territori més ampli, la tendència ideològica de l'equip de govern, entre d'altres variables confegeixen, ja d'entrada, realitats municipals molt dispars. Però a més cal dir que, tot i que es dibuixen unes tendències de canvi per al conjunt dels governs locals, aquests canvis no es produeixen de forma lineal ni simultània, amb la qual cosa cal parlar de realitats locals molt diferenciades.

#### ***a.- de la representació a la participació***

El gir cap a un model de ciutat més humanitzada, junt amb el propi procés de maduració democràtica i la crisi de legitimitat i credibilitat que viuen des de fa un temps òrgans de representació tradicionals com els partits polítics, són elements que han propiciat un desenvolupament local vers una major participació ciutadana.

D'altra banda, la pròpia percepció de l'escassetat de recursos relacionada amb la crisi dels Estats del Benestar fa replantejar el model clàssic de gestió de benestar obrint-se vies cap a un nou model de co-responsabilitat i co-gestió entre el govern local i la ciutadania.

#### ***b.- de la burocràcia a la postburocràcia***

La necessitat d'adaptació i de resposta àgil als canvis socials cada cop més ràpids, i també els canvis en els rols representats pel sistema públic en relació al privat i a la inversa, apunten cap a una necessitat de desenferregament burocràtic de l'administració.

Un altre aspecte d'aquesta aposta postburocràtica va plenament il·ligat a la primera tendència de canvi que apuntàvem: un govern local més participatiu és consubstancial a un govern local molt menys burocràtic, amb una capacitat de resposta ràpida, un poder de decisió efectiu, una transparència i claredat informativa, una atenció personal i receptiva, etc.

Un darrer aspecte, vinculat a un procés de reforçament de la democràcia, apunta cap a una necessitat de desviar part del control que els òrgans jurídic-administratius exerceixen sobre els òrgans de govern i posar-lo en mans de la ciutadania o, si més no, reforçar molt el control exercit per la ciutadania en detriment del control burocràtic.

#### ***c.- de la gerencialització a la politització***

En la primera fase dels ajuntaments democràtics els municipis de benestar s'havien de construir partint de zero. Les necessitats eren tan bàsiques que hi havia un consens polític entorn de les línies bàsiques a seguir: el que calia era "fer". Els ajuntaments eren, consegüentment, bàsicament "responsius". En la segona fase, un cop construït aquest mínim, torna a prendre força el debat polític, ja no es tracta només de fer, sinó de com fer. En aquest sentit, tornen a prendre rellevància els models polítics a partir dels quals es construeix la ciutat. Es tracta del pas cap a un model de govern "polític".



- Així el primer procés és un procés cap a la professionalització i gerencialització de la política local, volcant els esforços vers la millora de la prestació de serveis i de l'organització interna. Aquesta etapa més responsiva es caracteritza per plantejaments molt a curt termini, en els que el polític es veu immers en la gerència quotidiana, atès que no hi ha una estructura tècnica sòlida i que la flagrància dels problemes a resoldre deixa molt poc espai per a la planificació.
- Però en l'etapa de repolilització, és a dir, en l'etapa de recuperació de la dimensió política, un cop s'ha consolidat una estructura tècnica-gerencial que allibera més el polític de la gestió quotidiana i les immediateses que comporta, el mig i llarg termini guanya espai tot permetent que els polítics es plantegin la revisió de les funcions i busquin nous mecanismes de relació amb la ciutadania.

Paral·lelament a la repolilització de l'espai de govern, s'ha produït una sofisticació i diversificació de les demandes de la ciutadania (fruit de l'emancipació de la societat civil i del convenciment de l'administració local per donar-li més protagonisme) la qual cosa reforça la necessitat de prioritzar mitjançant un projecte polític les respostes que s'hi donen.

#### ***d.- de l'estatalització a la municipalització de les polítiques locals***

En la fase inicial de construcció de l'Estat del Benestar va ser necessari dissenyar i aplicar polítiques fortament intervencionistes. Això va comportar una estatalització de les polítiques locals.

En una segona fase dels ajuntaments democràtics, però, apareixen una sèrie de factors que afavoreixen el principi de subsidiarietat i l'emergència d'un nou localisme. Factors que ja hem repassat en l'apartat de les transformacions externes i que es poden resumir en tres grans línies de canvi, totes elles reforçant la tendència cap a la municipalització de les polítiques locals:

- El desenvolupament de formes de govern més relacionals, que tinguin en compte els diversos actors que intervenen en l'estructura social.
- La mundialització de l'economia i els processos de complexificació i globalització socials que situen les accions dels governs estatals cada cop més lluny de les realitats locals concretes, amb la qual cosa es percep una manca de comprensió i d'incidència de les polítiques estatals cap a les realitats productives i socials específiques de cada territori.
- La consolidació de la democràcia que fa augmentar la pressió i exigències de la ciutadania vers els governs, pressió que per raons òbvies de proximitat acaben rebent els governs locals. Aquesta pressió fa que els governs locals siguin els primers en buscar sortides alternatives a la crisi dels models clàssics de benestar.

#### **1.4.2. Els principals obstacles al canvi**

---

Arribats a aquest punt hem repassat les quatre tendències de canvi principals. No ens cansarem d'insistir que aquest procés de canvi no es produeix de forma lineal ni simultània als diferents ajuntaments, la qual cosa no impedeix que es vagin assentant i consolidant amb el temps.

Val a dir, però, que el desenvolupament d'aquestes tendències de canvi no només depenen del punt de partida de cada ajuntament a nivell de volum de població, ubicació territorial o d'ideologia política, sinó que està estretament lligat a d'altres factors que es constitueixen com a importants obstacles al canvi.

En referir-nos als obstacles al canvi farem una distinció entre els obstacles lligats a característiques internes de l'administració i els obstacles lligats a factors de caràcter extern.

#### **a. obstacles al canvi de caràcter intern**

- El pes de la tradició funcional i tècnica, que pot mostrar-se reticent a la introducció de canvis en les metodologies de treball.
- L'absorció del treball polític i tècnic per la gestió quotidiana, per les qüestions del dia a dia que cal anar resolent:

*El dia a dia té un problema i és que l'has de resoldre al dia a dia i moltes vegades el resols "pim pam", sense les dades que potser seria necessari tenir sobre la taula. Això també depèn de l'estil de cadascú. Hi ha l'alcalde que posa les coses sobre la taula i se li acumulen, i l'altre estil d'alcalde de treure's la cosa de sobre el més aviat possible, sense la informació més acurada que potser necessitaria i amb la que probablement acabaria decidint una altra cosa.*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- El pes de la mentalitat jurídico-administrativa i economicista que pot actuar com a reforç de la burocràcia i encallar processos que necessitin de respostes ràpides i àgils:

*L'Administració és absolutament burocràtica, és...quí tingui una mica d'inquietud i passi per l'administració i no surti amb una úlcera...*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- El principi de control i de possessió de la informació, que fa molt difícil la seva difusió i limita els efectes que podria tenir en la millora de la gestió política i tècnica:

*Jo penso que cada vegada s'ha de tendir a què la informació sigui més accessible i que serveixi perquè el que gestiona conegui molt millor el que passa. Estic molt il·lusionat amb tot això (referint-se a un projecte de informatització de la informació municipal) perquè farà realment transformar l'ajuntament. Ara ja tinc els arquitectes i els tècnics esverats, perquè tot això fa canviar el model de funcionament. Aquí hi ha gent que té la informació i que només la té ell i es pensa que és seva.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

- La manca de recursos econòmics que es dona en general als ajuntaments, i especialment en els més petits o bé en aquells municipis amb una població amb nivells econòmics baixos. D'altra banda, als dèficits econòmics estructurals de la població, cal afegir-hi, en molts casos, els dèficits econòmics amb què es van trobar els primers ajuntaments democràtics i que s'han estat arrossegant durant tots aquests anys.
- De la precarietat econòmica dels ajuntaments se'n deriven mancances a nivell de recursos humans, que afecten tant al nivell tècnic com al nivell polític de l'administració local.

*Un poble com el nostre de 5.000 habitants vol dir que no hi ha cap tècnic, excepte els tècnics urbanístics (aparelladora i arquitecte) però les altres àrees no tenen tècnics. Per tant, vol dir que tens l'administratiu i el polític i el polític ha de fer de tot. També vol dir que no hi ha*

*dedicacions completes, i això ho veus quan la diputació convoca "Jornada d'estudi de no sé què", a les 10 del matí... Qui vols que hi vagi en un poble de 5.000 habitants? El regidor treballa, l'administratiu fa d'administratiu i, per tant, resulta que acabes quedant "out" d'això.*  
(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)

- El predomini de **personalismes o antigues controvèrsies** versus la racionalitat que requereix una gestió eficaç i amb la màxima eficiència.

*Al nostre municipi ens trobem que el grau de politització del poble és tan elevat i les antigues controvèrsies fan fortes, que han estat capaços de tenir un projecte d'ajuntament retingut tres anys, no hi ha ajuntament s'està enderrocant i els equips de govern no han estat capaços de construir un ajuntament nou...*

(Polític, Treball Intern)

- El **predomini de competències i rivalitats** entre municipis versus la cooperació intermunicipal que podria ser molt beneficiosa i estalviar molts recursos, mitjançant l'intercanvi d'experiències, el desenvolupament de projectes conjunts, etc.

*Si no es fan agrupacions de municipis, sense que ningú hi perdi sinó que, de la suma, n'ha de sortir guanyant tothom (...) A vegades, però, la realitat funciona una mica al revés: "hem de mirar que el poble del veí no ens fumi no sé què". Si no superem això, serà difícil.*

(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

*Som molt zelosos, els polítics: "el que jo faig, ho faig jo i ho faig al meu poble, i el que tu fas, normalment ni ho sé".*

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

- Els **efectes negatius del canvi polític**: el trencament que suposa un canvi de govern per aquelles accions previstes a llarg termini o, a la inversa, la reticència a planificar accions de llarg termini atesa la limitació dels mandats a 4 anys, la constitució de majories o minories precàries, etc. i els canvis de govern que se'n poden derivar, també tenen efectes obstaculitzadors sobre el desenvolupament de determinats canvis a l'administració:

*Aquesta tendència a fer la vida impossible quan aquell que, havent guanyat les eleccions no té una majoria absoluta en el ple...S'arriba a notar tant, que aleshores no s'aproven pòlisses de tresoreria...s'impedeix la gestió diària.*

(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)

overn local.

- La **manca de comunicació** amb la ciutadania dificulta el pas d'un govern burocràtic a un govern més relacional, amb una comunicació i coneixement de les preferències i necessitats de la ciutadania.
- La **trinxera de les administracions supralocals**. La presència d'administracions de nivell supralocal, amb més poder econòmic que els ajuntaments també pot actuar com a fre de projectes emanats de les administracions municipals.

*El conjunt dels poder públics, entesos aquests com els governs autonòmics i estatals, han de deixar de tenir la sensació de superioritat envers l'administració municipal. L'administració municipal és una administració en igualtat de potencials com puguin ser-ho les altres, i en canvi se'ns tracta sempre amb un menysteniment bastant increïble (...) Hem de canviar la mentalitat*

*de la gent que està en d'altres administracions perquè entenguin la gran riquesa i el gran camp que tenim els ajuntament si tinguéssim quatre recursos més i alguna potestat, alguna competència més, podríem fer meravelles. Si ho hem fet, quasi sense tenir res, imagina't si en tinguéssim una mica! Costa molt. Hem de tenir un president del govern que hagi estat alcalde una temporada llarga -no val això de 6 mesos-, perquè és una cosa que marca, que marca molt.*

*(Alcade, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Primera Corona)*

- **L'ús dels mecanismes de participació ciutadana amb fins propagandistes**, que posen en evidència que els mecanismes de participació ciutadana no sempre responen a una voluntat d'aprofundiment de la democràcia. En aquest sentit és important tenir presents les perversions o els usos propagandistes o electoralistes que poden fer-se d'aquests mecanismes.

## **1.5. Informació i govern local**

En coherència amb els canvis socials globals que apunten el sorgiment d'una nova "societat de la informació", i acompanyant les tendències de canvi apuntades en l'apartat anterior, es dibuixa un nou paper de la informació dins dels governs locals. Un paper molt més central del que ha representat fins ara.

Tenint en compte la importància d'aquest tema dins el nostre objecte d'estudi hem cregut convenient veure concretament què és el que cadascuna de les tendències de canvi comporten en relació al paper de la informació a l'administració local en el moment actual.

### **a. informació i participació ciutadana**

La participació ciutadana pot entendre's, entre d'altres accepcions possibles, com la intervenció de la ciutadania en el govern dels afers públics. Els mecanismes de participació configuren el conjunt de relacions que s'estableixen entre els governants i els governats i faciliten que aquests darrers intervinguin, en major o menor mesura, més directament o indirecta, en el procés de govern. A partir d'aquí, en base als diferents models polítics o concepcions de la democràcia s'interpretarà el sentit i l'abast d'aquestes relacions.

Ara bé, amb independència de com s'estableixin aquestes relacions, la informació n'és un element consubstancial. Això és així per diverses raons:

- No hi pot haver govern democràtic i equitatiu sense un coneixement profund de la ciutadania, de les seves necessitats, dels seus interessos i voluntats.
- No hi pot haver control sense transparència informativa.
- No es pot opinar o decidir sobre allò que es desconeix.
- Més difícilment hom s'interessa per allò que no coneix.

Partint d'aquests pressupòsits doncs, els esforços en la direcció d'un aprofundiment de la democràcia han de comportar, necessàriament, esforços en la línia de millorar els canals de comunicació i d'informació entre la ciutadania i els òrgans de govern:

*No podem desvincular informació de participació. Són dues coses que per mi van lligades, no pots demanar participació si no hi ha informació. A més, en el meu model d'ajuntament, la*

*informació no ha de ser informació de la ciutadania a l'ajuntament sinó que també ha de ser al revés, hi ha d'haver un feed back. I això, penso que cal organitzar-ho, perquè en aquest sistema juga molt l'atzar, està poc formalitzat.*

*(Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)*

*Participació ciutadana perquè? per intentar implicar els ciutadans en els afers de tots? Si és aquest l'objectiu de participació ciutadana sí, però més coses. No només per dir "escollí, vostè què opina d'això?". La participació per mi és un altre tema, és el tema de com aconseguir d'alguna manera que l'electe se senti molt més obligat cap a l'elector. Aquest és el tema per mi. I per tant l'electe, si ha de ser presoner d'algú que ho sigui del seu elector, no de l'aparell del seu partit. I per tant d'entrada, ja per sempre i a tots els nivells, llistes obertes; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, limitació dels mandats seguits; d'entrada ja per sempre i a tots els nivells, més proporcionalitat en els resultats. Per tant, coses que d'alguna manera quan s'acostin eleccions els electes es vegin en la necessitat no de fer la pilota en el tio de l'aparato - que tots els partits tenen capitans i tots tenen aparatos- sinó que es vegi obligat a demostrar al seu elector que ha complert amb allò que es va comprometre, i que li renovin la confiança. I per mi aquest sí que és el primer pas seriós de la participació dels ciutadans, no per opinar sinó perquè l'electe se senti amenaçat de que per segons quines coses, li passaran una factura i que més val que no les faci.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

### **b. informació i postburocratització de l'administració local**

Tal i com hem vist, el procés cap a la postburocratització es caracteritza per la introducció de dues transformacions bàsiques:

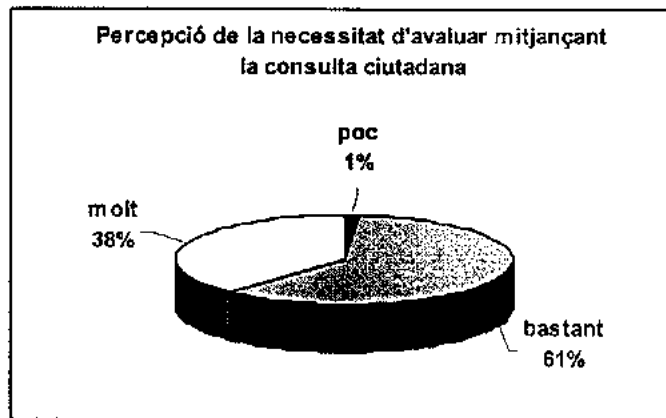
- la descentralització funcional (tot i que no necessàriament de l'autoritat jeràrquica)
- la introducció de lògiques participatives.

De cara al nostre objecte d'estudi i, especialment en relació amb aquest punt, ens interessa molt més el segon element de transformació: la introducció de lògiques més participatives.

En l'etapa de creixement de l'administració local i de la corresponent burocratització (que s'entenia consubstancial al creixement de serveis), es va fer una aposta pel professionalisme. La tècnica i la professionalitat eren l'eix vertebrador de l'organització municipal. En la nova etapa, es produeix una reflexió crítica cap aquest professionalisme que identifica les necessitats des de la pròpia lògica professional i no tant des de la consideració de les necessitats reals de la població. És en aquesta direcció que es veu la necessitat de reorientar la detecció de necessitats des de la professionalitat cap a una detecció que parteixi de la participació ciutadana.

Alhora, en aquest nou context, es generen noves necessitats. Una d'elles és la de conèixer l'entorn molt millor del que es coneixia. Aquesta preocupació pel coneixement, anàlisi, planificació i previsió de l'entorn no existia en les dinàmiques tradicionals de l'administració burocràtica (almenys amb la força que es manifesta en l'actualitat). El procés cap a la postburocratització és un procés que desemboca, per tant, cap a la potenciació de la recerca social.

Un dels reflexes d'aquesta potenciació de la recerca social vinculada al procés de postburocratització el trobem en la percepció d'endegar processos d'avaluació de serveis i polítiques que tinguin en compte la consulta ciutadana. En la següent freqüència, sorgida de l'enquesta a diversos representants de l'administració local, veiem com la tendència a considerar necessària l'avaluació mitjançant consulta ciutadana és gairebé unànima: només un 1,4 % dels enquestats la valoren com a poc necessària, mentre que el percentatge restant la considera bastant o molt necessària:



### **c. informació i repolitització del govern local**

El procés de repolitització del govern local suposa, al seu torn, una reubicació de la informació en els processos de govern. D'una banda, en la mesura que s'incrementa la necessitat de desenvolupar línies estratègiques, també augmenta la necessitat d'anàlisi, de recollir dades que permetin fer previsions de futur, comprendre els fenòmens globals, etc.

Augmenta, per tant, la necessitat d'una informació elaborada que permeti dissenyar, des del coneixement i no des de la intuïció, les línies estratègiques de desenvolupament de la ciutat. D'altra banda, en la mesura que el polític s'allibera de les tasques de gestió i que es produeixen canvis organitzatius, es planteja la necessitat de desenvolupar nous mecanismes de comunicació interna, i de circulació i d'organització de la informació.

*Davant de les necessitats d'informació dels ajuntaments, si que estem en un moment per crear espais professionals que podrien ser adequats per politòlegs i sociòlegs (...) Anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur. Per tant, cada cop un dels aspectes és que l'ajuntament s'ha de situar i decidir cap a on tirar. Per decidir necessites informació, però també necessites analitzar variables.*

*(Tècnic, Diputació de Barcelona)*

D'altra banda, aquest procés de la gerencialització vers una repolitització també té efectes positius, des del nostre punt de vista, sobre la recerca social. En una fase gerencial dels governs locals, els límits entre les funcions polítiques i les funcions tècniques són més difuses. Aquesta manca de claredat en el repartiment i execució de funcions i, en conseqüència, en el procés de presa de decisions afecta, en els mateixos termes, la percepció que es té i l'ús que es fa de la recerca social. Sovint (com podrem veure més endavant en analitzar els problemes de la recerca social a l'administració local) els estudis i els propis investigadors s'han vist immersos en una confusió entre la pràctica analítica i la pràctica política, esperant-se d'ells respostes que no poden ser sinó polítiques. Una major politització dels governs locals pot comportar també una reubicació de la recerca social al lloc que li pertoca, en la mesura que es fan més visibles els models polítics de govern i, per tant, menys difusos sota models aparentment tècnics i també en la mesura que els polítics assumeixen políticament les decisions polítiques.

### **d. informació i localització de les polítiques locals**

El fet que el centre de presa de decisions i disseny de les polítiques públiques es relocalitzi, és a dir, es desplaci, almenys en part, cap a l'administració local, comporta necessàriament un augment de la necessitat de disposar d'informació i dades locals.

Aquesta tendència s'ha començat a veure ja en referència a les polítiques econòmiques. Fins fa relativament pocs anys, totes les decisions polítiques i programes d'intervenció en matèries econòmiques eren preses a nivell autonòmic, estatal o fins i tot europeu. Actualment, però, són molts els municipis que disposen d'una àrea de promoció econòmica i gestionen programes d'inserció laboral, dinamització econòmica, etc. des del propi municipi. La posta en marxa d'aquestes polítiques locals ha generat un volum important de demanda de recerca social en aquests temes, atès que les dades disponibles no es troben a nivell local. Una bona mostra d'aquesta dinàmica la trobem en els observatoris del mercat de treball que es van creant en diversos municipis d'uns anys ençà, la tasca dels quals consisteix a recollir, elaborar i interpretar les dades referents al mercat de treball a nivell local o comarcal en alguns casos.

Així doncs, si la informació acompanya necessàriament la presa de decisions, una localització de les polítiques públiques locals implicarà, necessàriament, una localització de la informació.

En síntesi:

De tota manera, com ja havíem comentat, tots aquests processos van molt entrelligats i sovint es fa difícil destriar-los. En relació a la informació, cadascun d'aquests processos va aportant elements de canvi. Però és el conjunt de transformacions que es produeixen als governs locals que dona força i fa emergir aquest nou paper central de la informació.

*Estan canviant coses als ajuntaments: el perfil professional de moltes persones va canviant, el rol dels polítics també va canviant i la pròpia administració municipal també va canviant, i en aquest canvi anem cap a decisions municipals on la dimensió política de l'administració municipal, el posicionament que el govern ha de fer ha de ser molt més fort en el futur (...) Crec que hi ha una tendència a abandonar gestions perfectes més burocràtiques. La pròpia organització tendeix a canviar cap a una organització molt menys burocràtica i més orientada al ciutadà i, per tant, a que hi hagi una nova entrada de perfils professionals que tinguin més capacitat de decisió i d'anàlisi d'allò que és fa, però aquesta és una tendència de futur.*

*(Tècnic, Diputació de Barcelona)*

### 1.5.1. Les noves necessitats d'informació

Els canvis assenyalats no tan sols configuren un nou paper a la informació, sinó que també generen noves necessitats d'informació. Apareixen noves necessitats d'informació lligades a les noves concepcions del govern local: indicadors de gestió, indicadors de qualitat de vida, mecanismes d'avaluació, mecanismes de planificació, dades qualitatives sobre la població, dades comparatives, entre d'altres.

*Arribarà un moment en el que hem de començar a estudiar no només el territori, sinó el territori com a dipòsit on la gent viu i, per tant, els problemes que afecten a la gent. O sigui, la qualitat de vida de la gent (...) Començar per posar els elements que falten i són imprescindibles. Però a posteriori no és això, a posteriori depèn del banc que s'ha posat, que sigui o no còmode, que el guai funcioni, que el fanal explusi la llum cap a dalt o cap a baix perquè això té una repercussió mediambiental....Per tant, és evident que s'ha de veure la ciutat com espai de comunicació, espai de vida i, per tant de diversitat, i fins i tot d'experimentació en funció de la*

*qualitat. El que passa és que això és un segon estadi, en el que nosaltres entrarem aviat i en el que segurament s'hauran d'incorporar persones d'una professió més adequada.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*Jo crec que de cara al futur s'ha d'anar cap a auditar programes. Probablement no és suficient fer un programa, sinó que el que interessa és fer una auditoria de la qualitat de la gestió d'aquest i que es faci fins i tot en clau comparativa. Jo crec que de cara al futur ens mancaran estudis, però hauran de ser estudis més sectorials i més qualitius i amb visió de que siguin més permanents. Tu ja tens una ciutat que inicialment tenia molts dèficits i que en termes generals tu has cobert, però ara t'interessa sectorialitzar un segment del que sigui i no només estudiar això, sinó veure exactament com va evolucionant, comparar-ho amb altres experiències similars, per veure quines polítiques jo hauré de proposar de canvi o reformar en aquest programa (que ja seran els espais de qualitat).*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*A mi ningú m'avalua si, a part dels 300 milions de superàvit, els 4500 que he gastat, els he gastat bé. Cal dissenyar estàndars de qualitat de vida de la ciutat. L'Ajuntament no és una empresa i jo no estic aquí per guanyar diners -però tampoc per perdre'n-. Jo estic aquí per distribuir la riquesa de la ciutat a través de serveis, no a través de l'IRPF.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Segona Corona)*

D'altra banda, la pròpia dinàmica de transformació social comporta un replantejament del tipus d'informació que es recull. El fet que les dinàmiques siguin cada cop més globals i que la interdependència i interacció territorial sigui cada cop més forta genera la necessitat de recollir la informació a un nivell més supralocal, adequat a les dinàmiques en què es veu immersa la ciutat i els seus habitants:

*Avui vivim en una realitat metropolitana, que comença a Mataró i acaba a Vilanova, i per tant les coses que passin en aquesta realitat tenen a veure amb totes i cadascuna d'aquestes ciutats que formem part d'aquesta realitat.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

Al mateix temps, es replanteja la validesa o el sentit de definir o projectar l'evolució de la ciutat a nivell local:

*La base és poder tenir una visió del territori més global i de futur. No es pot oblidar de planificar sense tenir en compte totes les circumstàncies d'aquest territori... i a nosaltres ja ens va bé perquè fins ara a Barcelona decidien el que havia de passar aquí i nosaltres també hi volem dir la nostra (...) Moltes coses que passen a Barcelona que ens afecten i viceversa.*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

Ara bé, tot i la coincidència de moltes opinions en aquesta necessitat, no hi ha un acord en quin hauria de ser l'àmbit territorial d'aquesta planificació. En alguns casos es veu la comarca com la definició territorial adequada, en d'altres seria la regió, mentre en d'altres s'apostaria per traçar els límits en funció de la dinàmica socioeconòmica que s'observa a la pràctica en relació a cada qüestió:

*És necessari que es faci, no sé si un pla estratègic, però sí el pla de la regió primera, i que aquest pla marqui l'horitzó de les directrius de mobilitat, de l'habitatge, del reequilibri territorial, social, etc. d'aquesta regió.*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

*No podem tenir una visió tancada sobre el nostre propi territori, sinó que hi ha molts temes que la teva acció sobre el teu propi municipi pot tenir una transcendència sobre els municipis veïns, i sobretot a nivell de la pròpia comarca. Aleshores penso que tenir aquesta visió comarcalista és positiu. Jo diria que és bàsic, fins i tot, perquè si no hi pot haver molta descoordinació, hi pot*



*haver creixements desordenats o incoherents. Per posar un exemple, ens podem trobar que ens uns límits territorials entre municipis, nosaltres projectéssim una zona industrial, i amb una indústria amb riscos mediambientals, que requereix tota una sèrie de mesures molt especials, i potser el municipi del costat està projectant una zona residencial. Aquest podria ser un exemple. Aleshores jo entenc que aquestes coses passen per una visió comarcal.*

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

*Un estudi només de la nostra ciutat hagués estat parcial. A més hi ha una interrelació total entre aquesta i els municipis de la comarca. Destriar-ho és gairebé impossible... venen aquí al cine, a treballar, al metge... i la gent d'aquí se'n va a passejar per la comarca. De tota manera per determinats serveis i qüestions els plantejaments haurien de ser supracomarçals.*

*(Alcalde, Esquerra, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

## **1.6. Govern local i recerca social**

Les reflexions fetes entorn de la democràcia i de la necessitat d'aprofundir-la així com l'anàlisi de les principals transformacions socials que apunten cap a l'emergència d'un nou localisme, era un pas necessari per poder entendre el nou paper que juga la informació no només en l'aprofundiment de la democràcia, sinó també en els nous models de govern local.

És per això que si entenem que la recerca social és una via de resoldre les noves necessitats d'informació i gestió, (tot i que no ser l'única), es constitueix també com una via d'aprofundiment de la democràcia.

En aquest sentit, la pregunta que ens formulàvem a l'inici d'aquest bloc sobre si pot, la recerca social, ser una via d'aprofundiment de la democràcia, tindria una resposta afirmativa. Les entrevistes mantingudes amb representants tècnics i polítics de diferents administracions locals així ens ho han confirmat:

### **a. la recerca social per conèixer i objectivar les demandes socials**

- Perquè no totes les demandes ciutadanes expressen necessitats reals, la recerca social ajuda a objectivar les necessitats. En efecte, sovint manquen dades objectives per poder relativitzar alguns arguments o demandes ciutadanes, per saber si es tracta d'arguments o demandes fonamentades i, per tant, si les necessitats expressades són o no necessitats reals.

*Falten dades objectives. I sobretot dades objectives de cara a contrarestar els arguments que esgrimeixen, per exemple els comerciants, que com que vas una mica perdut, potser també es valen d'això i a vegades intenten que les decisions municipals no prosperin perquè els modifiquen el seu hàbitat comercial (...) Hi ha arguments d'aquests que no tens prou informació per contrarestar (...) La gent que viu i treballa en aquesta zona juga amb avantatge respecte de l'ajuntament perquè coneix molt bé les situacions quotidianes, la realitat diària, i això sí que és una mancança que penso que tenim*

*(Regidor, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

D'altra banda la recerca social és una via per objectivar altres informacions (per exemple provinents de la premsa local) i poder veure, sense mediatitzacions, quins temes realment preocupen i quins no.

- *Perquè no totes les necessitats formulen demandes, la recerca social ajuda a evidenciar necessitats silenciades. La recerca social permet fer conscients problemes o qüestions que potser no ho eren, evidenciar realitats.*

*Saber exactament el que pensa la gent sobre mil coses i els hàbits que té, ens permetria ser molt més eficients amb coses que tu no hi caus o no hi penses. És una mica com el tema dels minusvàl·lids a una altre nivell. Com que tu no vas amb cadira de rodes no ho tens present.*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

A més, la recerca social permet fer emergir les necessitats del conjunt de la població, no només les de la població que disposa de mecanismes i canals per fer arribar les seves demandes. És una via, per tant, per corregir alguns biaixos propis del sistema democràtic.

*No totes les peticions expressen necessitats i que no totes les necessitats generen peticions, perquè precisament tots els exclosos (no poden generar peticions)*

*(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

#### **b. la recerca social per millorar els processos de decisió i gestió**

- *Perquè per poder obtenir noves informacions, ordenar idees, reflexionar sobre el llarg termini, etc. cal endegar processos de recerca social. En aquest sentit l'assessorament o recerca externa són molt útils, ja que no estant subjecte al dia a dia de l'ajuntament, es fa possible recollir les informacions que es necessiten i reflexionar sobre el mig i llarg plaç.*

*El que no hem tingut és un assessorament, una empresa o un consulting que ens ajudés a ordenar les idees i a més ho necessitem. I a més l'avantatge que tenen és que no tenen els problemes del dia a dia. Jo em passo força hores aquí, però de temps per pensar o per resoldre els meus propis temes, molt poc.(...) Això t'impedeix aquesta visió una mica a més llarg termini, amb un horitzó una mica més obert.(...) I necessitem algú de fora que ens apreï perquè a part del dia a dia ens posem amb les coses de més llarg termini.*

*(Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)*

- *Perquè el coneixement de les necessitats ciutadanes permet molta més eficiència a l'hora d'orientar polítiques i plantejar propostes de sortida a problemes.*

*Els estudis realment serveixen per fer un diagnòstic de la realitat i plantejar propostes de sortida. I per tant s'han de fer estudis perquè tu necessites informació i sense aquesta informació tu no pots actuar*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- *Perquè cal avaluar amb mitjans objectius de coneixement, per analitzar la incidència de les polítiques aplicades sobre les necessitats que les orientaven.*

*Si nosaltres tenim l'obligació d'actuar en una realitat, hem de tirar endavant unes polítiques públiques concretes. Jo crec que és necessari, i em sembla que és una obvietat, saber de quina realitat estem parlant per poder actuar i incidir en aquells aspectes més importants, i no només per això, sinó també per després avaluar. És important avaluar si realment quan nosaltres implementem una política pública estem arribant a allò que és necessari que arribem.*

*(Regidora, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)*

- *Perquè pels professionals de l'administració local la recerca permet vincular la pràctica quotidiana als aspectes i dinàmiques socials més globals i poder tenir elements de reflexió sobre la pròpia pràctica professional.*

*L'oportunitat d'un estudi com aquest que donarà conclusions més generals de la pràctica quotidiana fa que puguin lligar la pròpia experiència amb aspectes més globals.*

*(Tècnic, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

En síntesi:

La recerca social és una via de resoldre les noves necessitats d'informació i gestió, (tot i que no ser l'única), i es constitueix també com una via d'aprofundiment de la democràcia en la mesura que permet:

- **objectivar:** per prendre distància sobre els fets i poder-ne considerar totes les vessants.
- **qüestionar:** per fer trontollar les afirmacions sense dubtes, les veritats donades per descomptat, les realitats aparents,...
- **reflexionar:** per veure tots els elements que conformen la realitat estudiada i pensar-los en les seves múltiples formes possibles.
- **sistematitzar:** per conèixer i ordenar amb una metodologia, unes "regles de joc" que donen fe del valor científic dels resultats.
- **comprendre:** per comprendre la realitat des d'una distància prudent que no faci perdre la lucidesa davant d'un fet.
- **comunicar:** establir un enllaç relacional entre governants i ciutadania, tot ampliant els potencials cognitius d'uns i altres sobre ells mateixos i sobre la seva posició davant de la realitat.

El potencial de la recerca social com a via d'aprofundiment de la democràcia i com a reforç dels canvis que tendeixen cap a l'emergència d'un nou localisme és, com hem pogut constatar, molt gran. Ara bé, el potencial de la recerca social no es fa efectiu per si sol, pel mer fet de fer recerca, sinó que necessita, com veurem i argumentarem, de determinades condicions.

Sobre aquestes circumstàncies i sobre l'ús actual que es fa de la recerca social a l'administració local, en parlem al proper bloc. Presentarem els principals resultats referents a la pràctica de la recerca social a l'administració local i els acompanyarem amb un seguit de propostes per tal que l'administració local pugui beneficiar-se al màxim de la recerques socials que emprengui.

## 2. Quina és la realitat i el paper actual de la recerca social a l'administració local?

Fins ara hem vist quines són les tendències de canvi de l'administració local, quin paper juga la informació en aquestes tendències i quin és el potencial de la recerca social en aquest marc. Ara és el moment de veure com s'interrelacionen tots aquests elements en la pràctica actual dels nostres ajuntaments. Per això, comencem plantejant-nos en quina mesura es percep la necessitat d'ampliar, millorar o reorientar la informació que s'obté de l'administració local.

### 2.1. Quines són les percepcions en relació amb les necessitats d'informació?

Pel que hem pogut observar, el coneixement de la realitat local per mitjà de percepcions i intuïcions més o menys generalistes encara és una pràctica molt estesa. Els diversos governs locals, independentment del tamany del municipi on governen, se senten molt propers i accessibles a la ciutadania. Això fa que Els canals informals de contacte amb la ciutadania es presentin, especialment en els municipis més petits, com una de les principals vies d'obtenció d'informació.

#### *5.000 habitants*

"Som un poble de 5.000 habitants, per tant vol dir que és possible tenir el que jo en dic canals intuïtius, és a dir, el contacte que es té amb el ciutadà en mil i una converses, en mil i una... en llocs diversos, que et permet saber coses. Aquest és un canal molt informal però jo penso que en un poble de 5.000 habitants és un canal que conta, de vegades més del que sembla".

#### *Entre 10.000 i 15.000 habitants*

"La recollida d'informació arriba a través de molts canals. Evidentment, els més informals són els de la gent que et para pel carrer i et diu coses. En una ciutat encara mitjana com la nostra, tant a mi com als regidors hi ha quantitat d'informació que ens arriba".

#### *Entre 40.000 i 50.000 habitants*

"Tenim un tamany que encara és aquell en el qual la gent t'atura pel carrer i t'ho diu, la gent no li fa res arribar-se o trucar a l'ajuntament o presentar un paper espontàniament, sense cap canal formal. Per tant aquest és un tema molt important, i a mida que la dimensió es fa més gran això es fa més difícil, a la gent se li fa més muntanya arribar a l'ajuntament".

#### *Més de 100.000 habitants*

"Aquí és molt fàcil perquè tenim la dimensió adequada perquè això funcioni de veritat. En un Barcelona has de pensar que un districte són més habitants que tota la nostra població. Aquí els districtes són de 15 o 20.000 i a més a més et coneixes, et saben el telèfon, t'aturen pel carrer, a mi als regidors i a tothom (...) quan tens tot aquests fluxes d'informació és per molt que t'equivoquis... i malgrat tot sempre hi ha alguna cosa que no preveus però això és inevitable".

En força casos, als municipis petits la informació que s'obté per canals informals esdevé la via més important per orientar les accions de govern més quotidianes, és a dir, aquelles que resten

més al marge de les programacions de legislatura o planificacions a mig o llarg termini. Els ajuntaments més grans, en canvi, tot i utilitzar els canals informals amb naturalitat, tenen més consciència de les limitacions de conèixer a través d'aquests mecanismes, no sistematitzats i poc representatius, amb la qual cosa han anat desenvolupant mecanismes per pal·liar els biaixos dels canals informals de recollida d'informació.

En el seu conjunt, la informació disponible a les àrees dels ajuntaments és valorada com a insuficient en el 50% dels casos. El tamany del municipi és un condicionant important d'aquesta valoració. Les necessitats d'informació estan molt més solventades als ajuntaments grans que no pas als petits. Ara bé, són justament els ajuntaments grans els que més deficiències perceben, pel fet que els seus sistemes de gestió i administració més avançats, són més sensibles i exigents envers les necessitats d'informació.

Com ja hem vist, la informació de què es disposa es considera insuficient. A partir d'aquí, la pregunta a formular-se és: quina és la informació necessària que no es troba a disposició dels governs locals en aquests moments i que fa que es valori insuficient la informació que es té? En resposta a la pregunta es dibuixen tres grans blocs temàtics, que citem per l'ordre d'importància assenyalada als qüestionaris.

- La població i les seves dinàmiques: necessitat derivada dels **canvis produïts en la població** (heterogeneïtzació dels col·lectius i de les formes de vida col·lectives i, en conseqüència, diversificació de les seves demandes i necessitats).
- La gestió municipal: necessitat que té el seu origen en la **complexificació de la pròpia estructura de govern local** (més oferta de serveis, treball transversal, treball mancomunat, etc).
- El canvi social a nivell global: necessitat derivada de la **rapidesa del canvi social** que s'experimenta actualment i que genera dificultats per imaginar els escenaris de futur i adequar les polítiques a llarg termini a aquests escenaris.

El que aquestes temàtiques tenen en comú és una inquietud i voluntat d'entendre millor els canvis que s'estan produint a nivell local.

### **2.1.1. Quines són les dificultats per obtenir la informació?**

---

Fins ara hem vist que malgrat les percepcions i intuïcions són una via estesa de coneixement, es percep la necessitat d'obtenir més informació de la que es té, i hem vist quina és aquesta informació que es necessita. Ara és el moment de preguntar-se quins són els impediments o les principals dificultats per obtenir les dades necessàries. Sintèticament, podem dir que s'identifiquen tres tipus de dificultats, que per ordre d'importància són:

- dificultats lligades a **mancances en l'organització i coordinació interna** de les àrees (la mala organització i coordinació entre les pròpies àrees de l'ajuntament o inexistència d'un sistema informatitzat que centralitzi tota la informació)
- dificultats sorgides de la **manca de recursos humans** (bàsicament especialitzats), econòmics i temporals
- dificultats lligades a l'**accés a les dades existents** o al desconeixement d'aquestes.

## 2.1.2. Quines són les dificultats lligades a l'ús de la informació?

---

Ara bé, al marge de les dificultats en l'obtenció de les dades, sovint els problemes els presenten les pròpies dades disponibles. A continuació llistem algunes de les dificultats detectades:

- La poca periodicitat amb què es recullen certes dades (especialment en relació al Padró d'habitants) i els retards que es produeixen habitualment en l'explotació de les dades que es recullen fan que el treball habitual s'hagi de fer en funció d'unes dades ja de bon principi caducades.
- Moltes de les fonts de dades no han estat pensades per l'ús que posteriorment se'ls dona, amb la qual cosa, d'una banda és necessari reelaborar-les posteriorment per poder utilitzar-les, i de l'altra s'estableixen ja d'entrada unes limitacions als estudis o treballs que es podran fer a partir de les dades existents.
- Sovint es plantegen problemes de fiabilitat provocats pel fet que no se sap amb quins criteris han estat construïdes les dades o fins i tot si s'han construït partint de biaixos polítics.
- El fet que sovint les dades no han estat recollides de forma homogènia dificulta la possibilitat de realitzar treballs comparatius o més genèrics ja que aquestes no es poden agrupar.
- Es planteja com a problema la dificultat que comporta poder treballar amb dades socials amb el mateix nivell de tabuació que altres dades.
- Es veu difícil trobar dades realment informatives. La manca de precisió, claredat i sistematització de les dades fa que n'hi hagi moltes que no aporten informació.
- Sovint es fa difícil trobar dades desagregades a nivell local, ja que moltes de les dades les recullen administracions supralocals que agreguen les dades per nivells comarcals, provincials, regionals, autonòmics o estatals.
- Tenint en compte que la informació té diversos clients (polítics, tècnics, privats, etc.), es fa difícil construir dades que siguin útils i a la mida de tothom.

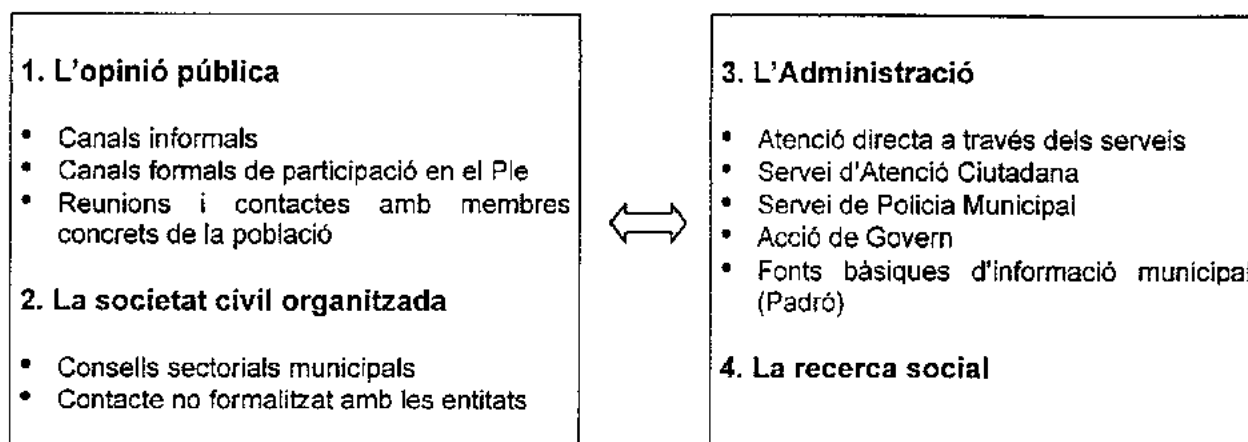
En síntesi:

- Les percepcions i intuïcions són una via estesa de coneixement, i això fa que sovint no es percebi la necessitat de conèixer per vies més sistematitzades, especialment en els ajuntaments petits.
- Tot i així, un 50% dels casos considera insuficient la informació de què es disposa.
- S'apunten mancances en el coneixement dels canvis que es produeixen en la població i les seves dinàmiques, en les noves formes de gestió municipal que cal adoptar per afrontar aquests canvis i en les dinàmiques socials que s'apunten de cara al futur.
- S'identifiquen dificultats importants en l'obtenció de les dades que es necessiten.

- Es qüestiona la fiabilitat i utilitat de moltes de les dades que es produeixen.

## 2.2. Quins són els canals per resoldre aquestes necessitats d'informació?

L'administració local compta amb diversos canals per a l'obtenció d'informació. Amb l'exposat fins al moment n'han aparegut alguns, però el ventall de canals és molt més ampli i l'obtenció que s'obté a través de cadascun aporta un complement al conjunt.



### 1. L'opinió pública

- *Canals informals*

Com ja hem vist, els canals informals de contacte amb la ciutadania es presenten, especialment en els municipis més petits, com una de les principals vies d'obtenció d'informació. Però no obstant el reconeixement generalitzat de la importància d'aquests canals informals de contacte, es plantegen alguns dubtes envers la fiabilitat d'aquestes vies com a font d'informació. El principal problema que plantegen és detectar el grau de representativitat de la informació:

*"A vegades un regidor està preocupadíssim perquè tres veïns li han dit que no sé què i resulta que només són 3 veïns i als altres 3000 no els preocupa, i en canvi en fem una muntanya. No saps mai si aquella informació que tens és molt subjectiva o és una mica objectiva. És complicat."*  
 (Alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Segona Corona)

Un altre problema detectat el conformen els biaixos polítics de la informació que arriba o dels ciutadans que es dirigeixen directament als representants dels òrgans de govern:

*"No n'hi ha prou anant pel carrer o amb converses de cafè o comentaris, perquè veus que això està esbiaixat Moltes vegades, la gent amb la que tu et fas et diu el que tu t'agrada sentir, no et critica massa (...) Poca gent t'aturarà per dir-te "és que sós uns desgraciats perquè això que heu fet és un disbarat" i en canvi hi ha molta gent que ho pensa, però no t'ho diuen. El que se t'obra i el que et diu coses i et critica una mica és el que és més o menys de la teva corda"*  
 (Tinent Alcalde, Centre-Dreta, 20.000-50.000 hab., Segona Corona)

- *Canals formals de participació en el Ple*

Aquest és un recurs disponible en pràcticament tots els ajuntaments, recollits en els reglaments municipals de participació. Ara bé, tot i ser present arreu, és un canal al qual la ciutadania recorre en molt comptades ocasions.

- *Reunions i contactes amb membres concrets de la població*

Aquesta és una via que en determinades ocasions es veu molt útil, complementant el contacte amb els diversos òrgans de representació de la societat. Es tracta, en aquest cas, d'anar a cercar persones molt concretes, l'opinió de les quals interessa conèixer, ja sigui perquè són persones expertes en algun tema, perquè representen algun sector o perquè són les persones influents en determinats àmbits. Generalment es recorre a aquest tipus de reunions quan el governant necessita madurar el seu propi criteri davant d'un tema, definir una posició davant d'un conflicte o, fins i tot, valorar la marxa general d'un sector social o econòmic local.

## 2. La societat civil organitzada

- *Els consells sectorials municipals*

A través d'aquest canal les entitats esdevenen els interlocutors naturals amb l'administració, fent arribar les demandes dels diversos sectors de la població que representen. Es tracta d'un canal àmpliament generalitzat i valorat com a útil. No obstant això, no resta exempt de problemes.

De nou afloren dubtes dels governants sobre la representativitat, en aquest cas de les entitats i, en conseqüència, d'aquests òrgans de participació i comunicació amb la ciutadania.

De tota manera, aquests consells de participació no sempre realitzen la mateixa funció, se'ls atorga el mateix poder de decisió ni són valorats de la mateixa manera. Aquells ajuntaments més sensibilitzats per promoure la participació ciutadana i que més han reflexionat sobre el tema (acostumen a ser ajuntaments mitjans o grans) són els que atorguen funcions més àmplies a aquests consells, però alhora els que més relativitzen el seu grau de representativitat en relació al conjunt de la ciutadania. És per això que molts han creat mecanismes paral·lels sistematitzats per pal·liar els biaixos de representativitat que es detecten.

En municipis on els recursos són molt escassos i l'estructura municipal molt minsa i on, per tant, el recurs a vies sistematitzades de recull de la informació es fa més difícil, el recurs a vies informals resulta útil als governants:

*"La pregunta a fer-se és: què pensa la resta de la gent? I en aquest cas jo em refio més de ràdio macuto que no pas de... és a dir per saber una cosa com cau o com no cau, m'estimo més demanar-li a la meva mare què diuen a les botigues que no pas a una reunió d'aquest estil on la gent està molt marcada políticament perquè ens coneixem tots i, per tant, no és tan operatiu. O bé demanar a gent, quan vas a portar el nen a l'escola, "Escolta, d'això què en penses?" per mi això és molt més eficaç per saber l'estat d'opinió que no pas les instàncies organitzades".*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

En alguns casos, però, els consells compleixen una funció merament formal:

*"A nosaltres organismes d'aquests com el Consell Local de no sé què, ens serveixen més per tancar l'expedient i per donar la imatge que la gent participa i que s'escolta a la gent (...) que no pas perquè hi veiem una eina de treball participatiu."*



- *El contacte no formalitzat amb les entitats*

A efectes de l'obtenció d'informació aquesta via seria molt semblant als consells de participació. La diferència rau en la no sistematització, en aquest cas, dels contactes que s'estableixen amb les entitats. En el cas d'establir-se una periodicitat en els contactes mantinguts amb les entitats, aquests no es produeixen en el marc d'un òrgan reconegut formalment i amb una dinàmica de treball estipulada. Això pot anar en detriment de la qualitat i profunditat de la participació.

### 3. L'Administració

La pròpia administració és un canal per recollir les demandes de la ciutadania, ja que a través dels diversos serveis municipals l'administració manté un contacte directe amb la ciutadania que si és ben aprofitat pot ser una font d'informació molt valuosa.

- *L'atenció directa a través dels serveis*

Els professionals que integren els diferents serveis municipals passen moltes hores atenent el públic. Aquests professionals poden aportar molta informació al govern si es construeixen els dispositius o mecanismes adequats per tal que la comunicació entre aquests quadres tècnics i els quadres polítics sigui fluïda.

- *Servei d'Atenció Ciutadana*

A banda de l'atenció a través dels serveis municipals tradicionals (serveis socials, serveis urbans, etc), d'uns anys ençà es van posant a disposició dels ciutadans uns serveis específics per tal que puguin fer arribar les seves demandes o queixes al govern municipal. Una bona gestió i sistematització de les demandes que arriben a aquests serveis pot ser una font important d'informació pel govern local.

- *Servei de Policia Municipal*

Els parters de la policia municipal són una via d'informació bàsica que utilitzen sistemàticament tots els governs municipals, tot i que només en relació als assumptes que tenen a veure amb les responsabilitats de la policia.

- *L'acció de govern*

La pròpia acció continuada de govern proporciona una visió i un coneixement de la realitat de la població que no s'ha de menystenir:

*"El fet de 20 d'estar aquí et dóna un coneixement brutal de la realitat que tens. Si cada dia veus un part de la policia, si parles amb la gent del carrer o amb 40.000 veïns acabes tenint un background de coneixement brutal".*

(Alcalde, Esquerra, >50.000 hab., Primera Corona)

- *Fonts bàsiques d'informació municipal (el padró d'habitants)*

El padró d'habitants és la font bàsica i fonamental d'informació sobre la població a la qual recorren sistemàticament els governs locals. Una bona explotació del padró pot ser molt informadora de la realitat social i cobrir bona part de les necessitats d'informació relacionades amb la població que sorgeixen en la presa de decisions i gestió quotidiana.

#### 4. La recerca social

La recerca social és un canal d'informació en la mesura que permet conèixer l'opinió i les necessitats de la població que no utilitza els canals formals o informals de comunicació amb l'administració i que, d'altra manera, no és tinguda en compte o no es coneix suficientment.

Aquesta via serà analitzada al llarg dels següents capítols amb més deteniment, amb la qual cosa podrem observar la importància i el rol que juga la recerca social a l'administració local, analitzar les diverses formes que pren la seva pràctica quotidiana així com assenyalar punts forts i febles que són consubstancials a la pròpia recerca social.

En síntesi, els principals problemes o dificultats detectades referents als canals utilitzats per resoldre les necessitats d'informació es poden resumir de la següent manera:

- En termes generals i en relació als canals de la pròpia administració com a tal, es manté amb força el tòpic que per la pròpia proximitat del govern local ja es coneixen les necessitats i opinions de la població. I tot i l'existència de canals de comunicació entre el govern i la ciutadania, si no es posen a disposició mecanismes de confiança per incentivar la ciutadania per tal que expressi les seves problemàtiques o opinions reals, aquestes no arriben a l'administració. Això fa que sovint s'acabin tenint sorpreses:

*"Desgraciadament tot i que a vegades sembla que l'administració local és una administració molt propera i que hauria de ser molt fàcil tenir el fil de la gent, no sempre és així i a la gent li costa bastant traslladar les seves inquietuds".*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

*"Sovint als pobles petits d'intuïció n'hi ha, però de vegades tens sorpreses. Perquè, a vegades tot no es coneix."*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab. Segona Corona)*

#### 2.3. Quin pes específic té la recerca social com a via d'obtenció d'informació?

Com que la recerca social és un terme que agrupa acepcions diverses, hem valorat l'ús de la recerca social en base als estudis concrets realitzats als ajuntaments en els últims anys. Amb tot, davant la impossibilitat de fer un buidat exhaustiu, hem tingut en compte un màxim de 4 estudis per àrea (donant prioritat als realitzats en els últims anys).

- Les primeres indagacions sobre la presència de la recerca social a l'administració local, indiquen que si bé com a via de coneixement és àmpliament coneguda, l'ús i el tipus de la recerca social que es realitza no és en cap cas arbitrària sinó que està subjecte a determinades variables i característiques municipals.
- El volum de població, la tendència política del govern i la ubicació dins el territori (variables que citem per ordre d'importància) determinen en gran mesura el grau de presència i les formes concretes que pren la recerca social sota el marc del govern local. A grans trets, el major volum de població, la major tendència a l'esquerra política i la major proximitat amb el

pol d'atracció que és l'urbs barcelonina, incrementen el grau de presència i de desenvolupament de la recerca social.

- D'altra banda les àrees de serveis personals es configuren com a bressol de la recerca social, en la mesura que aquest tipus de recerca s'acostuma a vincular més a les àrees socials que no pas a les econòmiques i territorials. Això no contradu el fet que siguin aquestes àrees les que més recerca promouen, atès que la recerca no és necessàriament social.

Per tant, podem afirmar que el major nombre d'estudis es realitzen a:

- Municipis de més de 20.000 habitants
- Municipis de la regió metropolitana
- Municipis governats per partits o coalicions d'esquerres
- Àrees de serveis econòmics i territorials. Tot i que la recerca social es concentra molt majoritàriament a les àrees de serveis personals

## 2.4: Quins objectius motiven la recerca social?

Hem identificat 5 tipus de recerca en funció dels objectius (polític i/o tècnics) als quals es vinculen:

1. **Resolutiva.** És aquella recerca generalment motivada per l'aparició d'una situació conflictiva desbordant que demana una anàlisi i/o intervenció externa.
2. **Vinculada a serveis.** És la recerca lligada a l'orientació, revisió o avaluació d'un servei municipal existent o bé a la creació d'un nou servei.
3. **Estratègica.** Dins d'aquest grup aglutinaríem dos tipus de recerca: d'una banda estratègia política o model de ciutat i de l'altra, estratègia gerencial o model d'administració.
4. **De contrast.** Seria la recerca que busca contrastar l'acció de govern i els diferents programes polítics amb la ciutadania.
5. **Preventiva.** És la recerca lligada a la previsió de fenòmens o situacions futures.

S'observen unes tendències diferents cap a un tipus de recerca o un altre en funció del tamany del municipi:

- Municipis petits (de 5.000 a 20.000 habitants): La tendència en aquests municipis és a realitzar estudis resolutius.
- Municipis mitjans (de 20.000 a 50.000 habitants): Els estudis més característics d'aquest grup serien els estratègics.

- Municipis grans (més de 50.000 habitants): Aquest grup es caracteritzaria per la tendència a realitzar estudis específics, vinculats a serveis.

## 2.5. Quin tipus de recerca social es realitza?

### a. Els temes

- Els principals temes d'estudi giren entorn dels serveis i polítiques municipals i de la detecció de necessitats dels col·lectius socials. Segueixen per ordre d'importància, els estudis de promoció econòmica local, urbanisme, mobilitat i transport, i medi ambient.
- El creixement i consolidació de l'administració local dels últims anys i el consegüent increment de l'oferta de serveis municipals explica la major concentració d'estudis d'orientació, planificació, organització i avaluació de serveis. D'altra banda, el procés de suburbanització barceloní amb el consegüent increment dels municipis de la regió metropolitana, juntament amb els canvis socials que es produeixen a nivell global, ha implicat una heterogeneïtzació de les formes de vida i de les necessitats ciutadanes que cal conèixer amb profunditat. Finalment, els processos de transformació del propi govern local, han generat una major sensibilitat per conèixer i apropar-se als diferents col·lectius socials (joves, dona, gent gran, infants, etc).
- Els ajuntaments més grans, atès que disposen de més recursos econòmics i humans, tenen més possibilitats de desenvolupar una recerca social molt diversificada en temes. D'altra banda, el propi volum de població o la ubicació en el territori generen necessitats i problemàtiques específiques que demanen estudis específics, que no trobem a altres municipis. Un clar exemple són els estudis sobre vertebració de la ciutat i cohesió social, que trobem exclusivament en municipis grans de la primera corona.

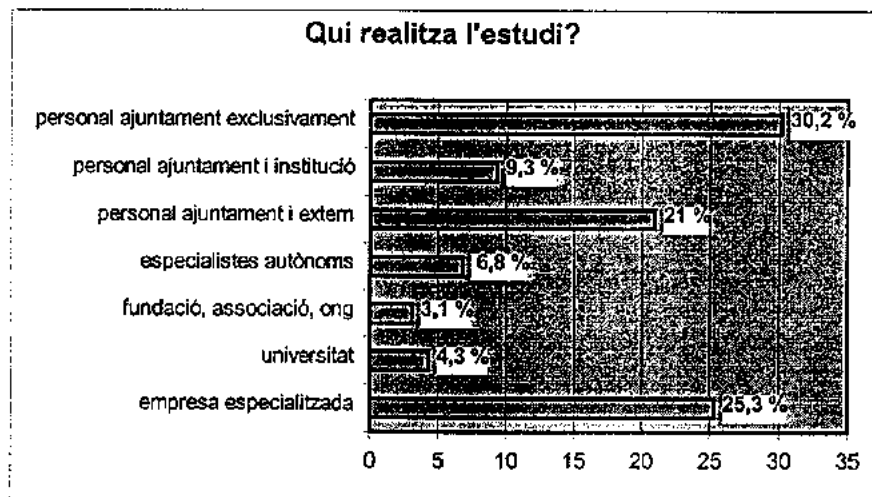
### b. La finalitat

- Les principals finalitats perseguïdes són la planificació (43%) i l'anàlisi de situacions (38%), molt per sobre dels estudis d'avaluació (13%). En l'actual context de canvis, les necessitats de preveure el futur i de prendre un rol actiu en la direcció que ha de seguir el municipi (plans estratègics, models de ciutats, plans d'organització territorial, etc), procés que també es repeteix a l'escala de les àrees (programes interdepartamentals, plans integrals, etc), són el rerefons dels estudis de planificació. De la mateixa manera la necessitat de comprendre la realitat cada vegada més complexa explicaria l'alt percentatge dels estudis d'anàlisi de situacions diverses (molts prenen la fórmula concreta d'"estats de la qüestió"). La falta de tradició avaluativa junt amb una certa resistència a nivell polític a assumir avaluacions negatives, explicarien que, si bé són els tercers en importància, sobre el conjunt només representi el 13%, molt per sota de la altres finalitats.
- Els ajuntaments mitjans i grans recorren més sovint als estudis per tal d'avaluar i planificar que no pas els petits, que es centren bàsicament en els estudis d'anàlisi de situacions. Això es deu, en bona part, al fet que els ajuntaments més grans són els que es troben més directament afectats pels canvis i els que més serveis han desplegat, amb la qual cosa no només els cal fer un esforç per preveure el futur i prendre un rol actiu en la direcció que ha de seguir el municipi (plans estratègics, plans d'organització territorial, etc), sinó també avaluar els serveis desplegats per tal de poder decidir sobre la seva reformulació i/o continuïtat.

- La finalitat de l'estudi té força relació amb els càrrecs que el promouen. Així, els regidors són els primers a impulsar estudis d'anàlisi de situació (54%), atès que són els principals interessats en comprendre la realitat vinculada a la seva/es àrees de govern. Al seu torn, els tècnics són els principals instigadors de la realització d'estudis d'avaluació dels serveis o de les polítiques desenvolupades (63,2%), atès que són els més propers a l'impacte dels serveis i les polítiques municipals. Finalment, malgrat que hi ha pocs estudis que hagin estat iniciativa dels alcaldes (17%), la gran majoria són estudis de planificació, essent la principal preocupació dels alcaldes marcar les línies generals que ha de seguir el municipi.

### c. La realització

- En la majoria de casos (60%) personal de l'ajuntament participa en l'execució de l'estudi, ja sigui compartint les tasques de recerca amb professionals externs o bé realitzant l'estudi íntegrament a nivell intern. El fet que la major part dels estudis siguin interns es deu, des del nostre punt de vista, bàsicament a dos factors: d'una banda a la manca de recursos i, de l'altra, a la concepció segons la qual els estudis (sobretot els socials) són quelcom que tothom pot més o menys fer amb facilitat.
- Els encàrrecs externs els realitzen majoritàriament empreses especialitzades, molt per sobre d'especialistes autònoms, universitats o altres entitats. D'entrada és fàcil pensar que una empresa és un marc de treball més solvent i més estable que un treballador autònom. Pel que fa a la tria de l'empresa, quan no hi ha concurs públic, factors de prestigi, recomanacions de treballadors de l'ajuntament o d'altres ajuntaments, el tipus d'estudi que es vol realitzar, els interessos polítics o el joc entre govern i oposició, intervenen a l'hora d'efectuar la tria de l'empresa que haurà de realitzar l'estudi.



- El recurs a les universitats es reserva pels grans estudis de caire més generalista i acostumen a ser encàrrecs dels ajuntaments més grans. Com a institució que encarna el coneixement, els estudis són valorats molt positivament.
- Els encàrrecs de realització mixta (personal de l'ajuntament i personal extern) combinen dos aspectes interessants: implicació directa de l'ajuntament (coneixement quotidià de la realitat local) amb la distància necessària per estudiar el fenomen del personal extern (objectivitat). La utilitat pràctica és valorada molt positivament.

- S'observa una correlació positiva entre el volum de població i la diversificació dels encàrrecs a ens diversos. El fet de disposar de més recursos no només et permet finançar més estudis amb encàrrecs externs, sinó que també permet dedicar més esforços humans i econòmics a la recerca de fonts de finançament o a realitzar l'estudi internament.
- Els encàrrecs externs (personal extern a l'ajuntament, en la majoria dels casos empreses especialitzades) haurien de proporcionar un major aprofundiment, qualitat i científicitats dels resultats. Tot i així, la seva utilitat pràctica es valora una mica menys positivament que la dels estudis interns, possiblement pel major allunyament del marc local que necessàriament tenen els professionals externs i el cost més elevat dels estudis.

#### **d. El cost**

- Predominen lleugerament els estudis que costen menys de 500.000 ptes., seguits pels que es mouen entre 500.000 i un milió.
- El pressupost destinat als estudis és més alt a mesura que el càrrec que té la iniciativa se situa en un nivell més alt de l'organigrama. Així, els estudis que promouen els alcaldes són majoritàriament més cars que els que encarreguen els regidors, i els que promouen aquests, més cars que els que promouen els tècnics.
- Hi ha una clara vinculació entre el cost de l'estudi i l'àrea que l'encarrega. Així, els estudis realitzats des de les àrees de serveis territorials tenen més bona dotació pressupostària que els encarregats des de serveis econòmics i personals. I en aquest mateix sentit, els estudis encarregats des de serveis personals són, amb diferència, els que obtenen pressupostos més baixos.
- Els estudis de les empreses especialitzades són, en general, els més ben pagats, mentre que la majoria d'estudis realitzats per autònoms i ajuntaments amb personal extern es concentren en pressupostos força baixos. Els estudis realitzats des de la Universitat o des del propi ajuntament són els que tenen els pressupostos més baixos, probablement pel biaix que suposa el fet que, tant els treballadors de l'ajuntament com els de investigadors de la Universitat tenen un sou a part de la recerca i no tenen el cost afegit del manteniment de la infraestructura. Ara bé, també pot passar que hi hagi empreses que pressupostin molt més del cost real de l'estudi, o que tinguin un marge de beneficis molt elevat si, a nivell intern, subcontracten personal a baix preu, amb la qual cosa la relació qualitat-preu acaba sent molt menys satisfactòria:

*"Una altra cosa que penso que és molt important és la subcontractació de la subcontractació de la subcontractació. És que ara quan deies això dels xurros m'ha vingut al cap. I és això: tens un guió i ja saps com va, demanes per una Pla Estratègic 7 milionets de ptes. i llavors agafes algú que potser és sociòleg i li demanes "omple'm aquestes primeres dades" i després acabes agafant algú que fa pràctiques i n'omple unes quantes més i ja està. I allò a lo millor t'ha costat 300.000 ptes. Això passa. I aleshores resulta que encarregues un estudi de 7 milions de ptes. i n'acabes rebent un que n'ha costat 300.000. I a sobre has de dir que és molt maco, perquè clar què has de dir?"*

*(Tècnica, 20.000-50.000 hab., Segona Corona,)*

#### **e. El temps**

- Més de la meitat dels estudis es realitza en menys de 6 mesos, per només un 10% que s'allarga més d'un any.

- Sovint els càlculs de recursos econòmics i temporals no tenen en compte les costos reals de l'estudi i els productes de qualitat necessiten de fortes dosis de voluntarisme per part dels professionals. Un pressupost adequat, però, acostuma a anar acompanyat d'un temps de realització també adequat.

#### **f. El finançament**

- El finançament dels estudis és principalment intern, i és en base a la major disponibilitat de recursos econòmics i humans que s'aconsegueixen fonts de finançament externes o compartides.
- Pels ajuntaments petits (de 5.000 a 20.000 habitants) els recursos econòmics i humans limitats, fan que les opcions siguin més radicals: o es finança tot des de dins o es finança tot externament, amb la qual cosa, donades les limitacions de la primera opció i les dificultats de la segona, s'acaben realitzant molts menys estudis.
- Els ajuntaments entre 20.000 i 50.000 habitants són els que més juguen amb el finançament compartit i els que, econòmicament, poden començar de finançar força coses internament.
- Els ajuntaments de més de 50.000 habitants financen la major part dels seus estudis amb els recursos propis de què disposen. Per tant, a mesura que creix el nombre d'habitants, també creixen les possibilitats de finançament totalment intern. Alhora, aquests municipis també són els que tenen més possibilitats de finançament extern, en la mesura que poden dedicar recursos humans a buscar fonts de finançament alternatives.

#### **g. El procés de treball**

- La formulació de l'encàrrec és un pas determinant per l'èxit o el fracàs de l'estudi (en termes d'utilitat pràctica i de relació entre la demanda i el resultat). Tanmateix hi ha poca consciència de la transcendència d'aquest pas i s'hi detecten deficiències importants:
  - Poca claredat dels objectius o de la finalitat.
  - Esperar de l'estudi la confirmació del que hom pensa abans de realitzar-lo
  - No assumir la transparència del procés ni els resultats quan no es corresponen als esperats.
  - No emmarcar els estudis en una dinàmica de treball concreta.
- La implicació de més d'un càrrec i d'altres àrees en la formulació afavoreix l'èxit de l'estudi. Si bé la implicació de més d'un càrrec està força estesa, la participació de més d'una àrea encara és excepcional, amb la qual cosa els possibles beneficiaris de les aportacions de l'estudi queden molt reduïts. Es detecta la participació de més àrees en els ajuntaments amb sistemes de govern més evolucionats.
- L'últim dels aspectes estretament vinculat a l'èxit dels estudis és el vincle de col·laboració que s'estableix entre l'encarregant i l'investigador/a pel que fa a la formulació de l'encàrrec i al seguiment de les diferents fases de l'estudi. Quan aquest vincle és fort, és molt més fàcil treure un bon profit de l'estudi i, sobretot, que aquest respongui a les necessitats reals de l'administració local.

#### **h. La participació de sociòlegs i politòlegs**

- Si bé els sociòlegs són presents en 1 de cada 3 o 4 estudis realitzats a l'administració local, el desconeixement de la professió i del seu potencial junt amb la falsa imatge força estesa que d'estudis socials tothom en pot fer, són alguns dels aspectes limitadors de la inserció professional dels sociòlegs a l'administració local.
- La major presència dels professionals en estudis de les àrees de serveis personals s'explica en bona part per una falsa percepció que la sociologia s'ocupa dels "problemes socials".
- La major part de sociòlegs treballen des de les empreses especialitzades (28,6%) o com a col·laboració externa junt amb personal de l'ajuntament (26,2%). Des de l'interior de l'ajuntament (que és des d'on es realitzen la majoria d'estudis), la participació de sociòlegs és feble (14,3 %) ja que no és una figura que acostumi a formar part de la plantilla de personal dels ajuntaments.
- La presència de politòlegs a l'administració local és molt reduïda, tot i que possiblement pel fet que les seves tasques no prenen la forma d'estudis i a través de la nostra enquesta no els hem pogut detectar.

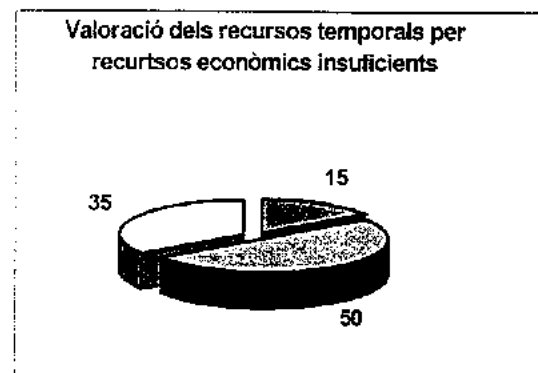
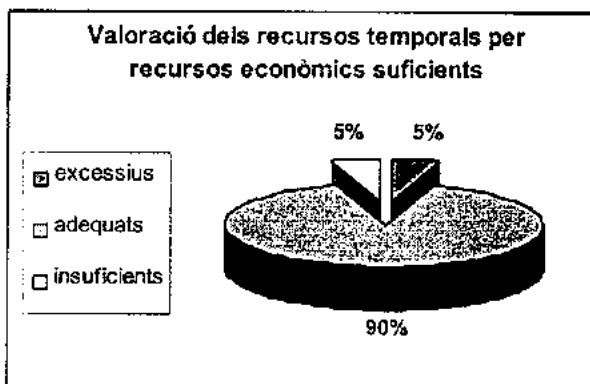
En resum, els principals problemes o dificultats detectades referents al tipus de recerca social que es realitza es poden resumir en els següents:

- Els ajuntaments més grans (que coincideixen amb una tendència política d'esquerres), en la mesura que disposen de més recursos econòmics i humans, tenen més possibilitats de desenvolupar una recerca social molt diversificada en termes de temes estudiats, ens que realitzen els estudis, finalitats perseguides, temporalitzacions i pressupostos dels estudis i fonts de finançament.
- Els estudis realitzats externament haurien de proporcionar un major aprofundiment, qualitat i científicitats dels resultats (per la distància i especialització de qui els realitza). Tot i així, la seva utilitat pràctica es valora una mica menys positivament. Aquest fet pot expressar un desencaix preocupant entre l'oferta i la demanda.
- Els càlculs de recursos econòmics i temporals sovint no tenen en compte les costos reals de l'estudi. Això va en detriment dels productes de qualitat
- És fonamental vetllar per una bona formulació de l'encàrrec, amb el major nombre d'implicats possible, per tal de garantir l'èxit de l'estudi.
- Quan el pressupost parteix d'una idea confusa del que es vol o es pot aconseguir amb l'estudi, el propi pressupost pot acabar limitant el que es podria fer amb la idea inicial. Una mica com el peix que es mossega la cua i que juga en detriment de la qualitat dels estudis i de la satisfacció de l'encarregant.
- Hi ha poca inserció professional de sociòlegs i politòlegs a l'administració local, i quan hi és, sovint apareix restringida a les àrees de serveis personals, responent al tòpic que aquests professionals s'ocupen de temes socials exclusivament.

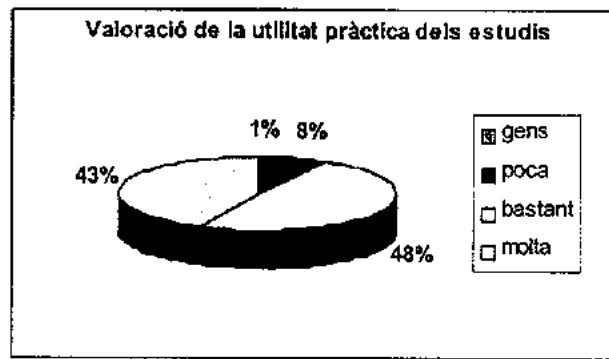
## 2.6. Com es valora la recerca social?



- **Contingut:** Els elements que fan valorar positivament els continguts de la recerca comencen pel fet que els resultats responguin als objectius plantejats. Les valoracions sobre la correspondència entre la demanda i el resultat és bastant bona. D'altra banda, la presència d'elements d'anàlisi, comprensió, qüestionament, objectivitat, reflexió, aprofundiment, força argumental, disseny de pautes d'actuació, fan valorar més positivament els continguts de la recerca social.
- **Forma:** La presentació sintètica i pedagògica dels resultats és un altre dels aspectes molt valorats.
- **Recursos econòmics i temporals:** hi ha situacions i valoracions molt diversificades. Poc més de la meitat dels enquestats considera que els recursos destinats són suficients mentre que els altres els consideren insuficients. El temps es valora com a adequat en la majoria de casos. La relació qualitat preu s'acaba valorant, en la majoria de casos, com a satisfactòria. Pel que fa als realitzadors en canvi (en especial els autònoms), els recursos acostumen a ser valorats com a molt insuficients (especialment els econòmics).



- **Utilitat:** La valoració dels resultats està molt vinculada a la utilitat pràctica que en termes generals es valora com bastant alta. Val a dir però que els menys ben valorats (tot i no ser una valoració negativa) són els estudis de les àrees de serveis personals. Pensem que el fet de no oferir respostes úniques ni simples, sinó presentar respostes complexes que més que tancar interrogants n'obren de nous, tot i respondre a característiques consubstancials de la realitat local, fa més difícil que es valori en els mateixos termes que els estudis d'àrees més tècniques com les econòmiques o les territorials.



Dir, finalment, que en termes generals (ponderant el resultat de les diferents valoracions observades), la recerca social es valorada positivament, sobretot quan es fa referència a estudis concrets.

### 3. La integració de la recerca social a la pràctica política: alguns elements per a la reflexió

Després del recorregut que hem fet per tal de conèixer la recerca social que es realitza a l'administració local, en aquest capítol tractarem d'apuntar alguns elements per a la reflexió que emergeixen de l'estudi i que ens han d'orientar de cara a la formulació de propostes concretes que permetin millorar les condicions de realització de la recerca social per tal que aquesta pugui donar resposta a les necessitats de l'administració local.

A tal efecte, ens centrarem en l'anàlisi de la integració de la recerca social en la pràctica política. En els capítols anteriors ja han anat sorgint alguns elements que ens han de fer reflexionar sobre la manera de millorar aquesta integració. Ara els recuperarem i n'incorporarem de nous amb l'objectiu d'acabar formulant, de la manera més concreta possible, algunes propostes de millora.

#### 3.1. Els objectius de la recerca social: conclusions i propostes

Anteriorment hem assenyalat els diversos objectius que poden motivar la recerca social. Partint d'aquells objectius (resolució; orientació, revisió o avaluació; estratègia; contrast; prevenció), la recerca social pot respondre a la necessitat d'objectivació del coneixement. Ara bé, hem detectat alguns casos en els que la recerca social no respon a aquesta voluntat d'objectivació, sinó a d'altres que n'impliquen un mal ús o un desús (no sempre intencionats):

- Per **justificar o donar "legitimitat científica"** a decisions polítiques o tècniques ja preses d'antuvi:

*"moltes vegades per justificar qualsevol cosa que vulguis fer al poble és necessari demanar que algú de l'exterior et faci un estudi del que a tu et sembla que per nas ha de dir l'estudi perquè d'aquesta manera no ho diu l'equip de govern sinó ho diu l'investigador"*

*(Alcalde, Centre-Dreta, 5.000-10.000 hab., Segona Corona)*

- Per **traslladar a figures externes problemes o conflictes** que demanen una solució política (és el que de vegades s'anomena "passar la patata calenta"):

*"l'estudi que és un acte de dil·lació de les funcions, de les responsabilitats, de la presa de decisions, etc...és com allò de crear una comissió per no prendre cap decisió"*

*(Sociòleg, Treball extern)*

- Per **encobrir fins partidistes o electoralistes**:

*"Nosaltres hem estat, precisament, els que més hem criticat l'abús de les enquestes amb un interès estrictament electoral"*

*(Tinent d'alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Corona)*

- **Pels recursos**, quan la recerca no respon a cap necessitat concreta prèviament detectada d'informació (possiblement tampoc a fins partidistes o justificatius) sinó al fet que s'hagi detectat una subvenció que es vol captar o a l'existència d'uns recursos restants que cal justificar com a despesa (i, per tant, gastar) abans de tancar el període pressupostari:

*"hi ha la possibilitat d'una subvenció, doncs inventem-nos "algo" ràpid per enganxar els diners no?"*

*(Sociòloga, Treball intern)*

- **La recerca social irreflexiva o compulsiva**, que nosaltres anomenem "*estudivitis*". Dins d'aquest fenomen s'hi inclourien dues posicions: d'una banda, aquella que interpreta la recerca com a solució a tots els mals i, de l'altra, aquella que respon a una certa moda:

*"ho intentem solucionar amb estudis -Uj ja està, un estudi, la solució és aquesta-" o "quan es fan estudis és perquè no se sap què fer"*

*(Regidor, Esquerra, 5.000-10.000 hab., Primera Corona)*

Quan la demanda respon a alguna d'aquestes finalitats "perverses", l'estudi (i per tant la nostra pràctica professional) se'n ressenteix. Les recerques realitzades sota aquestes condicions tendiran a ser etiquetades políticament i desprestigiades i fàcilment seran esborrades o oblidades en un calaix en situacions de canvi de govern.

Per tant, una excessiva politització de la recerca social afavoreix que aquesta vagi calent en desús o descrèdit. Aquesta mateixa politització pot comportar que no es publicitin o no es donin a conèixer els resultats de les recerques que mostren realitats que per raons polítiques no interessa mostrar.

D'altra banda, en els casos en què el problema no rau en una politització de la recerca sinó en una mala definició de la demanda, és a dir, els casos en què la demanda no respon a una necessitat real detectada o bé aquesta no ha estat prou reflexionada, l'estudi acaba generant frustració per totes dues bandes (per qui encarrega i per qui la realitza).

#### **Per això pensem que cal:**

- **Realitzar recerca social quan és necessària**, és a dir, quan respon a una necessitat clara i objectiva de coneixement.
- **Realitzar una tasca interna de reflexió i definició dels objectius** de la recerca que es vol encarregar, dedicant-hi el temps que sigui necessari i implicant-hi el màxim de càrrecs possibles. En aquest procés pot plantejar-se, si cal, la incorporació d'una figura externa que assessorí en la formulació dels objectius i en el plantejament del projecte.
- Quan la recerca respon a necessitats d'orientació de polítiques o serveis, cal **preveure-la en la calendarització de manera correcta** per evitar que s'acabi realitzant a corre-cuita i fora de termini, quan ja s'han pres les decisions que n'han d'emergir.
- **Esperar de la recerca social allò que pot donar**. La recerca social no pot suplir decisions que han de ser necessàriament polítiques, tot i que sí que pot proporcionar orientacions.
- **Evitar l'ús partidista** dels estudis intentant consensuar l'encàrrec amb el màxim nombre possible de partits polítics representats en el govern i en la oposició i garantint la publicitat dels resultats obtinguts.

## 3.2. La transcendència de la formulació de l'encàrrec

Ja hem esmentat la transcendència, que sovint no es pren en prou consideració, de la formulació de l'encàrrec quan la realització de la recerca s'externalitza. D'una bona o mala formulació de l'encàrrec en pot dependre un "bon" o "mal" estudi. Des del nostre punt de vista es podrien establir una sèrie de condicions que afavoririen una bona definició i formulació de l'encàrrec.

Per això pensem que cal:

- Que l'estudi s'emmarqui en una **dinàmica de treball prèvia**.
- Tenir clara **quina necessitat d'informació i quins objectius polítics** impulsen la necessitat de fer l'estudi i, en conseqüència, quina utilitat se li ha de donar després.
- Que no es produeixin **contradiccions internes** entre els encarregants. Per tant, que aquests objectius i finalitat de l'estudi estiguin reflexionats i consensuats entre els diferents nivells que intervindran (directament o indirecta) en el procés de recerca i en la seva posterior utilització.
- Que es respecti la **independència dels professionals** que realitzen l'estudi i estar obert de cara als resultats que es poden desprendre de l'estudi.
- **Transparència i claredat informativa** de l'encàrrec: informar bé totes aquelles persones implicades en l'estudi d'alguna manera de l'existència i els objectius de l'estudi (per què hauran de proporcionar informació o dades municipals, per què seran entrevistades, etc).

## 3.3. La transcendència del seguiment de l'estudi

Hi ha dos tipus de seguiment que són importants per tal que els resultats finals de la recerca siguin satisfactoris: l'un l'han de realitzar principalment els encarregants durant el procés de recerca; l'altre l'han de realitzar els investigadors en finalitzar la recerca.

### 3.3.1. El seguiment polític i tècnic

Gairebé sempre bona part dels objectius concrets i el caire final que adoptarà la recerca es van definint al llarg del propi procés d'investigació. Això és així perquè, d'una banda, hi ha qüestions que són difícils de preveure en un primer moment i, de l'altra, perquè en un primer moment ha de discutir-se des de l'abstracte i des de la diferència de llenguatges que uns i altres professionals utilitzem en la nostra pràctica diària. En una fase més avançada poden visualitzar-se millor els objectius específics i orientar-se des d'una major concreció i des d'un

coneixement mutu i, per tant, des d'una major unificació de llenguatges. Això fa que sigui necessari realitzar un seguiment de l'estudi a mida que aquest avança.

Com més temps s'inverteixi, primer en la definició i formulació de la demanda, i després en seguir de prop l'evolució d'aquesta, més útil resultarà la recerca. D'altra banda, igual que en la formulació de la demanda, quants més càrrecs intervinguin en el seguiment i com més coordinació hi hagi entre ells, més satisfactoris seran els resultats que s'obtidran.

**Per això pensem que cal:**

- Dedicar temps a seguir de prop el **procés** de la recerca.
- **Informar de la realització de la recerca** a totes les persones que s'hi veuran implicades d'una menra directa o indirecta i, molt especialment, aquelles persones que n'acabaran fent ús.
- Procurar que totes les persones que acabaran fent un ús de la recerca intervinguin en el procés de seguiment. Això significa **implicar el màxim de càrrecs possibles** en el seguiment.
- Procurar que la persona de referència de l'equip que ha encarregat l'estudi mantingui opinions consensuades amb la resta de l'equip. Cal **evitar que es produeixin contradiccions internes entre els encarregants** per tal que la recerca no generi frustració a cap de les parts ni que les contradiccions suposin un fre en el desenvolupament de l'estudi.

### **3.3.2. El seguiment professional**

Per seguiment professional entenem l'acompanyament de la recerca, un cop acabada, per part dels professionals que l'han realitzada. Aquestes tasques d'acompanyament, quan s'han produït, han estat valorades molt positivament. Aquest acompanyament pot tenir diverses vessants combinables entre sí.

**Per això pensem que cal:**

- **Facilitar la comprensió dels resultats:** per exemple a través d'exposicions clares i entenedores o de l'elaboració de documents que exposin els resultats de manera sintètica:

*"Van fer un estudi on van donar per suposat què era el gènere, el treball productiu, el treball no productiu i és clar, ara haig de fer pedagogia política perquè tot ho van fer amb aquests termes. I a vegades penso fins i tot en la presentació, en com es presenten els estudis. Jo penso que aquí hi ha dos extrems: els que presenten l'estudi en plan totxo que ningú es llegeix o els que presenten els estudi en quatre fulls amb lletres així de grans..."*

*(Regidora, Esquerra, > 50.000 hab., Primera Corona)*

- **Acompanyar l'anàlisi dels resultats en relació a la pràctica política i tècnica.** És a dir, facilitar el procés d'integració comprensiva entre la recerca i les pràctiques professionals i polítiques a l'administració:

*"La Diputació ens ha facilitat al màxim la comprensió dels resultats perquè fos una cosa que es pogués treballar i discutir dins l'Àrea"*

(Tinent d'alcalde, Esquerra, 10.000-20.000 hab., Primera Cororna)

- **Dissenyar eines de continuïtat**, és a dir, facilitar unes eines que permetin, d'alguna manera, que el treball iniciat pugui continuar-se a partir del treball quotidià dels professionals de l'administració
- **Proposar noves vies de coneixement** que donin continuïtat a la recerca realitzada

### 3.4: La transcendència de l'accés a la informació

L'accés dels investigadors a la informació municipal necessària pel desenvolupament de la recerca, que semblaria d'entrada, un fet donat per descomptat i assumit, sovint es veu restringit o es converteix en un procés difícil en el que l'investigador ha de volcar grans dosis d'energies per superar els diversos obstacles que es van trobant. Les dificultats detectades, poden ser de diferents tipus:

- **Estructurals**: la manca d'organització que la informació presenta a nivell municipal en la majoria de municipis. La informació es converteix en una prioritat, tal com hem vist, quan les altres prioritats han estat superades i es planteja un canvi estructural en el model d'administració i govern local. Aleshores és quan es comença a treballar en la direcció d'establir una coordinació en la recollida i una certa centralització en l'organització de la informació. La majoria de municipis, però, encara estan a les beceroles d'aquest procés.
- **Culturals**: una tradició administrativa lligada als models més burocràtics i parcel·lats de gestió que tendeix a entendre la informació com a propietat o possessió personal de qui la gestiona i a desconfiar de la persona que des de l'exterior la vol consultar. En algun altre cas, són les picabaralles personals les que impedeixen que la informació circuli d'una àrea de l'ajuntament a l'altra.
- **Mixtes**: una darrera dificultat identificada, que aniria a cavall entre els condicionants estructurals i els culturals és el fet que aquesta atenció vers l'investigador demana un esforç suplementari a les persones que han de proporcionar la informació i que no sempre és entès com a part de les tasques que cal assumir. És una conseqüència més de la poca integració de la recerca social en la dinàmica quotidiana de treball que sovint es produeix.

Per això pensem que cal:

- Fer un esforç per **coordinar i organitzar la informació** de què es disposa a nivell municipal per tal que sigui fàcilment consultable. Això es pot fer, per exemple, creant una base de dades municipal on es referencii tota la documentació i publicacions existents.
- Assumir que tota investigació demana un esforç de recerca i proporció de la informació existent a qui la realitza. Sense aquesta informació, la recerca no pot avançar. Per això cal que **les persones que han de proporcionar aquesta informació estiguin al corrent i puguin sentir-se motivats per fer-se partíceps de la recerca.**

### 3.5 L'aplicabilitat i aplicació de la recerca

Quan parlem de manca d'*aplicabilitat* ens referirem a la manca de possibilitats d'aplicació dels estudis. En canvi, per manca d'*aplicació* entendrem el fet que no es facin passos per posar en pràctica els principis recollits en els estudis malgrat hi hagi la possibilitat de fer-ho. Alhora, mentre la manca d'*aplicabilitat* recau tant en els realitzadors com en el marc en el que es realitza, la manca d'*aplicació* depèn bàsicament de la voluntat dels polítics o dels tècnics locals.

Així, els diversos factors identificats que poden incidir en l'*aplicabilitat* dels estudis són:

- Els estudis es situen en un nivell molt teòric i utilitzen un llenguatge excessivament acadèmic.
- L'estudi no preveu una metodologia de continuïtat assumible per l'ajuntament
- L'aplicació no depèn exclusivament de l'ajuntament sinó també d'altres administracions
- No hi ha recursos per desenvolupar les fases posteriors perquè no s'ha previst d'entrada la inclusió d'aquesta partida en el pressupost o perquè l'ajuntament no pot afrontar la despesa necessària
- Els estudis no s'integren o no han estat encarregats en el marc d'una dinàmica prèvia de l'àrea o ajuntament i, per tant, no es preveu una gestió que faci possible la implementació de les seves propostes o resultats
- No es preveu la dotació dels recursos humans necessaris per assumir les fases posteriors.

L'*aplicació*, en canvi, depèn bàsicament de la voluntat política. La manca de voluntat política es manifesta quan:

- S'ha encarregat l'estudi per poder justificar un programa que s'implementarà amb independència dels resultats de l'estudi i, potser fins i tot, abans que aquest finalitzi.
- No hi ha voluntat o esforç polític per implementar-lo
- No es fa difusió de l'estudi a nivell intern i a totes les persones que el podrien utilitzar. És a dir, quan l'estudi es queda en el calaix de qui l'ha encarregat.

Per això pensem que cal:

- Que els investigadors facin un esforç per utilitzar un llenguatge planer i comprensible per tothom
- Que els investigadors tinguin en compte l'*aplicació pràctica* que acabarà tenint l'estudi i facin un esforç per donar-li una orientació útil. Això no significa renunciar a situar-se en un nivell teòric, sinó que aquest nivell teòric serveixi per definir un nivell més pràctic.



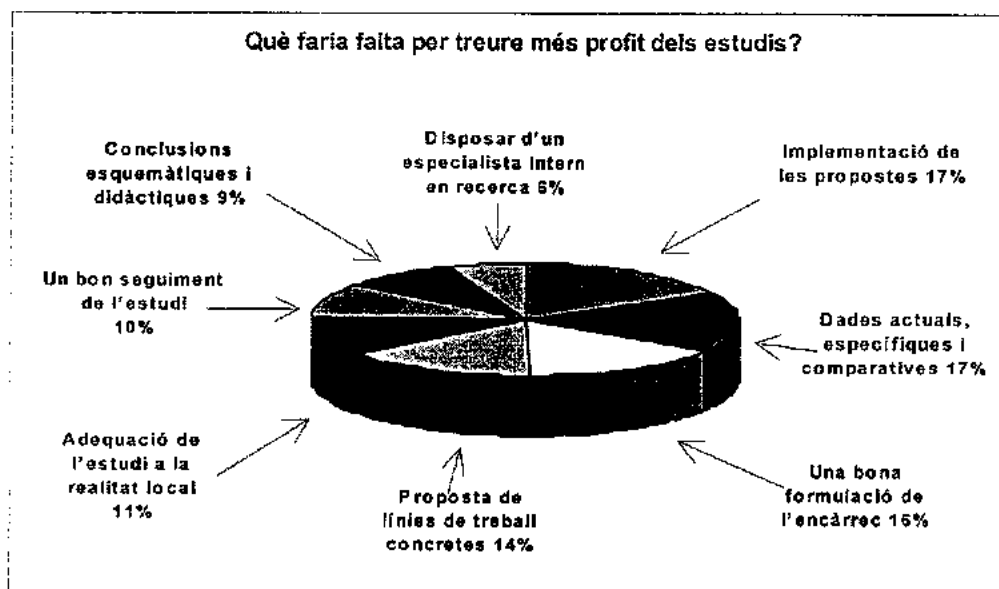
- Que els investigadors proporcionin, en la mesura del possible, **instruments metodològics de continuïtat** assumibles per l'ajuntament
- Que l'encarregant prevegui amb antelació una **partida pressupostària i una dotació de recursos humans** per dur a terme l'aplicació de l'estudi.
- Que s'encarreguin els estudis en el marc d'una **dinàmica de treball prèvia** de l'àrea o ajuntament i, per tant, es pugui preveure la implementació de les seves propostes o resultats dins d'aquesta dinàmica de treball.
- Que es cuidi la **difusió de l'estudi**, especialment a nivell intern, organitzant, si cal, exposicions orals dels resultats.

## 4. Conclusions finals

Per mirar de sintetitzar, podríem afirmar que tot i que la recerca social va quallant de mica en mica a l'administració local amb la introducció dels nous models d'organització, gestió i govern, la seva integració plena segueix un procés lent i molt desigual en el conjunt dels municipis estudiats, ja que no depèn només de les voluntats polítiques, sinó que per tal que la recerca social sigui realment útil i assumida com a necessària cal que s'integri plenament en les estructures i dispositius organitzatius i en la cultura del treball de l'administració, i aquests són processos més lents i complicats als quals cal dedicar esforços específics.

L'excessiva politització de la recerca, la manca d'entesa en la formulació de l'encàrrec, la manca de seguiment, la poca circulació interna de la informació o la manca d'aplicabilitat o voluntat d'aplicació fan que es produeixi una infrautilització i menysteniment d'aquesta. Quan aquestes deficiències són presents, molts estudis acaben "fracassant". I no fracassen a conseqüència d'un mal exercici professional, sinó en la mesura que són valorats com a molt poc útils o en la mesura que s'acaba pensant que ha estat una pèrdua de temps i de diners.

Des del punt de vista dels propis encarregants, els elements que serien necessaris per treure un major profit dels estudis que s'encarreguen són els següents:



## **Els aspectes metodològics de la recerca**

---

Per poder determinar l'estat de la qüestió de la recerca social a l'administració local ens hem hagut d'aturar sobre alguns aspectes més genèrics com el marc democràtic, l'evolució del govern local a Catalunya o el rol cada vegada més important que adopta la informació a la nostra societat. Aspectes, tots ells, que condicionen la forma concreta que adopta la recerca social.

D'altra banda hem hagut d'acotar l'objecte d'estudi, en base als recursos econòmics i temporals disponibles i als límits que el propi rigor metodològic ens imposa:

### ***Límits territorials***

Per bé que inicialment haguéssim volgut abraçar tot el territori català, en aquesta primera fase hem cregut més prudent restringir l'espai de l'estudi per evitar una dispersió que, ara com ara, ens podria aportar més confusió que claredat. Amb aquesta voluntat ens hem cenyit a les comarques de la regió metropolitana de Barcelona (Barcelonès, Maresme, Vallès Oriental i Occidental, Baix Llobregat, Alt Penedès i Garraf) i a 3 comarques centrals (el Bages, l'Anoia i l'Osona), per tal de poder contrastar diferents dinàmiques territorials (amb l'urbs barcelonina com a principal pol d'atracció). La delimitació territorial resultant s'aproxima molt als límits de la província de Barcelona.

Hem exclòs la ciutat de Barcelona, atès que té una dinàmica pròpia, no comparable ni extensible a d'altres dinàmiques municipals.

### ***Les diferents instàncies de l'administració local***

El govern més proper a la ciutadania és l'encarnat pels ens municipals. Tanmateix les diferents formes d'associació entre ajuntaments, i la descentralització de les administracions estatals i autonòmiques han conformat noves instàncies administratives locals: les mancomunitats, els Consells Comarcals i les Diputacions, que conformen, junt els ajuntaments, l'administració local entesa en sentit ampli.

En el marc d'aquesta recerca, només ens hem apropat de forma directa als ajuntaments (l'administració local de primer ordre) i ha estat a través dels ajuntaments que hem arribat al conjunt de l'administració local catalana de segon ordre.

### ***Els múltiples actors de la recerca social***

Són moltíssims els actors implicats en la recerca social. És per això que ens hem apropat, pel que fa al govern local, als diferents càrrecs dins els ajuntaments (tècnics, regidors i alcaldes), i pel que fa als professionals de la recerca, a sociòlegs i politòlegs tenint en compte que la seva relació de treball amb l'administració local pot ser des de dins (treball intern) o des de fora (treball extern).

#### **a. La mostra de municipis i el treball de camp**

---

Si alguna cosa ha caracteritzat metodològicament aquesta recerca, ha estat l'ús de tècniques molt variades per la recollida d'informació. Aquesta diversitat ha estat en bona part possible gràcies a la participació d'un grup de col·laboradors i col·laboradores del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya.

Hem realitzat el treball de camp en base a una mostra opinàtica de 25 municipis, seleccionats en base al criteri territorial abans esmentat, seguint un criteri poblacional, i a un tercer criteri de pluralitat política. La mostra final, queda recollida en el quadre que adjuntem al final d'aquest capítol metodològic (veure pàgina 18).

Tenint en compte aquesta mostra, hem desenvolupat diferents tècniques de recollida d'informació que ens han permès contrastar d'una banda, opinions formulades des de l'òptica política amb les formulades des de l'òptica dels tècnics, i de l'altra, opinions formulades des de l'experiència de sociòlegs i politòlegs als ajuntaments, tant des d'una relació interna de treball com externa.

Val a dir que les dues primeres tècniques de recollida d'informació (les entrevistes amb alcaldes i el passi del qüestionari) estaven molt focalitzades al primer dels objectius esmentats (ús, tipus i integració de la recerca social en el govern local), mentre que les dues últimes (taules rodones i grups de discussió) ens han aportat molts elements en referència a les possibilitats i limitacions de les nostres professions a l'administració local. De tota manera, com explicarem més endavant, la codificació i l'anàlisi de tot el material l'hem feta seguint els mateixos conceptes, la qual cosa ens ha permès combinar tota la informació en una única línia interpretativa.

Vegem en què consistia cada una de les tècniques emprades:

### **1. Entrevistes als alcaldes**

L'interès d'aquesta primera entrevista era obtenir una visió genèrica sobre el municipi i la seva relació amb la informació municipal i supramunicipal. L'entrevista constava de quatre grans blocs: l'accés a la informació, l'explotació de la informació, la participació ciutadana i, finalment, un últim bloc en el qual plantejàvem el rol que les administracions locals poden exercir en el context polític i social actual.

Aquest primer contacte amb el municipi ens servia per presentar personalment el projecte als alcaldes/esses i demanar la seva col·laboració i el seu suport en el passi de qüestionaris a les diferents àrees de l'ajuntament.

### **2. El passi d'un qüestionari als caps d'àrea<sup>5</sup> de l'ajuntament**

La tècnica del qüestionari ens servia per accedir a informacions molt més específiques de les àrees de treball dels ajuntaments. A través dels qüestionaris hem pogut indagar sobre la informació disponible a les diferents àrees (fent un especial èmfasi en els estudis, informes o enquestes que s'hi haguessin realitzat), la forma com s'organitza, la forma com s'explota i com es valora aquesta informació.

---

<sup>5</sup> Les àrees responen a una organització municipal que busca la integració, coordinació i transversalitat dels diversos àmbits de treball o regidories. En força casos quan l'ajuntament està organitzat per grans àrees se'n poden identificar tres: serveis personals, serveis territorials i serveis econòmics. En els casos en que l'ajuntament no estava organitzat per àrees, el qüestionari l'adreçàvem a cadascuna de les regidories existents.

### **3. Seguiment d'investigacions realitzades als ajuntaments**

El seguiment d'una investigació realitzada en un ajuntament (mitjançant la realització d'entrevistes a totes les parts implicades), ens permetia recollir aspectes que difícilment podíem obtenir a través de l'entrevista o del qüestionari. Ens referim als aspectes més dinàmics, com la circulació de la informació dins el propi ajuntament o la socialització dels estudis entre les diferents àrees.

El seguiment començava pel moment en què s'originava la necessitat de realitzar un estudi, passant per la formulació de la demanda, les persones o institucions que l'havien realitzat, les fonts documentals i estadístiques emprades, els obstacles que s'havien trobat, fins arribar a l'impacte que l'estudi hagués tingut sobre la dinàmica de treball de l'ajuntament.

Vam fer la selecció dels estudis a seguir a partir de la informació recollida als qüestionaris.

### **4. Les taules rodones**

L'organització d'un cicle de 4 taules rodones ens permetia debatre extensament i oberta sobre diversos aspectes de la recerca social que es desenvolupa a l'administració local. El fet de comptar d'una banda amb representants de les administracions supramunicipals, amb regidors, tècnics municipals, sociòlegs i politòlegs (amb una experiència de treball interna o externa als ajuntaments) i, de l'altra, amb un marc de debat, permetia conèixer les imatges de la recerca i de les nostres professions des de diferents punts de vista. Alhora permetia discutir sobre les iniciatives que els ajuntaments duen a terme per conèixer la seva realitat circumdant i posar de manifest les necessitats i les mancances referides a tasques que des de les nostres professions es realitzen, o es podrien realitzar.

### **5. Els grups de discussió**

Finalment, l'organització de dos grups de discussió, el primer entre sociòlegs i politòlegs amb experiències de treball i el segon amb representació simultània de tots els agents (tècnics i regidors d'ajuntaments amb sociòlegs i politòlegs externs a l'ajuntament), ens ha donat una riquesa de debat i d'intercanvi d'experiències de recerca social a l'administració local. Als grups fèiem una especial atenció a les demandes de les administracions locals i les possibilitats de realitzar-les, al potencial i a les mancances de les nostres professions i a la projecció de noves vies per un exercici professional que permeti millorar el coneixement i la gestió a les administracions locals.

### **b. La codificació i l'anàlisi de la informació recollida**

---

Les tècniques de recollida d'informació emprades ens han portat a fer un doble treball d'anàlisi i de codificació. D'una banda teníem els qüestionaris, una tècnica d'investigació quantitativa amb una lògica de codificació i anàlisi pròpia. De l'altra, teníem tot el material de les entrevistes, seguiments, taules rodones i grups de discussió, totes elles tècniques qualitatives, per les que la codificació i l'anàlisi han seguit un caire molt diferenciat al del qüestionari.

## ***Tècniques quantitatives: la mostra opinàtica raonada, la representativitat inicial i la representativitat final***

La codificació i l'anàlisi del qüestionari l'hem fet a través del programa informàtic de tractament estadístic SPSS. La codificació de les respostes en diferents matrius, ens ha permès elaborar les taules de freqüència i els gràfics que hem integrat al text.

Peri que fa a la representativitat de la mostra, hi ha algunes qüestions a comentar. Val a dir que en aquest estudi no ens plantejàvem no ens plantejàvem treballar amb una mostra representativa estadísticament sinó una amb mostra significativa que ens permetés avançar hipòtesis explicatives. A tal efecte vam optar per treballar amb una mostra opinàtica.

La diferència entre una mostra representativa i una mostra opinàtica és que els resultats d'una mostra representativa són extensibles al conjunt de la població estudiada mentre que els de la mostra opinàtica no. Això no vol pas dir que els resultats de la mostra opinàtica siguin menys vàlids que els de la representativa, sinó que els resultats obtinguts només reflecteixen l'opinió dels enquestats i no la tots els possibles enquestats perquè no és possible calcular el marge d'error amb el qual es treballa. Ara bé, de cara a cercar explicacions i no meres descripcions, aquestes opinions són prou significatives en el context estudiat. És a dir, que les relacions correlatives que percebem en les taules de contingència (taules en les que posem en relació dues variables) són correlacions que es donen en el marc territorial estudiat i entre els ajuntaments de la mostra i que, per tant, si féssim un estudi similar a la zona de Tarragona, podríem obtenir correlacions diferents de les que hem obtingut per la zona de Barcelona.

Quan, més amunt, hem presentat la mostra de municipis, també hem vist que l'havíem configurada en base a uns criteris de segmentació. Això vol dir que no ens dirigíem als ajuntaments del territori estudiat de forma aleatòria, sinó que ens hi dirigíem perquè tenien unes característiques (volum de població, ubicació geogràfica, i partit polític) representatives de la diversitat existent. És per això que la nostra, és una mostra opinàtica *raonada*.

El fet que hi hagi una lleugera sobrerrepresentació de municipis majors de 20.000 habitants, o una subrepresentació de municipis del PP, és fruit de la pròpia realitat. D'una banda no existeixen prou municipis majors de 50.000 habitants a totes les comarques estudiades, ni existeixen prou municipis governats pel PP com per recollir-ne més a la mostra. Però això no qüestiona en cap cas els criteris de segmentació utilitzats.

Un altre dels aspectes a comentar, és que el mètode d'entrega i de recollida dels qüestionaris no ens permetia assegurar el retorn de tots els qüestionaris entregats. A la pràctica, dels 139 qüestionaris deixats als ajuntaments, n'hem rebut 72 de contestats, una mica més del 50%. En ciències socials, és un percentatge de retorn considerablement satisfactori.

De la mateixa manera que no controlàvem el retorn, tampoc podíem controlar els biaixos que es poguessin donar sobre els criteris de segmentació inicials. Els resultats entre la mostra inicial (139 qüestionaris) i la mostra final (72 qüestionaris) són els que exposem seguidament en diferents taules. Les sobrerrepresentacions i subrepresentacions, les haurem de tenir en ment a l'hora d'interpretar els creuaments entre les diferents variables del qüestionari.

### ***Territori***

**Mostra inicial**

Comarques	Questionaris repartits	%
Barcelonès	17	12
Maresme	15	11
Vallès Occidental	20	14
Vallès Oriental	19	14
Baix Llobregat	15	11
El Garraf	11	8
Alt Penedès	10	7
Bages	7	5
Anoia	15	11
Osona	10	7
Total	139	100%

**Mostra final**

Questionaris recollits	%
11	15,3
4	5,6
14	19,4
7	9,7
8	11,1
7	9,7
6	8,3
2	2,8
8	11,1
5	6,9
72	100%

**Variació**

%
3,3
- 5,4
5,4
- 4,3
0,1
1,7
1,3
- 2,2
0,1
- 0,1

Com podem observar a les taules, el Maresme, el Vallès Oriental i el Bages queden lleugerament subrepresentats, mentre que el Barcelonès, i el Vallès Occidental queden, en contrapartida, lleugerament sobrerrepresentats.

**Població****Mostra inicial**

Volum de població	Questionaris repartits	%
+ de 50.000 hab.	40	29
20.000 a 50.000 hab.	45	32
10.000 a 20.000 hab.	26	19
5.000 a 10.000 hab.	28	20
Total	139	100%

**Mostra final**

Questionaris recollits	%
27	37,5
27	37,5
12	16,7
6	8,3
72	100%

**Variació**

%
8,5
5,5
-2,3
- 11,7

Pel que fa al volum de població, els municipis majors de 20.000 habitants queden lleugerament sobrerrepresentats mentre que els menors de 20.000 habitants queden subrepresentats a la mostra final.

**Partit polític****Mostra inicial**

Partit polític	Questionaris repartits	%
PSC	61	44
CIU	50	36
IC	10	7

**Mostra final**

Questionaris recollits	%
42	58,3
20	27,7
2	2,8

**Variació**

%
14,3
- 8,3
- 4,2

Olivera (PSC/IC/ERC)	8	6	6	8,3	2,3
PP	6	4	0	0	- 4
Independents	4	3	2	2,8	- 0,2
Total	139	100%	72	100%	

Partint de la mostra inicial, els partits polítics més subrepresentats són el PP, CIU i IC. Contràriament, el PSC és el partit que queda més sobrerrepresentat. Al llarg de l'informe, hem treballat més sobre els eixos Esquerra-Centre/Dreta que no pas a partir dels partits polítics. Vegem com queden representats aquests eixos de tendències polítiques:

### Eix polític

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Eix polític	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
Esquerra (IC/PSC/ERC)	77	55	48	66,7	11,7
Centre (CIU-ERC/PSC-CIU/CIU-IC)	11	8	6	8,3	0,3
Centre-Dreta (CIU-PP)	51	37	18	25	-13
Total	139	100%	72	100%	

Pel que fa als eixos polítics, queda sobrerrepresentat l'eix d'esquerres i subrepresentats el de centre i centre-dretes.

### Àrea de l'ajuntament

Mostra inicial			Mostra final		Variació
Àrea	Qüestionaris repartits	%	Qüestionaris recollits	%	%
Serveis Personals	68	49	39	54,2	5,2
Serveis Econòmics	30	21,5	18	25	3,5
Serveis Territorials	41	29,5	15	20,8	-8,7
Total	139	100%	72	100%	

Aquest últim no ha estat un criteri de segmentació a l'hora de configurar la mostra atès que no tots els ajuntaments disposen de la divisió formal en tres grans àrees. Amb tot ha estat un criteri de classificació a posteriori que hem utilitzat al llarg de l'estudi. Seguint aquest criteri de classificació podem observar la sobrerrepresentació de l'àrea de serveis personals, i una lleugera subrepresentació de l'àrea de serveis territorials.



### ***Tècniques qualitatives: els conceptes i els grans temes d'anàlisi***

Per la codificació i l'anàlisi de les entrevistes, els seguiments, les taules rodones i els grups de discussió, hem elaborat un índex de conceptes que recullen les principals idees del conjunt d'informació recollida. Per fer-ho més operatiu, hem agrupat els 48 conceptes sota 6 grans temes d'anàlisi:

- **Estudis:** temps, encàrrec (a qui), encàrrec (formulació), pressupost, finançament, metodologia, finalitat, valoració, a què respon la demanda, seguiment, aplicabilitat, continuïtat.
- **Informació necessària:** dades, vies, finalitat, justificació, planificació.
- **Gestió de la informació:** organització de la informació, circulació de la informació, utilització de la informació, dificultats d'accés, fonts, reptes.
- **Participació ciutadana:** mecanismes, per què participació?, representativitat, legitimitat, mecanismes per informar.
- **El rol de l'administració local:** redefinició de funcions, divisions administratives (competències, ciutats reals, propostes territorials), mancances de la institució, potencialitats, efectes del canvi polític.
- **Les nostres professions, sociologia i politologia:** potencial, mancances, valoració d'experiències, reptes per la inserció, ús polític, percepció i coneixement, col·laboració ideal, intrusisme/buits professionals, condicions de treball.

El programa informàtic d'anàlisi qualitativa *QUALITA* cedit per l'empresa Estudis, ens ha permès treballar amb un volum d'informació considerable, podent classificar tots els materials recollits sota els 48 conceptes definits així com els 6 grans temes, conservant, per cada fragment de text classificat, el càrrec, el volum de població, l'eix polític i l'àmbit territorial de la persona que parla. Aquesta eina ha estat clau tant per treballar còmodament i simultània amb els prop de 35 documents transcrits.

### ***Combinar les dues tècniques de recollida i anàlisi: quantitatives i qualitatives***

L'últim dels passos requeria poder combinar els resultats quantitius que es desprenien de l'enquesta amb els resultats qualitius sota la forma de cites.

L'informe que presentem a continuació és fruit de l'anàlisi combinada de tot aquest material. Val a dir que de tot el material recollit n'haguéssim pogut desprendre moltes línies interpretatives diferents i que, lògicament, hem hagut de triar-ne una i deixar la resta per altres ocasions, que esperem que puguin sorgir més endavant.